

دولت‌مجلس تخصصی
شماره ۴، جی ۹۴، قیمت ۰۰۰ تومان

پایه اقتصادی
بورس کارا

● گفت‌وگو با مجتبیٰ خسرو تاج

قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت

● تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی و رونق

صادرات با تأسیس بازار مشتقه ارز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سالرۆز دهه فجر
انقلاب اسلامی مبارک باد

در این شماره می‌خوانید

سرمقاله

۴ برای پذیرایی از سرمایه‌گذاران خارجی آماده ایم؟

بازار مشتقه ارزی

۶ تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی و رونق صادرات با تأسیس بازار مشتقه ارز

۸ بازار مشتقه ارزی عضو جدید خانواده بورس کالا

۱۶ بازارهای مشتقه ارزی و تجربه جهانی

۲۰ بازار مشتقه ارز، ابزاری برای مدیریت ریسک سرمایه‌گذاران

دیدگاه‌ها و نظرها

۲۲ کارگزاران بازار مشتقه ارزی را به سرمایه‌گذاران معرفی کنند

۲۴ بورس کالا به سمت افزایش سهم معاملات اوراق می‌رود

۲۵ لزوم طراحی ابزارهای نوین برای ورود تامین سرمایه‌ها به بورس کالا

۲۷ ابزار مشتقه نقش تامین سرمایه‌ها را پررنگ می‌کند

۲۸ بورس کالا برای اجرای بسته خروج از رکود دولت پیشگام شد

۳۰ معاملات آنلاین به بازار آتی سکه رونق بخشید

۳۲ کشاورزان در انتظار توسعه سیاست قیمت تضمینی

۳۴ حذف تقاضاهای کاذب خوراک پتروشیمی با فعالیت بهین یاب

۳۸ تامین مالی بازار کالایی از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری

۴۲ انبار محصولات پتروشیمی در اروپا

۴۶ نگاهی به آمار معاملات گواهی سپرده کالایی ذرت دانه‌ای در بورس کالا

۴۸ خداحافظی با خرید تضمینی محصولات کشاورزی

۵۰ نگاهی به نتایج عرضه ذرت خوزستان در بورس کالا

۵۲ گواهی سپرده کالایی بستر راه‌اندازی معاملات مشتقه

بازارهای جهان

۵۶ ریاضت اقتصادهای وابسته به کالا

۶۰ سنگینی سایه «ال نینو» بر سر غلات در سال ۲۰۱۶

۶۱ نگاهی به عملکرد بورس فلزات لندن در سال ۲۰۱۵

۶۳ نگاهی به خلاصه عملکرد بورس کالای شیکاگو در سال ۲۰۱۵

اقتصاد ایران

۶۶ اقتصاد ایران نیازمند ریل‌گذاری جدید

۷۰ ورود آسان مشتریان به بورس کالا

۷۱ اجرای صحیح تسهیلات سلف بانکداری اسلامی از طریق بورس کالا

۷۳ اجرایی شدن برجام و رکورد زنی معاملات آتی

آمار معاملات انجام‌شده در بورس کالای ایران

۷۵ از ابتدا تا دهم دی‌ماه ۱۳۹۴

رویدادها

۹۸ نگاه مسئولان

۱۰۶ آمادگی بورس کالا برای تامین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی کشور

راهنمای بورس کالای ایران

۱۱۰ فهرست کارگزاران بورس کالای ایران

شناسنامه

دوماهنامه تخصصی
شماره ۴ | دی ۹۴

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران

زیر نظر شورای سردبیری

مدیر هنری: علی کاظمی

نشانی: تهران - خیابان آیت الله طالقانی نبش خیابان بندر انزلی شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰

نمابر: ۸۸۳۸۲۰۰۰

۳۰

معاملات آنلاین به بازار آتی سکه رونق بخشید

ارائه سفارش به صورت الکترونیکی به کارگزاران در کنار سرعت انتقال اطلاعات، از مهم‌ترین اهداف راه‌اندازی معاملات آنلاین آتی سکه در بورس کالای ایران محسوب می‌شود...

۵۰

نگاهی به نتایج عرضه ذرت خوزستان در بورس کالا

خرید ذرت خوزستان با قیمت تضمینی از اواخر آبان‌ماه سال جاری به صورت پایلوت آغاز شد و با وجود آنکه برای نخستین‌بار در کشور به انجام می‌رسید، با استقبال کشاورزان همراه بود...

۹۸

تایم لاین

برای پذیرایی از سرمایه گذاران خارجی آماده ایم؟

دکتر حامد سلطانی نژاد
مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران

دوماهنامه تخصصی

سرانجام پس از ۱۲ سال مناقشه هسته ای ایران و غرب که به وضع تحریم های متعدد علیه کشورمان منجر شده بود، بالاخره با حصول توافق ایران و ۱+۵ سایه تحریم ها از اقتصاد ایران رخت بر بست.

در این بین از ماه ها قبل شاهد برگزاری نشست های متعدد در بسیاری از کشورها به خصوص کشورهای اروپایی به منظور بررسی فرصت های اقتصادی و سرمایه گذاری در ایران بودیم که به محض اعلام توافق و اجرای برجام در روز ۲۶ دی ماه، رفت و آمدهای هیات های تجاری به ایران سرعت گرفت. به این ترتیب اینطور به نظر می رسد، مهمان با همان سرمایه گذاران خارجی بیشتر از میزبان به فکر شرکت در مهمانی بزرگ اقتصاد ایران بوده اند؛ چراکه با وجود اعلام آمادگی دولت و مسوولان اقتصادی برای جذب سرمایه و سرمایه گذاران خارجی و همچنین بکر بودن اقتصاد ایران، اما باید قبول کنیم که هنوز زیرساخت های ما برای سرمایه گذاران خارجی آن طور که باید و شاید جذاب نیست.

به این ترتیب موضوعی که باید به آن توجه کرد، اینکه با فروریختن تحریم ها در واقع چهره واقعی و زیرساخت های فعلی اقتصاد نمایان می شود و آنجاست که میتوانیم با درک بهتر، فاصله مولفه های اقتصادی با استانداردهای بین المللی را بسنجیم. با این وجود امروز هر دو طرف یعنی فعالان داخلی و سرمایه گذاران خارجی در تدارک توسعه تجارت با یکدیگر هستند که براساس تجربیات جهانی یکی از مولفه هایی که اقتصاد ایران برای توسعه یافتگی باید مد نظر قرار دهد، توسعه بازارهای مالی است. در همه دنیا اندازه بازارهای مالی یکی از نشانه های توسعه یافتگی به شمار می رود، به طوریکه حتی در تئوری های اقتصادی بین توسعه یافتگی کشورها و توسعه یافتگی بازارهای مالی، رابطه مستقیمی وجود دارد. همچنین تجربیات و آمارها به وضوح نشان می دهد در کشورهایی که بازارهای مالی توسعه یافته دارند، منابع بهتر تجهیز و تخصیص داده می شود. به این ترتیب امروز که سرمایه گذاران خارجی بیش از هر زمان دیگری به فکر ورود به بازارهای ایران هستند، باید بتوانیم براساس استانداردهای بین المللی بازارهایی را برای پوشش ریسک فعالیت های آنها طراحی و معرفی کنیم که یکی از این ابزارها می تواند راه اندازی بازار مشتقه ارز باشد. طبق بررسی های انجام شده، وجود بازار پوشش نوسانات نرخ ارز یکی از مهم ترین عوامل توسعه در کشورها به شمار می رود که با توجه به تصویب شورای عالی بورس با کلیات راه اندازی این بازار، زمان ایجاد بازار مشتقه ارز که امکان هم افزایی برای سایر بخش های مالی و همچنین تجهیز منابع را فراهم می کند، فرارسیده است. نگاهی به تجربه کره جنوبی در راه اندازی بازار مشتقه ارزی نشان می دهد که این کشور از همین مسیر توانست بازار اوراق قرضه خود را به دنیا معرفی و منابع خارجی عظیمی را جذب کند. این کشور امروز به یک الگو در جذب منابع خارجی از طریق بازارهای مالی تبدیل شده که دلیل اصلی آن راه اندازی بازار مشتقات ارزی در سالیان گذشته است؛ البته این اتفاق در برزیل نیز با وجود دارا بودن اقتصاد تک محصول مصداق پیدا می کند.

همچنین باید توجه کرد به طور طبیعی سرمایه گذاران خارجی توجه ویژه ای به ساختارهای مالی کشورها دارند و به دنبال ساختاری قابل اتکا و بین المللی برای هدایت سرمایه هایشان می گردند به نحوی که ساختارهای بومی و غیر شفاف ما برای آنها جذاب نخواهد بود، پس باید بازاری مطابق با الگوهای بین المللی داشته باشیم تا اطمینان و حس امنیت سرمایه گذاران خارجی را کسب کنیم.

دست آخر اینکه با کنار هم گذاشتن شرایط داخلی کشورمان از جمله کاهش درآمدهای نفتی، کسری بودجه دولت و تحقق رشد ۸ درصدی اقتصاد در برنامه ششم توسعه، نیاز به منابع خارجی بیش از هر زمانی احساس می شود که با همه این تفاسیر لزوم و اهمیت راه اندازی بازار مشتقه ارز برای پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز به عنوان یکی از مشوق ها و ابزارهای قابل اعتماد سرمایه گذاران خارجی برای ورود به کشورمان تلقی می شود.

فصل یکم

بازار مشتقه‌ارزی

گفت‌وگو با مجتبی خسرو تاج، قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت

تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی و رونق صادرات با تأسیس بازار مشتقه ارز

علیرضا ابراهیمی
روزنامه‌نگار اقتصادی

تأسیس بازار مشتقه ارز از جمله اقداماتی است که سرانجام پس از ماه‌ها مطالعه و بررسی و با موافقت شورای عالی بورس در دستور کار قرار گرفته است. وجود تجربه و پتانسیل بالای بورس کالا به عنوان یکی از ارکان بازار سرمایه، موجب شده تا راه‌اندازی انجام معاملات آتی ارز از طریق بورس در دستور کار قرار گیرد. بر این اساس در نظر است تا راه‌اندازی بورس ارز که در آخرین جلسه شورای عالی بورس مورد تصویب قرار گرفته، کار خود را با معاملات آتی ارز در بورس کالای ایران شروع کند. با این وجود آغاز معاملات آتی ارز به تک‌نرخ شدن ارز، زمان رفع محدودیت‌های نقل و انتقال و جوه به داخل و خارج کشور، ساماندهی صرافان از طریق یک سامانه اطلاعاتی و از همه مهمتر عزم و اراده بانک مرکزی برای آغاز این معاملات بستگی دارد. با این وجود پس از موافقت ولی‌الله سیف، رئیس کل بانک مرکزی با راه‌اندازی بازار مشتقه ارز، مقرر شده، بر نامه زمان بندی تأسیس و آغاز فعالیت این بازار در هفته‌های آینده تدوین شده و به شورای عالی بورس ارائه شود. انتظار آن است که انجام این معاملات در مرحله نخست، ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاری خارجی در کشور را پوشش داده و به واسطه ابزارهای مشتقه که در این بازار ارائه می‌شود، بتوان ریسک و نگرانی از خروج ارز را برای سرمایه‌گذاران کاهش داد. کاهش ریسک‌های صادراتی هدف دیگر راه‌اندازی بازار مشتقه ارز برای صادرکنندگانی است که به دلیل تأخیر دو تا سه ماهه برای بازگشت ارز ناشی از صادرات کالا و خدمات، به دلیل نوسان نرخ ارز با ضرر و زیان مواجه می‌شوند. در گفت‌وگو با مجتبی خسرو تاج قائم مقام وزیر صنعت، معدن و تجارت و سخنگوی این وزارتخانه، آخرین روند شکل‌گیری بازار مشتقه ارز، دلایل حمایت این وزارتخانه از این اقدام و تأثیر آن بر توسعه سرمایه‌گذاری و تجارت خارجی را مطرح کرده‌ایم که می‌خوانید.

داشت بر عهده خود صادرکننده یا دارنده ارز باشد اما در صورتی که میزان این نوسان بیشتر شد، در بازار بورس پوشش لازم برای ریسک این صادرات داده شود.

به نظر شما راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی برای کدامیک از بخش‌های صادرات منافع بیشتری را به دنبال خواهد داشت؟

همه بخش‌های صادراتی از راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی منتفع خواهند شد. یعنی همه کسانی که صادرات می‌کنند یا درآمد صادراتی خواهند داشت به دلیل پوشش نوسانات نرخ ارز با راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی منتفع خواهند شد. این امر بستگی به آن دارد که کدام صادرکننده یا بخش صادراتی بتواند با ورود به بازار بورس پوشش بیمه‌ای نوسانات نرخ ارز را دریافت کند. بنابراین هر صادرکننده‌ای که این پوشش بیمه‌ای را در بورس دریافت کند می‌تواند از مزایای بورس‌ارز استفاده کند. اما صادرکننده‌ای که برای دریافت پوشش بیمه‌ای نوسانات نرخ ارز اقدام نکند، ممکن است از مشکلات نوسان نرخ ارز آسیب ببیند.

راه‌اندازی بازار مشتقه ارز چه تأثیری بر توسعه سرمایه‌گذاری خواهد داشت؟

علاوه بر تأثیر راه‌اندازی بازار مشتقه ارزی از توسعه صادرات غیر نفتی، این امر می‌تواند در مقطعی که کشورمان بیش از هر زمان دیگر نیازمند جذب سرمایه‌گذاری خارجی است، در توسعه جذب سرمایه

وزارت صنعت، معدن و تجارت از جمله دستگاه‌هایی است که از تأسیس بازار مشتقه ارز حمایت می‌کند، علت اصلی این حمایت چیست؟

ما معتقدیم که یکی از موضوعاتی که در توسعه صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی موثر است، موضوع پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز است که در اصطلاح انگلیسی به آن هجینگ گفته می‌شود یعنی این که ما بتوانیم سیستمی را دایر کنیم تا این سیستم در صورتی که نوسانات نرخ ارز را شاهد بودیم بتواند، این نوسان را پوشش دهد.

تأثیر راه‌اندازی بازار مشتقه ارز بر حمایت از صادرات غیر نفتی چگونه خواهد بود؟

راه‌اندازی و اجرایی شدن بازار مشتقه ارزی به مثابه پشتوانه‌ای مناسب برای صادرات غیر نفتی و جلوگیری از زیان صادرکنندگان کالاهای مختلف است تا ریسک کاهش و نوسان و کاهش احتمالی قیمت ارز متوجه صادرکنندگان نشود چرا که وقتی صادرکننده‌ای مثلاً با دلار ۳ هزار و ۷۰۰ تومانی کالایی را خریداری و صادر می‌کند تا ارز حاصل از این صادرات را طی دو تا سه ماه آینده دریافت کند، با این شرایط اگر نرخ دلار از ۳ هزار و ۷۰۰ تومان کمتر شده و با این نرخ پایین‌تر به دست صادرکننده برسد، این صادرکننده متضرر خواهد شد. معمولاً روشی که می‌توان بر مبنای آن از این گونه ریسک‌های صادراتی جلوگیری کرد آن است که باید پوشش بیمه‌ای مناسبی در بورس داده شده و مقرر گردد که مثلاً اگر نرخ ارز از ۲ تا ۵ درصد نوسان

یکی از موضوعاتی که در توسعه صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی موثر است، موضوع پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز است

آثار و نتایج اجرای برجام در بازار یا تولید کالاها را تا چه زمانی شاهد خواهیم بود؟

اجرائی شدن این موضوع فرآیندی حداقل یک ساله را نیاز دارد و فکر می‌کنم تا پایان سال ۹۵ بتوانیم آثار آن را در بخش‌های مختلف اقتصاد کشورمان مشاهده کنیم. باید امیدوار باشیم تا آثار لغو تحریم‌ها در بخش‌های بانکی، صنعتی، همکاری‌های تجاری، انتقال دانش فنی و... را در فرآیند یک ساله ببینیم.

راه اندازی بازار مشتقه ارزی در چه مرحله‌ای است؟

این موضوع در جلسات شورای تخصصی بورس و سپس در شورای عالی بورس مطرح شده و در حال تصمیم‌گیری نهایی است. وزارت صنعت، معدن و تجارت در جلسه شورای عالی بورس نظر موافقی در مورد راه اندازی بازار مشتقه ارزی داشت. اکثریت اعضای شورای عالی بورس نظر موافقی در مورد راه اندازی بازار مشتقه ارزی داشتند. وزارت صنعت، معدن و تجارت در جلسات شورای عالی بورس اعلام و تاکید کرده است که راه اندازی بورس نفت برای توسعه صادرات و جذب سرمایه گذاری خارجی بسیار ضروری است و نظر مساعد خود را نیز در این زمینه اعلام کرده است.

رویکرد بانک مرکزی به راه اندازی بازار مشتقه ارز چگونه بوده است؟

باید ببینیم که راه اندازی بازار مشتقه ارزی بدون مشارکت و نقش محوری بانک مرکزی امکان پذیر نیست. بر این اساس مقرر شده تا در آینده نزدیک زمانبندی راه اندازی بورس ارز توسط بانک مرکزی اعلام شود. بانک مرکزی می‌خواست تا زمانبندی اجرای بازار مشتقه ارزی را بررسی کرده و سپس وارد عمل شود.

با این روند تا چه زمانی شاهد راه اندازی بازار مشتقه ارز خواهیم بود؟

در جلسه شورای عالی بورس این موضوع به بانک مرکزی واگذار شد و هر زمانی که بانک مرکزی اعلام آمادگی کند، راه اندازی بازار مشتقه ارزی کلید خواهد خورد. آنچه مسلم است از نظر شورای عالی بورس، راه اندازی بازار مشتقه ارزی برای توسعه صادرات و جذب سرمایه گذاری خارجی مفید خواهد بود و هر زمانی که بانک مرکزی احساس کند با توجه به منابع ظرفیت‌های ارزی خود می‌تواند، بازار مشتقه ارزی را راه اندازی کند، وارد صحنه خواهد شد.

با این شرایط مشخص نیست بانک مرکزی تا چه زمانی بازار مشتقه ارز را راه اندازی خواهد کرد؟

علاوه بر ضرورت تامین منابع ارزی راه اندازی بازار مشتقه ارزی، انجام این کار نیازمند آن است که برخی محاسبات در مورد نوسانات نرخ ارز صورت گیرد. از آنجا که در آینده به هر میزان که نوسانات نرخ ارز افزایش یابد، نقدینگی مورد نیاز برای پوشش این نوسانات نیز بیشتر خواهد بود، بنابراین، میزان نرخ ارز در آینده بستگی به جریان ورودی، خروجی، تقاضا یا مازاد ارز خواهد داشت و بانک مرکزی باید همه این موارد را در نظر گرفته تا بتواند منابع احتیاطی مورد نیاز اجرای آن را پیش بینی کرده و آن را اجرایی کند.

گذاری و تجارت خارجی موثر باشد. باید ببینیم که نوسان نرخ ارز یکی از عواملی است که موجب شده تا تا نبود اطمینان از تثبیت نرخ ارز و بازدهی سرمایه گذاری خارجی، برخی از سرمایه گذاران از ورود سرمایه های خود به ایران خودداری کنند. اکنون یکی از دغدغه‌های اصلی سرمایه گذاری خارجی نوسان نرخ ارز است تا وقتی مثلا یک یا صد میلیارد دلار سرمایه خود را به ایران آورده و با تبدیل آن به ریال و سرمایه گذاری، به هنگامی که بخواهد سود یا اصل این آورده را برسد، باید چگونه منابع انجام این کار تامین شود.

با توجه به اجرایی شدن برجام و لغو تحریم‌های اقتصادی، تاثیر راه اندازی بازار مشتقه ارز بر توسعه تجارت خارجی چیست و تا چه زمانی شاهد بهبود تعامل با شرکای خارجی خواهیم بود؟

در شرایط تحریم برخی خریداران خارجی به ویژه اروپایی‌ها اصلا به سراغ کالاهای ایرانی مانند فرش، کالاهای سنتی، خشکبار یا کالاهای صنعتی مانند محصولات پتروشیمی نمی‌آمدند بنابراین این نخستین اثر اجرای برجام آن خواهد بود که بازارهای جدیدی برای صادرات محصولات ایرانی فراهم می‌شود. اما این که کالاهای ایرانی راهی بازارهای اروپایی یا سایر بازارها خواهد شد، تصمیمی درون بنگاهی است. چرا که امروز بهترین ارزش کالاهای صادراتی ایران از صدور کالا به کشورهای آسیایی یا اروپا حاصل می‌شود. با این وجود بازار اروپا فرصتی است که برای کالاهای ایرانی فراهم خواهد شد. از سوی دیگر اکنون بسیاری از مبادلات تجاری کشورمان در خارج از چارچوب شبکه بانکی بین‌المللی صورت می‌گیرد، این امر موجب می‌شود تا با جابجایی حواله پول در دست‌های مختلف از یک شرکت به شرکتی دیگر تارسیدن به مقصد نهایی، احتمال سوخت شدن پول یا تحمیل هزینه‌های گزافی برای نقل و انتقال پول وجود دارد. بنابراین فعال شدن تریبات بانکی بعد از اجرای برجام هزینه‌های مبادله را کاهش خواهد داد. اکنون هزینه‌های بانکی حداقل بین ۱۰ تا ۲۰ درصد در رشته‌های مختلف کالایی بر اساس نوع کالا، مبداء و این که از چه طریقی صادر می‌شود، متفاوت است. پیش بینی می‌شود با فعال شدن تریبات بانکی، هزینه‌ها و کارمزدهای اضافی انجام مبادلات تجاری نیز کاهش یابد. از سوی دیگر ریسک از بین رفتن پول و هدر روی این منابع مالی نیز مرتفع خواهد شد. همچنین وجود بازارهای جدید فرصتی برای خرید مناسب‌تر کالاهای و خدمات مورد نیاز فراهم خواهد کرد. همین که بازارها و منابع متعدد خرید وجود داشته باشد قدرت رقابت، انتخاب و چانه زنی برای خرید کالاهای مورد نیاز نیز افزایش خواهد یافت. ضمن این که کشورهای اروپایی و آمریکایی عمدتاً از بزرگترین شرکای ایران در بحث تعامل فنی و تکنولوژی بوده‌اند، بنابراین باید به نقش این عامل در بهبود شرایط تولید توجه کرد.

کارشناسان در میزگرد ماهنامه بورس کالا بررسی کردند

بازار مشتقه ارزی

عضو جدید خانواده بورس کالا

نازنین نامور
روزنامه نگار اقتصادی

نوسان نرخ ارز در مرداد ماه سال ۹۱ و تلاش دولت برای برون رفت از این بحران زمزمه تولد «بازار مشتقه ارز» را به راه انداخت؛ هر چند تلاش موافقان برای انجام این مهم با تکیه بر مزایایی همچون «ایجاد بازاری شفاف و تعادل در قیمت ارز» در پی مخالفت مجلس نشینان با طرح موضوعاتی همچون «تقویت سفته بازی و بالا رفتن قیمت‌ها» سرانجام به راه اندازی «تاق مبادلات ارزی» ختم شد. حالا اما بعد از گذشت ۳ سال از آن روزها و با تصویب شورای عالی بورس، راه اندازی «بازار مشتقه ارزی» خبر داغ این روزهای بورس کالا است. متولیان بورس کالای ایران که موفقیت معاملات آتی سکه را در کارنامه دارند، این بار پا به عرصه معاملات ارز گذاشته‌اند تا ضمن کمک به ثبات نرخ ارز، پوشش ریسک سرمایه گذاران خارجی، واردکنندگان و صادرکنندگان را نیز به تجربه موفقیت‌های پیشین خود اضافه کنند. ماهنامه «بورس کالا» با محوریت همین موضوع در این شماره میزبان دکتر قاسم محسنی عضو هیات مدیره و مدیر کمیته ریسک سازمان بورس و اوراق بهادار؛ عباس مسعودی، رئیس انجمن سکه و صراف استان تهران، ابوذر نجمی مدیر عامل شرکت راه‌وسرمايه و علیرضا ناصر پور، سرپرست اداره مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک بورس کالا در میزگرد «چرایی لزوم راه اندازی بازار مشتقه ارزی» بود.

جاری با نتایج ملموس تری دنبال شد و بعد از بررسی‌های انجام شده در کمیسیون تخصصی شورای عالی بورس، این پیشنهاد مورد موافقت قرار گرفت و در نهایت با کلیات قراردادهای مشتقه ارزی موافقت و مقرر شد که در جلسات کمیسیون تخصصی شورای عالی بورس برنامه زمان بندی و جزئیات راه اندازی معین و این مهم اجرا شود.

یکی از مهم ترین پرسش‌های مطرح در این خصوص، پیش‌نیازهای راه اندازی این ابزار است.

ناصر پور: در خصوص پیش‌نیازهای راه اندازی، موضوعات زیادی از طرف ارگان‌های مختلف که درگیر راه اندازی این ابزار هستند، عنوان شده است. یکی از بحث‌ها موضوع رفع تحریم‌ها و برقراری روابط کارگزاری‌ها بوده است؛ در واقع موضوع امکان انتقال بدون محدودیت ارز از داخل به خارج و بالعکس مطرح بوده است. مسئله دوم یکسان سازی نرخ ارز است که از نظر برخی از دوستان از پیش‌نیازهای ابزارهای مشتقه ارزی به حساب می‌آید. مسئله سوم هم تعمیق بازار نقدی و بازار بین بانکی ارز بوده؛ شاید بتوان در این سه گروه این پیش‌نیازها را خلاصه کنیم. البته طبیعتاً موارد دیگری هم خواهد بود اما مهمترین مسائلی که معمولاً از طرف کارشناسان مختلف مطرح شده است در این سه گروه دسته بندی می‌شوند.

نجمی: اگر اجازه بدهید من بحث را با این فرض شروع می‌کنم که هم اکنون ابزار مشتقه ارزی با هدف پوشش ریسک ارز را داریم. علاوه بر اینکه مقدمات و پیش‌نیازهایی لازم دارد این پرسش مطرح می‌شود که آیا شرایط فعلی ما این اجازه را می‌دهد که در این مقطع زمانی این کار را شروع کنیم؟ همچنین یکسری ابهامات در این خصوص وجود دارد، برای مثال وقتی ما قصد داریم ابزارهای مشتقه ارزی را در بورس کالا

برای آغاز، به نظر بیان تاریخچه‌ای از تجربه جهانی در خصوص راه اندازی بازار مشتقه ارزی شروع خوبی است.

ناصر پور: بعد از جنگ جهانی دوم به دلیل معاهده برتن وودز نوسانات ارزی شدیدی تا سال‌ها وجود نداشت اما بعد از فروپاشی این نظام و خروج یکطرفه آمریکا از این معاهده به نوعی نوسانات ارزی مختلف دنیا شروع و تشدید شد. طبیعتاً منطقی‌ترین راه مدیریت این نوسانات برای فعالان مختلف بازارهای دنیا استفاده از ابزارهای مشتقه بوده است. چه ابزارهای مشتقه خارج از بورس مانند قراردادهای سوآپ یا قراردادهای پیمان‌های آتی و معاوضه و یا قراردادهای مشتقه بورسی مانند قراردادهای فیوچرز و یا گاه قراردادهای آپشن که در بورس‌ها راه اندازی شد. معادلات مشتقه ارزی برای نخستین بار در سال ۱۹۲۲ بر روی هفت ارز (ین ژاپن، مارک آلمان، پوند انگلستان، فرانک فرانسه، دلار استرالیا و دلار کانادا و...) به دلار آغاز و معاملاتش در بورس شیکاگو انجام شد؛ در حال حاضر هم این بورس یکی از مهمترین مراکز معاملات مشتقه بورسی ارز است. البته ما معاملات غیر بورسی مشتقات نیز به صورت گسترده در دنیا داریم که عمدتاً در بازارهای بین بانکی و بازار خارج از بورس در حال انجام است. در خصوص کشورهای در حال توسعه هم بعد از بحران‌های ارزی دهه ۹۰ در روسیه، مکزیک، آرژانتین و جنوب شرق آسیا تفکر ایجاد ابزار مشتقه ارزی برای پوشش نوسانات نرخ ارز کشورهای در حال توسعه به صورت جدی تری پیگیری شد؛ بنابراین هر کشوری که با نوسانات ارزی مواجه است و مبادلات بین المللی قابل توجه دارد، لازم است که ابزاری را برای پوشش نوسانات نرخ ارز در اختیار فعالان بازار قرار دهد. در ایران هم بحث معاملات مشتقه ارزی در سال‌های گذشته از طرق مختلف در حال پیگیری بوده تا این معاملات را با هدف پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز در کشور داشته باشیم. خوشبختانه این پیگیری‌ها در سال

هر کشوری که با نوسانات ارزی مواجه است و مبادلات بین المللی قابل توجه دارد، لازم است که ابزاری را برای پوشش نوسانات نرخ ارز در اختیار فعالان بازار قرار دهد

کار را شروع کنیم؟ همچنین یکسری ابهامات در این خصوص وجود دارد، برای مثال وقتی ما قصد داریم ابزارهای مشتقه ارزی را در بورس کالا راهاندازی کنیم مشتریان این ابزار چه کسانی هستند؟ آیا هدف بازرگانان هستند یا مردمی که قصد دارند دارایی‌هایشان را از نوسانات نرخ ارز حفظ کنند؟ منظور سرمایه‌گذاران خارجی هستند که ریسک ارز آنها را پوشش دهیم؟ و یا گروه هدف دیگری مدنظر است. پاسخ به این پرسش‌ها به انتخاب ساز و کار و شیوه مناسب اجرای این ابزار کمک می‌کند و البته باعث ایجاد تفاوت در نحوه اجرا خواهد شد. برای سرمایه‌گذار خارجی موضوع مهم صرف نظر از مدیریت ریسک نرخ ارز انتقال دارایی است، بنابراین اگر مشتری هدفمان را سرمایه‌گذار خارجی قرار دهیم در چنین شرایطی هدف سرمایه‌گذار در ایران تنها این موضوع است که سرمایه به چه شکل وارد شود و به چه شکل بتواند این سرمایه را خارج کند. بعد از سال ۲۰۰۸ که بحث‌های نظارت بر پولشویی مطرح شده انجام کارهای زیادی در این حوزه را گوشزد می‌کند تا بتوانیم با دنیا در تعامل باشیم. اگر هدف ما بازرگانان و صادرکنندگانی باشند که تعامل خارجی دارند در این حالت ابزارهایی که قرار است ایجاد کنیم، متفاوت خواهد بود. هر چند ماهیت این ابزار هنوز مشخص نیست و معلوم نیست که چه چیزی در این بازار قرار است که خرید و فروش شود. در حال حاضر بانک مرکزی بزرگترین عرضه‌کننده ارز است. آیا قرار است بعد از طراحی این ابزار بانک مرکزی تنها نقش نظارتی داشته باشد؟ بنابراین اگر قرار باشد که به بازرگان‌ها گفته شود که ارز خود را به این بازار بیاورند تا بتوانند در آینده بهتر از آن بهره‌برداری کنند ساز و کار این ابزار با آنچه در دنیا جاریست کاملاً متفاوت خواهد بود. در دنیا بازارها کاملاً سیال و بانک‌ها باز یگر اصلی فارکس هستند و بخشی از این بازار برای سفته‌بازی‌های کوچکتر در بورس خواهد بود و عمده ارزی که در دنیا معامله می‌شود توسط بانک‌های بزرگ دنیا است؛ به عبارتی ۷ تا ۱۰ بانک بزرگ دنیا این معاملات را انجام می‌دهند. به نظر من جواب دادن به این سؤال که مشتریان ما در این بازار ارز چه کسانی خواهند بود باعث می‌شود که نحوه تعریف کردن ابزارها و نوع ساز و کار اجرایی بازار مشتقه ارز تغییر کند. بعد از بررسی این پرسش می‌توانیم به موضوع پیش‌نیازها بپردازیم.

ناصر پور: فرمایشات شما کاملاً درست است و طبیعتاً بحث ورود سرمایه‌گذار خارجی و فراهم کردن ابزاری برای پوشش ریسک سرمایه‌گذار خارجی بر این فرض استوار است که اصولاً امکان نقل و انتقال سرمایه وجود دارد. یعنی به فرض اگر قرار است که وضعیت تحریمی فعلی بر سیستم بانکی وجود داشته باشد اصولاً سرمایه خارجی وجود ندارد که ما بخواهیم برای پوشش نوسانات نرخ ارز آنها فکری بیندیشیم. بنابراین به نظر می‌رسد که با توجه به اقدامات صورت گرفته در آینده نزدیک تحریم‌ها برداشته می‌شود و این از فرض‌هایی است که دست‌یافتنی به نظر می‌رسند. در خصوص اینکه فعالان مدنظر بورس چه کسانی هستند و در مورد موضوع مطرح شده که گفتند عمده معاملات در بازار بین بانکی صورت می‌گیرد باید عرض کنم که ما هم به این موضوع اعتقاد داریم و اصولاً در دنیا این دو بازار در کنار هم قرار دارند. ما بازارهای مشتقات خارج از بورس بین بانکی‌ها را داریم که عمده‌ت بازارهای عمده‌فروشی هستند و البته بازارهای خرده‌فروشی را هم داریم. مسئله این است که در بازار ایران و در چند دهه اخیر نوسانات شدید ارزی را به این دلیل تجربه کرده‌ایم که بازار مشتقه بین بانکی و بازار بین بانکی اسپات را به معنای واقعی نداشته‌ایم؛ در اینکه این بازار باید باشد تردیدی نیست ولی اینکه متولی این بازار باید چه ارگانی باشد باید گفت که این موضوع شاید در حیطه کار بورس کالا یا سازمان بورس نیست چرا که این مسئله به بازار پول مربوط است و بانک‌ها در این بازار حضور دارند. بنابراین باید گفت که بازار مشتقات بورسی و خارج از بورس در کنار هم هستند و موفقیت بهتری خواهند داشت. با توجه به توضیحاتی که عنوان کردم باید گفت که از نظر ما محدودیتی برای مشتریان این بازارها وجود ندارد. فاز اول این بازارها راهاندازی قراردادهای آتی است و در این صورت ما قراردادهای کلاسیک آتی ارز را با ساز و کارهای استاندارددهای بین‌المللی خواهیم داشت که این تجربه را قبلاً در کشور داشته‌ایم. البته اگر سیستم معاملات و سیستم مدیریت ریسک، سیستمی بین‌المللی بود از نظر استاندارد بهتر بود ولی باید گفت که ما معمولاً مسائلی در کشور داریم که باید بومی سازی انجام شود که البته این بومی‌سازی در حوزه بستر معاملاتی است ولی از نظر مفاهیم با در نظر گرفتن موضوعات و ملاحظات که مدنظر کمیته فقهی بوده می‌توان گفت که تقریباً استانداردهایی که در قراردادهای آتی داریم در ردیف استانداردهای بین‌المللی است. پس با وجود چنین ساز و کاری برای ما مطرح نخواهد شد که افرادی که وارد این بازار می‌شوند چه کسانی خواهند بود. مهم این است که این بازار یکسری امکانات برای خریداران و فروشندگان در جهت پوشش ریسک قرار می‌دهد. این موضوع می‌تواند شامل بازرگان‌ها باشد یا کسانی که صادرات و واردات انجام می‌دهند و یا حتی کسانی که وام‌هاو اعتبارات ارزی از کشور های دیگر دریافت می‌کنند. افرادی بوده‌اند که قبل از نوسانات، وام‌های ارزی دریافت کرده‌اند و با این نوساناتی که در ارز ایجاد شده؛ در معرض ورشکستگی قرار گرفته‌اند؛

دکتر قاسم محسنی، عضو هیأت‌مدیره و مدیر کمیته ریسک سازمان بورس و اوراق بهادار

دکتر علیرضا ناصر پور، سرپرست مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک بورس کالا

عباس مسعودی، رئیس انجمن سکه و صراف استان تهران

ابوذر نجمی، مدیر عامل شرکت راه و سرمایه

بنابراین با این پیش فرض که تحریم‌ها برداشته شوند ما محدودیتی نمی‌بینیم که کدام دسته از این فعالان وارد بازار شوند حتی این فعالان می‌توانند شبکه صرافان و یا سیستم گردشگری ما به طور کلی باشند. شاید در دنیا مرسوم نیست که بانک‌ها در بورس موقعیتی بگیرند اما کشوری را در نظر بگیرید که در آن بازار مشتقه بین بانکی و یا بازار مشتقه خارج از بورس وجود ندارد، در چنین شرایطی چه ایرادی دارد که بانک‌ها نیز چنین فعالیتی داشته باشند؛ هرچند که ما به این اعتقاد داریم که آن بازارها نیز در کنار هم تشکیل شود.

✎ **محسنی:** آقای ناصر پور تقریباً به موارد مطرح شده از طرف آقای نجمی پاسخ دادند اما برای تکمیل صحبت‌ها خواستم عرض کنم که تشکیل بازارهای مشتقات ارزی در کشور می‌تواند اهداف متفاوتی داشته باشد یعنی فقط هدف جذب سرمایه‌گذار خارجی نیست، گرچه این موضوع به جذب سرمایه‌گذار کمک می‌کند. مسلماً اگر منابع سرمایه‌گذاری برطرف نشود یکی از عوامل موثری که می‌تواند جذب سرمایه‌گذاری خارجی را گسترش دهد وجود ابزار برای پوشش نوسانات نرخ ارز است و این بازار می‌تواند به این سرمایه‌گذاران کمک کند. با این حال چون این ابزارها قرار است بین ریال و یک ارز خارجی باشد و هر ارزی مانند دلار و یورو در این قراردادها می‌تواند تعریف شود بنابراین برای هر شخصی که درآمد ریالی داشته ولی هزینه‌هایش ارزی باشد و یا اینکه دارایی ریالی دارد ولی بدهی‌هایش ارزی است و برعکس می‌تواند مفید باشد، برای مثال شرکت‌های پتروشیمی صادرات و درآمدهای ارزی دارند ولی هزینه‌هایشان ریالی است و یا خود دولت هم به همین شکل است، دارایی‌های ارزی و هزینه‌های ریالی در مقابل آن قرار دارد؛ در مجموع این افراد و گروه‌ها می‌توانند برای اینکه نوسان نرخ ارزشان را پوشش دهند از این ابزار استفاده کنند و خیالشان راحت باشد که اگر نرخ ارز به ضررشان تعدیل شد آسیب جدی به دارایی آنها وارد نمی‌شود که در این صورت ما با طیف وسیعی از فعالان اقتصادی روبه‌رو خواهیم بود. بنابراین علاوه بر جذب سرمایه‌گذار خارجی توسعه اقتصادی نیز برای کشور به همراه خواهد داشت؛ افرادی که بخواهند فعالیت اقتصادی انجام دهند ولی مایل به پذیرش ریسک تعدیل نرخ ارز نیستند می‌توانند خود را پوشش داده و به فعالیت اقتصادی خود مشغول شوند و در طرف مقابل کسانی که می‌توانند این ریسک را بپذیرند در بازار ارز فعالیت خواهند داشت؛ بنابراین به نظر من بازار مهمی در اقتصاد کشور خواهد بود؛ اما درباره برخی موارد که مطرح شد؛ آقای نجمی سوال کردند که آیا صادرکنندگان می‌خواهند ارز خود را در این بازار عرضه کنند باید بگویم که جواب این سوال خیر خواهد بود چرا که این بازار قرار نیست یک بازار اسپات باشد که ارز این اشخاص در این بازار عرضه شود بلکه این بازار یک بازار فیوچرز است یعنی افراد متعددی می‌شوند که در آینده ارزی را به قیمت معینی معامله کنند چه به عنوان خریدار و چه به عنوان فروشنده، بنابراین در زمان حال ارزی معامله نمی‌شود بلکه هدف پوشش نوسان نرخ ارز خواهد بود. آنها در موقع سررسید می‌توانند تسویه ریالی انجام دهند و در واقع هیچ ارزی مبادله نشود و درصد کوچکی هم وارد تعدیل شوند و ارز خودشان را به این ترتیب معامله کنند. بنابراین با توجه به اینکه بانک مرکزی به عنوان عمده عرضه‌کننده ارز است لطمه‌ای به این بازار وارد نمی‌کند، همچنین در سال‌های اخیر نیز تولیدکنندگانی از بخش خصوصی مانند پتروشیمی‌ها بخش قابل توجهی از عرضه بازار ارز را در اختیار گرفته‌اند بنابراین باید گفت بازار اسپات ارز خیلی تحت تاثیر عرضه بانک مرکزی قرار ندارد و بازیگران دیگری از بخش خصوصی نیز در این بازار حضور دارند. بحث بعدی درباره پیش‌نیازها بود که آقای ناصر پور بیان کردند اما توضیح ندادند که آیا این موضوعات واقعا پیش‌نیاز

یکی از عوامل
موثری که می‌تواند
جذب سرمایه‌گذاری
خارجی را گسترش
دهد و وجود ابزار
برای پوشش نوسانات
نرخ ارز است

تشکیل بورس ارز و بازار مشتقات ارز است یا نه؟ به نظر من تقریباً این پیش‌نیازهایی که مطرح می‌شود مانع تشکیل بازار مشتقات ارز نیست. یکی اینکه عنوان شد که باید نرخ ارز تک‌نرخ شود که به نظر من پیش‌نیازی واقعی نیست؛ علت اینکه فعالان بازار تحت تاثیر نوسانات نرخ ارز هستند چه تک‌نرخ باشد و یا چند نرخ در بازار عرضه شود. بنابراین در هر صورت فعالان نیاز به ابزاری برای پوشش نوسانات نرخ ارز خواهند داشت و افرادی نیز حاضرند که این پوشش را ارائه دهند که به عنوان سفته باز شناخته می‌شوند. در نتیجه نیاز نیست که منتظر تک‌نرخ شدن نرخ ارز برای ایجاد چنین بازاری باشیم. به عبارتی به نظر من این صحبت بی‌ربطی است که گفته شود ما باید ابتدا نرخ ارز را تک‌نرخ کنیم و بعد به فکر ایجاد بازار مشتقات ارزی باشیم. این بازار می‌تواند همین الان ایجاد شود، معاملاتی صورت می‌گیرد و افرادی حاضرند چنین معاملاتی را انجام دهند پس اگر افرادی حاضرند چنین معاملاتی را انجام دهند چرا باید منتظر شویم که نرخ تک‌نرخ شود. برای مثال سکه نیز به همین شکل قیمت‌گذاری می‌شود، ابتدا سکه براساس قیمت طلا به دلار تعیین، وزن سکه معین و سپس به ریال محاسبه می‌شود، هر چند قیمت ریال به دلار چند نرخ است، با این حال معاملات فیوچرز سکه در بازار داریم و یک عده حاضرند با وجود چند نرخ بودن ارز معاملات فیوچرز سکه طلا را انجام دهند و بازار پررونقی هم به حساب می‌آید. دومین پیش‌نیاز که عنوان شد اینکه حتماً باید بازار بین بانکی ایجاد شود تا بتوانیم بازار فیوچرز ارز را راه‌اندازی کنیم در حالی که این موضوعات هیچ تقدم و تاخری نسبت به یکدیگر ندارند؛ بلکه درست است که معمولاً ابزارهای مالی ابتدا بین مردم شکل می‌گرفته و بعد از آن مسئولان بورس آن را به شکل استاندارد شده در بورس ایجاد می‌کردند اما این موضوع به این معنا نخواهد بود که حتماً باید این اتفاق به این شکل رخ دهد. تشکیل ابزار مشتقه و فیوچرز در بورس مانع ایجاد بازار بین بانکی نخواهد بود، در نتیجه هر زمان که بانک‌ها آماده بودند می‌توانند این کار را انجام دهند. در بحث بعدی گفته شد که باید بازار نقدی ارز عمق کافی پیدا کند و بعد بازار فیوچرز آن تشکیل شود، این موضوع هم دلیل قانع‌کننده‌ای نیست البته به نظر ما بازار نقدی ارز به اندازه کافی عمق دارد و به هر حال قیمت‌هایی در بازار مشخص می‌شود و معاملاتی صورت می‌گیرد ولی دلیل هم ندارد ما منتظر افزایش حجم معاملات بازار نقدی باشیم تا بتوانیم بازار فیوچرز راه‌اندازی کنیم. مسئله بعدی، عنوان شد که اگر ما بازار فیوچرز ارز را راه‌اندازی کنیم این موضوع بر روی بازار نقدی تاثیر خواهد گذاشت و عده‌ای سفته باز قیمت‌ها را در بازار فیوچرز افزایش می‌دهند و افزایش این قیمت‌ها بر روی بازار نقدی تاثیر می‌گذارد، این حرف نیز صحیح نیست. از نظر تئوریک قیمت نقدی ارزها هیچ ربطی به قیمت آتی ارز ندارد بلکه در کوتاه مدت به نرخ سود سپرده‌های بانکی در کشورهای مختلف و در بلندمدت هم به بهره‌وری اقتصاد کشورها و میزان تمایل مردم به مصرف کالای داخلی و... مربوط می‌شود. از نظر عملی نیز تحقیقات نشان داده که بازار نقدی هیچ تاثیری بر روی فیوچرز و برعکس آن ندارد. این بازار به نحوی نخواهد بود که عده‌ای خاص بتوانند این بازار را هدایت کنند بلکه قرار است تعداد زیادی از فعالان اقتصادی وارد این بازار شوند و محدودیتی برای افراد وجود ندارد؛ در نتیجه افراد زیادی در بازار وجود دارند و اندازه معاملات هر شخص در این بازار به قدری کوچک است که عملاً هیچ فرد خاصی نمی‌تواند جهت بازار را هدایت کند و در نهایت قیمت‌های این بازار قیمت‌های واقعی خواهند بود. همچنین گفته شد که از متفاوت از سایر کالاهاست و نباید به آن نزدیک شد چرا که در اقتصاد تاثیر بسیاری دارد و استدلال کردند که ارز مانند سکه نیست که بازار فیوچرز آن تاثیر چندانی بر اقتصاد نداشته باشد. کاملاً درست است، به همین دلیل ابتدا تصمیم گرفته شد که در

داریم که بر اساس نرخ ثابت برنامه ریزی می‌کند و صادرات انجام می‌دهد چون تومان احتیاج دارد می‌تواند همین الان تومان را معامله کند اما این معامله بستر شفاف و قانون مندی ندارد و در بازار غیر رسمی این معامله را انجام می‌دهد. کاملاً درست است لزومی ندارد برای ایجاد بازار فیوچرز نرخ ارز تک‌نرخ شود چرا که در حال حاضر نیز با وجود چند نرخ بودی ارز این معاملات در حال انجام است. صبح تا ظهر معاملات تحت تاثیر بورس هنگ کنگ است، در ساعات های ابتدای ظهر تحت تاثیر بورس لندن نرخ گذاری انجام می‌شود و در نهایت در ساعات بعد از ظهر بورس نیویورک این بازار را جهت می‌دهد. عمده معاملات ما بر اساس دلار است و دیگر ارزها با توجه به دلار تعیین قیمت می‌شود. به همین دلیل ما باید این بازار را رسمیت دهیم و قانونمند کنیم تا معاملات به صورت شفاف انجام شود تا در نهایت آمار درست از این معاملات به مسئولان بانک مرکزی داده شود تا تصمیمات بهتری بگیرند. برای مثال یک مشتری داریم که با صرافی معامله کرده است و در نرخ ۳۵۰۰ تومان اقدام به خرید می‌کند اما در فاصله چند ساعت قیمت دلار به ۳۴۰۰ تومان کاهش یافته است؛ در نهایت هیچ برنامه‌ریزی بر اساس این نوسانات نمی‌تواند انجام شود ضمن آنکه به درگیری های قضایی نیز منجر شده است. این مسائل به طور کل ناهنجاری ارزی به وجود آورده است که به نام صراف و به ضرر صراف واقع می‌شود. به همین دلیل صراف در جامعه جایگاه مثبتی ندارد. سرمنشا اخلاق را باید در خودمان ببینیم و نه کس دیگر. بنابراین ما از این اتفاق حمایت می‌کنیم به شرط اینکه صراف ها به عنوان کارگزار این بخش دیده شوند و در صورت انجام چنین کاری مطمئن باشید که انتقالات به درستی صورت می‌گیرد و اگر کارگزار صراف باشد مطمئناً منجر به تحویل می‌شود و در نهایت سرمایه‌گذاری ها نیز هدفمند می‌شود. ما سرمایه‌گذاران بسیار زیادی از کشورهای همجوار داریم؛ در دهه ۸۰ و قبل از آنکه بانک مرکزی در این موارد ورود کند این مسائل را تجربه کردیم. ما از طریق اتحادیه این موضوع را نظام مند کردیم و استقبال زیادی در این بخش صورت گرفت، علاوه بر اینکه ایجاد شغل در این بخش افزایش یافت، درآمدهای مالیاتی دولت نیز افزایش پیدا کرد و در نهایت نه تنها سرمایه‌گذار داخلی در این بخش سرمایه‌گذاری کرد بلکه صرافان دبی، ترکیه، افغانستان و عراق نیز پول هایشان را به این بخش وارد کردند. صراف امانتدار است. بازرگانان خیلی ثروتمندی وجود دارند که پول خود را در سوئیس نمی‌گذارند و به صراف دبی اعتماد می‌کنند. چرا که بانک سوئیس برای انتقالات محدودیت زمانی دارد. سرمایه‌گذار خارجی قبل از هر چیزی می‌خواهد اصل پول را نگه دارد و ماقبل از هر چیزی باید این امنیت را برای آنها فراهم کنیم. در حال حاضر با موازی کاری های بانک مرکزی که سعی کرده است انحصار طلبی بخش خصوصی را از بین ببرد مشکلاتی ایجاد شده برای مثال به نوعی اتحادیه‌ها را حذف کرد بعد از آن با ایجاد کانون صراف ها موازی کاری کرد و بعد صرافی بانک‌ها را باز به صورت موازی کاری ایجاد کرد و در نهایت کنار صراف ها، موازی کاری کرد. در این رابطه باید امنیت سرمایه‌گذاری را تامین کنیم، با ورود بانک مرکزی نه تنها سرمایه‌گذار سرمایه

قرار دادهای فیوچرز تجربه کسب آموزش‌های لازم به کارکنان ارائه و همچنین نرم افزارهای لازم برای بورس کالا طراحی شود. در حال حاضر ۷ سال است که این مراحل انجام شده است تا برای فیوچرز ارز آمادگی لازم وجود داشته باشد.

ناصر پور: من جهت تاکید عرض می‌کنم که پیش نیازهای عنوان شده مواردی است که در جلسات مختلف مطرح شده و تایید شخصی بنده نیست بلکه در جلسات مختلف این موضوعات به عنوان پیش نیاز مطرح شده اند که جای بحث دارد. در پروپوزالی که به سازمان بورس ارائه و در کمیسیون تخصصی شورای عالی بورس مطرح شد، مشخص شد که بدون هر یک از این موضوعات سه گانه که به عنوان مانع ذکر می‌شود هم بازار ارز قابل راه اندازی است. به عبارتی حتی اگر تحریم‌ها هم برداشته نشود باز قابل اجرا خواهد بود. با یکسان سازی نرخ ارز و با وجود بازار عمیق بین بانکی فرورود و سوآپ این کار بهتر انجام می‌شود اما برای ایجاد این بازار نیاز به هیچ یک از این سه مورد نیست ولی این موضوع هم باید تاکید شود که وقتی شما بازاری دارید در شرایط تحریمی و بدون بازار بین بانکی انتظار می‌رود که عمق این بازار کم باشد ولی اگر بازاری باشد که در آن نقل و انتقال بین‌المللی پول به راحتی انجام شود و یکسان سازی نرخ ارز نیز انجام شده باشد و بازار نقدی عمیقی ایجاد شده باشد طبیعتاً فعالان بیشتری با راحتی و بدون محدودیت می‌توانند وارد این بازار شوند.

آقای دکتر با توجه به این توضیحات، به نظر شما پیش نیازهای لازم برای این بازار چیست؟

محسنی: پیش نیازها کمی مربوط به نقل و انتقالات می‌شود اگر چه نقل و انتقالات نیز زیاد بحرانی نیست. چرا که عمده معاملات ما منتهی به تحویل نمی‌شود که نیاز به انتقال داشته باشد. درصد خیلی کمی منجر به انتقال می‌شود که برای آن هم فکری صورت گرفته است. همچنین با لغو تحریم‌ها در روزهای آینده و با استفاده از سیستم بانکی برای نقل و انتقالات مشکل حل می‌شود اگر چه در همین دوران تحریم بسیاری از نقل و انتقالات انجام شده است و از همان روش‌ها هم می‌توان استفاده کرد. بنابراین به نظر من هیچ مانعی بر سر راه ایجاد این بازار وجود ندارد و فکر می‌کنم در صورت تشکیل موفقیت آمیز خواهد بود و با افزایش حجم معاملات با استقبال خوبی روبرو می‌شود. همچنین به مسئولان هم اطلاعات خوبی می‌دهد تا بفهمند فعالان اقتصادی نسبت به ارز در آینده به چه شکل نگاه می‌کنند. در واقع در جواب اشخاصی که می‌گویند ارز خیلی مهم است باید گفت که اطلاعات درباره ارز هم خیلی مهم است، اینکه ما بدانیم در حال حاضر فعالان اقتصادی درباره قیمت‌های ارز در آینده چه فکری دارند به ما برای سیستم‌های مدیریتی مان خیلی کمک خواهد کرد.

مسعودی: مطالب خوبی عنوان شد اما موضوعی که به آن توجه نشده اینکه ما در بستر جامعه؛ بورس ارز را داریم و معاملات فیوچرز در بستر جامعه انجام می‌شود اما این معاملات رسمی نیست. یکی از پیش نیازهای مهم همین است که این معاملات در حال انجام است و فعالان اقتصادی ما چه بخش خصوصی و چه بخش دولتی از این موضوع زبان می‌بندند. ما سرمایه‌گذار داخلی و خارجی داریم که در این بخش معامله می‌کنند و این اتفاق هر روز می‌افتد و بسر روی نرخ نقدی ارز هم تاثیر گذار است. ما صرافی داریم که رسمیت ندارد ولی از صرافان رسمی کشور اعتبار بیشتری دارد و در حال انجام معاملات ماهیانه و سالانه است که در زمان مقرر تحویل می‌دهد و در نهایت نرخ نقدی هم عمدتاً از این معاملات بدست می‌آید. ما فعال اقتصادی صادرکننده

به معاملات مشتقه در بورس بوده است. برای مثال در کشور ترکیه اگر معاملات بازرگانی این کشور حدود ۲۰۰ میلیارد دلار در سال باشد چیزی در حدود ۶۰ میلیارد دلار معاملات مشتقه ارزی داشته است. بنابراین اگر بدبینانه به این موضوع هم نگاه کنیم و با توجه به اینکه در حوزه صادرات کمتر از ۵۰ درصد درآمدهای ارزی ما متعلق به دولت است و اگر آن را در نظر بگیریم، پیش‌بینی ما این است که در یک دوره زمانی سه ساله این بازار جایگاه خود را در بازار پیدا کند، تصور بر این است که این مقدار معاملات در بازار وجود داشته باشد. نکته‌ای که وجود دارد اینکه بانک مرکزی در این موضوع نقش اساسی دارد اما مسئله این است که اگر درآمدهای ارزی کشور را در ۱۰ سال گذشته نگاه کنید با یک رقم نسبتاً ملایمی افزایش درآمدهای غیر نفتی داشته‌ایم. در سال جاری برابر با درآمدهای نفتی ما درآمد غیر نفتی داشته‌ایم. اما در مقابل درآمدهای نفتی ما با نوسانات بسیار شدیدی مواجه بوده است. در بعضی سال‌ها نزدیک به ۹۰ میلیارد دلار و در بعضی سال‌ها درآمد ارزی ما ۲۰ میلیارد دلار بوده است و اتفاقاً امسال و سال آینده نیز درآمد نفتی ما بسیار کم خواهد بود. در سال جاری قطعاً صادرات غیر نفتی ما بر صادرات نفتی پیشی خواهد گرفت و این موضوع با پیش‌بینی‌هایی که از قیمت نفت صورت گرفته است در سال آینده تشدید خواهد شد. واقعیت این است که جایگاه دولت و بانک مرکزی و اثرگذاری دولت بر بازار ارز نسبت به ده سال گذشته خیلی کاهش داشته است. برای مثال ۶ سال پیش بانک مرکزی بازار ارز را خارج از مکانیسم بازار می‌توانست کنترل کند. برخی هم عنوان می‌کنند که خیلی از صادرات غیر نفتی ما مانند صادرات پتروشیمی در واقع نفتی به حساب می‌آید اما واقعیت این است که این شرکت‌ها دولتی نیستند. این درست است که پتروشیمی‌ها متعلق به بخش‌های عمومی اقتصاد ما هستند اما درآمدهای ارزی این بخش‌ها به دولت تحویل داده نمی‌شود. پتروشیمی‌ها خودشان در بازار غیررسمی تصمیم‌گیری می‌کنند. ما فعالان متعدد در بازار ارز را داریم و این فعالان در حال افزایش هستند که این موضوع در آینده اقتصاد ما گریز ناپذیر است و به نظر می‌رسد که ما باید به این سمت حرکت کنیم و خوشبختانه در سیاست‌های کلان دولت فعلی ما نیز این امر وجود دارد. بنابراین پیش‌بینی من این است که در حوزه واردات و صادرات درآمدهایی داریم که بخشی از این درآمدها مربوط به دولت است اما بخش عظیمی از واردات و صادرات ما نیاز به پوشش ریسک دارد البته توضیحات درستی ارائه شد که اصولاً در دنیا به این شکل نیست که بانک‌ها وارد معاملات مشتقات بورسی شوند ولی وقتی

خود را خارج کرده بلکه باعث شده سیستم بانکی پول نداشته باشد. خود صراف‌ها پول خود را به صورت درهم در دبی نگهداری می‌کنند.

نجمی: با توضیحی که جناب ناصر پور ارائه کردند بخشی از ابهامات من برطرف شد. اما درباره مسائلی که آقای محسنی عنوان کردند واقعیت اینکه کاملاً درست است ما برای داشتن مشتقات ارزی نیاز به هیچ پیش‌فرضی نداریم و همان‌طور که ذکر شد در حال حاضر نیز در بازار انجام می‌شود اما اینکه بخواهیم سازوکار این معاملات را به صورت رسمی تعریف کنیم و بخواهیم زیر نظر سازمان بورس این معاملات انجام شود کمی موضوع متفاوت می‌شود. صراف و دلال‌هایی که در بازار خرید و فروش انجام می‌دهند و یا شرکت بازرگانی که خرید و فروش ارز انجام می‌دهد هیچ دلیلی ندارد که برای خرید و فروش ارز مجوزی داشته باشد.

محسنی: منظور شما معاملات نقدی هست یا فیوچرز؟

نجمی: هم نقدی و هم فیوچرز.

محسنی: خرید و فروش نقدی که به این بحث مربوط نمی‌شود. درباره معاملات فیوچرز این بازار غیر رسمی نیز ممکن است بعد از ایجاد بازار رسمی ضعیف شود و یا قوی شود. بحث ما این است که ما می‌خواهیم یک بازار رسمی فیوچرز داشته باشیم.

نجمی: مسئله دقیقاً همین است. همین فردا هم می‌توان بازار فیوچرز را راه‌اندازی کرد. اما سوال این است که آیا این بازار باید یک فایده و برون‌داد اجتماعی داشته باشد؟

سوال من از شما این است که حجم ارزی که پیش‌بینی می‌کنید در یک سال در این بازار معامله شود به چه میزان است؟

ناصر پور: پیش‌بینی دقیقی که نمی‌توان انجام داد و درست هم نیست که درباره چیزی که هنوز راه‌اندازی نشده است پیش‌بینی انجام شود. اما پیش‌بینی انجام شده با توجه به تجربه کشورهای هم‌تراز مانند کشور ترکیه و امارات، در سال‌های اول راه‌اندازی به صورت میانگین ۳۰ درصد ارزش معاملات بین‌المللی ارز این کشورها مربوط

پیش‌بینی انجام شده با توجه به تجربه کشورهای هم‌تراز مانند کشور ترکیه و امارات، در سال‌های اول راه‌اندازی به صورت میانگین ۳۰ درصد ارزش معاملات بین‌المللی ارز این کشورها مربوط به معاملات مشتقه در بورس بوده است

با نرخ ۴۰۰۰ تومان به من می‌فروشد من خیالم راحت می‌شود که اگر قیمت دلار بیش از ۴۰۰۰ تومان شد جلوی ضرر من گرفته می‌شود. شما فکر می‌کنید که بانک مرکزی دخالت می‌کند و مانع افزایش قیمت دلار به بالای ۴۰۰۰ تومان می‌شود و من تصور می‌کنم که بانک مرکزی نمی‌تواند مانع این امر شود خوب در این شرایط ما با هم معامله می‌کنیم. حال اگر بانک مرکزی دخالت کرد و مانع افزایش قیمت شد به نفع شما خواهد بود و اگر نتوانست دخالت کند به نفع من خواهد بود. به عبارتی این ابزار همان ریسک دخالت بانک مرکزی را نیز پوشش می‌دهد. بنابراین بانک مرکزی هم یک منبع ریسک به حساب می‌آید و با این قرارداد، ریسک از من به شما انتقال داده می‌شود.

ناصر پور: در خصوص دخالت دولت ها تصویری برای ما شکل گرفته که تنها دولت ما در امور اقتصادی دخالت می‌کند. حتی در اقتصاد آمریکا که جزء بازترین اقتصاد های دنیا به حساب می‌آید دولت نسبت به نرخ ارز حساس است. خود دولت آمریکا تصمیم می‌گیرد ارز خود را تقویت کند و نرخ بهره را افزایش می‌دهد و یا برعکس. دولت های توسعه یافته سعی می‌کنند از طریق مکانیسم بازار این دخالت را انجام دهند و به صورت دستوری این کار را انجام ندهند. با تغییرات نرخ بهره، تراز بازرگانی و... نرخ ارز را مدیریت می‌کنند. اگر ما تصور کنیم که دولت قرار است که نرخ ارز را رها کند این تصور اشتباهی است و هیچ جای دنیا این اتفاق نمی‌افتد چرا که یک پارامتر بسیار مهم در اقتصاد است. اگر دولت ها در داخل مکانیسم بازار مدیریت این قسمت ها را به عهده بگیرد کار هوشمندانه و مفیدی خواهد بود. بنابراین دولت ما هم در داخل همین مکانیسم بازار می‌تواند قیمت ارز را مدیریت کند.

نجمی: سوالی که من دارم دقیقا به همین موضوع مرتبط است. برای مثال من یک بلوک صد هزار دلاری برای سال آینده با نرخ ۴۵۰۰ تومان می‌فروشم اعتبار سنجی من چگونه انجام می‌شود. آیا من در سال آینده می‌توانم این تعهد را انجام دهم یا خیر؟

محسنی: شما مارجین پرداخت کرده اید.

نجمی: شاید نوسانات خیلی زیاد باشد.

محسنی: مارجین افزایش پیدا می‌کند. قرار نیست هر روز ۱۰ درصد نوسان داشته باشیم. بورس کالا ۱۰ درصد مارجین می‌گیرد که هر روز تغییر می‌کند؛ برای مثال فرض کنید که ارز یک درصد تغییر می‌کند بر اساس همین موضوع از مارجین کسی که نرخ ارز به ضررش تمام شده است کسر می‌شود و به سپرده کسی که نرخ ارز به نفعش تمام شده، اضافه می‌شود. بنابراین به حدی می‌رسد که کسی که ضرر می‌کند مارجین کال خواهد شد و دوباره باید سپرده خود را شارژ کند.

در کشوری یک بازار شفاف مشتقات ارزی وجود ندارد چه ایرادی دارد اگر آنها وارد این بازار شوند. کاملا درست است که ما این معاملات را در بازار غیر شفاف داریم اما حتی اگر افراد فعال در این بازارها افراد معتبری باشند از آنجایی که این معاملات منوط به اعتبار افراد می‌شود، نمی‌توانیم آن را یک ساختار در نظر بگیریم. نمی‌توانیم به سرمایه‌گذار خارجی بگوییم در بازار غیر رسمی ما معامله کند و به او بگوییم فلانی خیلی آدم معتبری است. ما برای اینکه این ابزار پوشش ریسک را وارد چرخه کلان اقتصاد کشور کنیم نیازمند یک ساختار هستیم و معتقدیم این ساختار در بورس شکل می‌گیرد. البته بازار غیر شفاف و غیر رسمی در حوزه ریتیل داریم همچنین می‌توانیم بازار بین بانکی فوروارد هم داشته باشیم که رسمی هم است. ما معتقدیم هر دو اینها به‌طور هم‌زمان می‌تواند انجام شود به همان شکلی که در تمام دنیا انجام می‌شود.

نجمی: با کلیت این بحث که اقتصاد و ابزارهای مالی ما باید توسعه پیدا کنند مخالفتی وجود ندارد و مسلما اقتصاد ما به سمتی در حال حرکت است که ما به ابزارهای پوشش ریسک نیازمندیم. اما در این برهه از زمان که درباره این موضوع صحبت می‌شود دو نگرانی وجود دارد؛ یکی این موضوع که ما اقدام به راه‌اندازی بازاری کنیم که ناکارآمدی آن در آینده باعث شود ما نتوانیم نتایج مثبت مورد انتظار را دریافت کنیم و دومین موضوع اینکه در این حوزه یک اختلاف نظر میان بورس و بانک مرکزی وجود دارد که دو دیدگاه کاملا متفاوت نسبت به آن وجود دارد. بانک مرکزی خود را متولی بحث ارز می‌داند و برداشت من از حرف های آقای محسنی این بود که ما کاری به فعالیت بانک مرکزی به عنوان متولی نداریم و می‌خواهیم از پتانسیل بخش خصوصی استفاده کنیم. اما نظر من این است که در زمان عملیاتی شدن کار این دو نمی‌توانند از هم مجزا باشند و در نهایت تنش می‌تواند که ممکن است در تقابل میان آنها ایجاد شود ممکن است به کلیت بازار آسیب بزند هر چند که هر دو نهاد رویکرد مثبتی دارند.

اگر ما عنوان می‌کنیم و می‌گوییم که پیش نیازهای ایجاد ابزار مشتقه ارزی این چهار مورد است به این معنا نخواهد بود که اگر این پیش نیازها عملی نشود نمی‌توان این بازار را راه‌اندازی کرد بلکه مفهوم بحث ما این است که اگر بخواهیم یک بازار با کارایی بالا راه‌اندازی کنیم نیازمند این پیش نیازها خواهیم بود. شما مثال ترکیه را عنوان کردید در حالی که بانک مرکزی ارز قابل توجهی در اختیار نداشته است که بتواند بر روی بازار اثرگذار باشد و در نهایت امر نقش کنترلی داشته است اما بانک مرکزی ما الان این قدرت را از دست داده که آن هم به دلیل کاهش درآمدهای نفتی و عدم دسترسی به منابع مالی این اتفاق رخ داده است. پس این اشکال وجود دارد که اگر روزی منابع بانک مرکزی ما دوباره افزایش پیدا کند و به این بازار دسترسی داشته باشد کاملا می‌تواند این بازار را جهت دهد. بنابراین میان سازمان بورس و بانک مرکزی به عبارتی بین بازار پول و سرمایه باید یک همسویی وجود داشته باشد تا در جهت آزادسازی معاملات حرکت کنیم؛ چرا باید بانک مرکزی نرخ تعیین کند و به صورت مصنوعی این نرخ پایین نگه داشته شود؛ این موضوعات باعث می‌شود که بگوییم ابزاری که راه‌اندازی می‌شود با وجود تمام زحمات و بحث های انجام شده در نهایت کارایی لازم و مورد انتظار را نخواهد داشت.

محسنی: منظور شما از کارایی چیست؛ شما برای مشتقات ارزی چه کار کردی را تصور می‌کنید؛ برای مثال فرض کنیم من یک وام ارزی دریافت می‌کنم که قرار است در زمان سررسید یک میلیون دلار به بانک پرداخت کنم. در حال حاضر هم قیمت دلار ۳۷۱۰ تومان است؛ اگر کسی به من پوشش دهد و به من بگوید که در سال آینده دلار را

ناصر پور: شدیدتر از نوسانات سکه طلا ناشی از افزایش نرخ ارز و نرخ جهانی طلا فکر نمی‌کنم اتفاق افتاده باشد. مزیتی که بازار فیوچرز نسبت به بازار فوروارد و غیررسمی دارد همین تضمین معاملات است. سیستم وجود کارگزاری که این معاملات را تنظیم می‌کند، وجود مارجین، نحوه اخذ آن، تناسب مقدار مارجین با نوسانات و تعدیل روزانه، تضمینی برای ایفای تعهدات به طور کامل خواهد بود.

مسعودی: البته ما تجربه راه اندازی بورس سکه را داشته‌ایم و می‌توان این تجربه را در رابطه با بورس ارز نیز استفاده کرد اما در حال حاضر معاملاتی که در بورس غیررسمی معامله می‌شود بیشتر از معاملات سکه در بورس است. هم خرید نقدی سکه و هم بازار فیوچرز سکه در بازار غیررسمی بیش از بورس سکه است. علت این موضوع هم این است که مردم با ساز و کار بورس آشنا نیستند و به بورس اعتماد نمی‌کنند. ما باید بستر امنیت را برای مردم فراهم کنیم تا فعالان بازار جذب بورس شوند. البته مسائل مالیاتی هم دلیل دیگری برای این موضوع به حساب می‌آید. وقتی دولت خود بارها باعث اختلال در بازار شده است این اعتماد از بین می‌رود. برای مثال مدتی پیش بانک مرکزی بر خوردی با دلالتان ارز داشت که علتش رکود بازارهای مسکن، موبایل و خودرو بود بنابراین تلاش شد تا با از بین بردن امنیت در بازار ارز مانع سرریز شدن پول از دیگر بازارها به این بازار شود. دقت کنید که عرضه و تقاضا تعیین کننده نرخ ارز است اگر این عرضه در بازار آتی شکل بگیرد تاثیر آن بر بازار حال کم می‌شود بنابراین باید بستری برای ایجاد این ساز و کار فراهم کنیم تا تنش در بازار حال کاهش یابد. در حال حاضر انواع قراردادهای بازار انجام می‌شود قراردادهای شناور روزانه، هفتگی و ماهانه که همین معاملات می‌تواند در بستر رسمی آن انجام شود.

آقای نجمی صحبت های شما بریده شد اگر امکان دارد جمع بندی خود را از این مباحث بیان کنید.

نجمی: با توجه به صحبت هایی که آقای محسنی در این قسمت آخر بیان کردند و اگر واقعا بتوان چنین ساز و کاری را ایجاد کرد و بازار را منفک کرد تنها بحثی که باقی خواهد ماند موضوع ارز یابی ریسک بانک مرکزی خواهد بود. به عبارتی در مدل سازی باید رفتار بانک مرکزی را مدل کنیم تا بتوانیم تشخیص دهیم میزان ریسک به چه میزان است. نکته دیگری که در این ساز و کار باید دید این است که در واقع هزینه‌ای که به دو طرف معامله تحمیل می‌شود به چه میزان است تا افراد بتوانند محاسبه کنند که چنین ساز و کاری برای آنها به صرفه هست یا خیر. به عبارتی ما می‌خواهیم ریسک را پوشش دهیم اما نه به هر قیمتی. همچنین هزینه های معاملاتی و کارمزد این ساز و کار نیز باید محاسبه شود.

ناصر پور: در حال حاضر یک قرار داد فیوچرز سکه طلا با ۱۰ سکه در حدود ۱۰ میلیون تومان ارزش دارد. در این قرارداد داد ۳ هزار تومان کارمزد معامله است به عبارتی ۳ در ۱۰ هزار کارمزد این معامله خواهد بود. از این ۳ هزار تومان، ۱۶۰۰ تومان را کارگزار دریافت می‌کند، ۴۰۰ تومان به سازمان داده می‌شود و هزار تومان نیز به بورس می‌رسد که این رقم کمترین کارمزد بازار سرمایه است. برای مثال کارمزد معاملات سهام چیزی در حدود یک و نیم درصد است. پس ما کمترین کارمزد متصور را داریم؛ برای قراردادهای فیوچرز ارز هم اندازه قراردادهای به هر میزان که باشد همین نسبت رعایت می‌شود چه این قراردادها کوچک و در حد هزار دلار باشد، چه اندازه این قراردادها در رقم های بالا مانند ۱۰۰ هزار دلاری باشد. علاوه بر این کارمزد ۳ در ۱۰ هزار ما یک مارجین هم داریم. فرض کنید اگر این مارجین ۱۰ درصد هزینه

محسنی: علت دیگر که این فعالان بازار به سمت بورس نمی‌آیند شاید این باشد که از شفافیت معاملات گریزان هستند و می‌ترسند که شناسایی شوند.

مسعودی: چندان موافق نیستیم؛ اگر ساز و کار قانونی ایجاد شده باشد به این سمت خواهند آمد. فعالان و دلالتان بازار تجربه خوبی در بازار در رابطه میان صرافی و بانک مرکزی ندارند چرا که هر لحظه مقررات بدون حضور نماینده های آنها تغییر می‌کند و در نتیجه از

مزیتی که بازار فیوچرز نسبت به بازار فوروارد و غیررسمی دارد همین تضمین معاملات است

می دهد در سر رسید تسویه نقدی کند و ما به تفاوت را دریافت کند. عمدتاً در سر رسید معاملات فیوچرز کالایی به تحویل منجر نمی شوند. در خصوص مشتقات مالی مانند ارزها بالای ۹۹ درصد تسویه نقدی می شوند. در این معاملات ما به دنبال پوشش ریسک هستیم و برای فرد مورد نظر هم فرقی نمی کند، می تواند ما به تفاوت را دریافت و در صرافی هارز مورد نظر خود را تأمین کند. مهم پوشش نوسانات نرخ ارز است.

برای مثال در قراردادهای سکه طلا سرسیدهای زوج وجود دارد و ماهانه کمتر از هزار قرارداد به تحویل منجر می شود. با اینکه جریمه هایی برای تسویه نقدی در نظر گرفته شده اما باز هم معاملات عمدتاً تسویه نقدی می شود. با توجه به اینکه مبادلات ارز حساسیت بیشتری دارد می توان رقم این جریمه ها را کمتر کرد چرا که خودمان هم علاقه داریم که تسویه نقدی صورت بگیرد. نگرانی از این بحث نداریم به همین دلیل گفته شد که اگر چه تسهیل نقل و انتقال پول به بازار ما کمک خواهد کرد اما اگر هم نباشد کار ما در اینجا متوقف نمی شود.

آقای دکتر محسنی اگر مطلبی باقی مانده به عنوان جمع بندی بیان کنید.

محسنی: به هر حال اعتقاد سازمان بورس بر این است که تشکیل چنین بازاری می تواند به اقتصاد کشور کمک کند و به صورت جدی راه اندازی چنین بازاری را دنبال می کند. همچنین شورای عالی بورس نیز کلیات این موضوع را تصویب کرده و در قانون رفع موانع تولید هم پیش بینی شده است که دولت باید سازوکاری برای پوشش نرخ ارز ببیند که پیشنهاد سازمان بورس در این راستا همین تشکیل بازار مشتقه ارز بوده است.

مسعودی: ما به عنوان انجمن صنفی کارفرمایی سکه و صراف استان تهران که به نوعی مستقل و تنها تشکل رسمی و قانونی هستیم که تخصصاً می تواند به این امور بپردازد موافق راه اندازی این بازار در بورس هستیم و از این موضوع استقبال می کنیم چرا که به نفع اقتصاد کشور خواهد بود.

نجمی: برای سرمایه گذار خارجی موضوع مهم صرف نظر از مدیریت ریسک نرخ ارز انتقال دارایی است. بنابراین اگر مشتری هدفمان را سرمایه گذار خارجی قرار دهیم در چنین شرایطی هدف سرمایه گذار در ایران تنها این موضوع است که سرمایه به چه شکل وارد شود و به چه شکل بتواند این سرمایه را خارج کند.

ناصر پور: بومی سازی سیستم معاملات و سیستم مدیریت در حوزه بستر معاملاتی است ولی از نظر مفاهیم ما در نظر گرفتن موضوعاتی که مدنظر کمیته فقهی بوده می توان گفت که تقریباً استانداردهایی که در قراردادهای فیوچرز داریم در ردیف استانداردهای بین المللی است. مسعودی: ما از این اتفاق حمایت می کنیم به شرط اینکه صرفاً ما به عنوان کارگزار این بخش دیده نشوند و در صورت انجام چنین کاری مطمئن باشید که انتقالات به درستی صورت می گیرد و اگر کارگزار صرفاً باشد مطمئناً منجر به تحویل می شود و در نهایت سرمایه گذاری ها نیز هدفمند می شود.

نجمی: میان سازمان بورس و بانک مرکزی به عبارتی بین بازار پول و سرمایه باید یک همسویی وجود داشته باشد تا در جهت آزاد سازی معاملات حرکت کنیم؛ چرا باید بانک مرکزی نرخ تعیین کند و به صورت مصنوعی این نرخ پایین نگه داشته می شود. این موضوعات باعث می شود که بگوییم ابزاری که راه اندازی می شود با وجود تمام زحمات و بحث های انجام شده در نهایت کارایی لازم و مورد انتظار را نخواهد داشت.

محسنی: به نظر من این صحبت بی ربطی است که گفته شود ما باید ابتدا نرخ ارز را تک نرخ کنیم و بعد به فکر ایجاد بازار مشتقات ارزی باشیم. این بازار می تواند همین الان ایجاد شود، معاملاتی صورت می گیرد و افرادی حاضرند چنین معاملاتی را انجام دهند پس اگر افرادی حاضرند چنین معاملاتی را انجام دهند چرا باید منتظر شویم که نرخ تک نرخ شود.

محسنی: اعتقاد سازمان بورس بر این است که تشکیل چنین بازاری می تواند به اقتصاد کشور کمک کند و به صورت جدی راه اندازی چنین بازاری را دنبال می کند. همچنین شورای عالی بورس نیز کلیات این موضوع را تصویب کرده و در قانون رفع موانع تولید هم پیش بینی شده است که دولت باید سازوکاری برای پوشش نرخ ارز ببیند که پیشنهاد سازمان بورس در این راستا همین تشکیل بازار مشتقه ارز بوده است.

معامله باشد چون مارجین هزینه فرصت دارد و اگر چه به این پول سود بانکی پرداخت می شود - پول در حساب فرد قرار دارد یعنی این مارجین ها در حساب های در اختیار قرار می گیرد و در اختیار بورس است اما خود حساب متعلق به سرمایه گذاران است. پس سود بانکی هم تعلق می گیرد - اما چون سود بانکی از سود مورد انتظار این شخص کمتر است چندان به حساب نمی آید. یک هزینه مالی ۱۰ درصد هم باید بر روی این ۱۰ درصد مارجین در نظر گرفت که می شود یک درصد به عبارتی با در نظر گرفتن مارجین که یک هزینه معاملاتی محسوب می شود چیزی نزدیک به یک درصد هزینه این معاملات خواهد بود. اما گاهی ما مورد دیگری را هم به عنوان هزینه معاملات در نظر می گیریم و آن هم اختلاف قیمت فیوچرز با قیمت نقدی است، این کاملاً طبیعی است که در خصوص کشور ما قیمت های آتی بالاتر از قیمت های نقدی خواهد بود چرا که نرخ سود بانکی ما با نرخ سود بانکی دلار تفاوت فاحشی دارد و ما می دانیم که از لحاظ تنوریک نرخ فیوچرز در واقع مابه تفاوت نرخ بهره ما با نرخ دلار باید باشد که در عمل هم معمولاً صادق است. اگر منظور شما از هزینه معاملاتی این موضوع است باید گفت که این جریان ماهیت اقتصاد کشور ماست، هیچ کس نمی تواند بگوید از فردا که معاملات نقدی فیوچرز ارز راه اندازی شد قیمت های فیوچرز تفاوتی با قیمت های نقدی نداشته باشد که اگر گفت چنین فردی از عقل اقتصادی به دور است. پس ما نمی توانیم این را به عنوان هزینه معاملاتی در نظر بگیریم چرا که این موضوع ذات اقتصاد ماست و تنها راه کاهش این تفاوت کاهش نرخ بهره بانکی خواهد بود. پس هزینه های معاملاتی شامل هزینه مارجین و هزینه کارمزد معاملات است که بسیار ناچیز است.

مسعودی: هزینه معاملات کارمزد در صرافی ها از این هم کمتر است چون برای ما هزینه ای ندارد. در یک معامله یک میلیون دلاری که می شود ۳ میلیارد و ۷۰۰ میلیون تومان (بر مبنای نرخ روز دلار در روز برگزاری میزگرد) هزینه کارمزد ما می شود ۵ ریال برای هر دلار، که ۵۰۰ هزار تومان می شود.

ناصر پور: به این دلیل است که در بورس یک سامانه معاملاتی وجود دارد و یکسری اپراتور که این معاملات را کنترل می کنند و باعث می شود که هزینه کارمزد نسبت به صرافی ها بالاتر باشد. به نکته ای هم اشاره کنم گاهی ادعا می شود که کارمزدهای ما در ایران نسبت به استانداردهای جهانی بالاست. واقعیت ماجرا این است که قطعاً در حوزه معاملات مشتقه کارمزدهای ما قابل رقابت با دنیا است و در برخی موارد حتی کمتر از دیگر کشورها هست.

نجمی: نکته مبهم دیگری که وجود دارد اینکه ارزی که خریداری می شود کجا تحویل می شود چرا که از نظر من، کسی که مدیریت ریسک می کند یا سرمایه گذار است یا بازرگان و بخش سفته بازی این موضوع را می توان بعداً بررسی کرد. به عبارتی کسی که این مدیریت ریسک را انجام می دهد می خواهد جایی در خارج پولی را تحویل بگیرد و پرداخت های خود را انجام دهد.

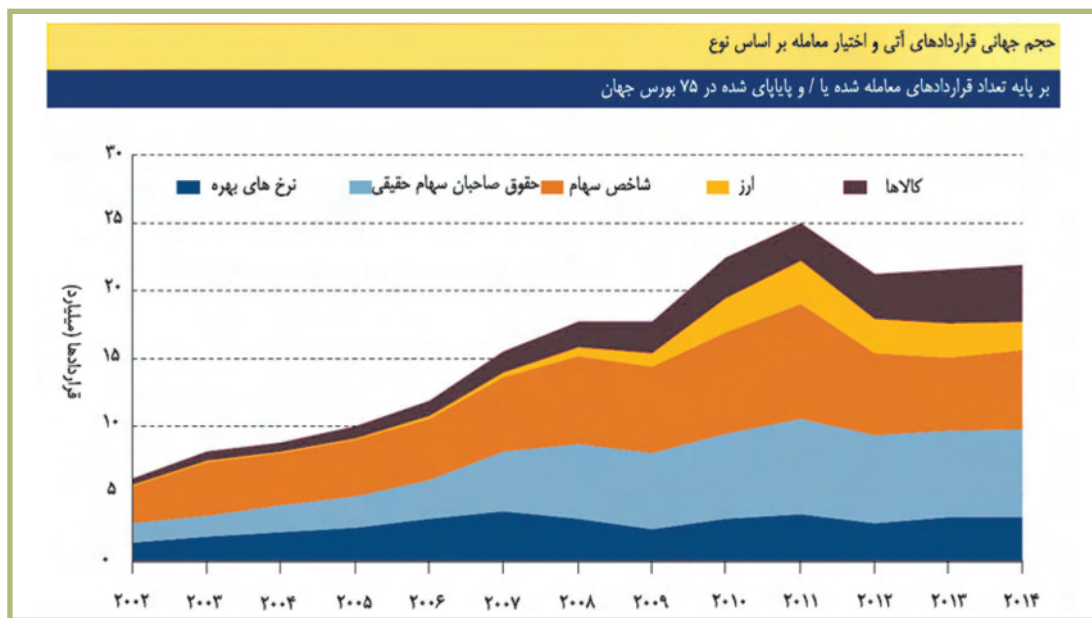
ناصر پور: همان طور که عرض کردم ما به دنبال حل کردن مشکل نقل و انتقال پول در کشور نیستیم چرا که این موضوع وظیفه صرافی ها و سیستم بانکی کشور است. اما ما در اینجا سازوکاری با عنوان تسویه نقدی داریم که یک سازوکار استاندارد در معاملات فیوچرز دنیا است و حتی در بازار غیر رسمی هم این سازوکار وجود دارد. برای مثال کسی که ۱۰۰ هزار دلار برای یک ماه دیگر خریداری کرده است ترجیح

بازارهای مشتقه ارزی و تجربه جهانی

محسن خدابخش

مدیر تسویه و جوجه معاملات اوراق بهادار و بورس کالای شرکت سپرده گذاری مرکزی و تسویه وجوه

به طور قطع یکی از نگرانی های سرمایه گذاران خارجی در خصوص ورود به بازار سرمایه سایر کشورها، مدیریت ریسک نرخ ارز است. در شرایط کنونی بازارهای جهانی، با گسترش فعالیت شرکتها و افزایش مبادلات بین المللی آنها، پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز از اهمیت ویژه ای برخوردار شده است. نرخ ارز نامنظم و پرنوسان می تواند برنامه ریزی لازم جهت سرمایه گذاری را با خطاهای زیادی مواجه سازد که این موضوع خود افزایش ریسک سرمایه گذاری را به دنبال خواهد داشت. ریسک نوسانات نرخ ارز به دلیل تغییرات برابری ارزها در مقابل یکدیگر رخ می دهد. اهمیت این ریسک هنگامی افزایش می یابد که بنگاه های اقتصادی به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به تغییرات برابری ارزها در مقابل یکدیگر حساسیت داشته باشند. هر چه حجم مبادلات ارزی یک بنگاه افزایش یابد میزان حساسیت آن به تغییرات نرخ برابری ارزها نیز افزایش می یابد. حالت دیگری که باعث ایجاد ریسک نوسانات نرخ ارز می شود هنگامی روی می دهد که شرکت، سرمایه گذاری ارزی کرده باشد و یا از تامین مالی خارجی (اخذ وام و یا انتشار اوراق بدهی) استفاده کرده باشد. علاوه بر این موضوع، نوسانات نرخ ارز از جمله عوامل موثر بر صادرات و واردات هر کشور نیز تلقی می شود. در این گزارش ابتدا به بررسی اهمیت بازار ارز در جهان و وضعیت نوسانات نرخ ارز در بازار ایران می پردازیم و در ادامه راهکار راه اندازی معاملات قراردادهای آتی ارز را به عنوان راه حلی جهت مدیریت ریسک نوسانات ارز معرفی می کنیم. در انتها نیز به سابقه راه اندازی این معاملات در بازارهای جهانی و میزان توفیق آن اشاره می کنیم.

نمودار شماره ۱: حجم قراردادهای مشتقه در دنیا به تفکیک دارایی پایه (منبع: گزارشها FIA)

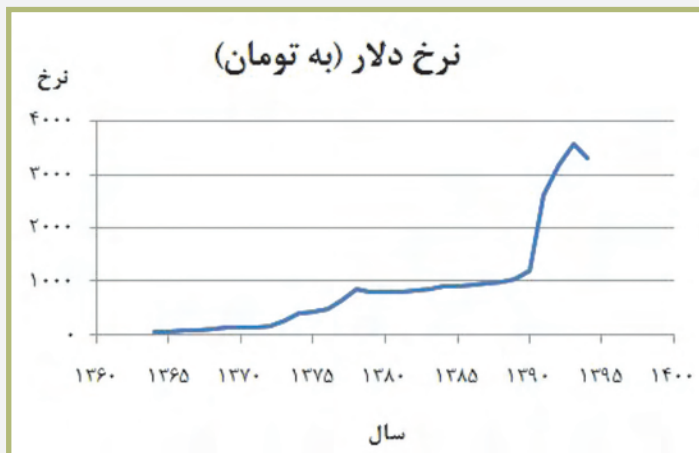
بازارهای ارز یکی از مهم ترین بخش های بازار مالی دنیا هستند. بر اساس گزارش بانک تسویه بین المللی، متوسط حجم معاملات در بازار ارز در کشورهای بررسی شده در این گزارش (۵۳ کشور) روزانه ۵.۳ تریلیون دلار اعلام شده است

ارزهای خارجی منتشر می شود، متوسط حجم معاملات در بازار ارز در کشورهای بررسی شده در این گزارش (۵۳ کشور) روزانه ۵.۳ تریلیون دلار اعلام شده است؛ این در حالی است که در گزارش های سال های ۲۰۰۷ و ۲۰۱۰ این رقم به ترتیب ۳.۳ و ۴ تریلیون دلار بوده است. تبادلات ارزی به منظور خرید و فروش کالا و یا خدمات شرکتها و

مقدمه

در حال حاضر بازارهای ارزی یکی از مهم ترین بخش های بازار مالی دنیا هستند. بر اساس گزارش بانک تسویه بین المللی^۱ منتشر شده در آوریل ۲۰۱۳، که هر سه سال یکبار و در خصوص میزان گردش مالی

1. Bank for International Settlement (BIS)

نمودار شماره ۲: روند قیمت دلار در ۳۰ سال گذشته

که می بایست در آینده مبالغی را به نرخ دلار آمریکا بپردازد، می تواند با خرید حق خرید دلار در زمان مذکور با قیمتی مشخص، ضرر احتمالی از افزایش قیمت دلار در زمان مذکور را کاهش دهد. در طرف مقابل این امکان برای صادر کنندگان جهت کاهش ریسک ناشی از کاهش قیمت دلار وجود خواهد داشت.

کامعرفی قرارداد آتی

همواره پرداخت های مربوط به آینده ارز، ریسک هایی به همراه دارد. به این صورت که ارز خارجی ممکن است قبل از تحویل با تغییر ارزش مواجه شود. با وجود اینکه این تغییر قیمت ممکن است برای یکی از طرفین قرارداد سودآور باشد، عمده افراد به دنبال اجتناب از چنین ریسکی هستند. قرارداد آتی یکی از انواع مشتقات و توافقنامه ای مبنی بر تعهد خرید یا تعهد فروش دارایی در زمان معین آینده و با قیمت مشخص است. قراردادهای آتی ارزی توافقی تعهدی برای خرید و فروش همزمان میزان مشخصی از یک ارز در مقابل ارزی دیگر در یک زمان و با نرخی معین در آینده است.

کمتر از یک درصد از کل پیمان های آتی از راه تحویل ارز خارجی تسویه می شود. این در حالی است که سود یا زیان پیمان های آتی به صورت روزانه میان معامله گر و بورس تسویه می شود و معامله گران ممکن است پیمان های آتی خود را قبل از موعد سررسید بفروشند.

کافوسانات نرخ ارز در ایران

نوسان در نرخ ارز بالاخص دلار به عنوان واسطه اصلی بین معاملات ایران و سایر کشورها تنها مربوط به یک یا چند سال و یا دوره ای خاص نیست بلکه همواره بازار ایران، که به طور قابل توجهی متأثر از تغییرات قیمتی ارز است، را تحت تاثیر قرار داده است. این در حالی است که مروری بر تغییرات نرخ دلار در فاصله سال های ۱۳۶۴ تا به امروز نشان می دهد که قیمت آن بارش بیش از ۵۴۰۰ درصدی همراه بوده و از ۶۱ تومانی به حدود ۳۳۰۰ تومان افزایش یافته است. در نمودار ۲ روند حرکتی نرخ ارز در ۳۰ سال گذشته به نمایش گذاشته شده است.

کابازار مشتقه ارز: راهکاری جهت پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز

با توجه به نوسانات نرخ ارز و تاثیرات منفی آن بر اقتصاد کشور، در مورخ ۸۹/۰۴/۲۹ بانک مرکزی طی آیین نامه ای تحت عنوان «آیین نامه اجرایی معاملات آتی ارز - ریال» به بانک ها اجازه داد مقدار معینی ارز یا ریال را به نرخ آتی ارز در سررسیدی معین در آینده معامله کنند. با گذشت چندین سال از ابلاغ، به دلیل نوسان شدید نرخ ارز و وجود ریسک بالا برای بانک، این خدمت ارایه نشد.

راهکار دیگری که مورد بررسی قرار گرفت راه اندازی بورس ارز در کشور بود. راهکاری که اجرای آن در سایر بازارهای مالی جهان با استقبال مناسبی روبرو بوده است. دلایل زیادی برای این موفقیت ذکر می شود که برخی از آنها به ماهیت بورس ها باز می گردد. بر اساس گزارش BIS، از دید یک مشتری در اروپا، مبادلات در بورس ۸ بار ارزانتر از مبادلات خارج از بورس است. بر اساس این گزارش، به طور متوسط هزینه مشتری در ۲ بخش بورس و OTC در واحد یک میلیون پوند حجم معامله، به ترتیب ۷ پوند و ۵۵ پوند است.

یا دولت ها، هزینه های سفر و خرید جهانگردان و یا سرمایه گذاری اشخاص یا بنگاه ها در کشورها صورت می پذیرد. البته بیشترین حجم تبادلات ارزی با هدف کسب سود از تفاضل قیمت خرید و فروش انجام می گیرد. هم اکنون در دنیا معاملات ارزی به دو شکل قراردادهای آتی و قراردادهای مشتقه صورت می پذیرد.

کافقرادهای آتی^۱

مبادلات آتی یا نقد نرخ ارز به آن دسته از مبادلات ارز خارجی اطلاق می شود که شامل مبادله فوری و فیزیکی ارزها با نرخ ارز جاری است. مبادلات آتی را می توان از طریق واحد های ارزی بانک های تجاری و یا از طریق معامله گران غیر بانکی ارز خارجی انجام داد.

کافوراق مشتقه^۲

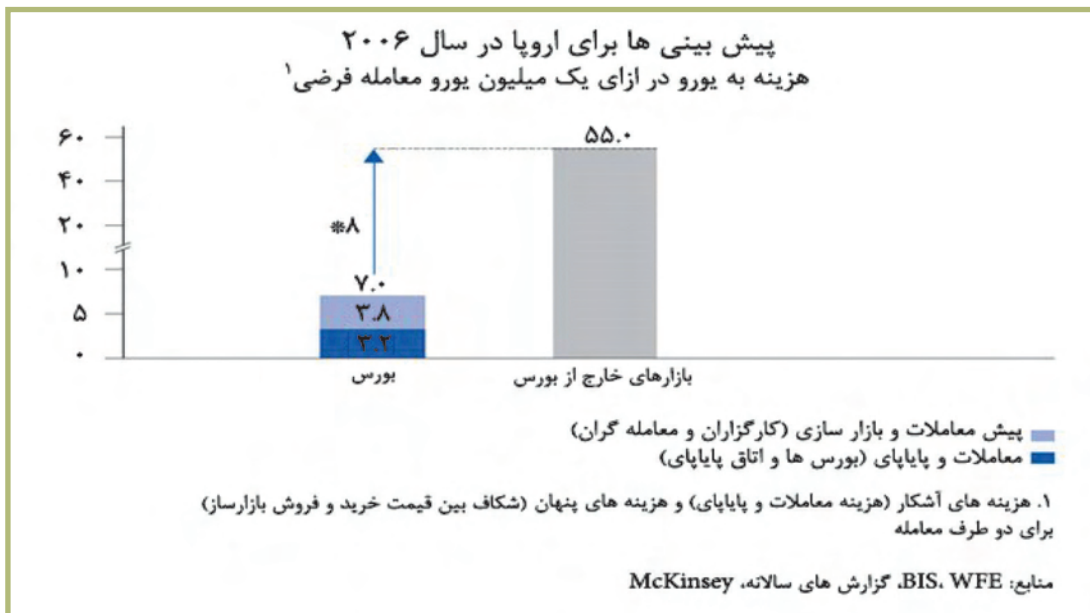
با افزایش حجم معاملات ارزهای خارجی به وسیله شرکت ها و سرمایه گذاران، موضوع پوشش ریسک ارز خارجی اهمیت بسزایی پیدا کرد. به همین جهت در کنار بازارهای نقدی ارز در جهان، بورس های معتبر جهانی و حتی بورس های کشورهای در حال توسعه، مشتقات ارزی^۳ را راه اندازی کرده اند تا عرضه کنندگان و متقاضیان ارز بتوانند ریسک ناشی از نوسانات قیمت را به وسیله این قراردادها پوشش دهند. مشتقات طبقه ای مهم از ابزارهای مالی هستند که نقشی مرکزی در بازارهای مالی و تجاری ایفا می کنند و راه های مختلفی برای پوشش ریسک ارائه می دهند. همچنین مشتقات اجازه می دهند تا راهبردهای سرمایه گذاری مبتکرانه ای شکل بگیرند. در نمودار شماره ۱ که بر اساس اطلاعات انجمن صنعت قراردادهای آتی^۵ (از ادغام اطلاعات جمع آوری شده از ۷۵ بورس دنیا در بازه زمانی سال های ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۴) به دست آمده است میزان رشد قراردادهای مشتقات در بورس های دنیا، به تفکیک دارایی های پایه از جمله ارز، را نشان می دهد.

ابزار مشتقه، ریسک های آتی را قابل معامله می کند که همین نکته ۲ استفاده مهم این ابزار را نشان می دهد. کارکرد اول از بین بردن نااطمینانی با مبادله ریسک های بازار است که به اصطلاح پوشش ریسک^۶ شناخته می شود. شرکت ها و نهادهای مالی از این کارکرد ابزار مشتقه برای محافظت از خود در برابر نوسان قیمت های مواد خام، نرخ ارز و نرخ بهره و مانند آن استفاده می کنند. در این کارکرد، ابزار مشتقه به عنوان بیمه در مقابل تغییرات ناخواسته قیمت ها عمل می کنند و بدین وسیله باعث کم شدن نوسانات جریان و جوجه نقد شرکت ها شده که متعاقباً منجر به پیش بینی قابل اعتماد تر، نیاز به سرمایه کمتر و کارایی بیشتر سرمایه می گردد. این منافع باعث شده اند که استفاده از ابزارهای مشتقه در دنیا بسیار رایج گردد بطوری که ۹۲ درصد از ۵۰۰ شرکت بزرگ دنیا برای مدیریت ریسک های قیمت از این ابزار استفاده می کنند.

کارکرد دیگر ابزارهای مشتقه استفاده از آنها برای نوسان گیری و سفته بازی^۷ است. ابزار مشتقه به عنوان جایگزینی برای سرمایه گذاری مستقیم در دارایی های مختلف است بدون آنکه لازم باشد خود دارایی خریداری و نگهداری شود.

شما می توانید ریسک خود را در معاملات بین المللی با پوشش دادن ضررهای احتمالی ناشی از نوسانات قیمت ارز، از طریق اتخاذ موقعیت مناسب در قراردادهای ارز مورد نظر، کاهش دهید. یک وارد کننده کالا

2. Spot
3. Derivatives
4. Currency Derivatives
5. Futures Industry Association (FIA)
6. Hedging
7. Speculation

نمودار شماره ۳: مقایسه هزینه معاملات در بورس و خارج از بورس (منبع: گزارش BIS)

آتی ارز است. از مزایای توسعه ابزار آتی ارز، کاهش ریسک، کاهش اثرات منفی ناپایداری نرخ ارز بر اقتصاد و کاستن از نیاز به مداخله در تعیین نرخ ارز و فراهم آوردن معیاری برای پیش بینی رفتار آتی نرخ ارز است. بورس شیکاگو برای اولین بار قراردادهای آتی ارز را در سال ۱۹۷۲ با معاملات مربوط به ۷ نوع ارز آغاز کرد. هم اکنون در بسیاری از بورس ها، قرارداد آتی بر روی ارزهای مختلف راه اندازی شده است. در جدول شماره ۱ فهرستی از این بورس ها به همراه حجم قراردادهای منعقد بر روی قراردادهای آتی ارز در طی سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴ آورده شده است.

همچنین در جدول شماره ۲ لیستی از ۱۰ قرارداد آتی ارز در بورس های دنیا که بیشترین رشد را در فاصله سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۳ داشته اند (بر اساس گزارش های FIA) نشان داده شده است. این اطلاعات بیانگر رشد قابل قبول این ابزار در بورس های دنیا و نقش پررنگ آن در رونق این بازارهاست.

نمودار ۳ این موضوع را به طور کامل نشان می دهد. موضوع تشکیل بورس ارز در ایران در سال ۱۳۹۱ مطرح شد که در آن سال به دنبال نوسانات ارزی، مسئولان مرتبط خواهان تشکیل بورس ارز به شکل مبادله گواهی های ارزی شدند که مدل کسب و کار و سامانه مربوط به آن توسط سازمان بورس تدوین شد اما این طرح در عمل اجرایی نشد. اکنون با توجه به فضای آرام ایجاد شده در بازار ارز و پیش بینی ورود سرمایه گذاران خارجی به کشور، زمان مناسبی است که راه اندازی بورس ارز، با هدف تشکیل بازاری قانونمند و متشکل و مهم تر از همه دارای قابلیت کنترل و نظارت برای بانک مرکزی و سایر نهادهای نظارتی در دستور کار قرار گرفته و به سمت شفافیت هر چه بیشتر در بازار ارز حرکت کرد.

قرارداد آتی ارز

همانطور که بیان شد یکی از انواع اوراق مشتقه بر روی ارز، قراردادهای

از مزایای توسعه ابزار آتی ارز، کاهش ریسک، کاهش اثرات منفی ناپایداری نرخ ارز بر اقتصاد و کاستن از نیاز به مداخله در تعیین نرخ ارز و فراهم آوردن معیاری برای پیش بینی رفتار آتی نرخ ارز است

جدول شماره ۱: حجم قراردادهای آتی ارز

سال بورس	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴
بورس برزیل ^۱	۱۳,۵۶۷,۸۴۲	۸۵,۱۲۰,۵۴۸	۸۴,۲۲۳,۳۳۷	۸۸,۱۳۶,۷۹۸
بورس ژوهانسبورگ ^۲	۱۱,۹۱۸,۶۸۲	۱۳,۰۳۸,۵۴۱	۲۴,۲۵۸,۴۶۴	۳۳,۹۴۶,۷۵۷
بورس کره جنوبی ^۳	-	۵۴,۵۰۶,۰۴۵	۵۳,۰۲۷,۹۹۰	۴۴,۷۹۲,۸۴۲
بورس استانبول ^۴	-	-	۱۹۳,۷۵۴	۷۰۸,۵۸۸
بورس ملی هند ^۵	-	۶۳۱,۲۶۶,۶۵۵	۶۰۳,۳۵۹,۵۱۲	۳۲۳,۰۶۳,۳۰۲
بورس شیکاگو ^۶	-	۲۰۳,۳۰۲,۵۴۵	۲۰۷,۹۱۳,۵۶۸	۱۸۵,۰۵۰,۸۷۶
بورس روسیه ^۷	۲۵۶,۸۰۴,۶۹۶	-	۴۵۶,۳۳۶,۳۲۷	۷۰۷,۱۹۷,۱۱۵
بورس بین قاره ای ^۸	۹,۱۰۲,۸۹۶	۷,۴۰۰,۱۳۲	۹,۰۳۳,۳۷۴	۸,۰۶۱,۱۲۳

رتبه	قرارداد	۲۰۰۸	۲۰۱۳	درصد تغییر
۱	آتی دلار آمریکا به رویه هند؛ بورس MCX-SX	۸.۸۷۶.۱۰۰	۴۹۶.۲۳۰.۸۸۱	۵۴۹.۰۶٪
۲	آتی دلار آمریکا به رویه هند؛ بورس ملی هند	۱۱.۴۴۸.۶۳۲	۵۶۶.۳۹۹.۹۳۶	۴۸۴۷.۳٪
۳	آتی دلار آمریکا؛ بورس کره	۶.۶۷۲.۴۳۸	۵۱.۸۱۴.۴۶۶	۷۶۷۶.۵٪
۴	آتی دلار استرالیا؛ بورس کالای شیکاگو	۱۱.۲۱۲.۹۸۵	۲۶.۳۳۲.۲۹۹	۲۳۴.۸٪
۵	آتی پیروی مکزیک؛ بورس کالای شیکاگو	۵.۳۰۲.۲۹۷	۱۰.۳۷۴.۷۰۱	۹۵.۷٪
۶	آتی یورو به یین ژاپن؛ بورس مالی توکیو	۵.۸۸۳.۳۳۰	۱۱.۲۹۱.۷۳۵	۹۱.۹٪
۷	آتی دلار کانادا؛ بورس کالای شیکاگو	۱۱.۳۷۸.۰۲۴	۱۷.۴۲۷.۸۳۲	۵۳.۲٪
۸	آتی دلار آمریکا به یین ژاپن؛ بورس مالی ژاپن	۱۳.۱۷۷.۶۹۸	۲۰.۱۲۰.۹۴۳	۵۲.۷٪
۹	آتی پوند بریتانیا؛ بورس کالای شیکاگو	۲۰.۴۹۷.۳۷۸	۲۹.۳۳۷.۶۶۳	۴۲.۶٪
۱۰	آتی یین ژاپن؛ بورس کالای شیکاگو	۲۲.۸۴۴.۴۰۴	۴۲.۷۶۲.۲۵۷	۳۰.۲٪

جدول شماره ۲: فهرست ۱۰ قرارداد آتی ارز که بیشترین رشد را در فاصله سال ۲۰۰۸ تا سال ۲۰۱۳ داشته اند.

منبع: گزارش های FIA

بانک مرکزی کشورها در کنار نهاد ناظر بر بازار سرمایه آن کشور بر بازار معاملات آتی نظارت می نماید و مجوزهای لازم برای این بازارها از طریق تایید هر دو نهاد صادر می شود؛ بر این اساس در ایران نیز نیاز به مشارکت فعال بانک مرکزی وجود دارد.

کتابخانه و منابع

امکان سنجی راه اندازی بورس ارز در اقتصاد ایران، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش های مجلس، شماره گزارش ۱۲۷۲۷، دی ماه ۱۳۹۱.

امکان سنجی راه اندازی قراردادهای آتی ارز (با تاکید بر تجربه برخی از کشورها)، معاونت اقتصادی و برنامه ریزی شرکت بورس کالای ایران، شماره گزارش ۹۰۴۰۲، اسفند ۱۳۹۰.

پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز، مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۳۸۸.
 The Effects of Currency Futures Trading on Turkish Currency, (۲۰۱۱) Oduncu, Arif
 Market, Central Bank of the Republic of Turkey
 The Global Derivatives Market: An Introduction, Deutsche Borse Group preliminary: 2013 Triennial Central Bank Survey, Foreign exchange turnover in April 2013 global results, Monetary and Economic Department, September
 www.bis.org
 www.FIA.org
 www.world-exchanges.org

(Footnotes)

- BM&FBOVESPA.1
- Johannesburg SE.2
- Korea Exchange.3
- Borsa Istanbul.4
- National Stock Exchange India.5
- CME Group.6
- RTS Exchange.7
- ICE Futures US.8

۹ سامانه SPAN یک روش پیچیده جهت انجام محاسبات و چه تضمین است که بر اساس محاسبه ریسک سناریوهای مختلف عمل می کند. این سامانه توسط بورس شیکاگو (CME) در سال ۱۹۸۸ توسعه یافت و مورد بهره برداری قرار گرفت و در حال حاضر در بیش از ۵۰ بورس در سراسر دنیا مورد استفاده قرار می گیرد.

در جدول شماره ۳ به معرفی قراردادهای آتی ارز در تعدادی از بورس های دنیا پرداخته شده است. اطلاعات این جدول از پایگاه اینترنتی این بورس ها جمع آوری شده است. از ویژگی های قابل توجه در مشخصات این قراردادهای آتی ارز آن است که اکثر این قراردادها تنها به صورت نقدی تسویه می شوند.

کاربرسی بورس ترکیه

کشور ترکیه از جمله نمونه های موفق راه اندازی بازار آتی ارز است. این کشور در سال ۲۰۰۱ قانون ایجاد عملیات بورس معاملات قراردادهای آتی و اختیار معامله را تصویب کرد و در پی آن در سال ۲۰۰۲ بورس مشتقات ترکیه^۸ تاسیس شد. فعالیت این بورس از سال ۲۰۰۵ آغاز و از سال ۲۰۱۳ نیز انجام این معاملات به بورس استانبول^۹ منتقل شد. دلایل راه اندازی قراردادهای آتی ارز در ترکیه عبارت بودند از:

ریسک های متعدد موقعیت های کوتاه مدت و بلند مدت بازیگران بازار ارز را تهدید می کرد.

بازار ارز می توانست به طور بالقوه در معرض کاهش یا افزایش شدید نرخ ارز و در نتیجه شوک های خارجی، داخلی اقتصادی و یا سیاسی باشد که انتظارات فعالان بازار را به سرعت تغییر می دهد.

نهادها و شرکت های مالی بالقوه در معرض ریسک نوسانات بالای نرخ ارز قرار داشتند که این ریسک می توانست به صورت سیستمی منجر به بروز بحران ارزی شود.

بر اساس مطالعه ای که در سال ۲۰۱۱ در بانک مرکزی ترکیه و در ارتباط با اثرات معاملات قراردادهای آتی بر بازار نقد در ترکیه صورت گرفته است، نشان می دهد که ایجاد بازار قراردادهای آتی ارز و انجام معاملات آن، بی ثباتی های نرخ ارز در بازار نقد را کاهش داده است.

کار راه اندازی قراردادهای آتی ارز در ایران

با توجه به بررسی های به عمل آمده در معاملات قراردادهای آتی ارز در بورس های مختلف، نکات زیر می بایست جهت راه اندازی قراردادهای آتی ارز در بازار ایران، مدنظر قرار گیرد:

با توجه به سازه و کارهای رایج در بورس ها و شفاف بودن ضوابط معاملاتی و نحوه تعیین قیمت در آنها، راه اندازی قراردادهای آتی ارز می بایست به یکی از بورس های کشور سپرده شود.

در اکثر بورس ها، قراردادهای آتی ارز به صورت تسویه نقدی انجام می شوند و تحویل فیزیکی دارای پایه وجود ندارد و بورس های کره و شیکاگو از معدود بورس هایی هستند که تسویه فیزیکی در آنها وجود دارد. با توجه به قواعد حاکم بر معاملات آتی و الزامات فقهی در ایران، به نظر می رسد روش تسویه در بورس های کره و شیکاگو می تواند الگوی مناسبی برای روش تسویه فیزیکی در ایران باشد.

جدول شماره ۴: مشخصات قراردادهای آتی ارز در بورس های دنیا

نام بورس	کالای پایه	اندازه قرارداد	نوع تسویه	دوره تسویه روزانه	ساعت معاملاتی	وجه تضمین اولیه
بورس برزیل	USD	۵۰,۰۰۰	نقدی	T+۱	۹:۰۰ to ۱۸:۰۰	توسط بورس محاسبه و اعلام می شود.
بورس ژوهانسبورگ	USD	۱,۰۰۰	نقدی	T+۱	۹:۰۰ to ۱۷:۰۰	JSE Portfolio Scanning Methodology
بورس کره	USD	۱۰,۰۰۰	فیزیکی	T+۲	۹:۰۰ to ۱۵:۱۵	توسط بورس محاسبه و اعلام می شود.
بورس استانبول	USD	۱,۰۰۰	نقدی	T+۱	۹:۱۰ to ۱۷:۴۵	SPAN ^۹
بورس ملی هند	USD	۱,۰۰۰	نقدی	T+۱	۹:۰۰ to ۱۷:۰۰	SPAN
بورس کالای شیکاگو	EUR	۱۲۵,۰۰۰	فیزیکی	T+۱	۱۷:۰۰ to ۱۶:۰۰ next day	SPAN

۸. Turk DEX
 ۹. Borsa Istanbul

بازار مشتقه ارز، ابزاری برای مدیریت ریسک سرمایه‌گذاران

میثم علی محمدی
کارشناس ارشد بازار سرمایه

در ادبیات مالی، مدیریت ریسک یکی از مهم‌ترین ابعاد هر سرمایه‌گذاری می‌باشد و سرمایه‌گذاران (داخلی و خارجی) متناسب با محیط سرمایه‌گذاری خود، این اقدام را انجام می‌دهند. در حوزه بازار سرمایه نیز، سرمایه‌گذاران خارجی برای اینکه بتوانند ریسک‌های مرتبط با تغییر واحد پولی خود را مدیریت کنند نیاز به ابزارهای خاصی دارند. یکی از این ابزارها بازار مشتقه ارز است که در بسیاری از کشورها نیز به عنوان بستر ورود سرمایه‌گذاران خارجی، وجود دارد و سرمایه‌گذاران در کنار ورود به بورس اوراق بهادار و سرمایه‌گذاری در ابزارهای مالی مختلف، ریسک نرخ ارز خود را پوشش می‌دهند.

نگاهی به معاملات سرمایه‌گذاران خارجی در کشورهای مختلف (همانند بورس استانبول، ISE: Istanbul Stock Exchange) نشان می‌دهد که اغلب سرمایه‌گذاران خارجی تمایل به ورود سرمایه بر اساس واحد پولی کشور خود (کشور مبدا) به بازار سرمایه کشور سرمایه‌پذیر (کشور مقصد) دارند. در این روش طبیعتاً نگرانی‌هایی در خصوص برابری واحد پولی کشور مبدا با کشور مقصد وجود خواهد داشت که بر ریسک سرمایه‌گذاری می‌افزاید. در این حالت سرمایه‌گذاران خارجی با ورود به بورس ارز و اخذ موقعیت‌های تعهدی مختلف، می‌توانند ریسک خود را پوشش می‌دهند.

در بازار سرمایه ایران نیز، با توجه به بهبود شرایط سیاسی و استقبال سرمایه‌گذاران خارجی برای ورود به بورس، اگر در تلاش برای حضور مستقیم سرمایه‌گذاران خارجی در بورس اوراق بهادار تهران هستیم، راه اندازی بازار مشتقات ارزی گزینه‌ای نزدیک‌تر به تجارب موفق جهانی است. با سازوکار این ابزار، نوسان نرخ ارز بسادگی پوشش داده می‌شود. همچنین طبق قانون رفع موانع تولید، یکی از بایسته‌های دولت ارائه ابزارهایی برای پوشش نوسان نرخ ارز است.

بورس ارز، علاوه بر کارکردهای مثبت در حوزه سرمایه‌گذاران خارجی، برای سرمایه‌گذاران داخلی که به عنوان صادرکننده (Exporter) و واردکننده (Importer) عمل می‌کنند می‌تواند بسیار مفید واقع شود. به عبارت دیگر، تأسیس بورس ارز علاوه بر فواید مثبت برای سرمایه‌گذاران خارجی در بورس‌های اوراق بهادار، فعالان بورس‌های کالایی در بازار سرمایه ایران (بورس کالا و انرژی) نیز می‌توانند به عنوان ذینفعان این بورس به شمار روند.

راه اندازی بورس ارز می‌تواند، بازار غیر رسمی‌ای که هم‌اکنون در خصوص معاملات آتی ارز وجود دارد (تحت عنوان معاملات فرادایی)، سامان دهد، چراکه هم‌اکنون معاملات آتی ارز در بازار غیر رسمی فعال است (البته با سرسیدهای کوتاه‌تر) که با راه اندازی بورس ارز علاوه بر اینکه بازار رسمی می‌شود، سرمایه‌گذاران می‌توانند با سرسیدهای معاملاتی مختلف وارد بازار شوند. هم‌چنین بانک مرکزی می‌تواند کنترل بیشتری بر معاملات ارز داشته باشد و از افزایش مصنوعی نرخ ارز جلوگیری کند.

امکان برنامه‌ریزی برای انواع مختلف سرمایه‌گذاران، پوشش ریسک نرخ ارز، کاهش نرخ ارز رسمی و غیر رسمی، شفاف شدن تقاضای واقعی برای ارز و عدم دستکاری در قیمت‌ها از مهم‌ترین مزایای راه اندازی

بورس ارز در ایران است. بطور کلی با توجه به اینکه نرخ ارز به نوعی با تمامی شرکت‌ها و تولیدکننده‌ها در ارتباط است و یکی از حساس‌ترین و تأثیرگذارترین شاخص‌ها برای تنظیم بازارهای کشور محسوب می‌شود، تأسیس یک بورس و بازار رسمی که بتواند نرخ ارز را در حال و آینده مشخص نماید (مرجع کشف قیمت نرخ ارز باشد)، قطعاً فواید بسیار زیادی در سطح خرد و کلان برای اقتصاد کشور خواهد داشت و همواره مورد توجه دولت‌مدان، تولیدکنندگان، صادرکنندگان و حتی قشرهای مختلف مردم بوده است.

شایان ذکر است که بورس ارز در بسیاری از بورس‌های مهم دنیا همچون بورس کالای سنسنگاپور، بورس‌های هند، بورس کره، بورس آرژانتین و بورس روسیه در غالب قراردادهای آتی ارز و در حجم بالا فعال است.

در خصوص راه اندازی بازار مشتقه ارز، می‌توان از تجربه موفق‌ی که در راه اندازی بازار آتی سکه طلا در بورس کالا وجود داشت، استفاده کرد و با ایجاد قوانین و دستورالعمل‌های مناسب در مورد بسته‌های معاملاتی، وجوه تضمین، دامنه مجاز نوسان (Price Limit)، ساعات معاملاتی، تیک سایزها (Tick Size) و نحوه تسویه فیزیکی به افزایش شفافیت این بازار کمک کرد. با توجه به اینکه بازار نقدی با بازار آتی همسو است، دولت می‌تواند بخشی از معاملات سفته‌بازانه بازار ارز را در اختیار خود بگیرد.

بورس ارز، علاوه بر کارکردهای مثبت در حوزه سرمایه‌گذاران خارجی، برای سرمایه‌گذاران داخلی که به عنوان صادرکننده و واردکننده عمل می‌کنند می‌تواند بسیار مفید واقع شود

فصل دوم

دیدگاه‌ها و نظریه‌ها

گفت‌وگو با کمال خانزاده، مدیرعامل کارگزاری رضوی

کارگزاران بازار مشتقه ارزی را به سرمایه‌گذاران معرفی کنند

نیما نائینیان
خبرنگار اقتصادی

کمال خانزاده مدیرعامل کارگزاری رضوی راهاندازی بازار مشتقه ارزی را اتفاق مثبت بازار سرمایه ایران قلمداد می‌کند و معتقد است: این بازار یکی از راه‌های ورود سرمایه‌گذاران خارجی به کشور و کنترل‌کننده نوسانات شدید نرخ ارز است. وی همچنین بازار مشتقه ارز را مکانی مطمئن برای خرید و فروش ارز در سررسیدهای مختلف از سوی مردم می‌داند و نقش کارگزاران را در این بازار اینگونه ارزیابی می‌کند: کارگزاران فعال در بورس کالا باید در زمینه ایجاد اوراق مبتنی بر کالای پایه همکاری و هماهنگی‌های لازم را با بورس کالا جهت ایجاد ابزارهای نوین انجام داده، تا بورس کالا از بازار فیزیکی به سمت ایجاد بازار مبتنی بر پایه کالا سوق پیدا کرده و شاهد ایجاد تنوع معاملات باشیم. پس ضروری است کارگزاران برنامه ریزی‌های خود را برای ایجاد بازارهای مالی بر پایه کالا و شناساندن این بازار به فعالان و سرمایه‌گذاران بازارهای سنتی انجام دهند. از سوی دیگر به اعتقاد او کارگزاران باید آمادگی لازم را برای بازاریابی بین‌المللی و توسعه صادرات از کانال بورس کالا در دوران پسانتحریم کسب کنند. در ادامه مشروح این مصاحبه را می‌خوانید.

به دلیل شرایط رکودی حاکم بر اقتصاد، برای اینکه کارگزاران فعال در بورس کالا به حیات خود ادامه دهند، به اقدامات خارج از عرف و انجام رقابت‌های منفی و تحمل ریسک‌های غیر عقلایی رو می‌آورند. به نظر می‌رسد در این حالت، هیچ‌گونه نظارتی بر عملکرد کارگزارانی که برای سر و سامان دادن به دخل و خرج خود، به اقداماتی همچون تسویه معاملات به جای خریداران، تخفیف کارمزدهای بالا (گاهی تا ۱۰۰ درصد کارمزد) رو می‌آورند، وجود ندارد و در مواردی مانند یک بانک و موسسه مالی و اعتباری به تامین مالی خریداران بدون اخذ وثایق می‌پردازند. این امر باعث ایجاد توقع‌های غیر معقول در مشتریان کالایی می‌شود که این اتفاقات فضای رقابتی ناسالم و نادرستی را ایجاد کرده که زیان این نوع رقابت در نهایت به خود کارگزاران باز خواهد گشت. به نظر می‌رسد، صنعت کارگزاری در ایران خصوصاً در حوزه کالا نیاز به توسعه کمی ندارد و این صنعت هم اکنون نیازمند توسعه کیفی و دامنه فعالیت‌ها در تمام امور است.

با توجه به شرایط رکودی کنونی بازار، بورس کالا چه راهکارهایی می‌تواند برای بازگرداندن رونق داشته باشد؟

با عنایت به اینکه حجم عمده معاملات در بورس کالا ایران در سال‌های گذشته در رینگ صنعتی و فولادی بوده است، متأسفانه در شرایطی که بازار بارکود مواجه هست هیچ‌گونه راهکار جدید یا نوآوری که باعث رونق این بازار و افزایش حجم معاملات در بورس صورت گیرد، وجود ندارد. این امر باعث شده که شرکت ذوب آهن اصفهان (به عنوان بزرگترین عرضه‌کننده محصولات فولادی) از روز ۱۳۹۳/۱۱/۱۲ طی اطلاعیه‌ای امکان خرید مستقیم محصولات از خود را اعلام کرده است. شاید در چنین شرایطی که بازار با کاهش تقاضا مواجه است، اجازه خرید به اشخاص حقیقی با اتخاذ راهکارهای قانونی می‌توانست به عنوان یک راهکار معرفی شود.

به نظر شما چرا فعالیت کارگزاری‌ها در بورس کالا کم است؟

انجام معاملات در بورس کالا نیاز به نقدینگی نسبتاً بالایی دارد که همین موضوع باعث حذف و محدود شدن بسیاری از فعالان و مشتریان در این بازار می‌شود، خریداران و عرضه‌کنندگان خرد فعلاً جایی در بورس کالا ایران ندارند، لذا تعداد مشتریان فعال در بورس کالا ایران، خصوصاً در برخی حوزه‌ها بسیار محدود هستند که همین امر برای کارگزاران فعال در بورس کالا هزینه رقابتی بالایی برای جلب مشتری ایجاد می‌کند. از سویی دیگر انجام معاملات و فعالیت در برخی از حوزه‌ها در بورس کالا ایران فقط مختص اشخاص حقوقی است و پذیرش و مراحل کدگیری برای همین تعداد مشتری نیز با محدودیت‌ها و موانع بسیاری روبرو است که این موضوع نیز باعث محدود شدن مشتریان در این حوزه می‌شود. کما اینکه باید گفت موازی بازارهای فیزیکی بورس کالا بازارهای سنتی نیز فعال هستند که بسیاری از محدودیت‌ها و موانع بورس کالا را ندارند.

بورس کالا چه نقشی در این میان دارد؟

ورود به بورس کالا برخلاف بازار سهام، فرایندی بسیار طولانی و هزینه‌بر دارد. فرایند کدگیری برای مشتریان در بورس کالا از سوی کمیته پذیرش مشتریان با سخت‌گیری خاصی انجام می‌شود و در برخی اوقات شاهد غیرفعال شدن کدهای معاملاتی به دلیل نقص در مدارک بسیار جزئی هستیم که همین موارد کافی است تا مشتریان محدود فعال در بورس کالا، خرید در بازار آزاد را به خرید در بورس ترجیح دهند.

به نظر شما بین تعداد کارگزاران و نیاز واقعی بازار تناسب وجود دارد؟

باتوجه به نبود تناسب میان تعداد کارگزاران فعال در بورس کالا و حجم معاملات و همچنین کاهش حجم معاملات خصوصاً در ماه‌های اخیر

بازاری است تشکل و سازمان یافته که در آن به طور منظم کالاهای معین با روش‌هایی از قبل تعریف شده مورد معامله قرار می‌گیرند

چه تفاوتی میان فعالیت بورس کالای ایران با دیگر بورس‌های کالایی دنیا وجود دارد؟

بورس کالای ایران برای خروج از سیاست قیمت‌گذاری دولتی روی کالاهای اساسی خصوصاً فلزات تشکیل شد و تنها فرق بورس کالای ایران با سایر بورس‌های دنیا این است که در ایران به دلیل جوان و نوپا بودن بورس کالا و اینکه حدود ۷ سال از عمر آن می‌گذرد عمده معاملات به صورت فیزیکی و تحویل کالا است. اما در بورس‌های کالایی دنیا بین ۹۷ تا ۹۹.۵ درصد معاملات بر روی اوراق بهادار مشتق از کالا است و عمده‌تای نیز منجر به تحویل فیزیکی نمی‌شود. در کشف قیمت‌ها اتفاقی که در حال حاضر در بورس کالا رخ می‌دهد، خیلی بهتر از گذشته است که دولت قیمت‌گذاری می‌کرد. به این دلیل که در حال حاضر کالا به صورت فیزیکی در بورس وارد و بر اساس معیار عرضه و تقاضا و حراج کشف قیمت می‌شود، اما تا زمانی که کالا به دفعات قابل معامله نباشد و اصطلاحاً متحرک سازی این ابزارهای معاملاتی مشتق از کالا اتفاق نیفتد، کشف قیمت در ایران با کشف قیمت که در دنیا انجام می‌شود، فرق می‌کند.

مشکلات کنونی بورس کالا را در چه مواردی می‌بینید و چه راه حلی برای رفع آنها دارید؟

مشکل محدود بودن تعداد عرضه‌کننده‌ها در بورس کالا با متحرک سازی ابزارهای مالی مشتق از کالا حل می‌شود. به عبارتی اگر در مورد کالاهای اساسی در حال تولید یا در حال واردات قرارداد معاملات آتی طراحی شود، هر شخصی اعم از حقوقی و حقیقی با گذاشتن سپرده نزد بورس می‌تواند موقعیت فروش قرارداد آتی را فراهم کند و کالایی که هنوز تولید نشده یا هنوز وارد نشده را بفروشد. همچنین مشکل دیگری که وجود دارد، فروش محصولات خارج از بستر بورس خصوصاً محصولات پتروشیمی توسط مجتمع‌های پتروشیمی است. اکثر محصولات عرضه شده در بورس کالای ایران، به صورت آزاد توسط مجتمع‌های پتروشیمی و بدون هیچگونه محدودیتی به واسطه گران و خریداران عرضه می‌شود (حتی با نرخ پایین‌تر از نرخ‌های پایه بورس کالا) و بعضاً نیز مشاهده شده که مجتمع‌ها پیشنهاد فروش با تسهیلات ۳ ماهه به خریداران ارائه داده‌اند. به همین ترتیب محدودیت‌ها و موانع بورس برای خریداران اعم از سخت‌گیری در بحث بهین‌یاب، کدگیری، تسویه قراردادها، صدور حواله و... از دیگر موارد است.

در همین راستا در حال حاضر سقف کارمزد کارگزاران هیچ تناسبی با اندازه ارزش حجم معاملات ندارد. به نظر می‌رسد با افزایش قیمت کالا به بیش از ۳ برابر در طی ۲/۵ سال گذشته بهتر است کارمزد کارگزاران نیز به موازات آن (نه ۳ برابر) تعدیل یابد. در پایان شاید تلاش برای بسترسازی قانونی و پیروی از دستورالعمل‌های قانونی، باعث کاهش تخلفات شود، اما در شرایط مختلف فضای اقتصادی، به نظر می‌رسد انعطاف‌پذیری و اقدامات اورژانسی نیز می‌تواند منجر به افزایش حجم معاملات و رونق بازار شود.

چه تفاوت‌هایی بین فعالیت در بورس با بورس کالا برای کارگزاران وجود دارد؟

بورس کالا بازاری است تشکلی و سازمان یافته که در آن به طور منظم کالاهای معین با روش‌هایی از قبل تعریف شده مورد معامله قرار می‌گیرند. در این بازار تعداد زیادی عرضه‌کننده و خریدار از طریق کارگزاران اقدام به معامله می‌کنند، به عبارت ساده‌تر می‌توان گفت عمده معاملات در بورس کالای ایران هم اکنون مبتنی بر دارایی‌های مشهود و به صورت فیزیکی انجام می‌شود و مخاطبان این بازار عمدتاً

اشخاص حقوقی با نقدینگی نسبتاً بالایی هستند.

اما با تغییرات اخیر در مدیران سطح بالایی بورس کالای ایران برنامه‌هایی جهت توسعه اوراق مبتنی بر کالا در حال تدوین و انجام است که از نمونه‌های موفق آن می‌توان به گواهی سپرده ذرت استان خوزستان اشاره کرد. در حال حاضر بورس کالا در ایران در چند حوزه فعالیت دارد که البته همانطور که گفتیم در حال گسترش در حوزه‌های دیگر نیز است، این حوزه‌ها تحت عنوان رینگ محصولات صنعتی و معدنی، رینگ فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی، رینگ محصولات کشاورزی، رینگ کالاهای فرعی، قراردادهای آتی (که فعلاً منحصر به معاملات آتی سکه طلا است) و اخیراً گواهی سپرده کالایی نام گذاری شده‌اند.

بورس اوراق بهادار به معنای یک بازار متشکل و رسمی سرمایه است، که در آن سهام شرکت‌ها و اوراق مشارکت، تحت ضوابط و مقررات خاص، مورد معامله قرار می‌گیرد. یا به عبارت ساده‌تر دارایی‌های نامشهود (دارایی‌های مالی) در بورس اوراق بهادار مورد داد و ستد قرار می‌گیرند و عموم مردم توانایی و قابلیت سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار را دارند. بورس اوراق بهادار مرجع رسمی و مطمئنی برای جذب سرمایه افراد و بخش‌های خصوصی به منظور تأمین مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت است.

برنامه آتی صنعت کارگزاری برای بورس کالا به ویژه بازار مشتقه ارز چیست؟

علاوه بر حفظ و گسترش فعالیت در بازار فیزیکی، تلاش بورس کالای ایران پس از تغییرات مدیریتی بر این امر استوار بوده که با رویکردی جدید، بازارهای مالی بر پایه کالا را توسعه دهد و بر این اساس انتشار اوراق سلف موازی استاندارد و اوراق گواهی سپرده کالایی در دستور کار بورس کالا قرار گرفت.

یک اتفاق مثبتی که به زودی نیز شاهد اجرایی شدن آن هستیم و می‌تواند یکی از موانع اصلی بر سر راه ورود سرمایه‌گذاران خارجی به کشور را بردارد و همچنین نوسانات شدید نرخ ارزی را که یکی از معضلات کنونی فعالان اقتصادی است را کنترل کند، راه‌اندازی بازار مشتقه ارز برای پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز است. علاوه بر این، مردم نیز مکان مطمئنی برای خرید و عرضه ارز در سرسیدهای مختلف خواهند داشت. شورای عالی بورس در آستانه اجرای برجام در اوایل آذر ماه با تصویب راه‌اندازی معاملات آتی ارز در بورس کالای ایران موافقت کرد که کارشناسان اقتصادی نیز از این طرح استقبال کردند.

کارگزاران فعال در بورس کالا باید در زمینه ایجاد اوراق مبتنی بر کالای پایه همکاری و هماهنگی‌های لازم را با بورس کالا جهت ایجاد ابزارهای نوین مرتبط انجام دهند، تا بورس کالای ایران از بازار فیزیکی به سمت ایجاد بازار مبتنی بر پایه کالا سوق پیدا کند تا شاهد ایجاد تنوع معاملات در بورس کالای ایران باشیم. لذا ضروری است تا کارگزاران برنامه‌ریزی‌های خود را برای ایجاد بازارهای مالی بر پایه کالا و شناساندن این نوع بازارها به فعالان و سرمایه‌گذاران بازارهای سنتی و در نتیجه افزایش آگاهی فعالان انجام دهند. از سوی دیگر کارگزاران باید آمادگی خود را برای بازاریابی بین‌المللی و توسعه صادرات از کانال بورس کالا در دوران پس‌اتحریم کسب کنند.

پیشنهاد شما برای فعالیت بیشتر کارگزاران در بورس کالا چیست؟

صرف نظر از مشکلات داخلی و موردی که پیش‌تر بحث آن شد، موضوع اصلی عدم تنوع معاملات و صرفاً فیزیکی بودن معاملات در بورس کالا است. همانطور که اشاره شد، بورس کالا باید از بازار فیزیکی به سمت انجام معاملات اوراق مبتنی بر کالا حرکت کند و قراردادهایی را برای بازار مشتقه تعریف کرد که همانطور که خوشبختانه تلاش‌هایی در این زمینه در بورس کالای ایران در حال انجام است. در اکثر بورس‌های کالایی کشورهای جهان کالاهای کشاورزی پر مصرف از قبیل گندم، ذرت، شکر و... (که جزء کالاهای استراتژیک هستند) به عنوان کالاهای پایه قراردادهای آتی هستند.

در شرایط رکود اقتصادی، تأمین مالی عرضه‌کنندگان از طریق سلف‌فروشی ابزار بسیار موثری تلقی نمی‌شود که در این شرایط باید از ابزارهای نوین مالی استفاده شود. یکی از این ابزارها به نام قرارداددهای سلف موازی استاندارد است، در سال ۹۳ با پذیرش سلف موازی استاندارد سنگ آهن شرکت صنعتی و معدنی گل‌گهر، حدود ۹۰۰ میلیارد ریال اوراق مربوطه منتشر و مورد معامله قرار گرفت. راه‌اندازی این معاملات علاوه بر تأمین مالی مورد نیاز شرکت‌های تولیدی مزیت‌هایی مانند ایجاد یک مرجع قیمت‌گذاری روزانه قابل اتکا برای بازار نقدی دارایی پایه، استانداردسازی محصولات و امکان تحویل فیزیکی دارایی پایه را در بر خواهد داشت. به نظر می‌رسد بورس کالا از این طریق می‌تواند یک ابزار تأمین مالی کارا را به تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان (به خصوص عرضه‌کنندگان محصولات فولادی) معرفی کند.

گفت‌وگو با روح‌الله میرصانعی دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار

بورس کالا به سمت افزایش سهم معاملات اوراق می‌رود

نیما نائینیان
خبرنگار اقتصادی

به نظر می‌رسد با فعال شدن بازار مشتقه ارز در بورس کالای ایران، سهم معاملات اوراق بهادار در این بازار در حال افزایش است که به گفته دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار، بخش عمده معاملات بورس‌های کالایی دنیا را معاملات اوراق بهادار تشکیل می‌دهند و معاملات فیزیکی تنها بخش کوچکی از بازار را شامل می‌شوند. وی که پیش‌بینی کرده سهم معاملات اوراق در بورس کالای ایران هم مانند دیگر کشورهای توسعه یافته در آینده افزایش خواهد یافت، می‌گوید: روزی سهم معاملات اوراق در بورس کالا به حجمی می‌رسد که حجم معاملات فیزیکی در مقابل آن کوچک به نظر می‌آید. روح‌الله میرصانعی همچنین در این گفت‌وگو از آمادگی کانون کارگزاران برای آموزش شرکت‌های کارگزاری و مشتریان آنها خبر داده است. مشروح صحبت‌های دبیر کل کانون کارگزاران بورس و اوراق بهادار را در زیر می‌خوانید.

که تمرکز فعالیت این کارگزاران در بورس کالا کمتر باشد. به همین ترتیب بعضی از شرکت‌های کارگزاری تمرکز بر بورس کالا دارند و کمتر به بورس اوراق بهادار می‌پردازند. در واقع این تمرکز و نگاه کارگزاران به بورس‌ها بر اساس استراتژی فعالیت آنها تعریف شده و منافع آنها ایجاب به فعالیت بیشتر در یک بورس خاص می‌کند که مشکلی محسوب نمی‌شود و الزامی در این خصوص وجود ندارد.

در حالی که بورس کالا برنامه‌های نوینی مانند بازار مشتقه ارزی را در دستور کار خود قرار داده است. برنامه‌های کانون برای این تحولات اخیر چیست؟

در این مورد کانون کارگزاران در حوزه آموزش می‌تواند نقش ایفا کند و اگر کارگزاران نیاز به آموزش داشته باشند، خدمات آموزشی ارائه کند. تاکنون یک دوره آموزش بازار مشتقه ارزی با حضور مسئولان سازمان بورس اوراق بهادار و بورس کالا برای کارگزاران برگزار شده و موارد کلی این بازار منتقل شده است. به این ترتیب حتی اگر با هم در این مورد نیاز به آموزش احساس شود، کانون آمادگی دارد تا دوره‌های آموزشی را برگزار کند. حتی کانون کارگزاران می‌تواند به مشتریان کارگزاری‌ها هم آموزش‌های لازم را بدهد.

آیا شما با تخصصی شدن کارگزاری‌ها در رینگ‌های مختلف موافق هستید؟

در واقع کانون کارگزاران با آزادی فعالیت کارگزاران موافق است و معتقد به آزادی فعالیت کارگزاری‌ها در حوزه‌های استراتژیک و مورد نظر آنها است. به این ترتیب باید کارگزاران در زمینه‌های دلخواه خود سرمایه‌گذاری کرده و مجبور به اخذ تمام مجوزها نباشند. به طور مثال یک کارگزاری علاقه‌مند به فعالیت در بازار فلزی است و دیگر نیاز به اخذ مجوز دیگری نیست. البته شرایط در حال حاضر هم به همین شکل است و به جز الزامات کمی که برخی از کارگزاری‌ها را مجبور به یکسری توسعه بیش از نیاز می‌کند، الزام دیگری وجود ندارد.

اصولاً جنس فعالیت کارگزاران در بورس کالا با بورس اوراق بهادار چه تفاوت‌هایی دارد؟

همانطور که می‌دانید در بورس اوراق بهادار بیشتر سهام و اوراق معامله می‌شوند. این در حالی است که در بورس کالا بیشتر حجم معاملات فیزیکی است. به این ترتیب مخاطبین این دو نیز با هم متفاوت است. به عبارت دیگر در بورس اوراق بهادار بیشتر با سرمایه‌گذاران و سهامداران در ارتباط هستیم. اما در بورس کالا با تجار و عرضه‌کنندگان کالاهای فیزیکی ارتباط داریم. بنابراین علاوه بر نوع گزارش‌ها، خرید و فروش و سامانه معاملاتی، بازیگران بازار هم با هم تفاوت دارند و باید کارگزاران برای هر کدام از این دو بورس با رویکردی خاص برخورد کنند.

تفاوت فعالیت بورس کالای ایران با بورس‌های کالایی در دنیا چیست؟

در اکثر بورس‌های کالایی دنیا، اوراق بهادار معامله می‌شوند. این در حالی است که در بورس کالای ایران سهم اوراق بسیار کم است و باید در سال‌های آتی این سهم بیشتر شود. در واقع آنقدر معاملات اوراق بهادار باید رشد کند که معاملات فیزیکی در مقابل آن کوچک به نظر بیاید. البته بورس کالای ایران تا رسیدن به آن نقطه راه طولانی در پیش دارد که باید این مسیر پیموده شود.

به نظر می‌رسد، بعضی از کارگزاری‌ها کمتر تمایل به فعالیت در بورس کالا دارند و بیشتر به فعالیت در بورس اوراق بهادار می‌پردازند؟ آیا شما موافق این موضوع هستید و علت را در چه می‌بینید؟

من با اصل این مطلب که کارگزاری‌ها کمتر در بورس کالا فعالیت می‌کنند مخالف هستم و معتقدم کارگزاری‌ها در بورس کالا هم فعالیت مناسب و قابل قبولی دارند. اما نکته‌ای که باید به آن توجه کرد این است که برخی از کارگزاری‌ها پایه و اساس بورس اوراق بهادار دارند و بعد از آن مجوز فعالیت در بورس کالا را دریافت کرده‌اند. بنابراین طبیعی است

معتقدم کارگزاری‌ها در بورس کالا فعالیت مناسب و قابل قبولی دارند

گفت‌وگو با محمود رضا خواجه‌نصیری، مدیرعامل شرکت تامین سرمایه آرمان

لزوم طراحی ابزارهای نوین برای ورود تامین سرمایه‌ها به بورس کالا

صنعت تامین سرمایه به عنوان یک صنعت نوپا در ایران در سال‌های اخیر توانسته با سرعت مناسبی سهم خود را در میان تامین مالی شرکت‌ها (به ویژه بورسی) بیشتر کند که همچنان نقش کم‌رنگ این شرکت‌ها در بورس کالای ایران احساس می‌شود. بازاری که به قول اکثر کارشناسان، می‌تواند فرصت‌های کم‌نظیری را در اختیار این نهادها مالی قرار دهد. اما کم‌کم به نظر می‌رسد شرکت‌های تامین سرمایه در تلاش‌اند تا با استفاده از طراحی ابزارهای نوین، سهم بزرگی از این بازار غنی را نیز تصاحب کنند. به همین دلیل و در خصوص ابزارها و برنامه‌هایی که شرکت‌های تامین سرمایه برای ورود به بورس کالای ایران دارند. همچنین مشکلات و چالش‌های پیش روی این نهادها مالی با محمود رضا خواجه‌نصیری مدیرعامل شرکت تامین سرمایه آرمان به گفت‌وگو نشستیم تا از او که حالا مسئولیت کمیته هماهنگی شرکت‌های تامین سرمایه و بورس کالا را به عهده گرفته است، از برنامه‌های این صنعت برای توسعه فعالیت‌های بورس کالای ایران بپرسیم.

راه برداشته شده، طراحی اوراق ویژه صنعت خودرو است که مبتنی بر کالا شکل گرفته و در بورس کالای ایران نیز معامله خواهد بود. این اوراق با طراحی و اجرای تامین سرمایه آرمان و با همکاری بورس کالا و سازمان بورس تهیه شده و در کمیته فقهی که در هفته گذشته برگزار شد، مصوب شده است. در واقع این آمادگی وجود دارد که با تدوین مقررات، فعالیت‌های باقیمانده این اوراق نیز انجام شود. در همین خصوص با خودروسازان نیز صحبت شده و به نظر می‌رسد، به دلیل این که اوراق ویژه صنعت خودرو از جنس دارایی‌های خود این شرکت‌ها هستند، نسبت به دیگر اوراق برای این صنعت کارآمدتر باشد.

آیا این اوراق قابل تعمیم به دیگر صنایع نیز هست؟

خوشبختانه در آخرین مصوبه کمیته فقهی اجازه داده شد که این اوراق برای کالاهای دیگری نیز منتشر و بتوانیم برای سایر تولیدکنندگان مانند لوازم خانگی، الکترونیکی، فرش و... این اوراق را منتشر کنیم. در واقع برای این تولیدکنندگان گواهی سرمایه‌گذاری در قالب عقد مشارکت ایجاد می‌شود که این کار هم برای خرید و پیش خرید مفید و هم موجب رونق بخش تامین مالی می‌شود.

در واقع این تامین مالی به صورت کوتاه مدت انجام می‌شود؟

نکته جالب در طراحی اوراق این است که به دلیل اینکه اوراق مبتنی بر عقد مشارکت هستند، بر اساس اختیار معامله قابل تبدیل است و هیچ الزامی به کوتاه مدت یا بلند مدت بودن، ندارد. به این ترتیب می‌توان از هر دو روش استفاده کرد. در حقیقت این مهم مزیت انعطاف پذیری این اوراق نسبت به اوراق مشارکت یا سلف است. بنابراین هم می‌توان دوره‌های چند ساله و هم کوتاه مدت برای اوراق در نظر گرفت. البته در حال حاضر نگاه به این اوراق کوتاه مدت است.

در خصوص کمیته هماهنگی که میان شرکت‌های تامین سرمایه و بورس کالا تشکیل شده است، چه برنامه‌هایی برای تعامل با دیگر شرکت‌های تامین سرمایه و بورس کالای ایران دارید؟

در حال حاضر تمرکز تامین سرمایه‌ها باید بر طراحی ابزار و اجرای این ابزار باشد. چون اکنون ابزارهای کافی برای کمک به بازارهای مالی وجود ندارد و باید در مرحله اول بر روی طراحی ابزار کار کرد. به این ترتیب در مرحله دوم مشکلات ابزارهای موجود باید رفع شود. در این خصوص هم با پیشنهاد به سازمان بورس و تدوین مقررات در حال حل این معضلات هستیم.

به نظر شما در حال حاضر منابع انسانی مورد نیاز برای طراحی ابزارهای نوین در

به نظر شما چرا هنوز شرکت‌های تامین سرمایه در بورس کالا خیلی فعال نشده‌اند و همچنان کمبود تنوع ابزار نوین در این حوزه احساس می‌شود؟

باید در نظر داشت که رویکرد بورس کالا در گذشته عمدتاً رویکردی معاملاتی و تمرکز آن بیشتر بر معاملات فیزیکی بوده است. در واقع این فضا بیشترین دلیل برای فعالیت اندک شرکت‌های تامین سرمایه در بورس کالای ایران بوده و به همین دلیل، این شرکت‌ها بیشتر فعالیت خود را از طریق بازار اولیه پیگیری می‌کرده‌اند.

اما پس از این که اوراق سلف موازی استاندارد که مبتنی بر دارایی بود، طراحی و به پشتوانه دارایی‌ها منتشر شد، نگاه و رویکرد متفاوتی در حوزه تامین مالی مطرح شد که مورد استقبال نیز قرار گرفت. همچنین با تغییر مدیریتی که در بورس کالای ایران اتفاق افتاد، نگاه‌ها غنی‌تر و فصل نوینی در باب همکاری شرکت‌های تامین سرمایه با بورس کالا باز شد. به این ترتیب اکنون می‌توانیم نگاه دقیق‌تری نسبت به اوراق بهادار مبتنی بر دارایی داشته باشیم. در واقع این اوراق که دارای مزیت انتشار به پشتوانه کالا هستند، ریسک‌های مرتبط را تا حد زیادی کاهش می‌دهند و اسلامی بودن اوراق را نیز بیشتر می‌کنند. ضمن این که بخش زیادی از مشکلات تضمین هم به پشتوانه دارایی‌ها کاهش می‌یابد. بنابراین این اوراق می‌تواند به تقویت حضور شرکت‌های تامین سرمایه در بورس کالا کمک کند و فعالیت‌ها در این حوزه را به سمت مناسب‌تری سوق دهد. هر چند که هنوز تارسیدن به وضعیت ایده‌آل فاصله وجود دارد و باید قدم‌های جدی‌تری در این خصوص برداشته شود. این در حالی است که در حال حاضر کارگروهی با مسئولیت من تشکیل شده که وظیفه هماهنگی فعالیت‌های مشترک بین بورس کالا و شرکت‌های تامین سرمایه را بر عهده گرفته است. در واقع این کارگروه بهره‌برداری از بورس کالا را برای استفاده از تامین مالی مهیا می‌کند.

شرکت‌های تامین سرمایه چه برنامه‌هایی برای بهره‌برداری از فرصت‌های بورس کالا طرح ریزی کرده‌اند؟

این شرکت‌ها ابتدا باید مانند کشورهای توسعه یافته دنیا، تمرکز بر اوراق بهاداری که به پشتوانه کالا منتشر می‌شود، را بیشتر کرده و به طور ویژه و تخصصی به طراحی ابزار در این خصوص بپردازند. قدم اولی که در این

شرکت‌های تامین سرمایه وجود دارد؟

اکنون ۹ شرکت تامین مالی وجود دارد که به طور متوسط ۴۰ تا ۵۰ نیرو دارند. بنابراین حدود ۵۰۰ نفر نیروی متخصص وجود دارد که می‌توانند کمک کنند. به این ترتیب در این شرکت‌ها بیش از هر بخش دیگری نیروی متخصص و کارآمد وجود دارد. به نحوی که اگر شرکت‌های تامین سرمایه بپذیرند، بخشی از وقت خود را صرف طراحی ابزار کنند، می‌توانند پاسخگوی نیاز طراحی ابزار باشند. همچنین با توجه به درآمدهایی که از محل انتشار اوراق نصیب این شرکت‌ها می‌شود، مشکلی در تجهیز نیروی انسانی برای طراحی ابزار وجود ندارد. این در حالی است که وظیفه شرکت‌های تامین سرمایه مانند دیگر کشورهای دنیا طراحی ابزارهای مالی است.

شرکت‌های تامین سرمایه صندوق‌های کالایی را هم در دستور کار خود قرار داده‌اند. این برنامه‌ها به چه ترتیبی است؟

از جمله فعالیت‌های دیگری که در تامین سرمایه‌ها شروع شده است، راه‌اندازی صندوق‌های کالایی است. به ویژه صندوق‌هایی که در بخش کشاورزی ایجاد شده‌اند. به این ترتیب که این صندوق‌های کالایی هم می‌توانند، منابع مورد نیاز را برای ساماندهی بخش کشاورزی تجهیز کنند. هم زمینه مشارکت‌های مردمی را در فرآیندهای تامین مالی فراهم آورند.

در واقع صندوق‌های کالایی مانند ETFها، که از محل خرید و فروش کالا سود ایجاد می‌کنند و واحدهای آنها قابل معامله در بازار است، عمل می‌کنند. به این ترتیب گواهی سپرده‌های کالایی برای یک محصول خاص ایجاد می‌شود. به این نحو که اگر بخواهیم این اوراق را برای محصولات منتشر کنیم، باید انبارهایی را در مناطقی که کالا تولید می‌شود، در اختیار داشته باشیم. به این صورت صاحبان کالا می‌توانند محصولات خود را در انبار گذاشته و گواهی سپرده کالایی دریافت کنند. این گواهی سپرده را صندوق‌ها نیز می‌توانند خریداری کنند. ضمن این که خود صاحب کالا هم می‌تواند این گواهی را به عنوان آورده غیر نقد به صندوق بیاورد و شریک شود. بنابراین این موضوع باعث می‌شود که تولیدکنندگان از این طریق نیز از مزایای بازار منتفع شوند. در حقیقت تولیدکنندگان به جای این که محصولات خود را بفروشند، این کالا را در صندوق گذاشته و از مزایای آن بهره‌مند می‌شوند.

از نظر مقررات در این خصوص چه فعالیت‌هایی انجام شده است؟

فعالیت‌های مناسبی در این خصوص انجام شده و امیدنامه و اساسنامه آن در سازمان بورس به منظور تصویب مقررات وجود دارد. به این ترتیب به نظر می‌رسد مشکل مقرراتی خاصی وجود نداشته باشد و فقط باید اساسنامه و آیین‌نامه آن در سازمان بورس تصویب شود. با انجام این فعالیت‌ها بلافاصله بعد از تصویب اساسنامه، برای زعفران این مهم اجرایی خواهد شد.

همچنین سعی می‌کنیم با پشتوانه بانک‌ها به مشارکت‌کنندگانی که در این واحدها «آورده» می‌آورند وام داده شود. به این نحو که افرادی که کالای خود را در صندوق گذاشته و سپرده می‌کنند ضمن اینکه الزامی به فروش ندارند، می‌توانند برای مقطع کوتاهی وام گرفته و مشکل خود را رفع کنند. در همین خصوص با ۳ بانک صحبت شده که بتوانیم از خدمات آنها استفاده کنیم.

همچنین این کار می‌تواند موجب شود تا از این پس، تولیدکنندگان مجبور به فروش محصولات خود به دلیل تامین هزینه‌های تولید نباشند. در همین راستا یک انبار زعفران در مشهد پذیرش کردیم و حتی منابع مورد نیاز هم برای انجام این فرآیند تصویب شده است. به این ترتیب همایشی هم در همین خصوص برای آشنایی مردم با انبارهای کالایی در مشهد، برگزار خواهد شد.

به نظر روند ابزارسازی در حال معکوس شدن است. به این نحو که پیش‌تر شاهد بودیم سازمان بورس ابزاری را طراحی و سپس به شرکت‌های تامین سرمایه معرفی می‌کرد. اما در حال حاضر شرکت‌های تامین سرمایه خود به طراحی ابزار دست می‌زنند. نظر شما در این مورد چیست؟

بله به نظر من روش درست هم همین است. به این دلیل که سازمان بورس و بورس کالا محدودیت منابع انسانی دارند. همچنین باید این ارکان در جایی قرار بگیرند که مقررات را تصویب و نهایی کنند. در واقع این شرکت‌های تامین سرمایه هستند که باید ابزارها را طراحی و به بورس بدهند. به عبارتی دیگر از کان بازار سرمایه از فاز دوم و سوم طراحی وارد می‌شوند. به این ترتیب با توجه به اینکه شناخت شرکت‌های تامین سرمایه از مشتریان و نیازهای آنها بیشتر است، می‌توانند ابزاری کارآتر و کارآمدتر طراحی کنند.

گفت‌وگو با حبیب رضا حدادی مدیر عامل تامین سرمایه امید

ابزار مشتقه نقش تأمین سرمایه‌ها را پررنگ می‌کند

نیما نایب‌نیا
خبرنگار اقتصادی

این روزها بازار سرمایه به سرعت در حال افزایش سهم خود در بازار تامین مالی است در این بازار ابزار مشتقه می‌تواند به عنوان ابزاری کاربردی برای انجام این مهم در بورس کالا بسیار مثر ثمر باشد. در همین میان مدیر عامل تامین سرمایه امید، نقش شرکت‌های تامین سرمایه در بورس کالا را همچنان محدود به انتشار و بازارگردانی اوراق سلف می‌داند و معتقد است: تا برای ابزار مشتقه مجوز صادر نشود، نقش این شرکت‌ها در بورس کالا پررنگ نخواهد شد.

به گفته او با آغاز قراردادهای مشتقه، تامین سرمایه‌ها می‌توانند نقش آفرینی بیشتری در بورس کالا داشته باشند و با افزایش این نقش آفرینی شفافیت کشف قیمت نیز در بورس کالا بیشتر می‌شود. در ادامه مشروح مصاحبه با حبیب رضا حدادی مدیر عامل تامین سرمایه امید را می‌خوانید:

همان‌طور که پیش از این نیز بیان شد، نقش تامین سرمایه‌ها در بورس کالا بیشتر در حوزه قراردادهای مشتقه آشکار می‌گردد. بدون شک طراحی و تنوع بخشی به ابزارهای تامین مالی از جمله وظایف اصلی تامین سرمایه‌ها است. تامین سرمایه‌ها نیز در این راستا باید با راه‌اندازی تامین مالی تخصصی برای هر صنعت، ابزارهای متناسب با آن را برای تامین مالی طراحی و عملیاتی کنند.

به نظر شما با توجه به نوب بودن صنعت تامین سرمایه در ایران وضعیت این صنعت در حال حاضر به چه ترتیبی است و پیشرفت این صنعت در به دست آوردن سهم

تامین مالی در کشور چقدر بوده است؟

از جمله نهادهای مالی تأثیرگذار و واسطه مالی در تسهیل تامین مالی در بازار سرمایه، شرکت‌های تامین سرمایه هستند. در این راستا در کشورهای توسعه یافته شرکت‌های تامین سرمایه به طور خاص و به عنوان هلدینگ خدمات مالی را ارائه می‌دهند. به عبارت دیگر در کشورهای توسعه یافته شرکت‌های تامین سرمایه به طور عام نقش اصلی در تامین مالی شرکت‌ها و صنایع را در بازار سرمایه بر عهده دارند. در ایران نیز با استمرار روند خصوصی سازی و شکل گیری رقابت در میان صنایع و شرکت‌ها به تبع آن تکاپو برای تامین مالی ارزان تر و سریع تر، شرکت‌های تامین سرمایه به تدریج جایگاه مناسب خود را یافته و جایگاه خود را تثبیت کرده‌اند.

شما مهمترین چالش صنعت تامین سرمایه را در حال حاضر چه می‌دانید؟

تامین مالی از طریق بازار سرمایه در مقایسه با تامین مالی از طریق بازار پول در ایران از پیشینه کمتری برخوردار است. بر همین اساس به رغم انجام تامین مالی وسیع از طریق بازار سرمایه در سالهای اخیر، بسیاری از شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران از شناخت کافی در این خصوص برخوردار نیستند. در این میان آمار و ارقام نشان می‌دهد که به تدریج و با افزایش شناخت و آگاهی ناشران (بانیان)، استفاده از ابزارهای نوین تامین مالی نیز رو به افزایش است.

به نظر شما در حال حاضر نقش تامین سرمایه‌ها در بورس کالا به چه ترتیبی است؟

در حال حاضر و در شرایطی که ابزار مشتقه هنوز در بورس کالا عملیاتی نشده است، نقش شرکت‌های تامین سرمایه در بورس کالا به انتشار و بازارگردانی اوراق سلف برای کالاهای پذیرفته شده در بورس کالا محدود می‌شود. اما آنچه که مسلم به نظر می‌آید این است که قطعاً با صدور مجوز و عملیاتی شدن انتشار ابزارهای مشتقه در بخش‌های مختلف از قبیل مشتقات روی، محصولات کشاورزی، فلزات و انرژی نقش تامین سرمایه‌ها در بورس کالا پررنگ تر و روند فعالیت آنها صعودی خواهد شد.

به این ترتیب بدون شک توسعه بورس کالا منوط به ارتقا و توسعه ابزارهای مشتقه است و بر این اساس کاهش حجم و ارزش معاملات فیزیکی و انتقال آن به بازار مشتقه، نقش اصلی بورس کالا ایران در اقتصادی ملی است.

چرا حضور تامین سرمایه‌ها در بورس کالا کم‌رنگ است و شما چه راهکاری برای فعالیت بیشتر در این حوزه دارید؟

نقش اصلی بورس کالا، ایجاد بازاری منسجم، سازمان یافته و قانونمند برای تسهیل معاملات نقدی و آتی کالا است به طوری که قیمت‌ها به صورت شفاف و در اثر تقابل آزاد عرضه و تقاضا در این بازار کشف شوند. اما تامین سرمایه‌ها در کمک به بورس کالا جهت نیل به اهداف، بیشتر در حوزه ابداع و متنوع سازی ابزارهای تامین مالی می‌توانند ایفای نقش کنند. در واقع توسعه بیشتر بازار سرمایه و تعمیق آن چه به لحاظ افزایش حجم داد و ستدها و چه از نظر رشد ارزش معاملات، نیازمند برخورداری این بازار از ابزارهای مختلف و متنوع تامین مالی است. بدون شک، برقراری ارتباطات مؤثر بین بورس کالا و تامین سرمایه‌ها، تبادل اطلاعات، افزایش تعاملات و... می‌تواند راهکار مناسبی برای رفع این مسئله باشد.

برنامه‌های شما برای توسعه فعالیت‌ها در بورس کالا چیست و چه بسترهایی باید در این خصوص فراهم شود؟

بورس کالا برای اجرای بسته خروج از رکود دولت پیشگام شد

مژگان صانعی

سرپرست اداره اطلاع رسانی و ارتباط با رسانه های بورس کالای ایران

دوماهنامه تخصصی

اوراق سلف موازی استاندارد سنگ آهن گل گهر

تاریخ شروع عرضه اولیه	تاریخ شروع معاملات	اندازه قرارداد
۲۲/۰۴/۱۳۹۳	۱۱/۰۵/۱۳۹۳	۵ تن
تاریخ پایان عرضه اولیه	تاریخ پایان معاملات	قیمت عرضه (ریال به تن)
۲۶/۰۴/۱۳۹۳	۲۲/۰۴/۱۳۹۴	۱,۶۶۷,۰۰۰
ساعات معاملات عرضه اولیه	ساعات معاملات عرضه اولیه	
۱۷:۰۰ - ۱۰:۰۰	۱۴:۰۰ - ۱۰:۰۰	

حجم کل عرضه اولیه ۵۰۰,۰۰۰ تن

حجم معامله شده	ساعت ۱۷ روز سه شنبه
۵۰۰,۰۰۰	۲۴/۰۴/۹۳

تامین مالی ۵۰۰ میلیارد ریالی مجتمع پتروشیمی آبادان

دومین تامین مالی صنایع در بورس کالای ایران در دو مرحله از طریق انتشار اوراق سلف استاندارد بر روی پی وی سی مجتمع پتروشیمی آبادان به میزان ۵۰۰ میلیارد ریال در ۹ آبان ماه سال ۹۴ تحقق یافت و بر این اساس امکان تامین مالی بلندمدت مجتمع های در بورس کالا فراهم شد. اوراق پتروشیمی آبادان نیز همانند سنگ آهن معاف از مالیات بوده و حداقل سود ۲۴ درصد و حداکثر سود ۲۷,۵ درصد و در طول دوره نیز نرخ بازده این اوراق ۲۳ درصد بصورت روز شمار اعلام شده است. انتشار اوراق سلف استاندارد پی وی سی در دو مرحله و در روزهای ۹ و ۲۳ آبان و در هر نوبت، اوراق به ارزش ۲۵۰,۰۰۰ میلیون ریال انجام گرفت.

عرضه اولیه اوراق سلف استاندارد PVC شرکت پتروشیمی آبادان به روش "عرضه گسترده با قیمت ثابت" تا سقف ۹۵۰۰ تن و با قیمت ۲۶,۳۱۶ ریال به ازای هر کیلوگرم (۱۳,۱۵۸,۰۰۰ ریال به ازای هر قرارداد) صورت گرفت و معاملات ثانویه آن که از تاریخ ۲۳ آبان ماه سال جاری آغاز شده است تا ۹ آبانماه سال ۹۵ ادامه خواهد یافت. باید به این نکته توجه کرد که معاملات قراردادهای سلف موازی در دو مرحله "عرضه اولیه" و "معاملات ثانویه" صورت می پذیرد. بدین معنی که عرضه کننده در مرحله "عرضه اولیه" کل دارایی پایه را در قالب عرضه گسترده به خریداران عرضه می کند. پس از عرضه اولیه، معاملات وارد مرحله "معاملات ثانویه" می شود که طی آن مشتریانی که قبلا در عرضه اولیه اقدام به خرید دارایی در قالب سلف استاندارد نموده اند می توانند در نقش فروشنده، اقدام به فروش آن نمایند. اندازه هر قرارداد پی وی سی شرکت پتروشیمی آبادان یک برگه معادل ۰,۵ تن بوده و سقف حجم هر سفارش نامحدود بوده است.

همان طور که رئیس جمهور در همایش تبیین سیاست های اقتصادی دولت برای خروج از رکود بیان کرد، در حال حاضر بانکها توان اعطای تسهیلات مورد نیاز بخش صنعت را ندارند و بر این اساس تمرکز دولت بر این است تا کمک کند صنایع کشور از انواع صکوک و اوراق سلف موازی استاندارد برای تامین مالی استفاده کنند. یکی از برنامه های اصلی دولت برای خروج از رکود، انتقال بخشی از تامین مالی های صنایع از سیستم بانکی به بازار سرمایه است که این موضوع به طور مستقیم در بسته خروج از رکود غیر تورمی اشاره شده است. در این راستا شرکت بورس کالای ایران که از ابتدای فعالیت خود از طریق معاملات سلف کالاهای مختلف همچون محصولات فولاد، فلزات غیر آهنی و انواع مواد پتروشیمی و فرآورده های نفتی به تامین مالی کوتاه مدت و چندماهه تولیدکنندگان پرداخته است، با رویکردی جدید به سمت تامین مالی بلند مدت تر و یکساله صنایع روی آورده است. اوراق سلف موازی استاندارد، همان ابزاری است که شرکت بورس کالای ایران برای نخستین بار در کشور اقدام به انتشار آن کرد که در روندی قابل توجه، استفاده صنایع از این اوراق طی سال جاری سرعت بیشتری به خود گرفته است بر اساس این گزارش، در شرایط کنونی اقتصاد کشور، طراحی و به کارگیری ابزارهای نوین مالی امری ضروری محسوب می شود که در بین ابزارهای مالی جدید، اوراق سلف موازی استاندارد از محبوبیت و امتیازات ویژه ای برخوردار است. بنابراین ایجاد و توسعه نهادها و ابزارهای مالی مورد نیاز مستلزم یک بازار مالی متمرکز و شفاف همچون بورس کالای ایران است که می تواند در تامین مالی بخش تولید در کشور تاثیر گذار باشد. در این راستا اوراق سلف موازی استاندارد که به پشتوانه محصول تولیدی بنگاه های اقتصادی قابل انتشار است به عنوان ابزاری مناسب توسط مجموعه بازار سرمایه ایران به اقتصاد کشور معرفی شده که این اوراق مبتنی بر عقد پایه سلف بوده و به تایید کمیته فقهی سازمان بورس و اوراق بهادار ایران رسیده است.

تامین مالی ۸۳۰ میلیارد ریالی مجتمع سنگ آهن گل گهر ۲۲ تیر ماه سال ۹۳ اولین عرضه اوراق سلف استاندارد بر روی سنگ آهن دانه بندی مجتمع سنگ آهن گل گهر صورت گرفت. در این روز تاریخی ۵۰۰ هزار تن اوراق سلف استاندارد سنگ آهن دانه بندی شرکت معدنی و صنعتی گل گهر به قیمت پایه ۱۶۶ هزار و ۷۰۰ تومان در هر تن در بورس کالای ایران بر روی تابلوی عرضه رفت که کل آن از سوی مشتریان خریداری شد و تامین مالی ۸۳۰ میلیارد ریال برای این تولیدکننده از این طریق صورت گرفت. اندازه هر قرارداد این اوراق ۵ تن سنگ آهن بود و از سوی شرکت تامین سرمایه امید به عنوان مشاور پذیرش و متعهد خرید در عرضه اولیه این کالا، حداقل سود ۲۵,۵ درصد و حداکثر سود ۳۰ درصد و در طول دوره نیز نرخ بازده این اوراق ۲۳ درصد بصورت روز شمار اعلام شد.

کاوراق سلف موازی استاندارد پی وی سی شرکت پتروشیمی آبادان

نوع اوراق	دارایی پایه
با نام، قابل معامله در بورس کالا معاف از مالیات	پی وی سی گرید GRADE 65 پتروشیمی آبادان
بازدهی اوراق	
بازدهی اوراق در سررسید: ۲۴٪ الی ۲۷،۵٪ بازدهی روز شمار تا قبل از سررسید: ۲۳٪	
متعهد خرید در عرضه اولیه و بازارگردان	
شرکت تامین سرمایه ملت شرکت تامین سرمایه آرمان	
تاریخ شروع عرضه اولیه	تاریخ شروع معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۰۸/۰۹	۱۳۹۴/۰۸/۲۳
تاریخ پایان عرضه اولیه	تاریخ پایان معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۰۸/۰۹	۱۳۹۵/۰۸/۰۹
اندازه قرارداد	قیمت عرضه (ریال به کیلوگرم)
یک برگ معادل ۰،۵ تن	۲۶،۳۱۶
حجم کل عرضه اولیه	
حداکثر ۹۵۰ تن به ارزش ۲۵۰،۰۰۰ میلیون ریال	

کاتامین مالی ۸۰۰ میلیارد ریالی مجتمع صنعتی و معدنی چادرملو

سومین تامین مالی صنایع در بورس کالای ایران در از طریق انتشار اوراق سلف استاندارد بر روی سنگ آهن مجتمع صنعتی و معدنی چادرملو در ۱۸ آبان ماه سال ۹۴ تحقق یافت و ۸۰۰ میلیارد ریال برای این شرکت تامین مالی صورت گرفت. در این روز عرضه اوراق سلف موازی استاندارد سنگ آهن دانه بندی شده شرکت صنعتی و معدنی چادرملو به میزان یک میلیون تن و به قیمت ۸۰۶ هزار و ۳۸۰ ریال در هر کیلو به روش عرضه با قیمت ثابت از طریق شبکه کارگزاران بورس کالای ایران صورت گرفت که بلافاصله فروش رفت و بدین ترتیب شرکت صنعتی و معدنی چادرملو با انتشار اوراق استاندارد سنگ آهن دانه بندی بصورت یکساله، برای طرح های توسعه ای خود بیش از ۸۰۰ میلیارد ریال تامین مالی جذب کرد. این اوراق نیز با نام و معاف از مالیات بوده و حداقل سود ۲۵ درصد و حداکثر سود ۲۸ درصد برای آن اعلام شده است و در طول دوره نیز نرخ بازده این اوراق ۲۲ درصد بصورت روز شمار می باشد. لازم به ذکر است معاملات ثانویه این اوراق نیز از تاریخ دوم آذرماه سال جاری لغایت ۱۸ آبانماه سال ۹۵ انجام می شود.

کاوراق سلف موازی استاندارد سنگ آهن دانه بندی شده شرکت صنعتی و معدنی چادرملو

نوع اوراق	دارایی پایه
با نام، قابل معامله در بورس کالا معاف از مالیات	سنگ آهن دانه بندی شده Grade ۵۹-۶۵ شرکت صنعتی و معدنی چادرملو
بازدهی اوراق	
بازدهی اوراق در سررسید ۲۵٪ الی ۲۸٪، بازدهی روز شمار تا قبل از سررسید ۲۲٪	
متعهد خرید در عرضه اولیه و بازارگردان	
شرکت تامین سرمایه امید	
تاریخ شروع عرضه اولیه	تاریخ شروع معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۰۸/۱۸	۱۳۹۴/۰۹/۰۲
تاریخ پایان عرضه اولیه	تاریخ پایان معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۰۸/۱۸	۱۳۹۵/۰۸/۱۸
اندازه قرارداد	قیمت عرضه (ریال به کیلوگرم)
یک تن سنگ آهن دانه بندی شده	۸۰۶،۳۸۰
حجم کل عرضه اولیه	
۱،۰۰۰،۰۰۰ تن	

کاتامین مالی ۲۰۰ میلیارد ریالی شرکت سیمان سپاهان

پس از تامین مالی بلند مدت شرکت های معدنی و پتروشیمی از طریق اوراق سلف موازی استاندارد در بورس کالای ایران، این بار نوبت به صنعت سیمان رسید تا شرکت های حاضر در این صنعت نیز به منظور تامین سرمایه در گردش، مسیر دیگری را به جز سیستم بانکی انتخاب کنند و بر این اساس روز دوشنبه ۵ بهمن ماه، شرکت سیمان سپاهان با فروش ۲۰۰ هزار تن سیمان پرتلند تیپ ۲ در قالب اوراق سلف موازی استاندارد توانست ۲۰۰ میلیارد ریال از طریق این ابزار مالی در بورس کالای ایران تامین مالی کند. حجم عرضه اولیه سلف موازی استاندارد سیمان حداکثر برای ۲۰۰ هزار تن سیمان پرتلند تیپ ۲ بود و سود این اوراق ۲۳ درصد روز شمار و بازدهی اوراق در سررسید ۲۴ تا ۲۸ درصد خواهد بود. در پایان دوره خریدار می تواند نسبت به تحویل فیزیکی یا تسویه نقدی با توجه به قیمت دارایی پایه در سررسید و بر اساس قیمت اعمال اختیار فروش تبعی یا اختیار خرید تبعی اقدام کند.

کاوراق سلف موازی استاندارد سیمان شرکت سیمان سپاهان

نوع اوراق	دارایی پایه
با نام، قابل معامله در بورس کالا معاف از مالیات	سیمان پرتلند تیپ ۲ شرکت سیمان سپاهان
بازدهی اوراق	
بازدهی اوراق در سررسید ۲۴٪ الی ۲۸٪، بازدهی روز شمار تا قبل از سررسید ۲۳٪	
متعهد خرید در عرضه اولیه و بازارگردان	
شرکت تامین سرمایه امین	
تاریخ شروع عرضه اولیه	تاریخ شروع معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۱۱/۰۵	۱۳۹۴/۱۱/۱۹
تاریخ پایان عرضه اولیه	تاریخ پایان معاملات ثانویه
۱۳۹۴/۱۱/۰۵	۱۳۹۵/۱۱/۰۵
اندازه قرارداد	قیمت عرضه (ریال به کیلوگرم)
یک برگ معادل ۱۰ تن	۱،۰۰۰،۰۰۰ ریال به ازای هر تن
حجم کل عرضه اولیه	
۲۰۰،۰۰۰ تن	

گفت‌وگو با سیاوش سلیمانی کارشناس بازار آتی سکه

معاملات آنلاین

به بازار آتی سکه رونق بخشید

ارائه سفارش به صورت الکترونیکی به کارگزاران در کنار سرعت انتقال اطلاعات، از مهم‌ترین اهداف راه‌اندازی معاملات آنلاین آتی سکه در بورس کالای ایران محسوب می‌شود. این روش معامله که تاکنون تاثیر زیادی بر حجم معاملات بورس کالا و به ویژه قراردادهای آتی سکه داشته است از اسفند ماه سال گذشته در این بازار راه‌اندازی شد. بر همین اساس با یکی از کارشناسان بازار آتی سکه در مورد نحوه معاملات آنلاین آتی و مزایای آن گفت‌وگویی داشتیم.

آنلاین، مشتریان به جای درخواست تلفنی یا حضوری، درخواست خود را به صورت کتبی ارائه می‌کنند.

وی با تاکید بر اینکه در معاملات آنلاین حضور فیزیکی سرمایه‌گذاران حذف می‌شود، تاکید کرد: در این شرایط با مجوز کارگزار، مشتری می‌تواند درخواست خود را به صورت آنلاین به سیستم وارد کند.

او با اشاره به اینکه هدف اصلی راه‌اندازی این سیستم دسترسی به معاملات آتی از تمام نقاط کشور است، گفت: با این اقدام تعداد متقاضیانی که برای انجام معاملات آتی سکه به بورس کالا می‌آیند، افزایش خواهد یافت.

سلیمانی درباره اعتبار ارائه شده به مشتریان در این معاملات گفت: اعتباری که کارگزار به مشتری می‌دهد، به کارگزار بستگی دارد، حتی این امکان فراهم شده که نرم‌افزار در معاملات اول، سقفی را برای معاملات تعیین کند.

این کارشناس بازار آتی سکه به سرمایه‌گذارانی که می‌خواهند به معاملات آتی سکه وارد شوند، توصیه کرد با تحلیل و تخصص لازم وارد این بازار شوند.

سلیمانی ادامه داد: با انجام معاملات آتی به صورت آنلاین پیش‌بینی می‌شود، معاملات در این بخش افزایش یابد و اتفاقی که در معاملات اوراق مشارکت باره راه‌اندازی معاملات آنلاین روی داد، در این بخش تکرار شود.

وی با تاکید بر اینکه تا ۲ ماه آینده بورس کالا به استقبال معاملات آنلاین سکه می‌رود، گفت: سایر رینگ‌های حاضر در

سیاوش سلیمانی با بیان این که در بازارهای آتی الزامی نیست که کالا یا دارایی به طور فیزیکی رد و بدل شود، گفت: برخلاف بازارهای نقدی، انتقال مالکیت فوری دارایی مطرح نمی‌شود، بنابراین در این بازارها بدون در نظر گرفتن این که فرد مالک دارایی باشد یا نباشد، قراردادها قابل خرید و فروش هستند. برخلاف بازارهای نقد که پشتوانه آن تحویل دارایی است، بازارهای معاملات آتی مبتنی بر تسویه نقدی است و یکی از اهداف آن، خرید و فروش دارایی در آینده است.

وی در ادامه تاکید کرد: سرمایه‌گذاران با استفاده از معاملات قراردادی آتی از قرار گرفتن دارایی‌هایشان در معرض نوسانات قیمت بازار جلوگیری می‌کنند.

این کارشناس بازار آتی در رابطه با مزیت‌های معاملات آنلاین بازار آتی سکه گفت: یکی از مزیت‌های معاملات آنلاین آتی این است که در قراردادهای آتی برای اینکه سرمایه‌گذار قادر به فروش قرارداد آتی باشد نیاز به مالک بودن آن کالا یا دارایی معین ندارد بلکه با عمل پیش‌فروش می‌تواند یک قرارداد آتی را در بازار بفروشد و در صورت نیاز به تحویل، آن را از بازار فیزیکی تهیه کند.

وی دومین مزیت معاملات آنلاین را که از اهمیت بالایی نیز برخوردار است را کنترل ارزش دارایی سرمایه‌گذار آن هم با یک سپرده اولیه دانست و افزود: در این معاملات، مشتری سفارش خود را به صورت آنلاین به کارگزار ارائه می‌دهد و کارگزار هم خرید و فروش را به صورت الکترونیک انجام می‌دهد.

سلیمانی با تاکید بر اینکه سامانه معاملات بر اساس سفارش مشتری و خرید و فروش است، تصریح کرد: باره‌اندازی سیستم

سرمایه‌گذاران با استفاده از معاملات قراردادی آتی از قرار گرفتن دارایی‌هایشان در معرض نوسانات قیمت بازار جلوگیری می‌کنند

معاملات، سرمایه‌گذاری تسهیل شده و به همین دلیل فعالان جدید به بازار خواهند آمد و روز به روز شاهد توسعه قراردادهای مشتقه در بازار سرمایه کشور خواهیم بود.

این کارشناس بازار آتی با اشاره به کم رنگ شدن ورود اطلاعات دسترسی توسط معامله‌گران شرکت‌های کارگزاری، کاهش هزینه پرسنلی کارگزاران را از نقاط مثبت معاملات آنلاین دانست و گفت: کارگزاران می‌توانند این هزینه را صرف امور توسعه‌های بازار کنند و خدمات بهتری به مشتریان عرضه کنند؛ بنابراین توسعه صنعت کارگزاری و خدمت‌رسانی به فعالان بازار در بازار سرمایه نمود پیدا می‌کند و انبوهی از سرمایه‌هایی که تاکنون در این بازار فعال نبودند به بازار جذاب مشتقه راه می‌یابند.

وی افزود: برای استقبال حداکثری معامله‌گران از قراردادهای آنلاین آتی باید سایر فعالان بازار نیز اقدام به گرفتن کد معاملاتی جدید و همچنین شرکت در کلاس‌های دوره‌های بازار مشتقه برای اخذ مدرک کنند. البته به طور طبیعی افرادی که به تازگی وارد معاملات آتی می‌شوند و کدهای جدید دریافت می‌کنند، استفاده از سامانه آنلاین را نیز درخواست خواهند کرد که به این ترتیب ورود بازیگران جدید، حجم معاملات آنلاین آتی را بالا خواهد برد.

سلیمانی به روند معاملات در سال جاری اشاره کرد و اظهار داشت: در حال حاضر نوسانات بازار منطقی شده و سرمایه‌گذاران نیز منطقی رفتار می‌کنند و ما محدودیت‌های قبلی را که در اثر نوسانات غیرمنطقی قیمت طلا و دلار در سال‌های گذشته شاهد آن بوده‌ایم را دیگر در معاملات نمی‌بینیم.

وی دلیل افزایش حجم و ارزش معاملات آتی سکه در سال جاری نسبت به سال گذشته را رشد هیجانات ناشی از نوسانات طلا در بازارهای جهانی عنوان کرد و افزود: با راه‌اندازی قراردادهای آتی روی دارایی‌های پایه جدید، گسترش بازارگردانی در قراردادهای مشتقه، راه‌اندازی معاملات اختیار، معاملات سلف موازی در بورس کالا، بیشتر کار شده و این نشان می‌دهد که معاملات آنلاین با استقبال خوبی رو به روست.

تالار نقره‌ای نیز تا پایان سال، شاهد راه‌اندازی معاملات آنلاین خواهند بود.

بورس کالای ایران در راستای توسعه ارائه خدمات به فعالان بازار سرمایه، سامانه آنلاین معاملات آتی را راه‌اندازی کرد که در حال حاضر بخشی از معامله‌گران بسته به نوع فعالیتشان در قراردادهای آتی سکه از سامانه آنلاین استفاده می‌کنند.

سلیمانی با بیان اینکه معاملات از طریق سامانه آنلاین، سرعت، دقت و امنیت بازار را بالا برده است، افزود: با آغاز این معاملات انتظار کشیدن پشت خط تلفن‌های مشغول دیگر معنادار در ضمن این که امکان اشتباه کردن نیز بسیار کم می‌شود؛ چراکه معامله برخط از ارتباط شفاهی با کارگزار در محیطی که اغلب بسیار شلوغ بوده مبرا است.

به گفته این کارشناس اگر بخواهیم نگاهی دقیق به چرخه الکترونیک داده‌ها در فرآیند معاملات آنلاین داشته باشیم، می‌توان گفت، در معاملات آنلاین تمام عملیاتی که در روش سنتی و روش معاملات اینترنتی اوراق بهادار به صورت دستی و دخالت نیروی انسانی انجام می‌شد، کاملاً مکانیزه شده و همه امور با استفاده از بسترهای امن مخابراتی در کسری از ثانیه انجام می‌شود.

سلیمانی در ادامه به سرمایه‌گذاری مطمئن در این نوع معامله اشاره کرد و افزود: زمانی سرمایه‌گذاری مطمئن صورت خواهد گرفت که سفارش معامله‌گران به طور دقیق و در زمان مورد نظر وارد سیستم معاملات شود.

وی در ادامه نقل و انتقال و جوه بدون نیاز به مراجعه معامله‌گر در کسری از ثانیه را از ویژگی‌های معاملات آنلاین عنوان کرد و در رابطه با مزیت‌های آن گفت: سرمایه‌گذار اطمینان‌دار اطلاعاتی که دریافت می‌کند، لحظه‌ای بوده و هیچ تاخیری ندارد و افراد دیگر زودتر از او به این اطلاعات دسترسی ندارند و این باعث بهبود فضای رقابتی می‌شود همچنین سرمایه‌گذاران می‌توانند اطلاعات صورت حساب خود را در لحظه مشاهده کنند.

به گفته سلیمانی تصمیم‌گیری خریدار و فروشنده متأثر از اطلاعات و تحلیل خود آنهاست نه افراد معامله‌گر در کارگزاری و همین امر به کارگیری ابزارهای مدیریت ریسک را آسان‌تر خواهد کرد.

وی در ادامه به استقبال بیشتر معامله‌گران با ورود فعالان جدید به این سیستم معاملاتی اشاره کرد و افزود: به سبب دسترسی بهتر مشتریان به سیستم

جایگاه سیاست قیمت تضمینی در بودجه ۹۵ کجاست؟

کشاورزان در انتظار توسعه سیاست قیمت تضمینی

ستار مرادی
کارشناس بورس کالا

آغاز به کار طرح سیاست قیمت تضمینی روی ذرت خوزستان و جودامی کرمانشاه در بورس کالای ایران، از مهمترین خبرهای اقتصاد کشاورزی کشور طی ماه های اخیر بوده است؛ طریقی که با موفقیت در بورس کالای ایران شروع به کار کرده و نتایج اولیه اجرای این طرح، مطالباتی را جهت توسعه آن بر روی دیگر محصولات در سطح کشوری ایجاد کرده است. البته ناگفته نماند، از نظر کشاورزان، مجلسی ها، دولتی ها و صاحب نظران اقتصادی، تداوم این موفقیت منوط به پرداخت مابه التفاوت پول کشاورزان از سوی دولت در سال جاری و پیش بینی بودجه مورد نیاز در سال آینده است.

طرح سیاست قیمت تضمینی که در حقیقت جایگزینی مدرن برای سیاست خرید تضمینی است، بر اساس ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی از سوی بورس کالای ایران و وزارت جهاد کشاورزی تهیه و تدوین شد که بر اساس آن، تولیدکنندگان محصولات کشاورزی می توانند محصولات خود را در بورس کالای ایران عرضه کنند و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام شده از سوی دولت، مابه التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود. از این رو، تقریباً ابعاد پازل تحول بازرگانی بخش کشاورزی مبتنی بر معامله در بورس کالا حل شده است.

پیش از سیاست قیمت تضمینی در واقع مهم ترین سیاست حمایتی بخش کشاورزی در کشور ما، خرید تضمینی محصولات بوده است. طی سال ۱۳۶۸، این تصور وجود داشت که این قانون می تواند تا حد زیادی پاسخگوی مشکلات بخش کشاورزی باشد و با استفاده از آن می توان حمایتی جامع از کشاورزان انجام داد؛ در حالی که این ابزار ممکن است تنها برای حمایت از حداکثر یک یا دو محصول نتیجه بخش باشد و برای محصولات دیگر، باید از سایر ابزارهای حمایتی استفاده کرد. بنابراین، این قانون در سال ۱۳۶۸ تصویب شد و در سال های ۷۲، ۸۲ و ۸۴ اصلاحیه هایی به آن افزوده شد؛ اما اصلاحات نیز نتوانست کمک مورد انتظار را به کشاورزی کشور بکند و در نهایت اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالای ایران به عنوان طرح جایگزین مورد تصویب و اجرا قرار گرفت. گام اول این طرح به صورت پیلوت روی جودامی کرمانشاه و ذرت خوزستان در نظر گرفته شد و بهار امسال بخش محدودی از جودامی کرمانشاه در قالب این سیاست مورد معامله قرار گرفت. پس از آن تصمیم بر معامله حداکثری ذرت خوزستان در قالب سیاست قیمت تضمینی و با مبادی شری شرکت پشتیبانی امور دام در بورس کالای ایران گرفته شد؛ به گونه ای که نتیجه این تصمیم، طی ۳۳ روز، به معامله بیش از ۱۵۶ هزار تن ذرت خوزستان، با ارزش نزدیک به یک هزار میلیارد ریال، منتج شد. حال بعد از ۳۳ روز معامله و تداوم خرید این محصول به ارزیابی اجرای این طرح ملی در بورس کالای ایران می پردازیم.

با در نظر گرفتن استاندارد محصولات و انجام کار

کارشناسی، در دراز

مدت با اجرای

سیاست قیمت

تضمینی در

بورس کالا، کیفیت

تولیدات کشاورزی

کشور بهبود پیدا

کرده و از آمادگی

بهتری برای عرضه به

بازارهای جهانی

برخوردار می شوند

کارچرا دولت از سیاست قیمتی تضمینی حمایت می کند؟

سیاست قیمت تضمینی در حقیقت جایگزینی برای سیاست خرید تضمینی است؛ دولت برای خرید تضمینی، سالانه باید مبلغ بالایی را تامین مالی کند که با معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران سنگینی این بار مالی بر شانه دولت کاهش می یابد و موجب روان سازی و شفافیت در بازار محصولات کشاورزی می شود. آنچه مشخص است، دولت و وزارت جهاد کشاورزی به دنبال کاهش بار مالی سیاست خرید تضمینی، افزایش بهره وری بخش کشاورزی و رشد و توسعه بازرگانی بخش کشاورزی است و به نظر می رسد باتوجه به کارنامه موفق معاملات گواهی سپرده ذرت خوزستان در بورس کالای ایران، دولت قانع شده است که باید در خصوص نقش این بورس در اقتصاد کشاورزی به صورت جدی تر نگاه کند.

مدیرعامل بورس کالای ایران در این خصوص گفت: با در نظر گرفتن استاندارد محصولات و انجام کار کارشناسی، در دراز مدت با اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا، کیفیت تولیدات کشاورزی کشور بهبود پیدا کرده و از آمادگی بهتری برای عرضه به بازارهای جهانی برخوردار می شوند.

«حامد سلطانی نژاد» با اشاره به تاثیر حمایت های وزیر جهاد کشاورزی در اجرای موفق طرح ها، اظهار کرد: مسئولان وزارت جهاد کشاورزی و سازمان های تابعه از جمله سازمان مرکزی تعاون روستایی و شرکت پشتیبانی امور دام و همچنین سازمان مدیریت و برنامه ریزی نقش بسزایی در اجرای

موفق این طرح ملی ایفا کردند. مدیرعامل بورس کالای ایران، کاهش بار مالی دولت، حمایت کارآمدتر از بخش کشاورزی و محدود شدن فعالیت های غیرمولد (واسطه گری) و ارتقای شفافیت را دستاوردهای اجرای ماده ۳۳ در عرصه اقتصاد ملی دانست و توضیح داد: در بخش کشاورزی نیز ارتقای استاندارد محصولات کشاورزی و کاهش ضایعات به واسطه دقت بیشتر در کنترل کیفیت محصول، پرداخت به موقع و جوه کشاورزان، آشنایی کشاورزان با مزیت های بازارهای مالی و فراهم شدن امکان ایجاد زمینه برنامه ریزی بهتر برای کشت سال های بعد با اجرای این طرح حاصل شد. وی، دستاوردهای اجرای این طرح در بازار سرمایه را مطرح کرد و گفت: ارتباط عمیق تر بازارهای مالی و فیزیکی، ایجاد تنوع در ابزارهای معاملاتی و سرمایه گذاری و امکان ایجاد بازارها و ابزارهای جدید به پشتوانه گواهی های سپرده کالایی از دستاوردهای این طرح در حوزه بازار سرمایه کشور به شمار می رود.

کارسیاست قیمت تضمینی از درجه دولت

این گزارش همچنین حاکی است، عضو هیأت مدیره سلازمان مرکزی تعاون روستایی ایران با اعلام خبر توسعه اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی در بورس کالا در سال آینده، گفت: اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی که در قالب سیاست قیمت تضمینی

یک نماینده مجلس، اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالا را مثبت ارزیابی کرد و خواستار فرهنگ سازی و آموزش نحوه معاملات بورسی محصولات شامل سیاست قیمت تضمینی به کشاورزان شد. «سیدراضی نوری» عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس نیز اجرای سیاست قیمت تضمینی را یک گام رو به جلو در بخش کشاورزی کشور می داند و خواستار فرهنگ سازی و آموزش نحوه معاملات بورسی محصولات شامل سیاست قیمت تضمینی به کشاورزان کشور شد.

وی با تصریح اینکه سیاست مذکور قوت قلب بیشتری را برای کشاورزان کشور و ذرت کاران استان خوزستان ایجاد خواهد کرد، توضیح داد: مکانیسم خرید تضمینی در حالی که بار مالی زیادی برای دولت داشت، متأسفانه کمترین منافع تولیدران نیز نصیب کشاورزان می کرد. در این روش، کشاورز مجبور می شود که ماه های زیادی منتظر دریافت پول خود بماند و حضور واسطه های سودجو نیز در بازار قوت می گرفت. امیدوارم که با توسعه سیاست قیمت تضمینی در سال های آینده کمک شایانی به اقتصاد کشور شود. عضو دیگر کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی، عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران و جایگزینی قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی را راهکار مناسبی برای شفاف سازی قیمت ها دانست و گفت: دولت جهت موفقیت آن به وعده های خود عمل کند.

«عباس پای زاده» گفت: اگر دولت در مسیر خود برای توسعه بخش کشاورزی، از درج قیمت های تضمینی در بورس کالا حمایت های لازم را انجام دهد، بخش قابل توجهی از هزینه هادر خرید تضمینی محصولات کشاورزی کاهش می یابد و مشکلات کشاورزان در خرید تضمینی کالاهای نیز به پایان می رسد.

کام مهر نباید کشاورزان بر بورس کالا

آنچه در سیاست قیمت تضمینی صورت گرفته، در جهت حمایت از کشاورزان و در نتیجه اقتصاد کشاورزی کشور است؛ از این رو، سری نیز به کشاورزان زدیم تا ارزیابی شان را از اجرای طرح سیاست قیمت تضمینی در بورس کالای ایران جویا شویم. کشاورزانی که محصولاتشان روی تابلوی بورس کالای ایران معامله شده است، وجه معامله را طی ۳ روز کاری از سوی این بورس دریافت کرده اند. آنها طرح سیاست قیمت تضمینی را نسبت به سیاست خرید تضمینی بهتر ارزیابی کرده و خواهان تمام این طرح بودند. «سیدناصر صهبانی نژاد» کشاورز ذرت کار دزفولی با بیان اینکه یکی از مشکلات بزرگ خرید تضمینی محصولات کشاورزی در سال های اخیر، دیرکرد پرداخت وجه معاملات از طرف دولت به کشاورزان بود، اعلام کرد: بورس کالا به محض فروش ذرت بنده، وجه را به حسابم واریز کرد؛ امیدوارم که مابه التفاوت بین قیمت بورس و قیمت اعلامی جهاد کشاورزی از سوی دولت به زودی پرداخت شود.

«حسین آریانفر» دیگر کشاورز دزفولی نیز گفت: ما به پول نقد نیاز داریم تا بتوانیم کشت های بعدی را انجام دهیم. امیدوارم که دولت به زودی مابه التفاوت را به حسابمان واریز کند و در سال های آتی نیز این طرح ادامه یابد. این کشاورزان با تاکید بر ادامه روند کنونی توضیح دادند: ورود بورس کالا به معاملات ذرت، قوت قلبی برای کشاورزان شده است؛ چرا که بخشی از پول طی ۳ روز به طور مستقیم به حساب ما واریز می شود. «خداداد کنگرزاده» ذرت کار گتوندی با بیان اینکه روند کنونی نسبت به قبل بهتر شده است، گفت: ما از بورس کالا راضی هستیم و از دولت می خواهیم که با ادامه این روش به کشاورزان در دریافت به موقع پولشان اطمینان دهد.

بر اساس این گزارش، در مجموع، آنچه در گفته ها و ارزیابی هان نسبت به اجرای طرح ملی سیاست قیمت تضمینی برداشت می شود، این طرح در مرحله پایلوت مورد استقبال قرار گرفته است و مجلس، دولتی ها، کشاورزان و بازار سرمایه از نتایج آن راضی بوده اند. کارشناسان اقتصادی معتقدند که تحمیل حداقل بار مالی به دولت در فرآیند اجرای سیاست حمایتی، کمک به ارتقای کیفی محصولات و تولیدات کشاورزی از طریق معاملات تضمین شده، ایجاد شبکه گسترده بازرسانی برای محصولات کشاورزی، پرداخت بخش عمده ای از وجه محصول طی حداکثر ۲ روز پس از انجام معاملات و مشخص شدن آمار دقیق تری از تولید محصولات، از مهمترین نتایج معامله گواهی سپرده ذرت خوزستان در بورس کالای ایران بوده است. حال باید دید، با این همه مزیت، بودجه دولت در سال ۹۵ همچنان بی توجه به سیاست قیمت تضمینی است یا اولین بودجه تحول ساز اقتصاد کشاورزی کشور رقم خواهد خورد؟

ذرت خوزستان در بورس کالای ایران آغاز شده است، تاکنون هیچ مشکلی در روند معاملات گزارش نشده است؛ دلیل اصلی این موضوع، هماهنگی مناسب میان بورس کالا، وزارت جهاد کشاورزی، شرکت پشتیبانی امور دام و سازمان مرکزی تعاون روستایی است.

«سیدمهدی کلاته رحمانی» ادامه داد: اجرای پایلوت قیمت تضمینی جوی کرمانشاه و ذرت خوزستان برای این بود که رفته رفته خرید تضمینی کالاهای کشاورزی از سوی دولت کنار رود و این طرح جایگزین شود. در این بین نگرانی اصلی سیاست گذاران درباره اجرای سیاست قیمت تضمینی به امکان بروز مشکلات فنی در این طرح برمی گشت که امروز مشاهده می کنیم هیچ گونه مشکلی در روند معاملات و ساختارهای فنی از قبیل صدور قبض انبار و معاملات بورس کالا وجود ندارد، به این ترتیب دولت به هدف اصلی اش رسیده و به طور حتم از سال بعد شاهد توسعه معاملات کالاهای کشاورزی بر اساس سیاست قیمت تضمینی خواهیم بود.

به گفته عضو هیأت مدیره سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، به نظر می رسد پس از معاملات ذرت خوزستان که امیدواریم تا پایان به نحو احسن اجرایی شود، دولت جمع بندی خود از اجرای سیاست قیمت تضمینی را انجام دهد که با توجه به مزایای زیاد این طرح برای دولت، کشاورزان و بخش کشاورزی، به طور حتم شاهد توسعه آن در سراسر کشور خواهیم بود.

«کلاته رحمانی» تصریح کرد: در حال حاضر که ذرت خوزستان در بورس کالا معامله می شود، عمده وجه معاملات ظرف ۲ روز به حساب کشاورزان واریز می شود و محصولات در بازاری رقابتی، شفاف و به دور از واسطه گری های گذشته کشف نرخ می شوند؛ همچنین مابه التفاوت قیمت کشف شده در بورس با قیمت تضمینی اعلامی از سوی دولت نیز ظرف ۲ هفته به کشاورزان پرداخت می شود. وی در پایان یادآور شد: بهترین مسیر برای پیاده سازی حمایت های دولت از کشاورز و صنعت کشاورزی کشور، سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی است، به طوری که معتقدم با اجرای کامل ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری کشاورزی از طریق بورس کالا، ادامه خریدهای تضمینی دولت برای سایر محصولات کشاورزی توجیه کارشناسی ندارد.

«مسعود احمدی» مدیر تنظیم بازار محصولات و نهاده های سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان نیز با بیان اینکه معاملات گواهی سپرده ذرت خوزستان در بورس کالا یک طرح ملی است، گفت: دولت به این نتیجه رسیده که از طریق سازوکار بورس کالا می تواند علاوه بر کاهش قابل توجه هزینه هادر بخش کشاورزی، به کشف قیمت منصفانه دست یابد.

کام مجلسی ها خوشبین شدند

مجلسی ها نیز از دیگر بخش هایی بودند که نسبت به اجرای سیاست قیمت تضمینی در بورس کالای ایران ابراز خوشبینی کردند. «سیدمحمد سادات ابراهیمی» عضو کمیسیون کشاورزی مجلس معتقد است، اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی به جای خرید تضمینی که سال ها بر بخش کشاورزی کشور حاکم بوده است، اقدام تاریخی دولت است که ثمرات فراوانی را برای کشاورزان به همراه دارد.

وی افزود: برای نخستین بار در تاریخ کشاورزی ایران است که دولت تصمیم گرفته است برای باز کردن گره کور قیمت تمام شده محصول برای کشاورزان از طریق یک بازار پیشرفته کالایی همانند بورس کالای ایران وارد عمل شود.

گفت‌وگو با سید مهدی نیازی
مدیر سامانه بهین یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت

حذف تقاضاهای کاذب خوراک پتروشیمی با فعالیت بهین یاب

علیرضا ابراهیمی
روزنامه نگار اقتصادی

بهین یاب، درگاه اطلاعات و خدمات وزارت صنعت، معدن و تجارت است. این درگاه، پنجره واحد برای ارائه اطلاعات و خدمات مورد نیاز فعالان بخش صنعت، معدن و تجارت است که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت راه اندازی شده است. بهین یاب شامل ۹ بخش محصولات نهایی، مواد اولیه، سرمایه گذاری، خدمات و تجهیزات صنعتی، پژوهش و فناوری، منابع انسانی، تجارت خارجی، تامین مالی و بنگاه‌ها است که به تدریج در حال راه اندازی است با این وجود با گذشت چند سال از آغاز فعالیت این سامانه، اما واگرهای بسیاری در مورد میزان کارآمدی، و اهداف و رویکردهای سیاستگذاران آن مطرح است. عرضه خوراک پتروشیمی در بورس کالا یکی از اموری است که از طریق بهین یاب صورت گرفته و به گفته دست اندازان کاران با توسعه فعالیت این سامانه و الکترونیکی شدن آرایه بسیاری از خدمات برای حذف فرآیندهای کاغذی، شفاف سازی و تهیه آمار و اطلاعات جامع و مانع مرتبط با حوزه‌ها در دسترس خواهد بود. با این وجود انتقاداتی نسبت به فعالیت این سامانه مانند رواج پدیده کدفروشی و... مطرح است. در گفت‌وگو با سید مهدی نیازی، مدیر سامانه بهین یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت برخی اهداف شکل‌گیری و کارکردهای بهین یاب و انتقادات را مطرح کردیم که می‌خوانید.

اطلاعات، تسهیل دسترسی و اهداف جانبی دیگر مانند کوچک سازی دولت، کاهش رفس وآمدهای درون شهری و هزینه‌های آرایه خدمات و... توسعه این گونه سیستم‌های ضروری است. ما نیز به عنوان یک دستگاه اجرایی برگرفته از این اسناد بالادستی و قوانین و سیاست‌های دولت نسبت به الکترونیکی کردن خدماتی که دولت در حوزه کسب و کار آرایه می‌کند، اقدام کردیم. یعنی

اهداف و ضرورت‌های تشکیل سایت بهین یاب چه بوده است؟

در سیستم‌های اطلاعات مدیریت ۴ حوزه وجود دارد که وجوهات مختلف دولت الکترونیک را شامل می‌شود. این وجوه شامل خدمات دولت به شهروندان (جی تو سی)، خدمات دولت به کسب و کارها (جی توبی)، خدمت دولت به دولت (جی تو جی) و خدمات دولت به کارمندان خود (جی تو ای) است. اسناد و قوانین بالادستی زیادی داریم که بر اساس آن تکالیف برای دستگاه‌های مختلف و دولت تعیین شده تا خدمات خود را در چارچوب دولت الکترونیک آرایه کنند. بر اساس ماده ۷۰ قانون برنامه پنجم توسعه، سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه‌های مختلف مانند ۲ موردی است که اخیراً ابلاغ شده است. این دو مورد شامل بند ۱۱ سیاست‌های کلی نظام در تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی و دیگری سیاست‌های کلی ابلاغی اقتصاد مقاومتی است. با این روند بر اساس سیاست‌های کلان نظام، قوانین بالادستی و هم سیاست‌های دولت مانند تسریع خدمات، شفاف سازی اطلاعات، به هنگام سازی آمار و

راه‌اندازی
سایت بهین یاب در
چارچوب پیاده‌سازی
سیستم نوع دوم
اطلاعات مدیریت
(جی توبی) آرایه
خدمات دولت به
کسب و کارها بوده
است

به آمار می‌کنیم. در واقع زنجیره اطلاعات شامل لایه پایینی یعنی داده و لایه بالایی یعنی آمار و اطلاعات است و سایت بهین یاب باید اطلاعات را از داده‌های ثبتی تهیه کند. داده‌های ثبتی نیز داده‌هایی است که در بستر الکترونیکی این فرآیندها جمع‌آوری می‌شود. سیستمی که ما اکنون پیاده‌سازی کرده‌ایم عملاً تلفیقی از سیستم‌های تی. پی. اس یا ام. آی. اس و او. آی. اس است. سیستم تی. پی. اس همان سیستم‌های پردازش رخدادهای ثبتی ما داده‌های اتفاق‌هایی که در مراحل صدور مجوز یا صدور خدمات می‌افتد را جمع‌آوری و در سیستم ام. آی. اس پردازش و تبدیل به آمار می‌کنیم یعنی آمارهای ما نیز برگرفته از همین داده‌هاست و دفتر ما نیز که دفتر آمار است اطلاعات مورد نیاز خود را از طریق همین سیستم جمع‌آوری می‌کند و تحلیل همه این فرآیندها و فعالیت‌ها نیز بر عهده خودمان است. در این چارچوب فرآیندها را برگرفته از سیاست‌ها تعریف می‌کنیم مثلاً سیاست جدید ما طی ۲ سال اخیر آن است که این فرآیندها را تسهیل‌سازی کنیم یعنی گام‌های صدور خدمات و شرایط و تعداد مدارک دریافتی برای انجام این امور را کم کنیم. این اقدامات فرآیندهای مذکور را براساس سیاست‌های مدنظر وزارتخانه با تغییر مواجه می‌کند.

علاوه بر این چه فعالیت‌های جدیدی در چارچوب سامانه بهین یاب صورت می‌گیرد؟

اکنون فرآیندهای صدور مجوز آسانسور را به دلیل داشتن دستورالعمل‌های جداگانه الکترونیکی کرده‌ایم. همچنین الکترونیکی شدن فرآیند صدور پروانه نرم‌افزار در حال انجام است. و در ماه گذشته نیز فرآیندهای صدور مجوزهای انبار و سردخانه را نیز روی این سیستم الکترونیکی کرده‌ایم.

روند عضویت متقاضیان در سایت بهین یاب چگونه است؟

هر متقاضی سرمایه‌گذاری در حوزه صنعت یا جامعه‌ای که می‌خواهد از این فرآیند خدمات دریافت کند باید با مراجعه به سامانه بهین یاب، آرایه اطلاعات اولیه و تعیین سطح دسترسی در صفحه‌ای که در اختیارش گذاشته می‌شود، برای خود نام کاربری تعریف کند. از آن به بعد برای دریافت هر خدمتی که نیازمند است می‌تواند با همان نام کاربری وارد شود و ما در این سیستم اطلاعات تکراری را از متقاضیان دریافت نمی‌کنیم بلکه با فراخوانی اطلاعات موجود در فرآیندها، از دریافت اطلاعات تکراری خودداری و کار را برای متقاضی تسهیل می‌کنیم. مثلاً در صورتی که فردی برای صدور مجوز تاسیس درخواست داده است اگر بخواهد بعد از راه‌اندازی و رسیدن طرح خود به مرحله بهره‌برداری درخواستی برای صدور پروانه بهره‌برداری بدهد، نیازی به دریافت اطلاعات دوباره از متقاضی نیست و ما این اطلاعات را داریم و تنها اطلاعات جدیدی که مورد نیاز است را دریافت می‌کنیم. پس حجم اطلاعات درخواستی از متقاضی در فرآیندهای بعدی به شدت کاهش می‌یابد. از آنجا که این سیستم به هم پیوسته است تمام اطلاعات در این فرآیندها گردش می‌کند. با این وجود ما در واقع ناظر اجرای فرآیندها هستیم و سازمان‌های استانی وظیفه راستی‌آزمایی این داده‌ها را داشته و هیچ دخالتی در فعالیت سازمان‌های استانی نداشته و تنها فعالیت‌ها را کنترل و نظارت می‌کنیم.

آیا عضویت در این سامانه نیازمند پرداخت هزینه توسط متقاضیان است؟

نه این عضویت هیچ هزینه‌ای ندارد اما طبق قانون تنها برای صدور برخی خدمات هزینه آن دریافت می‌شود. مثلاً برای دریافت مجوز تاسیس متقاضی طبق قانون باید هزینه‌ای را پرداخت کند اما این هزینه برای عضویت در سیستم نبوده بلکه برای خدماتی است که دریافت می‌کند و عضویت در این سامانه رایگان است.

راه‌اندازی سایت بهین یاب در چارچوب پیاده‌سازی سیستم نوع دوم اطلاعات مدیریتی (جی توبی) آرایه خدمات دولت به کسب و کارها بوده است. البته ما در حوزه صنعت آرایه این گونه خدمات را کار می‌کنیم و سیستم‌های دیگر نیز داریم که مانند مدل ما و به صورت الکترونیکی در حوزه‌های معدن و تجارت این خدمات را آرایه می‌دهند. بحث کاداستر معدن و مباحث حوزه اصناف، ثبت سفارش و کارت بازرگانی از دیگر مواردی است که در حوزه‌های دیگر خدمات را به کسب و کارها به صورت الکترونیکی آرایه می‌دهند.

به طور مشخص راه‌اندازی سایت بهین یاب از چه زمانی کلید خورد؟

راه‌اندازی سایت بهین یاب را از سال ۱۳۹۰ با الکترونیکی کردن یکی از فرآیندها (جواز تاسیس) که توسط وزارت صنعت صادر می‌شد آغاز کردیم. الکترونیکی کردن کسب و کارهایی که در حوزه صنعت به متقاضیان داده می‌شود را در دستور کار قرار دادیم قبلاً کل فرآیند صدور جواز تاسیس به صورت دستی انجام می‌شد و از آن زمان به شکل گام به گام الکترونیکی کردن خدماتی که به حوزه صنعت داده می‌شد را شروع کردیم. با الکترونیکی شدن خدمات این کسب و کارها نگاه‌های مختلفی وجود داشت و ممکن بود فرآیندها در سیاست‌های مختلف کم و زیاد شود. مثلاً راه‌اندازی سامانه الکترونیکی صدور جواز تاسیس واحدهای صنعتی در سال ۹۰ متناسب با سیاست‌های آن زمان تعریف شده بود و باید این سیستم به گونه‌ای تعریف می‌شد که متناسب با سیاست‌های روز انعطاف‌پذیر باشد. یعنی کل فرآیندها از مرحله آرایه درخواست تا صدور مجوز الکترونیکی می‌کنیم و همه این مراحل نیز به صورت الکترونیکی طی می‌شود که این مراحل به متقاضی و ناظرین فعالیت گزارش و حتی فرآیندهایی که روی کاغذ پیاده می‌شد نیز تبدیل به فرم‌ها و فرمت‌های الکترونیکی و روی سیستم انجام شد. اکنون با توسعه این فرآیندها تمام خدماتی که در حوزه صنعت به کسب و کارها آرایه می‌شود به صورت الکترونیکی است. یعنی تمام صدور مجوزها، معرفی نامه‌ها و... با این فرآیند انجام می‌شود.

کارکردهای کنونی سایت بهین یاب در آرایه خدمات به کسب و کارهای صنعتی حول چه محورهایی است؟

اکنون صدور تمامی جوازهای تاسیس، همه فعالیت‌های مرتبط با صدور پروانه‌های بهره‌برداری، فعالیت‌های مربوط به صدور معافیت‌های گمرکی و همه آمار و اطلاعاتی که بنگاه‌ها باید به ما بدهند تا در قبال این آمار به آنها خدمات بدهیم مانند اعلام میزان پیشرفت فیزیکی طرح‌ها برای دریافت تسهیلات، یا اعلام آمار تولید و اشتغال همه الکترونیکی است. به نوعی می‌توان گفت که یکی از کارکردها و اهداف راه‌اندازی این فرآیندهای الکترونیکی ایجاد سیستم‌های آماری به روش ثبت داده است یعنی این که در این فرآیند داده‌ها را جمع‌آوری و آن را تبدیل

ثابت
درخواست، دریافت
نام کاربری، انتخاب
محصول و صدور کد
در سایت بهین یاب
رایگان است

برخی انتقادات نسبت به این سامانه مانند فروش غیر قانونی کدها وجود دارد، این انتقادات را تا چه حد می پذیرید؟

ما کد فروشی نداریم هر کسی که می خواهد در این سامانه فعالیت کند ما در ختورهای برای کد محصولات داریم و هیچ چیزی را خرید و فروش نمی کنیم بلکه سیستم تحت وب بوده و هر کسی می تواند درخواست خود را ثبت کند. اگر شخصی می خواهد در هر حوزه ای فعالیت کند برای خدماتی که به وی ارایه می کنیم هیچ هزینه ای دریافت نمی شود. ثبت درخواست، دریافت نام کاربری، انتخاب محصول و صدور کد در سایت بهین یاب رایگان است اما طبق قانون از قدیم که فرآیند صدور مجوز تاسیس دستی بوده نیز متقاضی ملزم به پرداخت هزینه دولتی و مشخص آن بوده است. این امکان وجود ندارد تا برخی افراد با دریافت این کدها آن در اختیار دیگران قرار داده و کسب درآمد کنند چرا که فردی که نام کاربری داشته و خواستار سرمایه گذاری در حوزه ای مشخص است، ما از وی اطلاعات طرح را دریافت می کنیم و کسی که خودش طرح را تهیه نکرده باشد، قادر به ارایه اطلاعات طرح نیست. وقتی همه چیز رایگان است چیزی برای فروش وجود ندارد و کد فروشی نیز ارزشی ندارد. ممکن است فردی برای تکمیل فرمها دانش آی.تی کافی نداشته باشد و از افراد یا شرکت های دیگری مانند کافی نتها برای انجام این کار کمک گرفته و هزینه ای پرداخت کند که اگر هم چنین کاری صورت گیرد باید بر مبنای هزینه های متعارف باشد. اما هر کسی که متقاضی باشد می تواند به راحتی کدها را دریافت کند ما محدودیتی برای ثبت درخواستها نداریم و یک فرد می تواند بی نهایت درخواست برای صدور جواز یا سایر فعالیتها ارایه کند. ارایه کد چیزی نیست که سهمیه ای یا محدود باشد. اما از کسی که می خواهد در حوزه ای سرمایه گذاری کند، مدارک دریافت کرده و این مدارک را کنترل می کنیم و برای صدور جواز نیز متقاضی باید حضوری مراجعه کرده و برگه تحویل مجوز را امضاء کند همچنین تمام این مراحل به صورت الکترونیکی قابل ثبت و رسد است.

به طور مشخص در حوزه مصرف کنندگان محصولات پتروشیمی چه وظیفه و کار کردی دارید؟

مواد اولیه پتروشیمی از قدیم الایام در بورس خرید و فروش می شده است اما از آنجا که همیشه عرضه نسبت به تقاضا کمتر بود، حجم عظیمی از تقاضا به بورس وارد می شد که راستی آزمایی آن برای بورس کالا سخت بود. این فرآیند قبلاً به صورت کاغذی بود و متقاضیان با دریافت و ارایه

معرفی نامه از جاهای مختلف و مراجعه به بورس، بر اساس میزانی که در این معرفی نامهها اعلام شده بود، مواد اولیه به آنها تخصیص می یافت. با توجه به کاغذی و غیر شفاف بودن این فرآیند، از چند سال پیش عرضه مواد اولیه پتروشیمی در بورس را الکترونیکی کردیم. بر اساس اطلاعاتی که در سیستم داشتیم اعلام کردیم که هر کسی که متقاضی معرفی به بورس برای دریافت مواد اولیه پتروشیمی است باید با پر کردن فرم و رعایت دستورالعمل مربوطه اقدام کند. در این چارچوب دستورالعمل بسیار سخت گیرانه ای تدوین و ضوابط خاصی مانند ضرورت بازدید از واحدهای متقاضی دریافت خوراک پتروشیمی، کنترل ظرفیت و ارایه آمار تولید، تطبیق این دو موضوع با یکدیگر و... برای دریافت سهمیه خوراک پتروشیمی معادل نیاز تعیین شد. یعنی ارایه خوراک پتروشیمی به متقاضیان حداقل در ۳ مرحله کنترل می شد و پس از اصلاح، بازبینی و بازنگری آن میزانی که سهمیه واقعی و مورد نیاز واحدهاست، تخصیص می یابد. با الکترونیکی شدن این فرآیند یک دفعه جلوی بسیاری از تقاضاهای کاذب برای خوراک پتروشیمیها گرفته شد.

اما انتقادهای بسیاری در این باره مطرح است، این سیستم تا چه حد کارآمد بوده است؟

این انتقادات وارد نیست چرا که با حذف این تقاضاهای کاذب توانستیم تا حدودی عرضه و تقاضای خوراک پتروشیمیها را در بورس کنترل کنیم. اگر چه تدوین قواعد و ضوابط ارایه مواد اولیه پتروشیمیها در اختیار ما نبوده و کمیته و کارگروهی دارد که زیر نظر قائم مقام و معاون بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت فعالیت کرده و تعیین سیاست می کنند و ما تنها مجری قواعدی هستیم که در این کمیته تصویب و تصمیم گیری می شود و ما این قواعد را در سیستم پیاده می کنیم. مثلاً کمیته اعلام می کند واحدهای تولیدی باید ۱۵، ۲۰ یا ۴۰ ماه آمار تولید خود را ارایه کنند و ما بر اساس میانگین آمار تولید سهمیهها را تخصیص دهیم. استنباط و استدلال ما آن است که با الکترونیکی کردن این فرآیند توانسته ایم جلوی تقاضای کاذب خیلی از جاهایی که حتی ممکن است واحد تولیدی نباشند را بگیریم. ضمن این که در زمینه رهگیری کالاها نیز تلاش می کنیم تا مواد اولیه ای که از بورس خارج شده آیا واقعاً به تولیدکننده متقاضی رسیده است یا خیر؟ موفقیت عرضه الکترونیکی مواد اولیه پتروشیمیها در بورس موجب شد تا عرضه مواد اولیه آلومینیوم و مس به شیوه الکترونیکی نیز به این فرآیند افزوده شود.

و تکمیل این پروژه ۵ سال بوده و اکنون که به سال پنجم رسیده‌ایم، از صد چه نمره‌ای داریم؟ معتقدم برای تکمیل این پروژه باید گام‌های دیگری نیز برداشته شود. الان برنامه یکپارچه سازی الکترونیکی شدن این خدمات با سیستم‌های دیگر را دنبال می‌کنیم تا با انجام این کار ارتباطات گسترده‌تری داشته باشیم. هنوز در تکمیل این سیستم باید گام‌های دیگری برداریم. نیازمند زمان هستیم و هنوز نمی‌توانیم نمره‌ای بدهیم. مثلاً فرآیندها را تازه راه اندازی کردیم و در حال الکترونیکی کردن فرآیندها و بازسازی و تسهیل فرآیندها هستیم.

برخی منابع از خروج فرآیند عرضه مواد اولیه پتروشیمی از بورس خبر می‌دهند، در این میان سخنگوی دولت ۲ بار اعلام کرده هیات وزیران با خروج پتروشیمی‌ها از بورس کالا مخالف است، نظر شما چیست؟

در این زمینه ذی نفع یا متولی نیستیم و چیزی نیز به ما اعلام نشده است.

برنامه‌های شما برای توسعه فرآیند الکترونیکی این گونه خدمات چیست؟

سیستم‌های آی. تی بسیار پویا هستند و باید همزمان با ایجاد این سیستم‌ها موضوع توسعه و بهبود آن نیز دیده شود. مثلاً سامانه صدور جواز که در سال ۹۰ راه اندازی شده تا کنون چندین مرتبه بازبینی، اصلاح و تسهیل شده است. با این وجود می‌توان گفت اکنون فرآیندهای حوزه صنعت به صورت الکترونیکی درآمده و آنچه اکنون در دستور کار داریم، الکترونیکی کردن خدمات سایر حوزه‌هایی است که هنوز الکترونیکی نشده است.

همچنین اکنون برخی فرآیندهای جی. تو. ای که از طریق کارمندانمان ارایه می‌کنیم را نیز باید الکترونیکی کنیم که اکنون این موضوع در دستور کار ما قرار دارد. همچنین فرآیندهایی که اکنون الکترونیکی شده نیز موضوع بازنگری، اصلاح و تسهیل سازی آن مطرح است. از سوی دیگر بخشی از این فرآیندها ارتباطات بیرونی دارد مثلاً اکنون برای صدور پروانه بهره برداری یکی از جاهایی که فرآیند پس از خروج مجدد به سیستم بازمی‌گردد موضوع محیط زیست است.

به نحوی که پروانه بهره برداری در سال ۹۲ الکترونیکی شده اما هنوز بخش محیط زیست آن الکترونیکی نشده و در حال تعامل با دستگاه‌های بیرونی مرتبط با این فرآیندها برای انجام این کار هستیم تا بتوانیم موضوع پنجره واحد را به طور کامل عملیاتی کنیم تا استعلام ما از محیط زیست به صورت نامه نباشد و به طور الکترونیکی این درخواست ارایه و پاسخ آن دریافت شود تا این فرآیند پروانه کامل شود.

الکترونیک کردن خدمات حوزه معدن در چه مرحله‌ای است؟

در زمینه معدن نیز دوستان ما کار را آغاز کرده و اکنون خیلی از خدمات این حوزه الکترونیکی شده و در بخش‌های پایانی است. در این مدت محدود خیلی از فرآیندهای مهم و گلوگاه‌های بخش معدن تقریباً نهایی شده است و خیلی از فرآیندها مانند ثبت محدوده به صورت الکترونیکی انجام می‌شود و در حال برقراری ارتباط بیرونی با سایر دستگاه‌ها هستند.

نحوه تعامل کنونی شما با بورس در بازار پتروشیمی چگونه است؟

ما به طور آنلاین با بورس ارتباط داریم و برخی فرآیندهایی که در این سیستم داریم، الزاماً فرآیندهای درون سازمانی نیست، بخشی از فرآیندها برون سازمانی است که با بورس و برخی دیگر از دستگاه‌های ذیربط تعامل کرده‌ایم و آنها نیز از این فرآیندهای ما استفاده می‌کنند.

اکنون در زمینه پتروشیمی با بورس و در مورد فعالیت‌های گمرکی با گمرک تعامل داریم و خروجی فرآیندهای ما به سیستم گمرک و اعمال شناسه رهگیری برای معافیت‌ها وارد می‌شود. اکنون تعامل ما با دستگاه‌های بیرونی به این صورت است که در برخی موارد مانند چند سال گذشته که فرآیند معرفی واحدهای تولیدی برای دریافت و پرداخت تسهیلات به بانک‌ها را داشته‌ایم، همه فرآیندها الکترونیکی بوده و پس از معرفی واحد تولیدی ما هیچ نامه‌ای نداشتیم، نامه‌ها حذف شده و این معرفی به صورت سیستمی صورت می‌گرفت. در بانک‌ها نیز پرونده‌ها به صورت سیستمی دریافت و برای هر واحد تولیدی پرونده‌ای تشکیل می‌شد یعنی این که پروسه معرفی واحدهای تولیدی با نامه را کلاً حذف کردیم. این کار به شفاف سازی، گزارشگیری و رصد کمک کرد.

آیا آماری دارید که الکترونیک شدن این فرآیند تا چه حد از مفاسد یا هدر رفتن سرمایه‌ها جلوگیری کرده و در مقابله با دلال بازی موثر بوده است؟

در این زمینه هنوز آمار نداریم چرا که وقتی ما سیستم‌ها را ایجاد می‌کنیم تا به آن هدف مطلوب برسیم، ممکن است تا حدی زمانبر باشد. بالاخره کار کردن در بخش آی تی و دولت الکترونیک نیز سختی‌های خاص خود را دارد. برای انجام بسیاری از فرآیندها باید همکاران ما در سطح استان‌ها آموزش دیده و نیازمند پشتیبانی و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری بسیاری بود. کار ساده‌ای نبوده و پشت این مجموعه باید بسیاری از کارهایی که دیده نمی‌شود انجام تا به هدف نهایی برسیم. با این شرایط به طور کیفی می‌توانم بگویم که از مفاسد و دلال بازی جلوگیری شده اما به صورت کمی برآوردی در این زمینه ندارم.

یعنی از یک تا صد چه نمره‌ای به مقابله با مفاسد عرضه خوراک پتروشیمی‌ها بعد از الکترونیک شدن می‌دهید؟

باید این موضوع در بازه زمانی تعریف شود مثلاً می‌گوییم دوره راه‌اندازی

تامین مالی بازار کالایی از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری

دکتر علیرضا ناصر پور، سرپرست مدیریت مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک
حمید شهاب‌الدینی پاریزی، کارشناس توسعه بازار مشتقه

دوماهنامه تخصصی

همانند سهام، اوراق قرضه و مسکن، کالاها نیز بخش مهمی از دارایی‌ها به حساب می‌آیند. کالاها دارایی‌های مشهودی هستند که برای تولید و ساخت محصولات نهایی مصرفی استفاده می‌شوند. محصولات از قبیل محصولات کشاورزی، انرژی، فلزات، الوار و الیاف نمونه‌ای از کالاها هستند. به عنوان مثال بخش کشاورزی شامل کالاهای آشنایی مثل پنبه، ذرت، قهوه و گندم می‌باشد.

اضافه کردن کالاها به سبد سرمایه‌گذاری امکان تنوع بخشی بیشتری برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند و می‌تواند به کاهش نوسانات سبد سرمایه‌گذاری منجر شود. کالاها همچنین می‌توانند به عنوان سپری برای محافظت در مقابل تورم باشند. بطور تاریخی کالاها همبستگی نسبتاً کمی با سهام و اوراق قرضه دارند. یکی از عوامل مهم کم بودن همبستگی بین آنها این است که قیمت کالاها تحت تاثیر عوامل ریسکی متفاوتی است، عواملی از قبیل ظرفیت انبارها، عرضه، تقاضا، محدودیت‌های تحویل و شرایط آب و هوایی. لذا سرمایه‌گذاران بازارهای مالی همواره به دنبال ابزارهایی مناسب جهت سرمایه‌گذاری در بازارهای کالایی بوده‌اند.

ک سرمایه‌گذاری در کالاها

سرمایه‌گذاری در کالاها می‌تواند به صورت مستقیم یا خرید دارایی فیزیکی، سرمایه‌گذاری در قراردادهای آتی، سرمایه‌گذاری در اختیارهای خرید و فروش و یا خرید اوراق مبتنی بر کالا انجام شود. استفاده از مورد آخر این امکان را فراهم می‌سازد که سبد سرمایه‌گذاری خود را در معرض نوسانات قیمت یک کالا یا سبدهای کالا قرار دهیم.

مالکیت فیزیکی کالاها چالش‌های غیر قابل حل زیادی را ایجاد می‌کند. اگرچه از طریق این کار بطور مستقیم مالک کالا هستیم اما هزینه‌های تحویل گرفتن کالا، هزینه‌های نگهداری آن و بیمه کردن کالا؛ هزینه‌های غیر قابل اجتنابی هستند که باید پرداخت شوند.

استفاده از قراردادهای آتی یا سایر مشتقات برای اضافه کردن کالاها به سبد سرمایه‌گذاری نیز بطور مکرر توسط سرمایه‌گذاران نهادی بزرگ انجام می‌شود. زیرا آنها ابزار و منابع لازم جهت نظارت بر چنین سرمایه‌گذاری‌هایی را دارند. برای بیشتر سرمایه‌گذاران فردی و خرد استفاده از چنین استراتژی‌های سرمایه‌گذاری در کالاها بسیار پرریسک و پیچیده است.

استفاده از اوراق قابل معامله مبتنی بر کالا، برای داشتن کالاها در سبد سرمایه‌گذاری، جایگزینی بسیار مناسب برای تمامی موارد فوق می‌باشد. این اوراق اغلب عملکرد یک کالا را دنبال می‌کنند. همچنین می‌توانند عملکرد سبدهای کالا را نیز به خوبی دنبال کنند. علاوه بر این هزینه‌های مربوط به نگهداری فیزیکی کالا و ریسک اوراق مشتقه کالایی را نیز ندارند. در این گزارش به بررسی مهمترین و محبوب‌ترین اوراق مبتنی بر کالا، یعنی صندوق‌هایی کالایی قابل معامله، خواهیم پرداخت.

صندوق‌های قابل معامله در بورس یکی از انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری هستند. این صندوق‌ها یکی از پرطرفدارترین ابزارهای مالی هستند که رشد کاملاً محسوس آنها بعد از پیدایش،

مؤید موفقیت غیر قابل انکار آنها در بازارهای مالی جهان است. این صندوق‌ها امکان پیروی از بازده یک شاخص معین را فراهم می‌آورند و همانطور که از نام آنها پیداست، سهام آنها در بورس قابل معامله است. فعالیت اصلی این صندوق‌ها سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار یا دارایی‌های فیزیکی است که به عنوان دارایی پایه صندوق در نظر گرفته می‌شوند. بنابراین عملکرد صندوق، به عملکرد دارایی پایه آن بستگی دارد.

صندوق‌های قابل معامله از نهادهای مالی فعال بازار کالا و اوراق بهادار در بازارهای توسعه یافته و در حال توسعه هستند. فعالیت اصلی آنها سرمایه‌گذاری در کالاهای مختلف و همچنین اوراق بهادار است. این صندوق‌ها با استفاده از وجوه سرمایه‌گذاران، در مقیاس بزرگ سرمایه‌گذاری می‌کنند و به دنبال کسب بازدهی مناسب برای سرمایه‌گذاران صندوق هستند. سرمایه‌گذاران یا دارندگان واحدهای سرمایه‌گذاری^۱ صندوق به نسبت سهم یا میزان سرمایه‌گذاری خود در صندوق، در سود و زیان آن شریک میشوند. به طور کلی عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری به عملکرد دارایی‌های و اوراق بهادار موجود در سبد آنها بستگی دارد.

هدف این گزارش بطور خاص معرفی و شناخت صندوق‌های قابل معامله مبتنی بر کالا است.

ک صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس

صندوق کالایی قابل معامله (ETC) یکی از ابزارهای مالی نوین هستند که به سرمایه‌گذاران این امکان را می‌دهند که به جای خرید و نگهداری کالای مورد نظر و تحمل هزینه‌های حمل و نقل، انبارداری و خسارت‌های احتمالی آن، اوراق این صندوق‌ها را خریداری کنند. با خرید این اوراق، سرمایه‌گذار در عین داشتن مالکیت کالای مورد نظر، مسئولیت نگهداری از آن کالا را بر عهده ندارد. به عبارت دیگر، این

دکتر علیرضا ناصر پور

حمید شهاب‌الدینی پاریزی

صندوق‌ها بخش قابل ملاحظه‌ای از وجوه گردآوری شده خود را به سرمایه‌گذاری در کالایی خاص اختصاص می‌دهند و علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری در آن کالای خاص اقدام به خرید واحدهای این صندوق‌ها می‌کنند.

کالاهای اساسی در تمام دنیا بخش مهمی از پرتفوی سرمایه‌گذاران خرد و نهادی را تشکیل می‌دهند. این در حالی است که برای بسیاری، دسترسی کارا و سریع به این گروه دارایی‌ها به طور سنتی همواره با دشواری‌هایی نظیر الزامات وجه تضمین، محدودیت‌های اجباری و مسایل ارتباطی و دسترسی به بورس‌های مشتقات بین‌المللی همراه بوده است. بنابراین بسیاری از سرمایه‌گذاران قادر به سرمایه‌گذاری در این حوزه نبوده‌اند. لذا بورس‌هایی چون بورس لندن با برقراری همکاری نزدیک با ناشران تلاش کرد که دسترسی به کالاهای اساسی را از طریق توسعه ابزارهای جدید نظیر صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس و ایجاد سیستم‌های معاملاتی ویژه تسهیل کند؛ به طوری که سرمایه‌گذاران بدون نیاز به انجام معاملات آتی یا تحویل فیزیکی کالای اساسی، از طریق این صندوق‌ها به کالای موردنظر خود دسترسی یابند.

صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس از ابزارهای سرمایه‌گذاری هستند که روند قیمتی یک شاخص کالایی پایه را دنبال کرده و این شاخص می‌تواند صرفاً متشکل از یک کالای اساسی یا ترکیبی از مجموعه کالاهای مختلف باشد. نهاد ناشر به طور مستقیم بر روی دارایی پایه یا قرارداد مشتقه آن کالا یا شاخص سرمایه‌گذاری می‌کند. بنابراین انتظار می‌رود ارزش سرمایه‌گذاری پرتفوی هم‌سو با قیمت دارایی پایه افزایش یا کاهش یابد. این ابزار در واقع فرصت‌های سرمایه‌گذاری جدیدی را برای سرمایه‌گذاران بالقوه به وجود می‌آورد، زیرا بسیاری از شرکت‌های تولیدکننده کالاهای اساسی در بورس پذیرفته نشده‌اند. این ابزار دقیقاً مانند سهام عادی و صندوق‌های قابل معامله در بورس معامله شده و فرآیند تسویه آن نیز مانند سایر اوراق صورت می‌گیرد. از آنجا که این اوراق بازارگردانی می‌شوند، از نقدشوندگی بالایی برخوردارند. نکته قابل ذکر این است که صندوق‌های کالایی که بر اساس شاخص قیمت سهام شرکت‌های کالایی در بازارهای اوراق بهادار معامله می‌شوند، در حقیقت نوعی ETF بوده و با صندوق‌های کالایی قابل معامله که بر اساس دارایی پایه می‌باشند متفاوت است. صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس، صندوق‌های با سرمایه متغیر هستند که واحدهای آن بنا به درخواست ناشر آن صادر و باز خرید شده و صدور واحدهای جدید براساس تقاضای بازار امکان پذیر است. این ویژگی منحصر به فرد در واقع اطمینان ایجاد می‌کند که قیمت بازار صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس بسیار نزدیک ارزش خالص دارایی‌های آن است، زیرا در غیر این صورت موجب ایجاد فرصت آربیتراژ می‌شود. این صندوق‌ها به طور کلی به دو صورت تک کالایی (طلا، نفت و...) یا شاخصی (سبدهی از چند کالا) منتشر می‌شوند.

کالای حوزه‌های مختلف فعالیت صندوق‌های کالایی

اولین صندوق کالایی در سال ۲۰۰۴ در بورس لندن راه اندازی شد. کالای پایه این صندوق فلز گرانبه‌ای طلا بود. پس از راه اندازی این صندوق، صندوق‌های کالایی با طیف وسیعی از انواع کالا شروع به کار کردند. حوزه‌های اصلی فعالیت صندوق‌های کالایی شامل: محصولات کشاورزی، فلزات صنعتی، حامل‌های انرژی و فلزات گرانبه‌ها است. در جدول ۱ مهمترین محصولات هر یک از بخش‌ها آورده شده است.

در حال حاضر، از میان کالاهای مختلف، صندوق‌های مبتنی بر کالاهای نفت خام و فلزات گرانبه‌ها، شامل طلا و نقره، بیشترین محبوبیت را بین سرمایه‌گذاران را دارند. زیرا نوسانات قیمتی این کالاها در بازارهای جهانی به نسبت زیاد است و به دنبال آن بازار این کالاها از نقدینگی بالایی برخوردارند. همچنین برای این کالاها در بازارهای جهانی تقاضای فیزیکی زیادی وجود دارد.

کالای حوزه‌های فعالیت صندوق‌های کالایی

کشاورزی	فلزات صنعتی	انرژی	فلزات گرانبه‌ها
غلات	آلومینیوم	نفت خام برنت	طلا
ذرت	مس	نفت خام تگزاس	نقره
کاکائو	نیکل	کربن	پلاتین
قهوه	سرب	گاز طبیعی	پالادیوم
شکر	قلع	مشتقات تصفیه شده نفتی	
گندم	روی	-	-
سویا	-	-	-
پنبه	-	-	-

کالای حوزه‌های فعالیت واحدهای صندوق‌های کالایی

اگر چه سرمایه‌گذاران می‌توانند واحدهای صندوق کالا را از محل صندوق در طول دوره زمانی عرضه اولیه سهام صندوق خریداری کنند، معاملات ثانویه باید از طریق بورس انجام گیرد که واحدها در آن پذیرفته می‌شوند و در قیمت‌های مبتنی بر ارزش خالص دارایی‌ها معامله می‌شوند. صندوق کالا مانند سایر صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشتترک، ملزم به انتشار و اعلان ارزش خالص دارایی‌های خود به صورت دوره‌ای هستند.

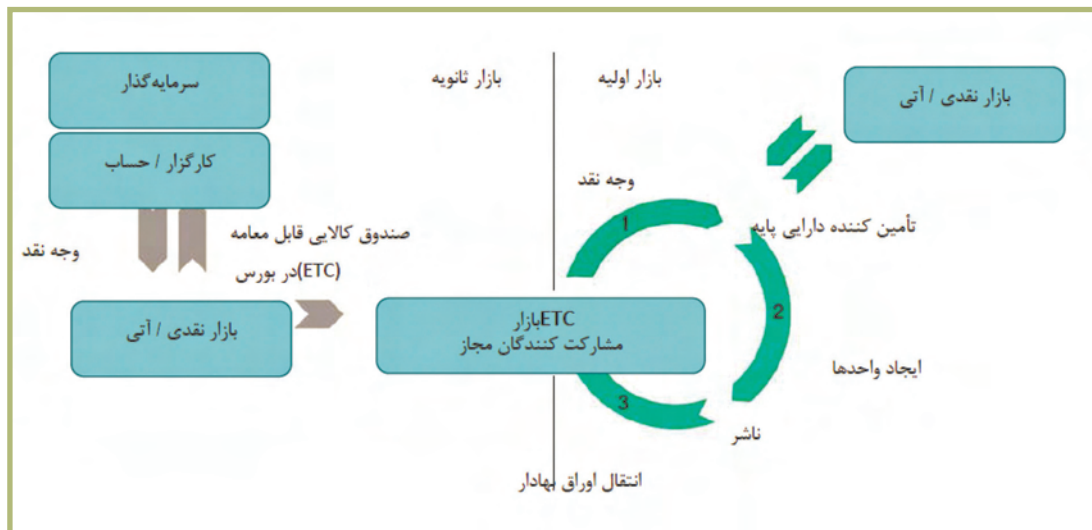
وقتی واحدها خریداری میشوند در واقع کالا سپرده‌گذاری شده توسط یک شرکت عامل خریداری شده است. هر واحد بیانگر مقدار مشخصی از کالا پایه صندوق است (مثلاً دلار یا یک منگول طلا) و قیمت مبادله واحدها هم‌زمان با قیمت کالا پایه تغییر می‌کند. «مشارکت‌کننده مجاز» در مقابل واحدهای کالا دریافتی از صندوق، کالا مربوطه را به آن واگذار می‌نماید. این مشارکت‌کننده مجاز، مبادلات در بازار ثانویه را، که در آن سرمایه‌گذاران می‌توانند واحدهای صندوق را خرید و فروش کنند، تسهیل می‌کند.

در صورت تصمیم‌گیری شرکت مدیریت دارایی، تلاش برای مبادله واحدها در بازار ثانویه ظرف مدت زمانی کم پس از پایان دوره عرضه اولیه صندوق صورت می‌گیرد. سرمایه‌گذار پس از خرید واحدها، گواهی دریافت می‌نماید که صندوق آن را صادر نموده و بیانگر تعداد واحدهایی است که در اختیار وی می‌باشد، دارایی پشتوانه‌ای صندوق نیز توسط شرکت عامل نگهداری می‌شود و مشارکت‌کنندگان مجاز می‌توانند جهت باز خرید واحدهای صندوق به آن مراجعه کنند. در زمان باز خرید، واحدهای صندوق در مقابل دریافت وجه نقد باز خرید می‌شوند.

صندوق چند روز پس از پایان عرضه اولیه واحدهای آن به یک صندوق با سرمایه باز تبدیل می‌شود. سرمایه‌گذار می‌تواند به طور پیوسته اقدام به خرید و فروش واحدهای صندوق کند. مشارکت‌کنندگان مجاز و سرمایه‌گذاران عمده می‌توانند در هر روز کاری مستقیماً بلوک‌هایی از صندوق را به شکل «واحد ایجاد» مبادله نمایند. در صورتی که تعداد واحدهای عرضه شده برای باز خرید کم‌تر از یک تعداد معین نباشد، صندوق می‌تواند مستقیماً اقدام به باز خرید واحدها از مشارکت‌کنندگان مجاز و سرمایه‌گذاران عمده کند.

در صورتی که تقاضا در طول دوره عرضه اولیه به حداقل موردانتظار نرسد، شرکت مدیریت دارایی باید وجوه پذیرهنویسی جمع‌آوری شده برای صندوق را بلافاصله پس از خاتمه دوره عرضه اولیه یا، کم‌تر از چند هفته از تاریخ اتمام عرضه اولیه، بدون در نظر گرفتن هرگونه بهره‌ای، استرداد نماید. در صورت عدم استرداد این وجوه در دوره زمانی مقرر فوق‌الذکر، شرکت مدیریت دارایی مسئولیت پرداخت بهره وجوه را بر عهده خواهد داشت.

مدیریت سرمایه‌گذاری می‌تواند در میزان حداقل و حداکثر و روش پذیرهنویسی در صورت لزوم، تجدیدنظر کند. این تغییرات می‌تواند پس از در نظر گرفتن عواملی مانند ساختار هزینه معامله، رویه‌های بازار و... باشد که پس از تصویب، لازم‌الاجرا خواهد بود. واحدهای منتشره توسط شرکت مدیریت دارایی باید به حساب سرمایه‌گذار نزد شرکت سپرده‌گذاری مرکزی

شکل ۲. ساز و کار صدور و ابطال واحدهای ETC

معامله در این بازارهاست.

امکان سرمایه‌گذاری فعالان بازار سرمایه در یک کالای خاص

همانند سهام، اوراق قرضه و مسکن، کالاها نیز بخش مهمی از دارایی‌ها به حساب می‌آیند. اضافه کردن کالاها به سبد سرمایه‌گذاری امکان تنوع بخشی بیشتری برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند و می‌تواند به کاهش نوسانات سبد سرمایه‌گذاری منجر شود. کالاها همچنین می‌توانند به عنوان سپری برای محافظت در مقابل تورم باشند. بطور تاریخی کالاها همبستگی نسبتاً کمی با سهام و اوراق قرضه دارند. لذا سرمایه‌گذاران بازارهای مالی همواره به دنبال ابزارهای مالی مناسبی جهت سرمایه‌گذاری در بازارهای کالایی بوده‌اند. متأسفانه اینگونه ابزارهای مالی در بازار سرمایه ایران وجود ندارد.

با راه‌اندازی صندوق‌های کالایی در بورس کالای ایران این امکان برای فعالان بازار سرمایه فراهم می‌شود که علاوه بر امکان سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار مختلف امکان سرمایه‌گذاری مستقیم در انواع مختلف کالاها را نیز از طریق بازار سرمایه داشته باشند. اما حتی اگر سهام شرکت‌های بازرگانی در بورس وجود داشته باشد باز هم امکان سرمایه‌گذاری مستقیم روی یک کالای خاص برای فعالان بازار سرمایه وجود ندارد. زیرا شرکت‌های بازرگانی معمولاً در همه کالاها یک بخش فعال هستند. به عنوان مثال شرکت بازرگانی فعال در بخش کشاورزی یا فلزات اساسی، که هر یک از این بخش‌ها شامل تعداد زیادی کالا می‌شود. علاوه بر این حتی اگر یک شرکت فقط در زمینه یک کالای خاص فعال باشد باز هم نمی‌توان بیان کرد که سهامداران آن شرکت بطور مستقیم در آن کالا سرمایه‌گذاری کرده‌اند. زیرا تعیین ارزش یک شرکت دارای عوامل و پیچیدگی‌های زیادی است.

امکان دنبال کردن قیمت یک کالای خاص به صورت دقیق

همانطور که بیان شد صندوق کالایی روند قیمتی یک کالای پایه خاص (با دسته‌ای از کالاها) را به صورت دقیق دنبال کرده و قیمت واحدهای سرمایه‌گذاری آن دقیقاً بر مبنای قیمت کالای پایه آن تغییر می‌کند و هیچ عامل دیگری در تعیین قیمت واحدهای یک صندوق کالایی دخالت ندارد. بنابراین سرمایه‌گذاران می‌توانند بدون هیچ دغدغه‌ای و یا پرداخت هزینه‌های اضافی در کالای مورد نظر

اوراق بهادار وارد شود. شرکت مدیریت دارایی تلاش می‌کند طی ۵ روز کاری از تاریخ دریافت وجوه مربوطه، واحدها را به حساب مالک مربوطه وارد کند. شکل ۲ ساز و کار صدور و ابطال واحدهای ETC کالایی را نشان می‌دهد.

چرا صندوق کالایی

صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس طبق تعریف، ابزارهای سرمایه‌گذاری هستند که روند قیمتی یک شاخص کالایی پایه را دنبال کرده و این شاخص می‌تواند صرفاً متشکل از یک کالای اساسی یا ترکیبی از مجموعه کالاها نیز باشد.

اما ممکن است این سوال مطرح شود که راه‌اندازی صندوق‌های کالایی در بورس کالا چه مزیتی نسبت به شرکت‌های بازرگانی فعال در حوزه‌های مختلف کالایی دارند؟ شرکت‌های بازرگانی نیز با خرید یک یا دسته‌ای از کالاها و نگهداری یا فروش آنها اقدام به کسب می‌کنند. حال چه لزومی دارد که صندوق‌های کالایی راه‌اندازی شود. در ادامه این گزارش به بررسی مزیت‌های صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس می‌پردازیم.

تجربه جهانی موفق صندوق‌های کالایی

اولین صندوق‌های کالایی قابل معامله در سال ۲۰۰۳ در کشورهای انگلیس و استرالیا شروع به کار کردند. دارایی پایه اولین صندوق‌های کالایی فلز گرانبه‌ای طلا بود که این صندوق‌ها به اختصار به صندوق طلا نیز معروف شدند. با راه‌اندازی اولین صندوق‌های کالایی بسیاری از کشورها اقدام به راه‌اندازی اینگونه صندوق‌ها کردند. بطوری که با گذشت حدود ۱۲ سال از راه‌اندازی این صندوق‌ها طیف وسیعی از کالاها و حجم زیادی از سرمایه جذب این صندوق‌ها شده است. این در حالی است که آمار رشد صندوق‌های کالایی طبق پیش‌بینی‌ها همچنان ادامه‌دار خواهد بود.

تجربه موفق جهانی در زمینه راه‌اندازی ETC‌ها نشان دهنده جذابیت و اهمیت وجود اینگونه صندوق‌ها برای سرمایه‌گذاران فعال در بازارهای مالی می‌باشد. با توجه به این نکته، وجود چنین ابزاری برای توسعه و رشد بازار سرمایه ایران نیز بسیار ضروری است. زیرا یکی از عوامل اصلی توسعه بازارهای سرمایه افزایش ابزارهای مالی قابل

صندوق‌های کالایی قابل معامله در بورس طبق تعریف، ابزارهای سرمایه‌گذاری هستند که روند قیمتی یک شاخص کالایی پایه را دنبال کرده و این شاخص می‌تواند صرفاً متشکل از یک کالای اساسی یا ترکیبی از مجموعه کالاها نیز باشد

خود سرمایه گذاری مطمئنی انجام دهند و تنها ریسک آنها مربوط به تغییرات قیمت کالای پایه صندوق باشد.

در واقع نهاد ناشر صندوق به طور مستقیم بر روی دارایی پایه یا قرارداد مشتقه آن کالا یا شاخص سرمایه گذاری می کند. بنابراین انتظار می رود ارزش سرمایه گذاری پر تنوعی هم سو با قیمت دارایی پایه افزایش یا کاهش یابد. این ابزار در واقع فرصت های سرمایه گذاری جدیدی را برای سرمایه گذاران بالقوه به وجود می آورد.

قیمت سهام شرکت های تولید کننده یک کالای خاص، یا انواع کالاها در یک بخش، یا شرکت های بازرگانی فعال در کالاها لزوماً همانند تغییرات قیمت کالا یا کالاها مربوط به آن شرکت نیست. زیرا عوامل مختلفی در قیمت سهام یک شرکت تاثیرگذار است که یکی از آنها تغییرات قیمت کالای تولید شده یا خریداری شده است. عواملی از قبیل مدیریت شرکت، طرح های توسعه ای شرکت، برنامه های آتی شرکت، هزینه های مختلف شرکت و غیره. به کرات مشاهده شده است که با افزایش قیمت یک کالای خاص در بازارهای داخلی و جهانی قیمت سهام شرکت های فعال در آن کالا افزایش نیافته یا متناسب با آن افزایش نیافته است.

کاراهاندازی و انحلال سریع صندوق های کالایی

صندوق های کالایی به دلیل ماهیت آنها و هزینه های کم راه اندازی آنها می توانند به سرعت تشکیل یا منحل شوند. در مقابل راه اندازی و انحلال شرکت های تولیدی و بازرگانی فرایندی بسیار زمانبر و هزینه بر است. بنابراین اولین پیش فرض در راه اندازی یک شرکت فعالیت مستمر و دائمی آن شرکت است. لذا این شرکت ها هم در دوران رونق و هم رکود مجبور به فعالیت هستند. اما در مقابل صندوق های کالایی در زمان رکود بازار کالایی می توانند به سرعت منحل شوند و هر زمان که خواستند دوباره شروع به فعالیت نمایند. در نتیجه ریسک آنها برای سرمایه گذاران کمتر از شرکت هاست و بازده آنها نیز می تواند بیشتر باشد.

کاشف بودن دارایی و نقدشوندگی بالا

کالا یا کالاها پایه یک صندوق کالایی در امیدنامه آن به صراحت قید می شوند و صندوق با نسبت های تعیین شده در امیدنامه باید در کالا یا کالاها پایه خود سرمایه گذاری نماید. بنابراین برای سرمایه گذاران کاملاً مشخص است که در چه کالایی سرمایه گذاری نموده اند. همچنین به دلیل تعهدات ناشر و وجود بازار گردان واحدهای صندوق به راحتی قابل نقدشده هستند. اما در شرکت های بازرگانی یا تولیدی اینگونه شفافیت و اجباری وجود ندارد.

کاتکمیل زنجیره ارزش مدیران دارایی در بازار سرمایه

تنوع بخشی و سرمایه گذاری در بخش های مختلف ابتدایی ترین و مهمترین اصل سرمایه گذاری است. مدیران دارایی و سرمایه گذاران بازار سرمایه ایران در این مقوله با محدودیت های زیادی مواجه هستند. به عنوان مثال فرض کنید، به هر دلیلی، سرمایه گذاری در بخش فلزات گرانبها، از جمله طلا و نقره، باعث افزایش بازدهی یک پرتفوی شود اما متأسفانه در حال حاضر امکان سرمایه گذاری مستقیم برای مدیران دارایی در کالاها از طریق بازار سرمایه وجود ندارد. از آنجایی که خرید و فروش فیزیکی این کالاها نیز محدودیت ها و هزینه ها و مشکلات خاص خود را دارد؛ مدیران دارایی و مشاوران سرمایه گذاری چه باید بکنند. حتی اگر امکان خرید و فروش فیزیکی

نیز وجود داشته باشد به معنی خروج منابع از بازار سرمایه است.

با راه اندازی صندوق های کالایی امکان سرمایه گذاری مستقیم در انواع کالاها به ویژه فلزات گرانبهای طلا و نقره و حامل های انرژی، که امروزه بخش مهمی از پورتفوی اکثر سرمایه گذاران در کشورهای مختلف است، فراهم می شود. بنابراین با راه اندازی این صندوق ها زنجیره سرمایه گذاری در بازار سرمایه کشور تکمیل شده و دیگر منابع از بازار سرمایه خارج نشده و دغدغای از این بابت برای فعالان بازار سرمایه وجود نخواهد داشت.

کاجمع کردن سرمایه های خارج از اوراق بهادار به بازار سرمایه

راه اندازی صندوق های کالایی علاوه بر اینکه مانع خروج منابع از بازار سرمایه می شود باعث ورود منابع خارج از اوراق بهادار به بازار نیز می شود. زیرا به دلیل قانون مند بودن و انجام نظارت های کافی و شفافیت زیاد در این بازار سرمایه گذاران حوزه های مختلف کالایی، اعم از خرد و کلان، که خارج از بازار سرمایه هستند متمایل به ورود به این بازار می شوند. زیرا با کمترین هزینه و با اطمینان بسیار زیاد می توانند در کالای مورد نظر خود سرمایه گذاری کرده و از تغییر قیمتی کالای مورد نظر خود حداکثر بازدهی را داشته باشند.

کاجذب سرمایه گذاری های تخصصی کالا به بازار سرمایه

در حال حاضر به دلیل محدودیت در ابزارهای مالی بازار سرمایه ایران بسیاری از سرمایه گذاران حقیقی و حقوقی متخصص در حوزه های مختلف کالایی، بویژه فلزات گرانبها، امکان ورود به بازار سرمایه ایران در حوزه تخصصی خود را ندارند. بنابراین این فعالان یا در بازارهای خارج بورس یا در بازارهای جهانی مشغول به فعالیت هستند. با راه اندازی صندوق های کالایی این امکان برای این فعالان ایجاد می شود که تمام یا بخشی از منابع خود را از طریق بازار سرمایه در حوزه مورد نظر خود سرمایه گذاری نمایند. این موضوع باعث افزایش جذابیت و عمق بازار سرمایه می شود.

کاراهاندازی صندوق های کالایی در بورس کالای ایران در آینده های نزدیک

چنانکه در بخش های قبیل تشریح شد، صندوق های قابل معامله ابزاری مؤثر و کارآمد برای افزایش نقدشوندگی بازار و نیز ابزاری جذاب برای سرمایه گذاران هستند. همچنین ساختار صندوق و نهادهای فعال در آن، همگی به گونه ای هستند که از نهادهای مالی فعال در ایران می توان برای تشکیل این صندوق ها بهره جست که از آن جمله می توان به شرکت های کارگزاری، شرکت های تأمین سرمایه، شرکت های مشاوره سرمایه گذاری و بانک های تجاری اشاره کرد. نبود تنوع لازم در ابزارهای بازار سرمایه یکی از محدودیت ها و گلوگاه های عمده در عدم تعمیق تأمین مالی از طریق بازار سرمایه می باشد. بی شک یکی از مهمترین نقش های نهادهای مالی فعال در بازار سرمایه به خصوص شرکت های تأمین سرمایه کمک به تأمین مالی بنگاه ها و پروژه ها از طریق ابزارهای تأمین مالی متنوع است. تقویت و توسعه بازار اولیه در کشوری با شرایط کشورمان نقش قابل توجهی در رشد و توسعه اقتصادی ما ایفا خواهد نمود.

از سوی دیگر کمبود تنوع ابزارهای مالی و سرمایه گذاری در ایران، ایجاد چنین ابزارهایی را که ساختاری نه چندان پیچیده دارند، اجتناب ناپذیر می نماید. تجربه کشورهای مختلف، حاکی از آن است که پس از معرفی این ابزار، رشد چشمگیری یافته اند و مورد توجه سرمایه گذاران و سیاست گذاران بازار سرمایه قرار گرفته است. همچنین، سرمایه گذاران اوراق بهادار، همواره با مسئله متنوع سازی پرتفوی خود از طریق کالاها یا مختلف روبرو هستند، سرمایه گذاری در این صندوق ها بخشی از این مسائل را حل می کند، چرا که بر اساس تجربه کشورهای مختلف، مدیریت این صندوق ها به صورت فعال بوده است و کارمندان آن در کمیته تدوین مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار بنابراین سرمایه گذاران می توانند با هزینه ای اندک از تخصص افسراد مجرب و حرفه ای در این زمینه بهره جویند.

بر همین اساس بورس کالای ایران با همکاری شرکت های تأمین سرمایه پیشنهاد الحاق چند ماده به دستورالعمل پذیرش کالا و اوراق بهادار مبتنی بر کالا، مسیر راه اندازی صندوق های کالایی در کشورمان را آغاز کرد که در پس از تصویب آن در کمیته تدوین مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار جهت تصویب به هیات مدیره سازمان ارجاع شده است. بورس کالای ایران امیدوار است در آینده های نزدیک و پس از تصویب هیات مدیره سازمان شاهد انتشار این ورقه های بهادار جدید برای ایجاد بستری آسان برای تأمین مالی تولیدکنندگان و شفاف و مطمئن برای سرمایه گذاران ایجاد نماید.

هدف گذاری جدید بورس کالای ایران انبار محصولات پتروشیمی در اروپا

دکتر جواد فلاح

رئیس اداره مطالعات اقتصادی و سنجش ریسک شرکت بورس کالای ایران

در یک تعریف محدود از بورس های کالایی می توان گفت بورس های کالایی محلی برای معاملات قراردادهای آتی است که بیشتر در کشورهای توسعه یافته قرار دارند. اما در تعریفی گسترده تر به هر محلی که یک بازار سازمان یافته برای رقابت موثر بر اساس مکانیسم حراج بین خریداران و فروشندگان کالا در آن شکل گرفته باشد، بورس کالا گفته می شود.

دور جدید توسعه بورس های کالایی در حال وقوع است. این دو باعث شده بورس های کالایی بتوانند محصولات جدیدی را با هزینه های کم در اختیار مشتریان خود قرار دهند.

همان طور که اشاره شد بورس های کالایی می توانند همانند کشورهای غربی محلی برای معاملات قراردادهای آتی و اختیار معامله باشند، همچنین می توانند با افزایش امنیت و تضمین معاملات محلی برای معاملات فیزیکی کالاها نیز باشند تا فرآیند کشف نرخ بهتری در بازار فیزیکی کالاها اتفاق افتد. در صورتی که بورس ها به انبارهای مختلف در کشور نیز وصل باشند تجارت با کارایی بیشتری صورت خواهد گرفت.

با تبدیل شدن کالا به ورقه بهادار در قالب قبض انبار نقدشوندگی کالا به شدت افزایش خواهد یافت و این امکان سرمایه گذاری بر روی کالا توسط سفته بازان و سرمایه گذاران را افزایش می دهد. همچنین قراردادهای آتی با قدرت اهرمی که ایجاد می کنند امکان سرمایه گذاری با هزینه بسیار کم و وجه تضمین نسبت به ارزش بالای کالا را فراهم می نماید. همچنین بانک ها نیز می توانند از قبض انبار به عنوان یک وثیقه با قدرت نقدشوندگی بالا که ارزش آن نیز به صورت لحظه ای در بورس مشخص می شود استفاده کنند.

انبارها با فراهم کردن امکان ذخیره سازی مازاد عرضه، تضمین کیفیت و امکان دسترسی به کالا در زمان مورد نیاز، فراهم کردن یک مکان جغرافیای قابل قبول و قابل دسترس، نگهداری از کالا و ارائه گواهی کیفیت منجر به توسعه بازار کالایی می شوند.

به عنوان مثال در بورس فلزات لندن که قیمت های کشف شده در آن مرجع قیمتی برای فلزات در سرتاسر دنیا می باشد و ۸۲ درصد کل معاملات قراردادهای آتی فلزات غیر آهنی جهان در این بورس انجام می شود، ۶۵۰ انبار در ۱۵ کشور دنیا و ۲۸ منطقه پذیرفته شده است که محل تحویل کالا می باشند. هر چند سهم اندکی از معاملات در این بورس به تحویل منجر می شوند ولی وجود مکانیسم تحویل این اطمینان به ذی نفعان را می دهد که قیمت ها در این بازار تحت تاثیر بازار واقعی و نقد فلزات است.

توسعه بورس های کالایی در جهان را می توان به ۳ مرحله تقسیم کرد

قرن ۱۹ میلادی: بورس های کالایی، به عنوان مثال هیات تجاری شیکاگو (CBOT)، با توسعه تجارت داخلی و بین المللی در پاسخ به نیاز کاهش هزینه ها مبادله ابزاری بودند که به عرضه کنندگان کالا اطمینان می داد یک بازار آماده با خریداران آماده در یک مکان مشخص حضور دارند، لذا هزینه ی جستجوی مشتری و بازار یابی کالا کاهش می یافت. این بورس ها بیشتر در کشورهای توسعه یافته ایجاد شدند هر چند در برخی از کشورهای در حال توسعه نظیر آرژانتین در سال ۱۸۴۵ نیز این بورس های قدیمی تشکیل شدند.

دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ میلادی: با آزادسازی اقتصادی در جهان و کاهش حمایت های دولت ها از بخش کشاورزی و بخش انرژی دور جدید توسعه بورس های کالایی در جهان به راه افتاد که ما به بورس های شکل گرفته در این دوره بورس های نوظهور می گوئیم.

دوره حاضر: با توسعه تکنولوژی و ابزارهای مالی در عصر حاضر

بورس های کالایی می توانند همانند کشورهای غربی محلی برای معاملات قراردادهای آتی و اختیار معامله باشند، همچنین می توانند با افزایش امنیت و تضمین معاملات محلی برای معاملات فیزیکی کالاها نیز باشند تا فرآیند کشف نرخ بهتری در بازار فیزیکی کالاها اتفاق افتد

البته همین مقدار اندک از معاملات که به تحویل منجر می شود شامل میلیون ها تن کالا است.

بورس فلزات لندن مالک هیچ یک از انبارها نیست و در اداره این انبارها نیز هیچ نقشی ندارد، بلکه انبارها برای آن که بتوانند به انبار قابل پذیرش برای بورس فلزات لندن تبدیل شوند و از نام تجاری این بورس استفاده کنند و قبض انبار قابل پذیرش بورس صادر نمایند باید شرایط ذیل را داشته باشند:

در یک محل مهم از نظر تقاضای مصرفی یا مرکز تجاری قرار داشته باشند.
به یک شبکه حمل و نقل خوب وصل باشند.
داشتن امکانات ذخیره سازی کالا بدون دریافت هزینه و وجود پایداری سیاسی و اقتصادی.

هزینه انبارداری از مواردی است که بورس در آن دخالتی ندارد و مربوط به رابطه مشتری و انبار است اما اطلاعات مربوط به آن توسط بورس منتشر می شود. این رویکرد بورس فلزات لندن که خود انبار ندارد ولی انبارهایی برای تحویل کالا پذیرش کرده است می تواند مورد استفاده بورس کالای ایران نیز باشد.

همانند بورس فلزات لندن، بورس بازرگانی شیکاگو انبارهایی را در آمستردام، آنتورپ و هامبورگ پذیرش کرده است که خود مالک آنها نمی باشد. انبارهایی که قصد پذیرش در بورس را دارند باید یک تقاضا که شامل ضمانت تعهدات و انطباق کامل عملیات با مقررات بورس است را ارسال نمایند.

این بورس برای کاهش هزینه های مشتریان اخیراً سیستم قبض انبار الکترونیکی خود را راه اندازی کرده است.

کالا ذخیره سازی و انبارداری کالا

با توسعه نیاز انبارداری در جهان دولت ها و بخش خصوصی سرمایه گذارهای بزرگی در این خصوص انجام داده اند. با توسعه نیاز به انبارداری، قوانین و مقررات لازم و حاکم بر این صنعت نیز بر اساس نوع کالا در حال گسترش می باشد. لازم است این قوانین شامل موارد ذیل باشد: حمایت از حقوق مالک کالا، تضمین کننده امنیت کالای ذخیره شده، شامل شدن بیمه کافی و مناسب، کاهش و اجتناب

از ریسک های محیطی و تعیین مسئولیت در قبال آسیب یا از بین رفتن. به

طور خلاصه می توان ابعاد ریسک های ذخیره سازی کالا برای طرفین درگیر در این موضوع را به شرح ذیل بیان کرد:

کالا جنبه های ریسک های کلیدی

توافقنامه های ذخیره سازی از بخشی به بخشی دیگر تفاوت های قابل توجهی خواهند داشت. ریسک قانونی یکی از مواردی است که برای انتخاب انبار باید بدان توجه کافی داشت. اپراتورها چه کسانی هستند؟ اعتبار حرفه ای آنها چیست؟ آیا آنها مهارت کافی و ظرفیت انبارداری کالای مورد نظر مار دارند؟ مشخصات اعتباری انبار به چه صورت است؟ حقوق قانونی به چه شکل می باشد؟ اینها از مواردی است که در تصمیم گیری در خصوص انتخاب انبار بسیار مهم می باشند.

کالا نقش تکمیلی بورس های کالایی

تامین منابع با هزینه کم می تواند یکی از راه های توسعه انبارداری باشد، تا بورس خود اقدام به راه اندازی انبار نماید. راه دیگر توسعه معاملات قراردادهای آتی بر محور تسویه نقدی است که دیگر نیازی انبار نباشد. در نهایت می توان از عرضه کنندگانی استفاده کرد که خود انبار دارند.

کالا تامین مالی

نهادی که اقدام به تامین مالی با پشتوانه قبض انبار کرده است نیازمند اطمینان از رسیدن به پول خود و در صورت نکول رسیدن به کالایی است که پشتوانه آن تامین مالی صورت گرفته است.

کالا تعهد امنیت

مسئولیت منتشرکننده قبض انبار که انبار است و کالا را تحویل گرفته در مقابل صاحب کالا چیست؟ ممکن است برخی قوانین محلی در کشورها حمایت جدی از حقوق صاحب کالا به عمل نیاورند.

کالا مختلط شدن کالاها

در کالاهایی که به صورت فله ذخیره می شوند ممکن است کالای فردی با کالای فرد دیگر در انبار آمیخته شود. در این صورت لازم است قوانین در خصوص حقوق هر یک از صاحبان کالا شفاف باشد.

کالا حفاظت از حقوق مالکیت در کالاها

در صورتی که فردی کالایی را در انبار قرار دهد و صاحب انبار ورشکسته شود آیا قانون از حقوق صاحب کالا در مقابل طلب کاران از انبار محافظت می کند؟

ک بیمه

ممکن است بر اثر حوادث غیر مترقبه نظیر سرقت به کالای موجود در انبار خسارت‌هایی وارد شود، لذا بیمه اهمیت بسیار زیادی در انبارداری دارد. لازم است مفاد بیمه‌نامه و قواعد حاکم بر پرداخت خسارت به دقت مورد بررسی قرار گیرد.

ک مستندات انبار

در اغلب موارد صاحبان کالا و وام‌دهندگان به آنها تصور می‌کنند قبض انبار یک سند قابل انتقال است در صورتی که ممکن است بر اساس مقررات برخی از کشورها قبض انبار یک سند غیر قابل انتقال باشد.

ک بدهی‌ها و سایر اعتبارات

برای فردی که می‌خواهد به اعتبار قبض انبار وامی در اختیار مالک کالا قرار دهد بسیار مهم است بداند وام‌دهنده دیگری یا هر شخص ثالثی بر روی این قبض انبار چه حقی دارد. به عنوان مثال هزینه انبارداری بخشی از این بدهی‌ها می‌تواند باشد یا در کالاهایی که به صورت فله انبارداری می‌شوند، ترکیب شدن کالاها با همدیگر می‌تواند مسائلی را ایجاد نماید.

ک مالکان انبار، اپراتورها و یا مستاجران

با توجه به این که ممکن است مالک تجهیزاتی که در انبارها مورد استفاده قرار می‌گیرد خود انبار نباشد و انبار این تجهیزات را اجاره کرده باشد یا از خدمات شرکت پیمانکاری بهره‌مند شود لذا نوع قرارداد انبار با این اشخاص می‌تواند صاحب کالا را در مواقعی علی‌الخصوص در صورت وقوع حوادث تحت تاثیر قرار دهد.

ک مدیریت ریسک قانونی

ذخیره‌سازی کالا شامل ریسک‌هایی است که فی‌النبسه از ریسک‌هایی که معامله‌گران کالا در عملیات معاملاتی روزمره خود با آن مواجه می‌شوند متفاوت است. در این شرایط، باید بر روی سیستم حقوقی (قانونی) مکانی که قرار است کالاها در آنجا ذخیره شوند تمرکز ویژه و مناسبی داشت. از دیدگاه ما پیش از انجام معاملات، تهیه و استخراج یک چک‌لیست از سئوالات استاندارد توسط حقوقدان‌های محلی ارزشمند بوده و ضرورت دارد. برای فعالان تازه‌وارد به بازار نظام انبارداری/ذخیره‌سازی کالا، پیشنهاد می‌شود تا تلاش و تمرکز ویژه‌ای

روی سیستم حقوقی خود داشته باشند تا اهداف قراردادهای بیمه و سایر قراردادهای محقق شوند.

ک آیا سند صادر شده از سوی اپراتور انبار با سند مالکیت کالا برابری می‌کند؟ آیا دارنده سند مذکور، وی را در مقابل دست‌اندرکاران انبار به عنوان مالک کالا محقق می‌داند؟

ک انواع تضامین قابل استفاده و در دسترس بر اساس قوانین محلی برای کالاهای ذخیره شده در انبارهای مورد نظر کدامند؟

ک روند و زمان اجرایی نمودن تضامین اخذ شده بر اساس قوانین محلی چگونه است؟ چه موانع و مشکلاتی در حین اجرایی نمودن تضامین ممکن است ایجاد شوند؟

ک چگونه حقوق دارندگان قبض انبار و تضامین کالاها، تحت تاثیر رویداد ترکیب کردن کالاهای فله در انبار قرار می‌گیرد؟

ک چه سازوکارهای نظارتی می‌توان اجرا نمود تا زمینه تعهد تمامی دست‌اندرکاران انبارها در مقابل دارندگان قبض انبار یا تضامین فراهم آید؟

ک چگونه می‌توان با استفاده از الزامات قانونی و محلی قابل اتکا، بر تعهدات دست‌اندرکاران انبارها بازرسی و نظارت نمود؟ آیا امکان نقض تعهدات از سوی دست‌اندرکاران انبارها بر تصمیم دارندگان کالاها تاثیرگذار است؟

ک وضعیت گمرک کالاهای ذخیره شده در انبار چگونه تعریف می‌شود؟ در شرایط مشکل‌دار و لاینحل، آیا امکان صادرات بدون دغدغه کالاها توسط مالک یا ضامن وجود دارد؟

ک آیا کشور یا محل اقامت موکل یا مالک کالاها، بر امکان مالکیت وی در محل نگهداری کالاها تاثیرگذار است؟

ک آیا مواد قانونی تاثیرگذاری، بر امکان بیمه نمودن کالاهای تحت مالکیت وجود دارند؟

ک ذخیره‌سازی کالا شامل ریسک‌هایی است که فی‌النبسه از ریسک‌هایی است که معامله‌گران کالا در عملیات معاملاتی روزمره خود با آن مواجه می‌شوند متفاوت است

کامچل‌های دارای پتانسیل در اروپا برای پذیرش انبارهای بورس کالای ایران

طبق گزارش شرکت B&F از میان ۱۰ بندر بزرگ در اروپا با توجه به مکان قرار گرفتن بندر از نظر جغرافیایی، آمار و ارقام ورود و خروج کالا و امکانات برای محصولات پتروشیمی بندر رتردام و بندر آنتورپ مناسب‌ترین‌ها برای پذیرش در بورس کالای ایران می‌باشند که در ادامه ویژگی‌های این بندر مورد بررسی قرار گرفته است.

کامچل بندر رتردام

در چند دهه اخیر رتردام به یکی از مراکز عمده جهان برای نفت و محصولات شیمیایی تبدیل شده است و شلوغ‌ترین بندر در اروپاست. در ۱۰ بندر بزرگ دنیا تنها بندری است که خارج از آسیا قرار گرفته و خوشه پتروشیمی آن قابل قیاس با آمریکا، خلیج فارس، هند و کره جنوبی است. به دلیل دسترسی رتردام به بازارهای سراسر اروپا این بندر به یکی از مراکز اصلی صنعت نفت و پتروشیمی تبدیل شده است. این بندر دارای ۴ پالایشگاه در مقیاس جهانی، بیش از ۴۰ شرکت پتروشیمی که بخشی از سهام ۶ تایی آنها متعلق به شرکت بزرگ فراملیتی مانند اکسون موبیل، بریتیش پترولیوم، رویال داچ شل است. همچنین شرکت‌های روسی لوک‌اویل و روس نفت به صورت مستقیم در ۲-۳ تولیدکننده گاز و ۱۳ مخزن ذخیره و توزیع شرکت‌های بزرگ سهمیه می‌باشند. این شرکت‌ها از طریق یک خط لوله ۱۵۰۰ کیلومتری به یکدیگر متصل می‌باشند. این خط لوله به راحتی این امکان را فراهم می‌کند تا مقدار زیادی مایع به کشورهای هلند، بلژیک و آلمان منتقل شود.

همچنین این بندر برنامه‌ای برای تبدیل شدن به یک مرکز جهانی برای محصولات شیمیایی تجدیدپذیر دارد. در این بندر ظرفیت تولید

۳ گیگاوات برق بیوماس کوفایرینگ (استفاده از زغال سنگ در کنار خرده‌های چوب به عنوان منابع تجدیدپذیر) و ۱۵۰ مگاوات ظرفیت تولید برق از باد وجود دارد.

کامچل این بندر بنا به دلایل آشکار زیر از محبوبیت بالای برخوردار است:

دارا بودن تجهیزات لجستیکی و حمل نقل در سطح اول جهانی و قرار گرفتن در یک محل استراتژیک طبیعی در کنار اتصال به بزرگراه، راه آهن، راه آبی و لنگرگاه و شبکه لجستیک داخلی، توانایی ارائه هر ماده اولیه مورد نیاز قابل تصور برای تولید مواد شیمیایی، یکپارچگی عملیاتی بین پایانه‌های ذخیره‌سازی و مخازن و کارخانجات شیمیایی، دسترسی به ۳۰۰ هکتار زمین برای توسعه صنعت پتروشیمی در آینده، وجود یک زیرساخت قابل توجه شامل شبکه لجستیک داخلی، ساحل متصل به بارج، جاده، ریل و خطوط لوله، ترانزیت کالا و ۱۵ دقیقه فاصله تا فرودگاه رتردام و ۴۵ دقیقه فاصله تا فرودگاه آمستردام.

دسترسی آسان به بازارهای داخلی و خارجی و دسترسی زمینی و دریایی به سراسر دنیا و تعامل بسیار قوی بین کارخانه‌های شیمیایی از طریق خطوط لوله و انواع ارائه‌دهندگان خدمات لجستیکی.

انبارهای متعددی در این بندر وجود دارند که خدمات متعددی ارائه می‌کنند یکی از این انبارها استاینوگ است. این انبار در بورس فلزات لندن (LME)، بورس آتی و اختیار مالی بین‌المللی لندن (LIFFE)، بورس بین‌المللی (ICE)، بورس بازرگانی نیویورک (NYMEX) و انجمن فلزات خرد (فلزات غیراساسی که در بورس فلزات لندن معامله نمی‌شوند) (MMTA) پذیرفته شده است. این انبار در ۱۲ محل بیش از ۲ میلیون متر مربع فضای انبار دارد. این انبار ظرفیت ذخیره فلزات اساسی، فولاد، کالاهای نرم، شیمیایی و پلاستیک را دارد. این شرکت در بندر آنتورپ بلژیک نیز انبار دارد. یکی دیگر از انبارهایی که در بندر رتردام و همچنین بندر آنتورپ فعال است، فلزات پاکورینی می‌باشد که جزو انبارهای پذیرش شده بورس فلزات لندن (LME) است. این انبار قابلیت نگهداری فلزات، کالاهای نرم و محصولات پتروشیمی را دارد.

کامچل بندر آنتورپ

بندر دیگری که در زمینه محصولات پتروشیمی می‌تواند به عنوان محل انبارهای مورد پذیرش بورس کالای ایران باشد بندر آنتورپ در مرکز اروپا است. به دلیل دسترسی نزدیکی که این بندر به بسیاری از مراکز صنعتی، مزیت بالایی برای حمل و نقل محصولات پتروشیمی دارد. بیش از ۱۰۰ خط لوله برای کالاهای متفاوت مراکز ذخیره‌سازی را به کارخانه‌های پتروشیمی وصل کرده است. این خطوط لوله ۱۰۰۰ کیلومتری بیش از ۹۰ محصولات مایع را حمل می‌کنند.

این بندر به دلیل وجود بیش از ۷ میلیون متر مکعب ظرفیت ذخیره‌سازی مایعات، ۲ پالایشگاه از ۱۰ پالایشگاه بزرگ جهان، ۴ کارخانه کراکینگ با بخار آب و حدود ۳۰ شرکت فعال در حوزه نفت و شیمیایی بسیاری از بازیگران صنعت نفت و پتروشیمی دنیا را جمع کرده است.

آنتورپ بزرگترین تولیدکننده اتیلن در اروپاست و به خط لوله اتیلن روهلایتونگز - گسلسافت (ARG) وصل می‌باشد که اتیلن پتروشیمی‌های مستقر در بلژیک، آلمان و هلند را تغذیه می‌کند. علاوه بر پتانسیل‌های موجود این بندر سرمایه‌گذاری‌های بزرگی برای توسعه نیز انجام داده است. به عنوان مثال حمل نقل دریایی تانکرها در ۱۰ سال گذشته ۱۵۱ درصد رشد کرده، ترمینال‌های تانکرهای ذخیره‌سازی با ۴۰ درصد رشد به ۱۵ رسید، ظرفیت تانکرهای ذخیره‌سازی با دو برابر شدن به ۶/۳ میلیون متر مکعب رسیده. در ۳ ماه نخست سال ۲۰۱۵ حمل کانتینر ۹/۵ درصد رشد داشته است. بندر آنتورپ دارای بزرگترین ظرفیت ذخیره‌سازی برای محصولات پتروشیمی در اروپاست که ظرفیت تانکرهای فولاد ضد زنگ آن ۳۵۰ هزار متر مکعب ظرفیت تانکرهای پلاستیکی آن ۴۳۰ هزار متر مکعب است. اگزاز موبیل در سال ۲۰۱۴ سرمایه‌گذاری به ارزش ۱ میلیارد دلار برای ساخت پالایشگاه در این بندر را شروع کرد.

همان‌طور در بخش قبل اشاره شده انبار استاینوگ در این بندر مستقر می‌باشد. علاوه بر آن ADPO با ظرفیت ۲۹۰ هزار متر مکعبی تانکر با ظرفیت‌های مختلف که ۱۲۰ هزار متر مکعب آن فولاد ضد زنگ می‌باشد که بزرگترین ظرفیت در کل دنیا می‌باشد. این انبار به ترمینال ریلی نیز وصل می‌باشد. همچنین یکی از زیرمجموعه‌های این شرکت در کار طراحی و تولید تانکرهای ذخیره‌سازی براساس نیاز مشتریان است.

نگاهی به آمار معاملات گواهی سپرده کالایی ذرت دانه‌ای در بورس کالا

محبوبه اسکندری

کارشناس توسعه کالایی بورس کالای ایران

ذرت دانه‌ای از محصولات مشمول خرید تضمینی و مورد حمایت دولت می باشد که قیمت تضمینی آن برای سال زراعی ۹۴،۶۰۰ ریال/کیلوگرم به تصویب هیات محترم وزیران رسید. در اردیبهشت ماه سال جاری با تصویب نامه هیات وزیران مبنی بر اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در مورد ذرت دانه‌ای در استان خوزستان، مقرر گردید رویه خرید تضمینی در این استان اجرا نشود و به جای آن محصول در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گیرد. دولت نیز برای اجرای سیاست حمایتی خود، مابه‌التفاوت قیمت کشف شده در بورس و قیمت تضمینی اعلام شده را به شکل یارانه به صورت نقدی به کشاورزان این محصول پرداخت کند.

بود به عنوان بازار ساز که بر اساس ماده ۱۵ دستورالعمل مزبور، بازار سازها می بایست در شرایط مقتضی جهت جلوگیری افت قیمت ناشی از وفور عرضه، وارد بازار شوند. شرکت پشتیبانی امور دام کشور و سازمان تعاون روستایی که در سال جاری و سال‌های گذشته به عنوان مباشر خرید تضمینی محصولات کشاورزی بودند، از سوی وزارت جهاد کشاورزی به عنوان بازار ساز در بازار ذرت دانه‌ای معرفی شدند. هر یک از بازار سازها تعهدی داشتند که می بایست به تدریج به میزان تعهدات خود در بازار خرید انجام می دادند که بازار پویا بوده و قیمت‌ها کاهش ناگهانی نداشته باشند. جدول ذیل سهم خریداران حقیقی و حقوقی از کل معاملات انجام شده را نشان می دهد.

ک مقدار و سهم خریداران محصول ذرت دانه‌ای

مقدار خرید اشخاص حقیقی (تن)	مقدار خرید اشخاص حقوقی (تن)	درصد سهم خرید اشخاص حقیقی	درصد سهم خرید اشخاص حقوقی
۹۴،۲۵۸	۷۱،۴۵۲	۵۷	۴۳

نهادهای معرفی شده به عنوان بازار ساز در مجموع ۴۱ درصد سهم بازار را به خود اختصاص دادند و سایر اشخاص حقوقی و حقیقی نیز مابقی سهم بازار را در اختیار داشتند. بازار سازها نیز خود مصرف کنندگان این محصول بوده و آن را بین اتحادیه‌ها و تعاونی‌های مصرف کننده توزیع نمودند.

ک مقدار و سهم هر یک از بازار سازها از کل میزان معاملات

شخص حقوقی	حجم خرید (تن)	درصد سهم از کل بازار
صندوق حمایت از توسعه صنعت طیور	۳۹،۱۳۸	۲۳،۶۲
شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی	۱۲،۹۰۱	۷،۷۹
شرکت توسعه کشت ذرت	۷۹۱	۰،۴۸
شرکت سیمرغ	۱۶،۱۹۹	۹،۷۸

معاملات ذرت دانه‌ای در قالب گواهی سپرده کالایی همزمان با فصل برداشت این محصول در استان خوزستان آغاز شد. بنابر اظهارات کارشناسان، فصل برداشت ذرت در این استان از نیمه دوم آبان ماه آغاز می شود اما در سال جاری بارش باران در این استان، برداشت را تا اوایل آذر ماه به تاخیر انداخت. در این میان بورس کالای ایران به بازرسی و پذیرش انبارهای محصولات زراعی از بخش‌های تعاونی و بخش خصوصی اقدام نمود و پس از تایید انبارهای مورد نظر به لحاظ فنی، تضامین لازم توسط انبارها تسلیم شرکت سپرده گذاری مرکزی شده و نماد انبارها توسط شرکت مدیریت فن آوری بورس تهران فعال گردید. ۱۸ انبار در سامانه الکترونیکی صدور گواهی سپرده کالایی امکان پذیرش و دپوی محصول و صدور گواهی سپرده کالایی را دارا شدند.

کشاورزان که اکنون خود طرف مستقیم معاملات بودند، می بایست اقدام به اخذ کد بورسی جهت انجام معاملات می کردند که این موضوع بر اساس اطلاعات ارسال شده از سوی سازمان جهاد کشاورزی استان خوزستان و سازمان مرکزی تعاون روستایی بر اساس اطلاعات خرید تضمینی سال گذشته تا حدودی انجام شد و برای بیش از ۶،۰۰۰ نفر کد بورسی صادر و در سامانه الکترونیکی صدور گواهی سپرده کالایی اعمال گردید.

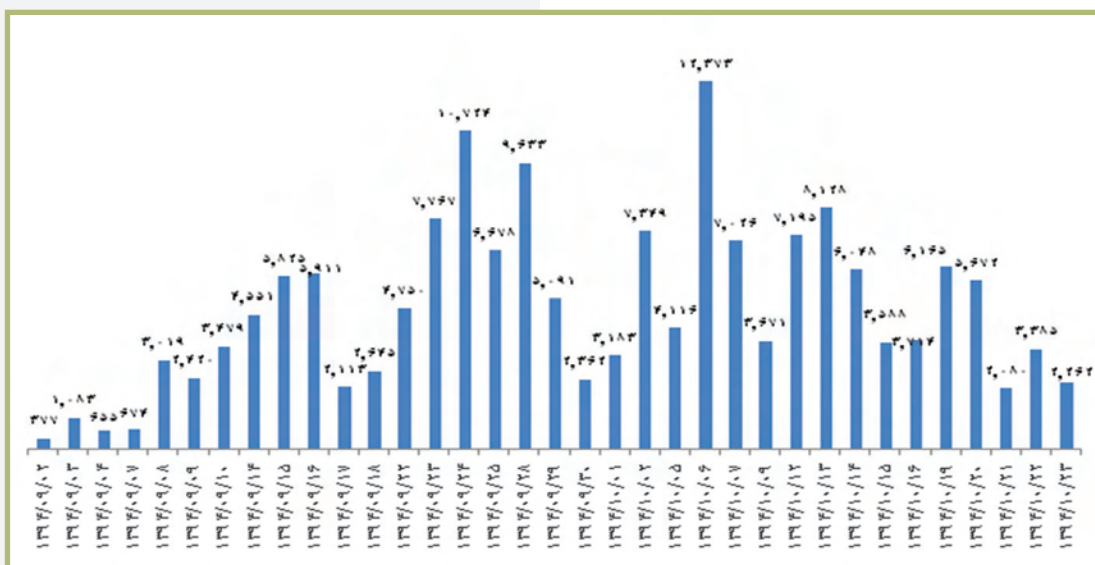
از این پس کارگزاران می بایست فعالیت خود را شروع می کردند و بازاریابی مشتریان را انجام می دادند. حدود ۷ کارگزار مجوز معاملات گواهی سپرده کالایی کشاورزی را دریافت کردند و این امکان برای آنها وجود داشت که در سامانه صدور گواهی سپرده کالایی به عنوان کارگزار ناظر، یا به عبارت بهتر کارگزار فروشنده، درج گردند.

معاملات در روز ۲ آذر ماه ۱۳۹۴ آغاز شد و طی ۳۶ روز معاملاتی تا پایان دی ماه، بیش از ۱۶۵،۷۰۲ تن محصول مورد معامله قرار گرفت. نموداریک مقدار معاملات روزانه محصول طی دوره مورد بررسی را نشان می دهد.

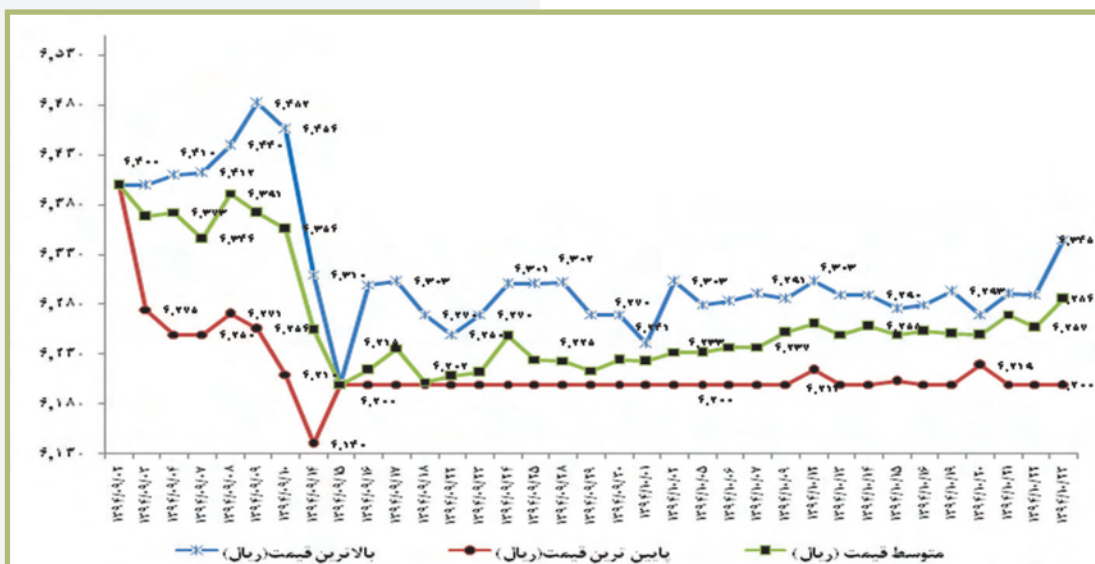
بالبطبع در فصل عرضه و برداشت هر نوع محصولی به سبب افزایش عرضه، قیمت‌ها افت خواهند داشت. یکی از موضوعاتی که در اجرای این طرح مطرح بود بار مالی دولت و جلوگیری از برخی تبانی‌ها جهت کاهش قیمت محصول و افزایش مبلغ مابه‌التفاوت و بار مالی دولت بود. به این منظور تمهیداتی در دستورالعمل اجرایی آیین نامه ماده ۳۳ لحاظ شده

ک نهادهای معرفی شده به عنوان بازار ساز در مجموع ۴۱ درصد سهم بازار را به خود اختصاص دادند و سایر اشخاص حقوقی و حقیقی نیز مابقی سهم بازار را در اختیار داشتند

نمودار ۱- مقدار معاملات روزانه ذرت دانه ای در بورس کالای ایران (تن)

نمودار ۲- روند قیمت معاملات گواهی سپرده کالایی ذرت دانه ای در بورس کالای ایران (ریال / کیلوگرم)

معامله قرار گرفتند، مابه التفاوت آن تا قیمت ۹,۶۰۰ ریال می‌بایست توسط دولت به کشاورزان پرداخت شود. بر اساس آیین نامه اجرایی دولت وزارت جهاد کشاورزی می‌بایست بودجه این موضوع را در قالب بودجه سنواتی خود پیش‌بینی نماید و در فصل برداشت، ظرف مدت ۲ هفته، این مبلغ مابه التفاوت را به حساب کشاورزان واریز نماید. طی دوره مورد بررسی میزان مبلغ مابه‌التفاوت بیش از ۵۷۵ میلیارد ریال بوده است که با احتساب حدود ۱۰ هزار تن باقیمانده محصول در انبارها و آماده جهت معامله، میزان مبلغ مابه‌التفاوت حدود ۶۱۰ میلیارد ریال خواهد بود. این در حالی است که چنانچه دولت خود راسا اقدام به خرید محصول در قالب خرید تضمینی می‌نمود، نیاز به اعتباری معادل ۱,۶۳۲ میلیارد ریال داشت تا بتواند خرید انجام داده و وجه کشاورزان را پرداخت نماید. در حالی که اکنون تنها یک سوم اعتبار مذکور را به عنوان یارانه خواهد پرداخت. بخش خصوصی به صورت فعال وارد بازار شده است و محصول با کیفیتی بالاتر از سال‌های گذشته به دست مصرف‌کنندگان خواهد رسید. کشاورزان عمده وجه محصول خود یعنی معادل قیمت معامله شده در بورس کالا را، ظرف مدت ۴۸ ساعت دریافت می‌کنند. در حالی که در سایر استان‌ها که خرید تضمینی ذرت صورت گرفته است، وجه محصول هنوز پرداخت نگردیده است. در مجموع به نظر می‌رسد شروع و عملکرد موفق این طرح در استان خوزستان، افتتاح بایی برای اجرای آن در سایر استان‌ها و در مورد سایر محصولات پذیرفته شده در بورس از جمله گندم و جو باشد. اما آن چیزی که در این میان اهمیت دارد همکاری نهاد‌های ذی‌ربط در این زمینه به خصوص وزارتخانه متولی این طرح یعنی وزارت جهاد کشاورزی و نهاد‌های متبوع آن می‌باشد. تجربه بورس‌های کالایی نیز نشان داده است که حمایت دولت در قالب سیاست‌های کلان و بسترسازی مناسب، رونق بورس‌های کالایی را به دنبال داشته است.

یکی از ارکان اصلی طرح همانطور که پیش‌تر نیز ذکر شد، انبارها هستند که مسئولیت نگهداری محصول، تخلیه و بارگیری آن را بر آن عهده دارند. در این میان هزینه نگهداری برای هر کیلوگرم ۱۰۰ ریال در نظر گرفته شد که تا یک ماه نگهداری محصول در انبار توسط مالک آن یا کشاورزان پرداخت می‌شود. در ازای مدت زمان بیش از یک ماه هزینه نگهداری به ازای هر روز ۲ ریال / کیلوگرم در نظر گرفته شد که معمولاً محصولات تا پیش از یک هفته ذخیره در انبار، به فروش می‌رسیدند. طی دوره مورد بررسی در گزارش، هزینه انبارداری بیش از ۱۶ میلیارد ریال برآورد شده است که درآمد انبارداران از اجرای طرح مذکور تا تاریخ مورد بررسی خواهد بود.

کابرد آورده‌های انبارداری و مبلغ مابه‌التفاوت پرداختی

مبلغ مابه‌التفاوت قابل پرداخت توسط دولت (ریال)	هزینه‌های انبارداری (ریال)
۵۷۵,۲۲۶,۲۲۹,۰۲۷	۱۶,۵۷۰,۲۳۸,۲۰۰

از آنجا که عمدتاً محصولات در محدوده قیمتی ۶,۲۰۰ تا ۶,۴۰۰ ریال مورد

خدا حافظی با خرید تضمینی محصولات کشاورزی

مژگان ستار
روزنامه نگار اقتصادی

اجرای طرح قیمت تضمینی همسو با اجرایی شدن یکی از سیاست‌های ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی بالاخره در سال جاری عملیاتی شد و کشاورزان جوکار کرمانشاهی و ذرت کار خوزستانی به‌عنوان کاندیداهای استان‌های پابلیوت پذیرای این روش شدند. به‌ظاهر این طرح مورد استقبال بهره‌برداران و مسئولان دولتی و غیردولتی قرار گرفته که در گفت‌وگو با سیدمهدی کلاتهر حماني، قائم‌مقام معاون وزیر جهاد کشاورزی به برخی مزایا، پتانسیل‌های موجود، معایب و... اشاره شده است که می‌خوانیم.

روبه‌رو بود و بازار رقابتی خوبی برای آن به‌وجود آمد؛ به‌گونه‌ای که در گذشته هزینه‌های انبار و نگهداری روی دوش دولت می‌افتاد و حجم قابل ملاحظه‌ای از محصول برای پیدا کردن مشتری باید در انبارها خاک می‌خورد، اما در شرایط حاضر علاوه بر آنکه بهره‌برداران ظرف ۲ تا ۳ روز به ۶۰ درصد بهای محصول فروخته شده خود دست می‌یابند، بازار نیز حالت رقابتی پیدا کرده و از آنجا که محصولات فوق به سرعت مورد استفاده قرار می‌گیرد، از کیفیت آن کاسته نمی‌شود؛ به‌طوری که شاهد بودیم بر اساس گزارش‌های رسیده، از ۱۸۰ هزار تن محصول ذرتی که تحویل شد، حدود ۱۳۰ هزار تن آن فروخته شد و به دست مصرف‌کنندگان رسید.

همچنین در مسیر فوق، دست دلال‌ها و واسطه‌ها کوتاه شده است که این امر باعث می‌شود محصول به جای دست‌به‌دست شدن، هر چه سریع‌تر راهی بازار مصرف شود و بدین ترتیب هم کشاورزان و هم تمامی دست‌اندرکاران آن از این نوع خرید سود ببرند.

چه اشکالاتی در کار پابلیوت ذرت خوزستان قابل مشاهده است؟

طرح‌های پابلیوت در واقع آزمون و خطا بوده و برای آنکه اشکالات کار پیدا شود، تحت بررسی مجدد قرار می‌گیرد و بدین منظور در جلسه‌ای

لزوم استفاده از این طرح در بخش کشاورزی چیست؟

بر اساس ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، بهره‌برداران محصول خود را برای فروش روی تابلوی بورس کالا می‌برند که اگر قیمت آن از نرخ تضمینی اعلام شده از سوی دولت کمتر بود، مورد معامله قرار گرفته و نرخ مابه‌التفاوت آن از سوی دولت پرداخت می‌شود و بدین ترتیب از آنجا که سهم دولت در پرداخت این نرخ کاهش پیدا می‌کند، از بار مالی کاسته شده و کشاورزان نیز ظرف چند روز کاری به بهای محصول فروخته شده خود می‌رسند و یکی از بزرگ‌ترین مشکلات اصلی خرید تضمینی که در گذشته‌ها با عنوان دیرکرد در پرداخت وجه معامله از سوی دولت رایج بود، برطرف می‌شود. همچنین از آنجا که باید سیاست‌های قانون فوق هر چه سریع‌تر اجرایی شود، بهتر است با اجرای طرح‌های پابلیوت برای محصولات کشاورزی مزیت‌دار عمل کنیم تا بدین ترتیب بتوانیم قیمت تضمینی را جایگزین خرید تضمینی کنیم.

اجرای طرح قیمت تضمینی در استان خوزستان عملکرد مناسبی داشت؟

با وجود آنکه این طرح برای نخستین بار در محصول ذرت استان خوزستان اجرایی شده است، از سوی بهره‌برداران با استقبال مناسبی

بر اساس ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی، بهره‌برداران محصول خود را برای فروش روی تابلوی بورس کالا می‌برند

ک نقش سازمان مرکزی تعاون روستایی در اجرای هر چه بهتر طرح قیمت تضمینی چیست؟

سازمان تعاون روستایی کشور با معرفی انبارها به بورس کالا تلاش کرد تا به عنوان بازارگردان در روند معاملات ذرت ایفای نقش کند تا سیاست جدید دولت به نحو احسن اجرایی شود و در این راستا تمامی دست‌اندرکاران این سازمان تلاش کردند تا کمک‌های شایانی را داشته باشند و اعتقاد داریم که حذف برخی دلال‌ها و واسطه‌ها در روند فوق توانسته است شکافی که بین قیمت واقعی وجود دارد را تا حدودی مرتفع کند؛ بنابراین برای آنکه از سال‌های آینده این نوع خرید بتواند برای سایر محصولات کشاورزی کاربرد داشته باشد، تلاش می‌کنیم. همچنین خریدهای توافقی نیز می‌تواند به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که مانند قیمت‌های تضمینی روی تابلوی بورس رفته و ضمن شفاف‌سازی، به صورت مستقیم به دست مصرف‌کنندگان برسد که البته اصلاحاتی باید در این بخش انجام شود؛ بدین ترتیب اعلام می‌کنم که اگر چنین خریدی خواهد بود برای کل استان‌های ذرت خیز کشور و همچنین تمامی محصولات مشمول خرید تضمینی در بخش کشاورزی اجرایی شود، انبارهای این سازمان کفایت کرده و علاوه بر آن، همکاری‌های لازم برای این منظور انجام خواهد شد. با وجود آنکه اجرای این طرح به عنوان پایلوت در استان خوزستان انجام شد، موفقیت‌آمیز بودن آن از زبان حال بهره‌برداران، کارشناسان بورس و همکاران سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور شنیده شده است و پیش‌بینی می‌شود که قابل تعمیم باشد.

نتیجه آنکه جایگزین شدن قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی برای نخستین بار در محصول جوی کرمانشاه و ذرت خوزستان نتایج مثبتی در بر داشت که توانست بار مالی دولت را تا حدودی کم کند و علاوه بر آن، کیفیت محصول تولیدی افزایش یابد که البته به دلیل آنکه هنوز بین همه کشاورزان شناخته شده نبود، معایبی داشت که با وجود نتایج مثبت آن، قابل چشم‌پوشی است.

که با مسئولان ذی‌ربط بورس و سایر بخش‌ها در پایان برداشت برگزار می‌شود، تمامی موارد فوق و نقطه‌نظرات بهره‌برداران و کارشناسان بورس و همچنین مسئولان سازمان تعاون روستایی لحاظ شده تا به جمع‌بندی نهایی برسیم. عده‌ای که می‌گویند نگهداری محصول در انبارهای تأییدشده بورس ممکن است دارای اشکال باشد، در اشتباه هستند، زیرا تمامی انبارها استاندارد بوده و این سازمان خواهد توانست انبارها برای سایر استان‌ها را برای این نوع خرید در اختیار قرار دهد. استان خوزستان با وجود آنکه انبارهای زیادی برای این نوع خرید نداشت، اما با رسیدن محصول به موقع به دست مصرف‌کنندگان، جا برای محصولات جدید باز شد؛ بنابراین مشکل خاصی وجود نداشت.

ک چه مزایای مثبتی برای سیاست قیمت تضمینی متصور هستید؟

یکی از سریع‌ترین اثرات این طرح در کشور، جلوگیری از نرخ‌شکنی کالاهای کشاورزی بود، به طوری که کشاورزان دیگر مجبور به فروش محصولاتشان با قیمت‌های پایین نیستند و به آسانی کالاهایشان را روی تابلوی بورس کالا می‌برند. همچنین این طرح به طور کامل از کشاورزان حمایت کرده و با فروش محصولات با قیمت واقعی و دریافت سریع وجه معامله، انگیزه آنها را برای تولید محصولات با کیفیت‌تر افزایش می‌دهد. همچنین هزینه‌های دولت را کم کرده، چرا که دولت در اینجا به جای پرداخت کل بهای کالای خریداری شده از کشاورزان، تنها مابه‌التفاوت آن را پرداخت می‌کند که امیدواریم هر چه سریع‌تر هماهنگی برای تخصیص و پرداخت آن با دستگاه‌های ذی‌ربط انجام شود تا طعم خوش این نوع خرید برای بهره‌برداران باقی بماند و دیرکرد دوباره مانع از استقبال آنها نشود.

ک قیمت تضمینی، سیاست مثبتی هست که برای سایر محصولات کشاورزی قابل تعمیم باشد؟

معتقدم که خرید تضمینی باید هر چه سریع‌تر از صحنه حذف شود و شاهد آن باشیم که کشاورزان با نارسایی‌های این نوع خرید خداحافظی کنند و طرح قیمت تضمینی برای تمامی محصولات کشاورزی اجرایی شود که امید می‌رود با هماهنگی دستگاه‌های مربوطه پس از بررسی نتایج این نوع خرید از سال آینده شاهد فروش محصولات بیشتری در قالب طرح فوق باشیم. علاوه بر آن، سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور در این سیاست جدید امیدوار است که با کمک سایر دستگاه‌های ذی‌ربط بتواند محصول تولیدی کشاورزان را با قیمت واقعی به دست مصرف‌کنندگان برساند.

نگاهی به نتایج عرضه ذرت خوزستان در بورس کالا

مژگان ستار
خبرنگار اقتصادی

دوماهنامه تخصصی

خرید ذرت خوزستان با قیمت تضمینی از اواخر آبان ماه سال جاری به صورت پایلوت آغاز شد و با وجود آنکه برای نخستین بار در کشور به انجام می‌رسید، با استقبال کشاورزان همراه بود، اما دغدغه مابه‌التفاوت و اعلام رطوبت بالا از سوی ذرت خشک‌کنی‌ها با وجود آنکه به پایان برداشت رسیده‌ایم، همچنان ذهن بهره‌برداران را مشغول کرده است. مابه‌التفاوتی که مطابق مصوبه هیأت وزیران قرار بود از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تخصیص یابد و ظرف ۲ هفته از سوی دولت به کشاورزان پرداخت شود که تبدیل شدن آن به مطالبه باعث شده است که مجلسی‌ها نیز به فکر بیفتند و برای آن نیز چاره‌جویی کنند؛ به گونه‌ای که شکر خدا موسوی نماینده اهواز در مجلس شورای اسلامی در این باره معتقد است که تعیین نرخ تضمینی برای این محصول پر تولید استان خوزستان، اقدام ارزشمندی بود که انجام شد و به طور قطع هر کاری برای نخستین بار دارای معایبی است که نیاز به اصلاح دارد. وی می‌گوید: مدتی است که ذرت بهره‌برداران بخش کشاورزی به فروش رفته و آن قسمتی که مربوط به بورس است، پرداخت شده و در حال حاضر عدم پرداخت مابه‌التفاوت باعث شده است که دست‌عده‌ای به نام واسطه در این بخش دوباره باز شود. موسوی می‌افزاید: هنوز واسطه‌ها در مسئله ذرت وجود دارند و محصول تولیدشده کشاورزان را با قیمت بیشتر از تضمینی خرید می‌کنند و از آنجا که در سال اول طرح هستیم، باید آسیب‌شناسی‌های لازم انجام شود تا مشکلات قیمتی، بهره‌برداران را متأثر نکند.

انجام شود که با پرداخت به موقع مطالبات، واسطه‌ها خودبه‌خود از صحنه خارج شوند.

نماینده مردم اهواز در مجلس شورای اسلامی خاطر نشان می‌کند: کیفیت ذرت تولیدشده بسیار مهم است و قیمت تضمینی راهی است برای آنکه هر چه سریع‌تر محصول تولیدشده به دست مصرف‌کننده برسد.

موسوی ادامه می‌دهد: خرید ذرت با قیمت تضمینی با حمایت‌های وزارت جهاد کشاورزی، بورس کالا و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط با قیمت تضمینی باعث افزایش کیفیت محصول شده و مرغوبیت محصول را دربر دارد.

وی تصریح می‌کند: لازم است با مقیاسی، کیفیت ذرت خریداری‌شده توسط بورس تحت بررسی قرار گیرد تا اجحافی در حق کشاورزان نشود که امسال جای این مقوله خالی بود.

موسوی یادآور می‌شود: بورس کالا برای خرید محصول ذرت مناسب است و

کاررد پای واسطه‌ها در طرح قیمت تضمینی به چشم می‌خورد!

افزایش قیمت چندبرابری محصولات کشاورزی مقوله‌ای است که همیشه با واسطه‌ها درگیر بوده و دولت با اجرای چنین طرحی، تلاش کرده است که سود بیشتری عاید بهره‌برداران شده و دست واسطه‌ها در این بخش کوتاه‌تر شود، اما شاهد آن هستیم که همچنان اثراتی از رد پای واسطه‌ها به چشم می‌خورد؛ بنابراین برای سال‌های آینده لازم است اقدامی

خرید ذرت با قیمت تضمینی با حمایت‌های وزارت جهاد کشاورزی، بورس کالا و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط با قیمت تضمینی باعث افزایش کیفیت محصول شده و مرغوبیت محصول را دربر دارد

وارداتی می‌توانند از طریق بورس کالا به فروش برسند، زیرا تجربه‌های موفق در این بخش وجود دارد و قرار است بورس کالا با تصویب قانونی، عرضه کل محصولات کشاورزی را ساماندهی کند. در بازار فوق و در کنار ارگان‌هایی چون بورس کالا، شرکت پشتیبانی امور دام وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور به‌عنوان بازارگردان در کنار کشاورزان حضور داشته‌اند و شرکت پشتیبانی امور دام با ابلاغ جدولی کارشناسی، میزان رطوبت ذرت در خواستی خود را اعلام کرده است که البته از سوی عده‌ای از کشاورزان و کارشناسان بخش کشاورزی، دارای اشکالاتی است، اما به اعتقاد مدیرعامل شرکت پشتیبانی امور دام، این جدول در راستای خرید ذرت با بهترین کیفیت طراحی شده است؛ به‌گونه‌ای که علیرضای بارها تکرار کرده است که این شرکت قصد دارد محصول بهره‌برداران بخش کشاورزی را با توجه به نوع تولید آنها و کیفیت آن به قیمت روز خریداری کند.

ورود سایر محصولاتی که قیمت تضمینی آن از سوی دولت تعیین می‌شود، به بورس کالا می‌تواند ضمن شفاف‌سازی قیمتی از حجمه اعتباراتی که باید دولت در این بخش هزینه کند، بکاهد؛ زیرا در محصولی چون ذرت، قیمت خرید تضمینی ۹۶۰ تومان اعلام شده است که اگر در بورس کالا با قیمت پایین‌تر روبرو شود، دولت باید مابه‌التفاوت آن را تا قیمت تضمینی پرداخت کند و مجبور نیست کل قیمت را بپردازد، زیرا در شرایط حاضر که با کمبود اعتبارات دولتی روبرو هستیم و در محصولات مختلف از جمله چای که مشمول خرید تضمینی هستند، هنوز مطالبات بهره‌برداران وجود دارد، به‌نظر می‌رسد که این روش بتواند بخشی از بار مالی دولت را کاهش دهد، علاوه بر آن، دست واسطه‌ها را که حاصل دسترنج کشاورزان را به یغما می‌برند، کوتاه کرده و علاوه بر آن، با رساندن محصول تولیدشده به دست مصرف‌کنندگان واقعی، از ماندن محصولات در انبارهای دولتی و خاک خوردن و به تبع آن کاهش کیفیت آنها جلوگیری کند تا در نهایت محصولی تحویل مصرف‌کنندگان شود که سالم باشد، زیرا مشخص نیست چه بلایی سر محصولاتی که در انبارها ذخیره شده است، می‌آید.

بورس ارگانی است که با شفاف‌سازی قیمت‌ها می‌تواند در محیطی سالم به خرید و فروش بپردازد و شرایط بهتری فراهم است تا محصول به دست مصرف‌کننده واقعی برسد و علاوه بر آن کشاورزان خریده‌ها نیز می‌توانند به هر مقدار محصول خود را تحویل انبارها داده و گواهی سپرده دریافت کنند، اما مسئله مابه‌التفاوت در حال حاضر خودنمایی می‌کند، به‌گونه‌ای که در کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی قرار است هفته آینده مبحثی باز شود تا مشخص شود که چه زمانی دولت می‌تواند مابه‌التفاوت بهای ذرت خریداری‌شده را پرداخت کند. وی تأکید می‌کند: کشاورزان برای بهای محصولات فروخته‌شده خود برنامه‌ریزی می‌کنند، بنابراین نباید نبود اعتبارات دولتی باعث شکست این طرح شده و کشاورزان را مأیوس کند.

امکان ورود تمامی محصولات کشاورزی به بورس وجود دارد

مدیرعامل بورس کالای ایران نیز معتقد است: در ماه اولیه خرید با قیمت تضمینی، کشاورزان خوزستانی در کمتر از یک ماه، ۹۰ هزار تن محصول ذرت خود را در بورس کالا به فروش رساندند و بیش از ۷۰ درصد پول خود را به‌صورت نقد دریافت کردند. حامد سلطانی‌نژاد می‌گوید: ذرت خوزستان به‌عنوان یک محصول پایلوت از سوی دولت برای فروش تضمینی محصولات کشاورزی تعیین شده و پس از اجرای موفق این طرح، فروش دیگر محصولات کشاورزی نیز از طریق بورس کالا آغاز خواهد شد. وی می‌افزاید: بسیاری از محصولات

گواهی سپرده کالایی بستر راه‌اندازی معاملات مشتقه

سلمان اسماعیلی

مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس کالای ایران

دوماهنامه تخصصی

در حوزه معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران اقدامات توسعه‌ای و تلاش‌های بسیاری در سال‌های اخیر صورت گرفته است. یکی از زمینه‌های فعالیت بورس کالای ایران در این حوزه ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی است.

قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در سال ۱۳۸۹ تصویب شد و تنظیم و تصویب آیین‌نامه اجرایی آن تا تاریخ ۱۳۹۱/۰۸/۲۴ به طول انجامید و با تصویب این آیین‌نامه، تکالیف و وظایفی برای وزارت جهاد کشاورزی و بورس کالا ایجاد شد. بورس کالا نیز در راستای تسریع در اجرای آیین‌نامه مذکور و حذف مشکلات بخش کشاورزی، فراهم نمودن مقدمات اجرایی آن را در دستور کار قرار داد. یکی از دستور کارهای شرکت بورس کالای ایران، استقرار نظام انبارداری و سامانه صدور قبض انبار است. در راستای این امر، جلسات متعددی با برخی انبارداران محصولات کشاورزی برگزار شده است. هم‌چنین به جرات می‌توان گفت که بیش از ۴۰ درصد فعالیت رسانه‌ای بورس کالای ایران به این موضوع پرداخته شد تا بستر لازم برای توسعه معاملات محصولات کشاورزی در این بورس فراهم گردد. پس از مصوبه دولت در اردیبهشت ماه سال جاری در خصوص اجرای ماده قانونی مذکور در دو استان کرمانشاه و خوزستان به ترتیب در مورد محصولات جو و ذرت دانه ای، فرآیند استقرار نظام انبارداری و صدور گواهی سپرده کالایی به طور کامل عملیاتی شده و ۳۰۲ تن جو استان کرمانشاه و بیش از ۱۶۰ هزار تن ذرت دانه ای استان خوزستان از طریق بورس کالای ایران در قالب گواهی سپرده کالایی مورد معامله قرار گرفت. تاکنون بیش از ۶ هزار کشاورز ذرت کار استان خوزستان محصول خود را از این مجرا به فروش رسانده و عمده و جه معامله را نیز دریافت کرده اند و پرداخت مابه‌التفاوت قیمت معامله در بورس و قیمت تضمینی، بر عهده وزارت جهاد کشاورزی است.

یکی از
دستور کارهای شرکت
بورس کالای ایران،
استقرار نظام
انبارداری و سامانه
صدور قبض انبار است

مصوبه شورای عالی بورس در مورد ابزار مالی گواهی سپرده کالایی

شورای عالی بورس و اوراق بهادار به عنوان عالی ترین نهاد ناظر در بازار سرمایه و هدایت کننده سیاست های کلان این بازار، در مورخ ۱۳۹۳/۰۳/۱۲ بر اساس بند ۲۴ ماده و بند ۴ ماده قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذرماه ۱۳۹۴، گواهی سپرده کالایی را به عنوان ابزار مالی قانون بازار اوراق بهادار شناسایی و تصویب نمود. بر اساس مصوبه این شورا، گواهی سپرده کالایی اوراق بهاداری است که موید مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا است و پشتوانه آن قبض انبار استاندارد است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می گردد. دستورالعمل اجرایی معاملات گواهی سپرده کالایی به تصویب هیات مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است.

مزایای راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی

کامین مالی

با توجه به ناطمینانی های وسیعی که در بخش کشاورزی وجود دارد، بانکها و موسسات تأمین مالی کشور تمایل کمی به حمایت از این بخش و تأمین مالی کشاورزان دارند. این در حالی است که یکی از مهمترین اقدامات بورس کالای ایران در حال حاضر تلاش برای راه اندازی سیستم قبض انبار با بهره گیری از تجربیات سایر کشورها است. قبض انبار هم اکنون یکی از مطمئن ترین ابزارهای مالی جهت پرداخت اعتبارات محسوب می گردد چرا که پشتوانه آن کالاهای موجود در انبارها است. در این حالت اعتبار دهندگان (به طور مثال بانکها) به پشتوانه قبض انبار به عنوان تضمینی جهت باز پرداخت بدهی، به دارندگان آن یعنی کشاورزان منابع مالی پرداخت می کنند. در صورت نکول اعتبار گیرنده (کشاورز)، قبض انبار با استفاده از مکانیسم بورس به قیمت روز نقد شده و اعتبار دهنده به طلب خود خواهد رسید. به عبارتی بهتر استفاده از قبض انبارهایی که در بورس معامله می گردند فرایند پرداخت وام را به نحو چشمگیری تسریع کرده، هزینه های ارائه خدمات توسط اعتبار دهندگان را کاهش داده و ریسک قیمت گذاری و نقدشوندگی را کاهش می دهد.

کشف نرخ پیوسته

یکی دیگر از مزایای معاملات پیوسته گواهی های سپرده کالایی بستر سازی جهت کشف نرخ روزانه کالاهای پشتوانه این گواهی ها است؛ یکی از پیش نیازهای موفقیت قراردادهای آتی و اختیار معامله، کشف نرخ روزانه دارایی های پایه در یک بازار نقدی می باشد. معاملات ثانویه گواهی های سپرده کالایی این امکان را فراهم می سازد که به صورت روزانه قیمت کالا کشف شود و بازاری نقد شونده برای محصول فراهم گردد. بنابراین مقدمات راه اندازی معاملات آتی و اختیار معامله با دارایی های پایه محصولات کشاورزی اساسی از جمله ذرت دانه ای و کنجاله سویا فراهم می شود و فعالان بازار می توانند از مزایای پوشش ریسک توسط چنین ابزارهایی منتفع شوند. در واقع شهرت بورس های کالایی دنیا بیشتر به معاملات مشتقه محصولات کشاورزی است که متاسفانه ما در ایران از آن محروم هستیم. معاملات گواهی سپرده کالایی محصولات کشاورزی این فرصت را پدید می آورد تا با ایجاد یک بازار نقدی قدرتمند و شفاف به سمت ایجاد بازار مشتقه محصولات کشاورزی حرکت کنیم.

کامینش و وضعیت موجودی انبار محصولات مختلف

یکی از کاربردهای گواهی سپرده کالایی، نمایش موجودی کالاهای مختلف در انبارها می باشد که می تواند مقیاسی از ذخایر موجود،

چگونگی تأمین نیازهای مصرف کنندگان و نیز میزان واردات محصولات مختلف را ارزیابی نمود. وجود نظام یکپارچه و قوی انبارداری و قبض انبار و به تبع آن گواهی سپرده کالایی، بستر محیطی شفاف برای سیاستگذاران را فراهم می سازد.

کارایه به عنوان تضمین برای انجام معاملات نقدی در سایر گروه های کالایی

چنانچه گواهی سپرده کالایی مربوط به کالاهایی با ماندگاری مدت زمان طولانی باشد، این قابلیت را خواهد داشت که معادل ارزش تقریبی آن به عنوان پشتوانه عرضه سایر کالاها در بازار فیزیکی قرار گیرد.

پیش نیازهای معاملات گواهی سپرده کالایی

کامین مند ساماندهی بخش انبارداری کشور

راه اندازی سیستم قبض انبار در وهله نخست نیازمند ساماندهی بخش انبارداری کشور است و از این رو توسعه این امر خود به خود به گسترش و بهبود انبارداری و رفع مشکلاتی که در این خصوص وجود دارد نیز کمک خواهد نمود. همانطور که می دانیم یکی دلایل اصلی حجم بالای ضایعات بخش کشاورزی نبود انبارهای مدرن جهت انبار نمودن محصولات کشاورزی است. از دیگر آسیب هایی که از این ناحیه به بخش کشاورزی وارد می شود این است که تولیدکننده قادر نیست محصول خود را در محیطی نگهداری نماید تا در زمانی غیر از فصل برداشت، با قیمتی مناسب تر به بازار عرضه نماید. بنابراین یکی از مزایای راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی، تقویت نظام انبارداری از طریق ایجاد درآمد برای این بخش است.

کامین ساز

در بازارهایی با سیستم حراج پیوسته حضور نهادهایی به عنوان بازارساز به جهت افزایش نقدشوندگی بازار نیاز است. در مورد معاملات گواهی سپرده کالایی محصولات کشاورزی به دلیل نوظهور بودن آن به نظر می رسد در ابتدای امر باید نهادهایی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی و وظیفه بازارسازی آن را برعهده داشته باشند تا در بلند مدت بتوان با نهاد سازی در بازار سرمایه از طریق نهادهایی همچون صندوق های کالایی این وظیفه به این نهادهای تخصصی منتقل گردد.

کامین گواهی سپرده کالایی و ارتقای کیفی محصولات

طبعاً یکی از ویژگی ها و مزایای معاملات بورس های کالایی تضمینی کمیت و کیفیت کالاهای مورد معامله است. بنابراین طرفین معاملات توقع دارند که محصول دارای ویژگی های استاندارد را با کیفیت اعلام شده در اطلاعیه های عرضه و نیز وجه معامله را به موقع دریافت کنند. تا کنون نیز سعی بر این بوده است که چنین رویه های با صحت و دقت انجام و کنترل شود. در خصوص محصولات کشاورزی داخلی، اجرای برخی سیاست های حمایتی همچون خرید تضمینی، انگیزه ای برای ارتقاء و بهبود کیفیت محصول برای کشاورزان ایجاد نمی کرد. اما اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری، معاملات محصولات را به سمت بورس هدایت کرده و مجرای سیاست حمایتی را تغییر می دهد. در این صورت کیفیت موضوعی مهم تلقی شده و قیمت بالاتر محصولات کیفی، انگیزه برای ارتقاء کیفیت محصولات کشت شده را افزایش می دهد. در واقع معاملات گواهی سپرده کالایی در حوزه کشاورزی آغاز یک تحول در حوزه کیفیت محصولات کشاورزی است که در مورد محصول ذرت دانه ای استان خوزستان تغییر سطح کیفی ذرت معامله شده در بورس نسبت به محصول ذرت سیاست خرید تضمینی در سالیان گذشته کاملاً نمایان بود.

کامین تصمیم گیری در خصوص اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال آینده

اجرای موفق سیاست قیمت تضمینی در قالب گواهی سپرده کالایی محصول ذرت خوزستان باعث علاقه مندی وزارت جهاد کشاورزی جهت گسترش معاملات گواهی سپرده کالایی به سایر محصولات کشاورزی شده است. بورس کالای ایران نیز با آسیب شناسی معاملات گواهی سپرده کالایی و بررسی الگوهای مختلف نقشه راهی جهت حرکت به سمت معاملات مشتقه این محصولات براساس الگوهای جهانی تدوین نموده است. به هر حال تصمیم گیری در خصوص این موضوع نیازمند تعامل بازیگران اصلی این طرح از جمله وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و بورس کالای ایران می باشد. اما نکته مهم و قابل توجه در زمینه اجرای سیاست قیمت تضمینی این است که با انتخاب محصولات و استان های مورد نظر اجرای سیاست قیمت تضمینی، وزارت جهاد کشاورزی می بایست بودجه مورد نیاز اجرای آن را در قالب بودجه های سنواری خود پیش بینی نماید.

بورس کالای ایران

بازاری قانونمند، شفاف و مطمئن

پیاقتصادی
بورس کالا

دوماهنامه تخصصی

فصل سوم

بازارهای جهان

رکود اقتصاد جهان و بازار کالا در سال ۲۰۱۶ تشدید می شود

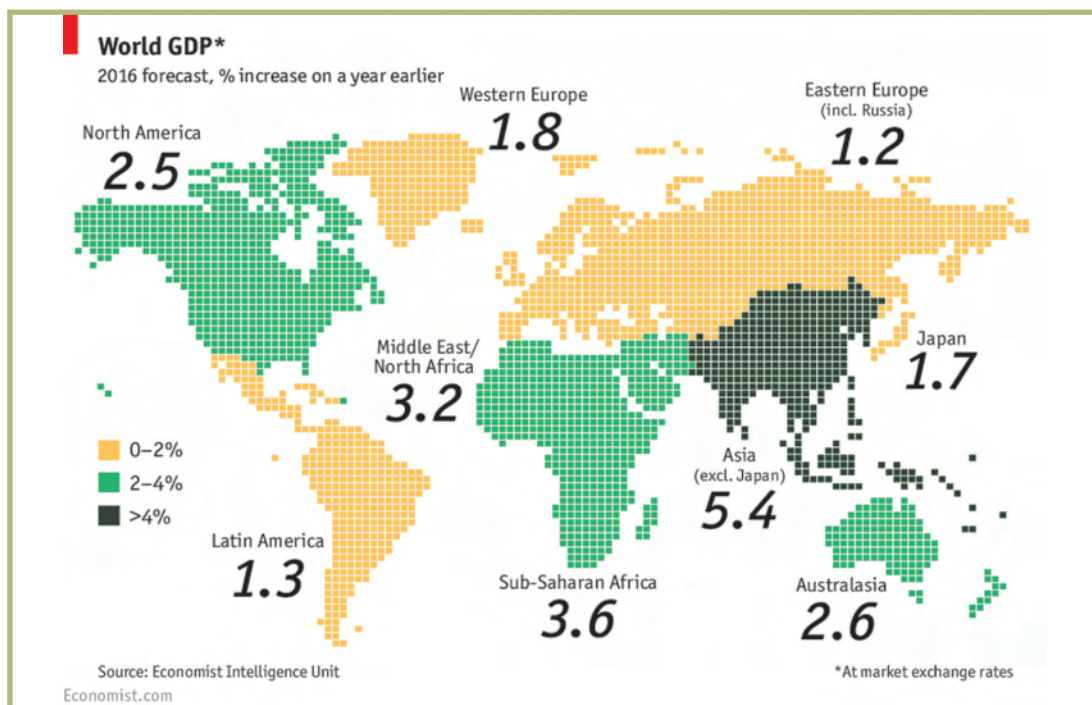
ریاضت اقتصادی‌های وابسته به کالا

پرویز امانیان
تحلیل‌گر بازارهای جهانی

اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۵ یکی از کم تحرک ترین دوره های خود را سپری کرد و روند نزولی بازار کالا در این سال تشدید شد. البته این تمام ماجرا نیست، چراکه سال ۲۰۱۶ در حالی آغاز شده است که همچنان ابهام های فراوانی در مورد وضعیت اقتصاد جهان وجود دارد. اکونومیست در گزارش اخیر خود، رشد اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۶ را حدود ۲.۷ درصد پیش بینی و اعلام کرد: در حالی که بازارهای نوظهور از زمان پایان بحران سال ۲۰۰۹ بیشترین نیروی محرکه را به اقتصاد جهان دادند، اما سهم تمام کشورهای بریکز در رشد جهان طی سال ۲۰۱۶ فقط ۱۶ درصد خواهد بود.

قوی رکود در سال ۲۰۱۶ به آرامی تشدید می شود و سرانجام کل جهان را در بر می گیرد. به گفته وی، بخشی از اقتصاد جهان از قبل در حال کاهش رشد است؛ مانند روسیه که مشکلات خاصی دارد و این مشکلات مربوط به تحریم های اقتصادی و وضعیت بازار انرژی است و همچنین برزیل، به

«دیوید لوی» مدیر عامل شرکت جروم لوی (Jerome Levy Forecasting Center) در نیویورک اظهار کرد: اقتصاد جهان به وخامت ادامه می دهد و آمریکا نیز علائمی از کاهش سرعت رانشان می دهد. به گزارش تارنمای «بارونز»، این مدیر ۶۰ ساله اضافه کرد: به احتمال

به احتمال قوی رکود در سال ۲۰۱۶ به آرامی تشدید می شود و سرانجام کل جهان را در بر می گیرد

محرك اصلی رشد مصرف نفت خام در کشورهای خارج از سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه ادامه می دهد. پیش بینی می شود، رشد مصرف سوخت های مایع چین برای سال ۲۰۱۶ ۳۰۰ هزار بشکه در روز باشد که ۱۰۰ هزار بشکه پایین تر از سال ۲۰۱۴ است. همچنین پیش بینی می شود، مصرف آمریکا به طور میانگین ۲۰۰ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۱۶ افزایش یابد.

کافلززد

طلا از جمله فلزاتی بود که در سال ۲۰۱۵ با آسیب نسبتاً کمتری نسبت به دیگر بازارها به کار خود پایان داد، چراکه این فلز طی یک سال گذشته با افت ۱۰ درصدی مواجه شد. بیشتر پیش بینی ها از نوسان جزئی و رو به کاهش این فلز در سال ۲۰۱۶ حکایت دارد.

طلا همچون بسیاری از کالاها در سال ۲۰۱۵ تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار داشت. وضعیت بازار نفت، تقویت دلار و موضوع افزایش نرخ بهره در آمریکا دارای تاثیر منفی بر بازار این فلز بود. علاوه بر این موارد، دیدگاه تحلیلگر «ساکسو بانک» نیز جالب توجه است، به طوری که «اوله هانسن» معتقد است، طلا از پدیده خروج کلی سرمایه از بازار کالاها رنج می برد.

به طور کلی تحلیلگران اقتصادی بر این باورند که قیمت طلا و سایر فلزات گرانبها در سال ۲۰۱۶ میلادی تا حد زیادی تحت تاثیر نوسانات قیمت جهانی نفت خام قرار خواهد داشت.

بر این اساس در صورت ادامه روند نزولی بازار نفت و افزایش دوباره نرخ بهره از سوی «فدرال رزرو» می توان رسیدن قیمت اونس طلا به نزدیکی ۱۰۰۰ دلار را حدس زد. شاید تنها شانس طلا، تحقق پیش بینی خوشبینانه اکونومیست در مورد اقتصادهای پیشرفته باشد.

کامحرک های کلیدی بازار فلزات پایه

وضعیتی که بازار کالاها و فلزات در سال ۲۰۱۱ اوج گرفت و بعد از آن افت داشت، اتفاقی نبود. در ادامه این گزارش، دو محرك اساسی که نقش مهمی در این روند داشتند و احتمالاً در سال ۲۰۱۶ نیز به این کار ادامه می دهند را بررسی می کنیم:

۱- دلار آمریکا: فلزات پایه در جهت مخالف دلار حرکت می کنند. دلایل مختلفی برای تاثیر ارزش دلار بر قیمت کالاها وجود دارد. مهم ترین دلیل این مساله، قیمت گذاری کالاها بر اساس دلار است. هنگامی که ارزش دلار افت می کند، خریداران خارجی قدرت خرید بیشتری پیدا می کنند و تقاضا افزایش می یابد.

نظر می رسد بخش عمده ای از آمریکای جنوبی بسیار نزدیک به بحران قرار دارد و در عین حال روند کندی را در دیگر نقاط جهان مشاهده می کنیم.

«لوی» در مورد چین هم گفت: مردم فکر می کنند، همه نیازها با تعادل GDP برآورده می شود. تصور این است که همه چیز با مقداری سرمایه گذاری کمتر و مصرف بیشتر خوب می شود، در حالی که این کشور باید نوعی از تعدیل سریع و نه تدریجی را اجرا کند که البته کار آسانی نیست.

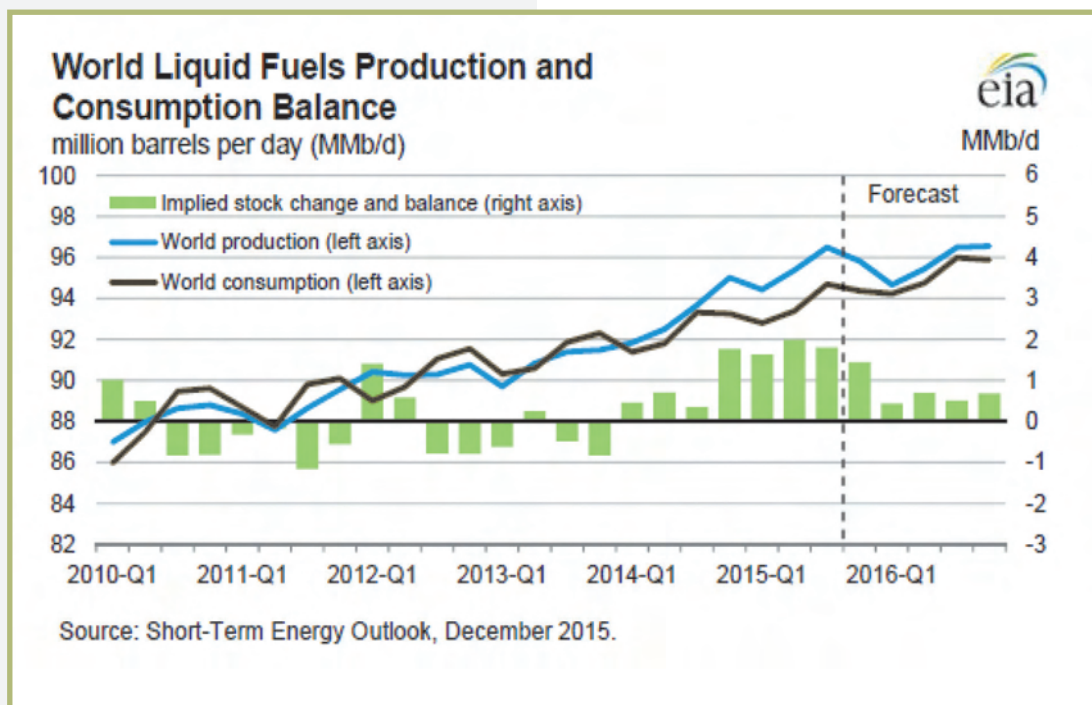
کاتلای سیاه

بازار نفت در سال ۲۰۱۵ با افت ۳۵ درصدی به کار خود پایان داد. اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA) پیش بینی کرده که قیمت نفت خام برنت در سال ۲۰۱۶ به طور میانگین به ۵۶ دلار در هر بشکه برسد. قیمت نفت خام «وست تگزاس اینترمدیت» (WTI) نیز به طور میانگین ۵ دلار پایین تر از قیمت نفت برنت پیش بینی شده است.

تولید جهانی نفت و دیگر سوخت های مایع همچنان در حال پیش گرفتن از مصرف است. پیش بینی شده بود که سرعت ایجاد موجودی نفت در فصل چهارم ۲۰۱۵ کند شود و به ۱،۴ میلیون بشکه در روز برسد. این میزان در سال ۲۰۱۶ حدود ۶۰۰ هزار بشکه در روز برآورد شده است.

پیش بینی EIA برای تولید نفت خام اوپک در سال ۲۰۱۶، افزایش ۳۰۰ هزار بشکه در روز است. انتظار می رود تولید ایران بعد از لغو تحریم ها افزایش یابد. همچنین این اداره پیش بینی کرده که رشد تولید کشورهای غیر اوپک در سال ۲۰۱۶ تا ۴۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یابد که نخستین افت تولید سالانه تولیدکنندگان غیر اوپک از سال ۲۰۰۸ خواهد بود.

چین با وجود کندی رشد اقتصادی، همچنان به نقش خود به عنوان

نمودار ۲: تعادل تولید و مصرف سوخت های مایع جهان (میلیون بشکه در روز)

دلار از سال ۲۰۱۱ تاکنون روند صعودی را آغاز کرده و این موضوع با ضعف قیمت های کالا همزمان شده است. از آن زمان روند دلار صعودی شده، در حالی که روند بازار کالایی نزولی بوده است. به نظر می رسد دلار در سال آینده در بازار صعودی باقی می ماند و فشار خود را روی بازار کالایی حفظ می کند.

۲- چین: غیر از مساله دلار، عامل مهم دیگری به نام چین به تشدید وضعیت نزولی بازار کالاها کمک کرده است. افت تقاضای چین در سال های اخیر، بسیاری از کالاها را در وضعیت اشباع قرار داد و به دنبال آن با افت شدید قیمت برخی فلزات مواجه شدیم.

کالای فلز سرخ

با توجه به کاربرد وسیع مس در صنایع مختلف، هر گونه نوسان در بازار این فلز بر دیگر بازارهای فلزی تاثیر می گذارد و به همین دلیل تحلیلگران از عنوان «دکتر مس» برای این فلز استفاده می کنند.

در همین حال چین بیش از ۴۰ درصد مس جهان را مصرف می کند و به عنوان موتور رشد تقاضای مس شناخته می شود. کندی رشد اقتصاد چین به مس ضربه زده است. شاخص مدیران خرید چین در ماه های اخیر کمتر از ۵۰ بوده و اعداد زیر ۵۰ نشان دهنده کندی فعالیت های صنعتی و تولیدی است. به عبارت دیگر کندی بخش های تولیدی و ساخت و ساز این کشور به تقاضای مس آسیب وارد کرده است.

افزایش عرضه نسبت به تقاضا نیز از دیگر مشکلات این بازار محسوب می شود. در شرایطی که برخی شرکت های تولیدکننده مس مانند «گلنکور» در واکنش به کاهش قیمت ها از توقف فعالیت تعدادی از پروژه ها خبر دادند، پیش بینی بسیاری از تحلیلگران نشان می دهد تا سال ۲۰۱۹ بر حجم تولید فلز سرخ افزوده خواهد شد.

دلیل این مساله را باید در میلیارد ها دلار سرمایه گذاری شرکت

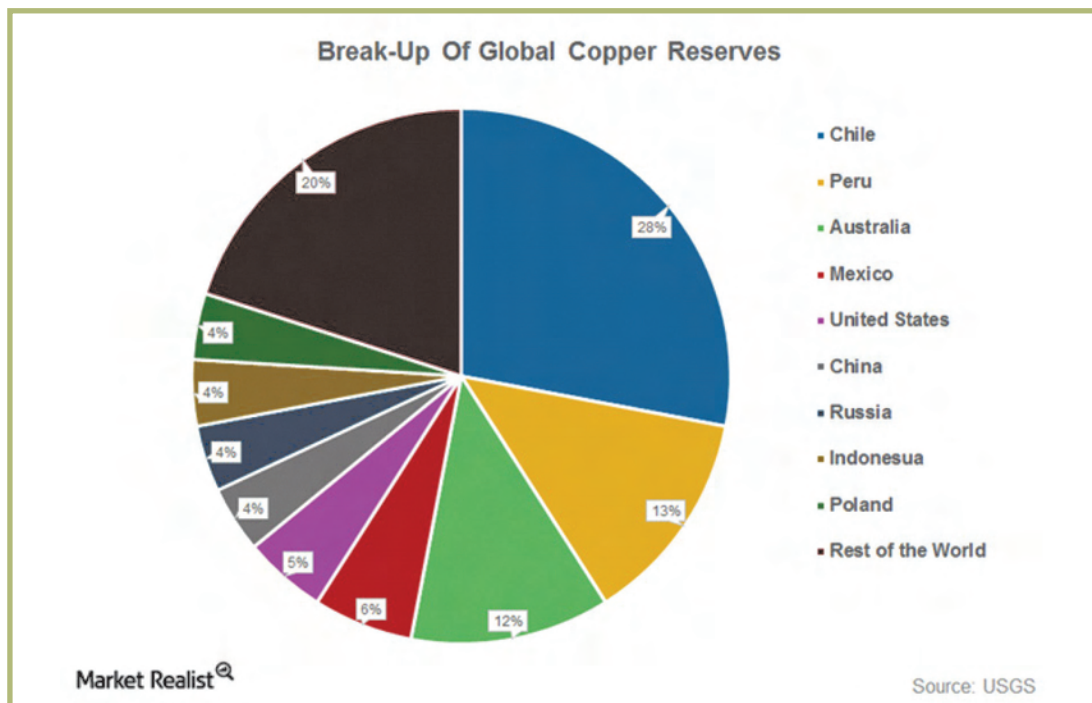
های بزرگ برای اجرای پروژه های جدید جست و جو کرد. شماری از کارشناسان معتقدند، هزینه تولید مس از معادن و پروژه های جدید شرکت های بزرگ پایین بوده و معادن جدیدی که از سوی این شرکت ها راه اندازی شده است، صرفه اقتصادی دارند.

«بار کلیز» برآورد کرده که با آغاز به کار ۴ معدن جدید مس در سال ۲۰۱۶، تولید این فلز ۵ درصد افزایش خواهد یافت. البته با تمام این تفاسیر، مس وضعیت بهتری نسبت به دیگر فلزات پایه دارد و در صورت حاکم بودن شرایط ماه های اخیر، قیمت آن در سال ۲۰۱۶ در محدوده کنونی در نوسان خواهد بود.

کالای سایر فلزات پایه

آلومینیوم: چین نیمی از تولید و مصرف آلومینیوم جهان را به خود اختصاص داده است. مازاد آلومینیوم چین طی ماه های اخیر افزایش یافته که سبب رشد صادرات آلومینیوم شده و این امر تعادل عرضه و تقاضای جهان را بر هم زده است. بسیاری از تولیدکنندگان بزرگ آلومینیوم نظیر «سنچوری»، «آلکوا» و «ریوتینتو» از قبل تولید را کاهش دادند و به سمت ذوب با صرفه اقتصادی بیشتر حرکت کردند. البته این اقدام کافی نیست و بازار این فلز در شرایط مازاد عرضه قرار دارد، بنابراین قیمت این فلز با توجه به شرایط بازار در محدوده ۱۵۰۰ دلار در هر تن در سال ۲۰۱۶ پیش بینی شده است.

نیکل: نیکل در سال ۲۰۱۵ با افت سنگینی مواجه شد و در شرایطی که در روزگاری نه چندان دور، بازار با قیمت های بالای ۲۰ هزار دلار در هر تن سر و کار داشت، اما هم اکنون این فلز در محدوده ۸۶۰۰ تا ۸۷۰۰ دلار داد و ستد می شود. علاوه بر این در شرایطی که تولیدکنندگان کوچک با چالش هایی مواجه شده اند، اما شرکت های بزرگ تر به دلیل

با توجه به کاربرد وسیع مس در صنایع مختلف، هر گونه نوسان در بازار این فلز بر دیگر بازارهای فلزی تاثیر می گذارد و به همین دلیل تحلیلگران از عنوان «دکتر مس» برای این فلز استفاده می کنند

حجم فعالیت ها و کاهش هزینه ها در موقعیت قوی تری قرار دارند. اصول بنیادی با توجه به موجودی بالای سنگ نیکل و فلز تصفیه شده در بورس ها و همچنین عرضه کافی فرو نیکل، افزایش قیمت در سال ۲۰۱۶ را پیشنهاد نمی کند.

سرب و روی: تولید سرب از سال ۲۰۱۳ در مقایسه با مصرف در وضعیت نسبتاً ثابتی قرار داشته و این امر قیمت ها را در وضعیت نسبتاً پایداری باقی گذاشته است. این وضعیت سبب شد تا سرب بهترین عملکرد را بین دیگر فلزات پایه در سال ۲۰۱۵ داشته باشد. عامل دیگری که به حمایت از قیمت سرب در سال های اخیر کمک کرده، پیش بینی تعطیلی معادن بزرگ در سال ۲۰۱۵ و ادامه این روند در سال ۲۰۱۶ بوده است. چین با داشتن بزرگ ترین بازار خودرو، ۴۵ درصد تقاضای جهانی سرب را به خود اختصاص داده است. در مورد فلز روی نیز می توان گفت، عرضه آن از تقاضا جلو زده و چین عامل اصلی این تغییر بوده، چراکه تولید فلز روی این کشور بیشتر و مصرف آن کمتر شده است. با این تفاسیر، سرب از وضعیت بهتری در سال ۲۰۱۶ برخوردار خواهد شد.

سنگ آهن: سنگ آهن جزو کالاهایی است که بدترین عملکرد را طی سال های اخیر داشته، به طوری که قیمت این کالا طی سال های اخیر به شدت نزولی شده است. کشورهایی

که بخش عمده درآمد صادراتی آنها از سنگ آهن به دست می آید با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم می کنند. به عنوان نمونه کسری بودجه ۲۰۱۶-۲۰۱۵ استرالیا به عنوان یکی از صادرکنندگان بزرگ سنگ آهن جهان، پیش تر ۳۵ میلیارد دلار پیش بینی شده بود و اگر قیمت سنگ آهن طی سال ۲۰۱۶ کمتر از ۴۰ دلار باقی بماند، کسری بودجه این کشور شدیدتر خواهد شد.

از طرفی عرضه سنگ آهن حمل شده از راه دریا در حال افزایش است و احتمال رکود بیشتر این بازار در نیمه نخست ۲۰۱۶ وجود دارد. این موضوع نشان می دهد که تولیدکنندگان بزرگ سنگ آهن به دلیل قیمت تمام شده پایین با تمام قدرت در حال تولید هستند. «سیتی بانک» معتقد است که قیمت ها در سال ۲۰۱۶ کمتر از ۴۰ دلار باقی خواهد ماند.

فولاد: از نظر بنیادی موضوع فولاد خام شبیه دیگر فلزات پایه است و به طور کلی ضعف تقاضا و اشباع بازار قادر به تعادل بازار نیست. مانند دیگر فلزات صنعتی، دلار قوی و کندی سرعت رشد اقتصاد چین سبب افت قیمت فولاد شده است. چین بیش از نیمی از تولید و مصرف فولاد جهان را به خود اختصاص می دهد. از طرفی افزایش تولید، اشباع فولاد همراه با کاهش قیمت ها را در بازارهای جهانی ایجاد کرده است.

می توان گفت، چین محرک اصلی دو طرف معادله است و با توجه به صدور بالای فولاد به بازارهای جهانی تعجبی ندارد که دولت ها با افزایش تعرفه واردات مانع از سیل غظیم فولاد چین شوند. با توجه به وضعیت نزولی بازار سنگ آهن به عنوان ماده اولیه این صنعت و در عین حال کاهش تقاضای فولاد، احتمال برخورد قیمت به کف دور از ذهن نیست.

نتیجه

چگونه رکود اقتصاد جهان منجر به کاهش قیمت کالاهای می شود؟ در زمان رکود، نرخ بازگشت سرمایه در بخش های وابسته به کالا نسبت به بخش های غیر کالایی کمتر می شود. به عبارت دیگر اقتصادهایی که وابستگی بیشتری به بخش کالایی دارند، شاهد افزایش نرخ بیکاری، ریسک اعتباری، کسری حساب های جاری و افت در چرخه سرمایه گذاری خواهند بود.

cme
Chicago Mercantile Exchange

سنگینی سایه «ال نینو» بر سر غلات در سال ۲۰۱۶

میزان تولید غله در سال ۲۰۱۵ مناسب ارزیابی شد، به طوری که تولید محصولاتی نظیر ذرت، گندم و سویا بالاتر از پیش بینی ها بود. در مورد ذرت می توان گفت، افزایش تولید و فراوانی عرضه، سبب کاهش قیمت طی ۶ ماه اخیر شده است. شرایط مناسب آب و هوایی، بارندگی های به موقع و برداشت مناسب بر افزایش تولید ذرت تا ژانویه ۲۰۱۶ تأثیر مناسبی داشته است.

بازیگران در سال ۲۰۱۵ از جمله تحولات نامطلوب بود، به عنوان نمونه افزایش تولید گندم در اوکراین و آرژانتین به قیمت گندم در آمریکا آسیب رساند.

همچنین جنگ قیمت بین آرژانتین و روسیه و کاهش تعرفه های صادراتی در سال ۲۰۱۶ می تواند به قیمت گذاری گندم آمریکا در ابتدای سال صدمه بزند.

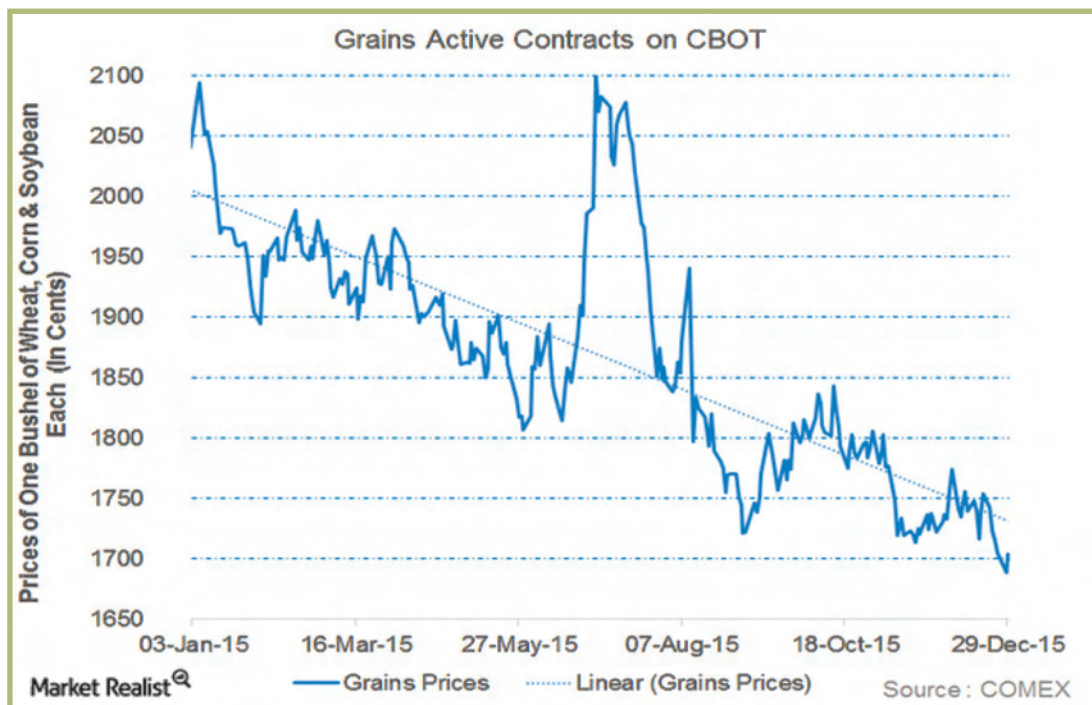
از سوی دیگر سال ۲۰۱۵ برای سویا هم سال خوبی بود، برای اینکه شرایط مناسب آب و هوایی، رطوبت کافی برای مزارع سویا را تامین کرد. آمریکا، دومین تولیدکننده سویا در جهان است. تولید سویا این کشور در سال ۲۰۱۵ با افزایش ۵۴ میلیون بوشل به ۳ میلیارد و ۹۸۱ میلیون بوشل رسید.

پیش بینی می شود، افزایش تولید سویا بین رقبا مهم بازار نظیر آرژانتین و برزیل، روند قیمتی نامطلوبی را در سال ۲۰۱۶ ایجاد کند. منبع: مارکت رئالیست

آمریکا، بزرگ ترین تولید کننده ذرت محسوب می شود. گزارش برآورد عرضه و تقاضای محصولات کشاورزی در دسامبر ۲۰۱۵ نشان داد که تولید ذرت با ۵۶۲ میلیون بوشل کاهش نسبت به سال قبل از آن به ۱۳ میلیارد و ۶۵۴ میلیون بوشل رسیده است. با این وجود، آمریکا برای دومین سال پیاپی رکورد تولید ذرت را حفظ کرد.

شرایط آب و هوایی نامطلوب ناشی از تقویت پدیده «ال نینو» در سال ۲۰۱۶ علاوه بر اینکه رطوبت کافی را به نواحی زیر کشت ذرت در آمریکا تزیق می کند، می تواند به دلیل احتمال وقوع سیل و طوفان و آسیب به محصولات، بازار ذرت را تحت فشار قرار بدهد.

گندم غذای اصلی مردم در بسیاری از اقتصادهای جهان محسوب می شود. همچون برخی محصولات، شرایط مناسب آب و هوایی در سال ۲۰۱۵ از تولید گندم حمایت کرد. تولید بالاتر از پیش بینی و کاهش سرعت صادرات گندم در ماه های جولای و سپتامبر سبب کاهش قیمت این کالا شد. رقابت شدید صادرات و افزایش تعداد

شرایط آب و هوایی نامطلوب ناشی از تقویت پدیده «ال نینو» در سال ۲۰۱۶ علاوه بر اینکه رطوبت کافی را به نواحی زیر کشت ذرت در آمریکا تزیق می کند، می تواند به دلیل احتمال وقوع سیل و طوفان و آسیب به محصولات، بازار ذرت را تحت فشار قرار بدهد

نگاهی به عملکرد بورس فلزات لندن در سال ۲۰۱۵

پیشتر که تاکنون وجود دارد، پیشرفتی برای این بورس محسوب می‌شد. همان قدر که تحویل تناژ محموله‌ها برای برآوردن تقاضای رو به افزایش صنعت بریتانیا بیشتر می‌شد تعداد زیادی از بازرگانان جذب این نوع معامله‌ها می‌شدند که وجود مکان‌هایی جهت تشکیل دادن معاملات هر روزه به ضرورت تبدیل شد ابتدا به بورس لمبارد نقل مکان شد، اما مزاحمت دیگر بازرگانان آنها را مجبور به یافتن مکان دیگری کرد.

در سال ۱۸۷۷ کمپانی معادن و فلزات لندن تشکیل و به اولین مکانی بالای یک فروشگاه در دادگاه لمبارد منتقل و خطوط تلگراف راه‌اندازی و یک منشی برای کارهای اداری به کار گمارده شد و اعضای آن افزایش یافت که تصمیم گرفته شد ساختمانی برای این منظور ساخته شود تا نقل مکان کنند این مکان ۹۸ سال محل این بورس بود، سپس بعد از دوره ۱۴ ساله در خیابان فنجرچ در سال ۱۹۹۴ به مکان فعلی منتقل شد؛ ساختمانی شیک در خیابان لیدن هال.

بورس فلزات لندن در طول تاریخ خود همواره موفق بوده است، با وجود این موفق تر از وضعیت امروزه نبوده است به خصوص در حجم مبادلاتش. دنیای فلزات و معامله پایه فلزات در طول قرن اخیر تغییر کرده و بورس فلزات لندن به طور مستمر خود را با این تغییرات مطابقت داده و فلزات جدیدی تولید شده است. مس و قلع از آغاز پیدایش LME معامله می‌شد. در نوامبر ۱۹۸۱ قرارداد معامله مس به مس درجه بالا ارتقا پیدا کرد و امروزه به قرارداد درجه A ارتقا یافته است. قرارداد فعلی معامله قلع پس از وقفه کوتاه به علت ریزش ساختمان آن در ژوئن ۱۹۸۹ شروع شد. در سال ۱۹۲۰ سرب و روی وارد معامله شد که قبل از آن به طور غیررسمی مبادله می‌شد که از زمان احیای مجدد سرب در اکتبر ۱۹۵۲ به دنبال بسته شدن بورس در زمان جنگ جهانی دوم قرارداد معامله آن بدون تغییر مانده است اما روی بارها تغییر درجه داشته است.

آلومینیوم اولیه در دسامبر ۱۹۷۸ مصرف شد و امروزه قرارداد معامله درجه عالی آن از آگوست ۱۹۸۷ معامله می‌شود. معامله نیکل سال بعد از شروع معامله آلومینیوم و آلیاژ آلومینیوم در اکتبر ۱۹۹۲ شروع شد و در مه ۱۹۹۹ قرارداد معامله نقره آغاز شد.

قرارداد شاخص بورس فلزات لندن بر پایه شش فلز اولیه که در سال ۲۰۰۰ معرفی شد پایه

بورس فلزات لندن LME در سال ۱۸۷۷ تاسیس شد و ۲ سال پیش یکصد و سی امین سال تاسیس خود را جشن گرفت. بورس فلزات لندن اگرچه بورسی پویا و متحول بوده اما همواره برای نگهداشتن مشتریانش متکی به روش‌های سنتی خود است و قراردادهای معامله در آن برای برآوردن انتظارات در حال افزایش صنعت و جلب اطمینان استفاده کنندگان با ثبات و مستمر بوده است.

دادوستد بین المللی فلزات در بریتانیا آغاز شد؛ زمانی که رومی‌ها سال ۴۳ قبل از میلاد به این کشور تجاوز کرده و ذخایر زیادی از فلزات و معادن را در کرنوال و ولز به منظور برآوردن نیاز فزاینده داخلی برای تولید برنز و آلیاژ تصاحب کردند. در هر حال منشأ پیدایش بورس فلزات لندن به دنبال گشایش بورس سلطنتی در لندن به سال ۱۵۷۱ در دوران حاکمیت ملکه الیزابت اول برمی‌گردد. آنجا مکانی بود که بازرگانان فلزات و دیگر کالاها را بر پایه منظمی مبادله می‌کردند. نخست بازرگانان فقط برای نیاز داخلی فلزات را معامله می‌کردند اما زمانی که بریتانیا به بزرگ‌ترین صادرکننده فلزات تبدیل شد تاجران اروپایی نیز به زودی به این فعالیت‌ها پیوستند.

در اوایل قرن ۱۹ معامله گران کالا، کشتی‌داران و سرمایه‌داران زیادی از بورس سلطنتی استفاده می‌کردند به طوری که حجم انبوه مبادله‌ها جهت انجام کار بازرگانی غیرممکن شد در نتیجه گروهی از بازرگانان به طور شخصی فروشگاه‌هایی را حوالی قهوه‌خانه‌های شهر ایجاد کردند. قهوه‌خانه اورشلیم مشهورترین محل تجمع بازرگانان جهت مبادله فلزات بود؛ جایی که حلقه سنتی مبادله به وجود آمد، این حلقه در واقع جایی بود که بازرگانی که قصد فروش فلز خود را داشت برای مبادله یک دایره با خاک‌اره روی زمین می‌کشید و آن را «تعویض» می‌نامید و کسانی که تمایل به مبادله داشتند دور آن حلقه جمع می‌شدند و پیشنهاد قیمت می‌دادند. اوایل قرن ۱۹ بریتانیا در مس و قلع خود کفا و قیمت این فلزات برای مدت‌های طولانی ثابت بود.

با پیدایش انقلاب صنعتی همه چیز تغییر کرد، هنگامی که تقریباً به طور ناگهانی بریتانیا از لحاظ تکنولوژیکی به کشور پیشرفته در جهان تبدیل شد، بزرگ‌ترین واردکننده تناژ فلزات از خارج بود. در این زمان تاجران و بازرگانان فلزات با مشکلاتی مواجه شدند، خرید سنگ معدن و کنسانتره از مسافت‌های دور همانند شیلی و مالایا باعث می‌شد آنها از نرخ قیمت در زمانی که کشتی بعد از چند ماه به مقصد می‌رسید اطلاعی نداشته باشند. واردات زیادی از تناژ فلزات از خارج در فواصل زمانی نامنظم بازرگانان و مصرف کنندگان را با ریسک جدی مواجه می‌کرد. تکنولوژی با اختراع تلگراف به کمک آمد، ارتباط خطوط بین قاره‌ای بین کشورهای جهان به وجود آمد و این تغییرات زمان رسیدن کشتی‌ها را قابل پیش‌بینی تر کرد طوری که بازرگانان قادر به پیش‌بینی زمان رسیدن محموله فلزات شدند و اقدام به پیش‌فروش کردن آن و تحویل آن در زمان معین کردند که از این طریق خودشان را در مقابل افت قیمت‌ها تا مدت‌زمان رسیدن بار کشتی محافظت می‌کردند. در سال ۱۸۶۹ با باز شدن کانال سوئز مدت زمان تحویل قلع از مالایا در مقایسه با تحویل ۳ ماهه مس از شیلی کاهش پیدا کرد.

روش منحصر به فرد تاریخ معاملات روزانه بورس فلزات لندن به ۳ ماه

گذاری شد. این پایه فلزات شاخص برای دسترسی سرمایه گذاران به قراردادهای آپشن و آتی بر مبنای پایه فلزات غیر کانی و بدون تحویل فیزیکی آن طرح ریزی شد. در ماه مه ۲۰۰۵ بورس فلزات لندن اولین قرارداد معامله آتی پلاستیک برای پروپیلن و پلی اتیلن دنسیته پایین را به علاوه قراردادهای منطقه ای در سال ۲۰۰۷ معرفی کرد. LME MINIS جدیدترین ابزار معامله برای مس، آلومینیوم و روی در دسامبر ۲۰۰۶ معرفی شده است.

عملکرد بورس فلزات لندن

در جدول زیر حجم معاملات سالانه در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ بر اساس نوع محصولات و هم چنین اندازه قراردادها ارائه شده است. تعداد روزهای معاملاتی در سال ۲۰۱۵، ۲۵۳ روز بوده است که این رقم همانند تعداد روزهای کاری در سال ۲۰۱۴ میلادی بوده است. متوسط حجم معاملات روزانه به ۶۷۰ هزار و ۱۸۹ قرارداد رسید است

که نشان دهنده کاهش ۴٫۳ درصدی نسبت به حجم روزانه معاملات آن در سال گذشته بوده است.

جدول آمار معاملات آتی، اختیار معامله و TAPO (نوعی از معاملات اختیار که میزان سود تنها به تغییر قیمت دارایی پایه مربوط نمی باشد و قیمت کشف شده در کنار نوسانات قیمتی هر دو عامل موثر هستند.)

سایز قراردادها

مس، آلومینیوم، روی و سرب - ۲۵ تن
آلومینیوم آلیاژی و NASSAC - ۲۰ تن
نیکل و مولیبدوم - ۶ تن
قلع - ۵ تن
شمش فولادی - ۶۵ تن
PP و LL، ۲۴٫۷۵ تن
قراردادهای کوچک مس، آلومینیوم و روی، ۵ تن

قراردادهای آتی، اختیار معامله و TAPO	۲۰۱۵	۲۰۱۴	درصد تفاوت
آلومینیوم با گرید بالا	۶۲,۵۴۱,۰۵۰	۶۸,۸۱۹,۸۴۵	-۹.۱
آلومینیوم آلیاژی	۲۱۷,۵۰۳	۲۷۵,۹۵۷	-۲۱.۲
مس درجه A	۴۱,۰۴۸,۶۰۹	۴۰,۸۳۵,۰۳۷	۰.۵
سرب	۱۲,۹۷۱,۴۴۲	۱۳,۰۹۴,۲۸۳	-۰.۹
نیکل	۲۰,۶۹۹,۷۴۵	۱۹,۳۶۲,۹۷۴	۶.۹
قلع	۱,۴۶۹,۳۸۹	۲,۱۱۸,۹۴۸	-۳۰.۷
روی با کیفیت ویژه	۳۰,۰۳۷,۰۳۹	۳۱,۸۳۹,۰۹۱	-۵.۷
آلومینیوم آلیاژی آمریکای شمالی	۵۴۶,۳۵۵	۷۷۹,۰۴۱	-۲۹.۹
LMEX	-	-	-
شمش فولادی مدیریت شده	۲۸	۱,۴۰۴	-۹۸.۰
کبالت	۸,۶۶۸	۱۲,۱۶۲	-۲۸.۷
مولیبدوم	۳۵۶	۳۸۲	-۶.۸
قراردادهای کوچک مس - گرید A	-	-	-
قراردادهای کوچک آلومینیوم اولیه	-	-	-
قراردادهای کوچک روی - گرید A	-	-	-
میانگین ماهانه قراردادهای آتی آلومینیوم اولیه	۹,۴۶۶	۸,۹۳۲	۶.۰
میانگین ماهانه قراردادهای آتی آلومینیوم آلیاژی	-	-	-
میانگین ماهانه قراردادهای آتی مس	۴,۴۹۶	۱,۱۶۶	۲۸۵.۶
میانگین ماهانه قراردادهای آتی سرب	۹۶۸	۸۱۷	۱۸.۵
میانگین ماهانه قراردادهای آتی نیکل	۳۶۳	۹۶	۲۷۸.۱
میانگین ماهانه قراردادهای آتی قلع	۳۰۴	۱۹	۱۵۰۰.۰
میانگین ماهانه قراردادهای آتی روی	۱,۹۵۷	۱,۵۵۸	۲۵.۶
NASAAC میانگین ماهانه قراردادهای آتی	-	-	-
طلا	-	-	-
نقره	-	-	-
شرق آسیا - قراردادهای آتی آلومینیوم پرمیوم	-	-	-
شرق آسیا - قراردادهای آتی تمدید شده آلومینیوم پرمیوم	-	-	-
جنوب شرق آسیا - قراردادهای آتی آلومینیوم پرمیوم	-	-	-
قراردادهای پرمیوم آلومینیوم اروپای غربی	-	-	-
قراضه فولادی	۳۹	-	۱۰۰
میلگرد آجدار فولادی	۶۹	-	۱۰۰
مجموع کل	۱۶۹,۵۵۷,۸۴۶	۱۷۷,۱۵۱,۷۱۲	-۴.۳

نگاهی به خلاصه عملکرد بورس کالای شیکاگو در سال ۲۰۱۵

حجم معاملات بورس کالای شیکاگو، با ۲ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۱۴، به رکورد متوسط روزانه ۱۴ میلیون قرارداد در سال ۲۰۱۵ رسید. رکورد های متوسط حجمی روزانه در زمینه انرژی، کالاهای کشاورزی، قراردادهای اختیار معامله کلی و قراردادهای اختیار معامله الکترونیک بود. حجم متوسط ۳ ماه آخر ۲۰۱۵ معادل ۱۳ میلیون و ۲۰۰ هزار قرارداد در روز و حجم متوسط ماه دسامبر معادل ۱۳ میلیون قرارداد در روز بود.

قرارداد در روز؛ کاهشی ۴ درصدی نسبت به دسامبر ۲۰۱۴. حجم کلی معاملات در سال در ماه دسامبر ۲۰۱۵ بیشتر از ۲۸۶ میلیون قرارداد بوده که ۸۷ درصد آن به صورت الکترونیکی انجام شد. حجم قرارداد های اختیار معامله به متوسط ۲/۷ میلیون قرارداد در روز رسید که نسبت به دسامبر ۲۰۱۴، ۳ درصد افزایش نشان داد. سهم رشد قرارداد های اختیار معامله الکترونیکی در این میان ۴ درصد در همین بازه زمانی بود.

حجم قرارداد های آتی جفت ارز یورو-دلار با کاهشی ۲۸ درصدی نسبت به دسامبر ۲۰۱۴ به متوسط ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار قرارداد در روز رسید. حجم قرارداد های اختیار معامله جفت ارز یورو-دلار با ۳۰ درصد افزایش به متوسط یک میلیون و ۱۰۰ هزار قرارداد در روز رسید که ۲۲ درصد آن به صورت الکترونیکی صورت گرفت.

حجم میانگین قراردادهای کشاورزی در بورس کالای شیکاگو به یک میلیون قرارداد در روز رسید که در مقایسه با سال قبل افزایشی ۹ درصدی را نشان می دهد. هم چنین قراردادهای معاملاتی فلزات در این بورس به ۲۶۴ هزار قرارداد رسید که این معاملات نسبت به دسامبر سال قبل با کاهشی ۱۰ درصدی همراه بوده است.

این افزایش ۲ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۴ در بر گیرنده رشد سال به سال ۵ محصول از ۶ محصول موجود است. در خصوص محصولات کشاورزی رکورد یک میلیون و ۳۰۰ هزار قرارداد در روز به ثبت رسید که افزایش ۱۳ درصدی را نشان می دهد. این ارقام در قراردادهای اختیار معامله کلی به ترتیب ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار قرارداد در روز و ۷ درصد افزایش است. همچنین قراردادهای اختیار معامله الکترونیکی سهم دیگری از افزایش ها را به خود اختصاص داد؛ یک میلیون و ۴۰۰ هزار قرارداد در روز، که افزایش ۱۵ درصدی را نشان می دهد.

حجم متوسط معاملات در سال ۲۰۱۵، با ۱۱ درصد کاهش نسبت به همین بازه زمانی در سال ۲۰۱۴، ۱۳ میلیون و ۲۰۰ هزار قرارداد در روز بود و شامل ۱۳ درصد رشد در حجم متوسط روزانه در انرژی و همچنین ۳۵ درصد در کالاهای کشاورزی می شد. حجم متوسط معاملات ماه دسامبر سال ۲۰۱۵ معادل ۱۳ میلیون

میانگین ماهانه، حجم روزانه / آمار کل (اعداد با ضرب ۱۰۰۰)

روزهای معاملاتی	۲۲ دسامبر ۲۰۱۵	۲۲ دسامبر ۲۰۱۴	درصد تغییرات
نوع محصول	۵,۶۹۲	۶,۶۲۵	۱۴-درصد
نرخ بهره	۳,۱۱۰	۳,۰۸۳	۱درصد
شاخص سهام	۸۸۴	۹۵۷	۸-درصد
فارکس	۲,۰۵۵	۱,۷۱۹	۲۰درصد
انرژی	۱,۰۳۳	۹۴۵	۹درصد
کالاهای کشاورزی	۲۶۴	۲۹۳	۱۰-درصد
فلزات	۱۳,۰۲۹	۱۳,۶۲۳	۴-درصد
مجموع	۱۰,۵۴	۱۱,۱۳۳	۷-درصد
محل انجام معاملات	۱۱,۳۱۲	۱۱,۸۸۲	۵-درصد
حراج حضوری	۶۷۲	۶۰۷	۱۱درصد
گلوبکس			
مذاکرات (معاملات) خصوصی			

پای اقتصاد بورس کالا

دوماهنامه تخصصی

آمار فصلی (سه ماهه) بر اساس حجم معاملات روزانه / آمار کل (اعداد با ضریب ۱۰۰۰)

روزهای معاملاتی	۶۴	۶۴	روزهای معاملاتی
نوع محصول	سه ماهه چهارم ۲۰۱۴	سه ماهه چهارم ۲۰۱۵	نوع محصول
نرخ بهره	۷,۴۴۵	۶,۰۹۷	۱۸-درصد
شاخص سهام	۳,۱۱۷	۲,۷۴۳	۱۲-درصد
فارکس	۹۵۹	۷۷۹	۱۹-درصد
انرژی	۱,۷۹۷	۲,۰۳۲	۱۳+درصد
کالاهای کشاورزی	۱,۱۶۹	۱,۲۰۰	۳+درصد
فلزات	۳۶۱	۳۳۶	۱۰-درصد
مجموع	۱۴,۸۴۸	۱۳,۱۷۸	۱۱-درصد
محل انجام معاملات	سه ماهه چهارم ۲۰۱۴	سه ماهه چهارم ۲۰۱۵	محل انجام معاملات
حراج حضوری	۱,۲۱۸	۱,۰۵۵	۱۳-درصد
گلوبکس	۱۲,۹۸۲	۱۱,۴۲۰	۱۲-درصد
مذاکرات (معاملات) خصوصی	۶۴۸	۷۰۴	۹+درصد

آمار سالانه بر اساس حجم معاملات روزانه / آمار کل (اعداد با ضریب ۱۰۰۰)

روزهای معاملاتی	۲۵۲	۲۵۳	روزهای معاملاتی
نوع محصول	۲۰۱۴	۲۰۱۵	نوع محصول
نرخ بهره	۷,۰۰۹	۶,۷۲۰	۴-درصد
شاخص سهام	۲,۷۶۷	۲,۷۹۲	۱+درصد
فارکس	۸۰۳	۸۷۲	۹+درصد
انرژی	۱,۶۳۰	۱,۹۷۰	۲۱+درصد
کالاهای کشاورزی	۱,۱۱۷	۱,۲۶۵	۱۳+درصد
فلزات	۳۳۷	۳۴۴	۲+درصد
مجموع	۱۳,۶۶۳	۱۳,۹۶۳	۲+درصد
محل انجام معاملات	۲۰۱۴	۲۰۱۵	محل انجام معاملات
حراج حضوری	۱,۱۷۶	۱,۱۳۹	۳-درصد
گلوبکس	۱۱,۸۰۵	۱۲,۱۸۵	۳+درصد
مذاکرات (معاملات) خصوصی	۶۸۲	۶۳۹	۶-درصد

بورس کالای
شیکاگو یکی از
بزرگترین بورس های
آتی و اختیار معامله
در دنیاست

معرفی گروه بورس کالای شیکاگو

بورس کالای شیکاگو یکی از بزرگترین بورس های آتی و اختیار معامله در دنیاست و حجم بالای معاملات خود را در تالارهای شهرهای شیکاگو نیویورک آمریکا و هم چنین سیستم معاملاتی آنلاین خود دارد. در سال ۲۰۱۴، کالاهای کشاورزی، فارکس، شاخص سهام و نرخ بهره، فلزات ارزشمند و کمیاب، آب و هوا و املاک به عنوان گروه های اصلی معاملات در این بورس کالایی می باشند. این بورس از ادغام بورس کالای شیکاگو و هم چنین هیأت تجاری شیکاگو شکل گرفت و هم چنین در ادامه در سال ۲۰۰۸ این بورس مالکیت هلدینگ نایمکس که شرکت مادر بورس کالای نیویورک بوده است نیز بر عهده گرفت و اکنون این چهار بورس تحت عنوان بازارهای قراردادهای پذیرش شده، گروه بورس های کالایی شیکاگو فعالیت می کنند. این بورس هم چنین در ادامه فعالیت موفق به کسب مالکیت هیأت تجاری کانزاس نیز شده است.

فصل چهارم

اقتصاد ایران

اقتصاد ایران نیازمند ریل گذاری جدید

رضا کربلایی
روزنامه نگار اقتصادی

اقتصاد ایران سال ۱۳۹۴ را با نشانه‌هایی از رشد آغاز کرد و بیم آن می‌رود که سال را با رشد منفی یا صفر درصدی به پایان برساند. احتمال صفر شدن یا منفی شدن نرخ رشد اقتصادی ایران پس از ۲ سال پیاپی تجربه رشد منفی در سال‌های ۹۰ و ۹۱ البته چالش برانگیز خواهد بود و امید همه بر این است که با برداشته شدن تحریم‌ها و اجرای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) و پایان یافتن مناقشه ۱۲ ساله بر سر پرونده فعالیت‌های هسته‌ای ایران، راه ورود سرمایه‌های خارجی به اقتصاد ایران باز شود، چه اینکه منابع داخلی کفاف نمی‌دهد و روشن شدن موتور اقتصادی کشور و استمرار آن نیازمند سوخت جدیدی است؛ سوختی که چندسالی است روند آن کند و در فعالیت‌های موثر در رشد اقتصاد ایران از جمله سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز و... قطع شده است.

در بازارها و برداشتن موانع داخلی و رفع انحصارات و حرکت به سمت اقتصاد رقابتی شاید در نظر یک راهبرداسان و سریع برای عبور از تنگنای رکود است، اما در واقع نشان از پیچیدگی‌ها و دشواری‌های زیادی دارد که دولت تدبیر و امید را در فشار قرار داده است. فشاری کم سابقه که با کاهش شدید قیمت جهانی نفت، آسان‌ترین و در دست‌ترین منابع مالی دولت را تحت تاثیر خود قرار داده و حتی تنش در روابط خارجی ایران با برخی کشورهای همسایه هم می‌تواند چاشنی مشکلات فعلی باشد.

کابض اقتصاد نامنظم می‌زند

برای تحلیل اقتصاد ایران به ویژه در ۴ سال گذشته و نوسان رشد بخش‌های مختلف بی‌گمان تازه‌ترین گزارش بانک مرکزی گویای واقعیتی است چالش برانگیز تا آنجا که این نهاد مرجع ترجیح را بر این دانسته نرخ رشد اقتصادی ایران در بهار سال جاری را اعلام نکند و به این ترتیب گمانه‌ها از صفر شدن یا منفی شدن رشد اقتصاد ایران تقویت شود. آیا در پایان سال ۹۴ اقتصاد ایران نسبت به سال ۹۳ بزرگ‌تر شده است؟

دولت ایران در حالی بودجه سال آینده و برنامه ششم توسعه برای ۵ سال آینده را می‌بندد که گفته‌ها و آمارها نشان از اختلال در جریان منابع پولی و مالی داخلی دارد. شاید دولت تدبیر و امید گمان نمی‌کرد که با به ثمر نشستن مذاکرات هسته‌ای و برداشته شدن تحریم‌ها، اقتصاد ایران دچار رکود شود، بورس ایران به عنوان دامسج اقتصاد در بیشتر ماه‌های سال روند نزولی پیدا کند و منابع پولی و بانکی هم از کارایی و کیفیت ضعیف برخوردار شوند. مهمتر اینکه بزرگترین دستاورد دولت یازدهم در عرصه اقتصاد یعنی کاهش ۲۵ درصدی نرخ تورم، ثبات در بازار ارز و البته انتظارات و امیدها به رونق اقتصادی بیشتر در معرض تهدید جدی قرار گرفته است؛ تا آنجا که فشارها و انتظارات برای تغییر جهت‌گیری در اقتصاد از کنترل نرخ تورم به عنوان یک هدف راهبردی به ایجاد رونق و رشد در ماه‌های پیش‌رو در حال افزایش است. دولت حسن روحانی اکنون بر سر دوراهی انتخاب قرار دارد و این خطر وجود دارد که دست برداشتن از هدف کنترل نرخ تورم در ماه‌های پیش‌رو نه تنها به رشد اقتصادی پایدار و مستمر منجر نشود، بلکه دوباره با افزایش نرخ تورم، تب اقتصادی کشور بالا رود؛ سرمایه‌گذاری خارجی و ترکیب آن با سرمایه‌های داخلی از یک سو و بهبود فضای کسب و کار و ایجاد تعادل

با افزایش نرخ

تورم، تب اقتصادی کشور بالامی‌رود؛ سرمایه‌گذاری خارجی و ترکیب آن با سرمایه‌های داخلی از یک سو و بهبود فضای کسب و کار و ایجاد تعادل در بازارها و برداشتن موانع داخلی و رفع انحصارات و حرکت به سمت اقتصاد رقابتی شاید در نظر یک راهبرداسان و سریع برای عبور از تنگنای رکود است

کاهش درصد رشد اقتصاد و بخش‌های مختلف از ۱۳۹۰ تا بهار ۹۴

سال	رشد اقتصاد با					رشد اقتصاد بدون نفت			
	رشد نفت	کشاورزی	صنعت و معدن	ساختمان	خدمات	نفت	کشاورزی	صنعت و معدن	ساختمان
۱۳۹۰	۴.۳	۵.۴	-۱.۰	-۰.۱	۵.۸	۵.۴	-۱.۰	-۰.۱	۲.۵
۱۳۹۱	-۶.۸	-۰.۹	-۳۷.۴	۳.۷	۱.۱	-۰.۹	-۳۷.۴	۳.۷	-۳.۶
۱۳۹۲	-۱.۹	-۱.۱	-۸.۹	۴.۷	-۱.۵	-۱.۱	-۸.۹	۴.۷	-۳.۶
۱۳۹۳	۳	۲.۸	۴.۸	۳.۸	۲.۴	۲.۸	۴.۸	۳.۸	-۰.۴
بهار ۱۳۹۴	؟	؟	؟	؟	؟	؟	؟	؟	؟

منبع آمارها: بانک مرکزی جمهوری اسلامی

روند ارزش افزوده بخش‌های اصلی اقتصاد ایران در ۴ سال اخیر نشان از عدم تعادل در نقش این بخش‌های در کوچک یا بزرگ‌تر شدن کیک اقتصادی دارد

برجام و بازگشت سرمایه‌های خارجی جای خود را به شکل‌گیری انتظارات روانی داد تا آنجا که مردم برای خرید کالاها و خدمات دست‌نگه‌دارند و پس‌اندازهای خود را عمدتاً در شبکه بانکی کشور به سبب سبقت نرخ سود بانکی از تورم حفظ کنند. اما حالا دولت با دشواری ناشی از عدم تعادل در ابزارهای تامین مالی مواجهه و وابستگی بیش از ۸۰ درصدی به منابع بانکی در دسترس شده است تا این سوال مطرح شود که چرا برای تنوع بخشیدن به ابزارهای تامین مالی در اقتصاد بانک‌محور تدابیر جدی اندیشیده و گام‌های عملی برداشته نمی‌شود؟

چه اینکه آمارها نشان می‌دهد دشواری‌ها و دست‌اندازهای پیش روی بخش صنعتی ایران هم کم نیست به ویژه اینکه شاخص‌های کلیدی صنعتی در بهار امسال از جمله شاخص تولید کارگاه‌های صنعتی، تعداد و میزان سرمایه‌گذاری برای تاسیس واحدهای صنعتی و پروانه‌های بهره‌برداری هم منفی شده است و طرح‌های فوریتی دولت برای نگاه‌داشتن تولید و اشتغال هم به واسطه افت محسوس تقاضا برای کالاهای صنعتی و تضعیف قدرت بنگاه‌های صنعتی کشور در سال‌های اخیر به سختی بتواند جوابگو باشد.

افزون بر این رکود سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان و مسکن به عنوان یکی از پیشران‌های مورد انتظار دولت برای به حرکت درآوردن موتور رشد اقتصادی هم دچار اختلال شده است. آمارهای رسمی بانک مرکزی وضعیت سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان و مسکن را به خوبی به تصویر می‌کشد.

تغییر شاخص‌های صنعت و مسکن از ۱۳۹۰ تا بهار ۹۴ (درصد)

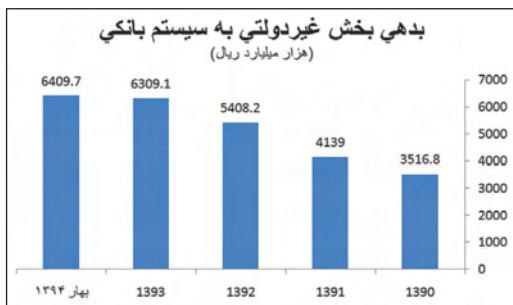
سال	شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی	جواز تاسیس واحدهای صنعتی		پروانه بهره‌برداری واحدهای صنعتی	
		تعداد	سرمایه‌گذاری	تعداد	سرمایه‌گذاری
۱۳۹۰	۶.۵	-۰.۳	-۹.۱	-۵.۵	-۱۴.۲
۱۳۹۱	-۸.۳	-۸.۴	-۳۱.۶	-۳۳.۸	-۳۴.۲
۱۳۹۲	-۴.۰	۱۹.۳	۱۰۱.۵	-۲۰.۵	۲۸.۴
۱۳۹۳	۶.۵	-۴.۳	-۱۶.۴	۱۶.۷	۱۱.۲
بهار ۱۳۹۴	-۴.۲	-۶.۴	-۲۳.۷	-۱۰.۲	-۲۳.۴
سال	تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در مناطق شهری	سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساختمان‌های جدید مناطق شهری			
		تهران	شهرهای بزرگ	سایر مناطق شهری	کل مناطق شهری
۱۳۹۰	۶۸	۶۰	-۴.۵	-۵.۷	۲۳.۱
۱۳۹۱	-۲۲.۸	۱۹.۸	-۴.۶	-۲.۴	۵۴.۷
۱۳۹۲	-۱۷.۶	-۵.۷	-۶.۱	-۷.۶	۲۳.۱
۱۳۹۳	-۵۱.۸	-۳۶.۱	-۲۶.۲	-۳۲.۱	۷.۵
بهار ۱۳۹۴	-۳۶.۲	-۰.۳	-۲۱.۰	-۱۷.۸	-۶.۹

به نحوی که بخش نفت در سال‌های ۹۰ تا ۹۲ رشد منفی داشته و تنها در سال گذشته ۳.۸ درصد رشد کرده است. در حالی که بخش کشاورزی وضعیت باثبات‌تری داشته و توانسته رشد مثبت را در سال‌های ۹۱ تا ۹۳ تجربه کند. افزون بر اینکه بخش خدمات تنها در سال ۹۲ شاید ریزش ارزش افزوده بوده و بخش‌های مولد و اشتغال‌زای صنعتی ایران یعنی صنعت و معدن و ساختمان بانوسان در ریزش و رویش دست و پنجه نرم کرده است. یکی از متغیرهای کلیدی در نبض نامنظم اقتصاد ایران کم شدن تولید نفت و البته ریزش سهم ایران از صادرات جهانی نفت است به نحوی که تولید نفت از ۳.۶ میلیون بشکه در روز در سال ۹۰ به ۳.۱ میلیون بشکه در پایان بهار امسال رسیده که افت ۵۲۶ هزار بشکه‌ای را نشان می‌دهد. به سبب همین میزان افت تولید، صادرات ۲۰۷ هزار بشکه‌ای ایران در سال ۹۰ با ۶۸۵ هزار بشکه کاهش به ۱،۴۲۲ هزار بشکه در بهار امسال رسیده است. به واقع دولت حسن روحانی برای به حرکت درآوردن موتور اقتصاد نه تنها دلاری از درآمدهای نفت بالای ۱۰۰ دلاری گذشته را در اختیار ندارد، بلکه هم نفت کمتری فروخته و هم ارزان‌تر چرا که قیمت جهانی نفت روندی نزولی را تجربه می‌کند. تدابیر دولت برای جبران کسری بودجه ناشی از افت درآمدهای نفتی در حال حاضر بر گزینه‌هایی چون فروش نفت بیشتر و بازپس‌گیری سهم از دست‌رفته ایران از رقبای سنتی‌اش از جمله عربستان و کشورهای همسایه با سیاست‌های نفتی و خارجی این کشور از یک سو و کاهش سهم واریزی صندوق توسعه ملی از سوی دیگر برای مصون نگه‌داشتن اقتصاد از تکان‌های احتمالی است؛ اما چالش اصلی این است که با تنش در روابط سیاسی دو کشور ایران و عربستان، آیا بازپس‌گیری بازارهای نفتی اشغال شده ایران به آسانی میسر خواهد بود؟

بحران تقاضا و تامین مالی دشوار

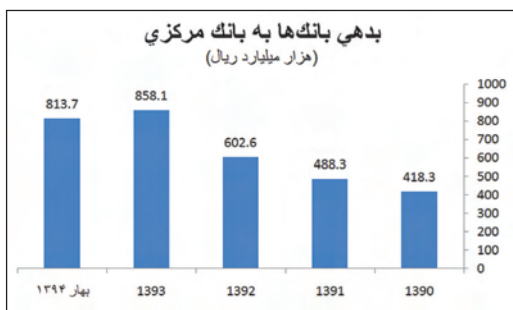
دولت برای نجات اقتصاد گرفتار بیماری‌های به ارث رسیده از دولت قبل در دو سال و نیم گذشته تلاش کرد؛ نخست تب اقتصاد (تورم) را پایین آورد، رانت پولی و ارزی را با باز بردن فاصله نرخ تورم و نرخ سود بانکی و ثبات در بازار ارز از بین ببرد، تسهیلات اندک باقی مانده بانکی را با لطایف‌الحیلی به سمت سرمایه‌در گردش بنگاه‌های اقتصادی سوق دهد تا اقتصاد را از رکود ناشی از عرضه خارج کند و همه را آماده شرایط پس‌تحریم سازد؛ سقوط قیمت نفت در دسترس‌ساز شده و امیدواری‌ها به

بدهی بخش غیر دولتی به سیستم بانکی	
سال	هزار میلیارد ریال
۱۳۹۰	۳۵۱۶.۸
۱۳۹۱	۴۱۳۹
۱۳۹۲	۵۴۰۸.۲
۱۳۹۳	۶۳۰۹.۱
بهار ۱۳۹۴	۶۴۰۹.۷

بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی	
سال	هزار میلیارد ریال
۱۳۹۰	۴۱۸.۳
۱۳۹۱	۴۸۸.۳
۱۳۹۲	۶۰۲.۶
۱۳۹۳	۸۵۸.۱
بهار ۱۳۹۴	۸۱۳.۷

نمودار زیر روند فزاینده بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی را به تصویر می‌کشد، نموداری که آینه‌ای است از اینکه چرا قیمت تمام شده پول در شبکه بانکی کشور بالاست و به دلیل بالا بودن نرخ سود اضافه برداشت‌های بانک مرکزی به میزان ۳۴ درصد و تلاش بانک‌ها برای رهایی از این هزینه‌های سنگین از طریق جذب سپرده‌های مردم باعث شده تا بانک مرکزی برای کاهش نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات بانکی با مشکل مواجه شود. البته اگر دولت بتواند بدهی خود به شبکه بانکی را کاهش دهد، این انتظار وجود دارد که بانک‌ها هم پول بانک مرکزی را بدهند تا جریمه ۳۴ درصدی ندهند.

جدول زیر نسبت تسهیلات غیر جاری بانک‌ها شامل مطالبات سررسید شده، معوق و مشکوک الوصول را در سال‌های اخیر به تصویر می‌کشد، تصویری تقریباً واقعی از فاصله گرفتن بانک‌های ایران از استانداردهای جهانی، چه اینکه نسبت تسهیلات غیر جاری بانک‌ها به کل تسهیلات

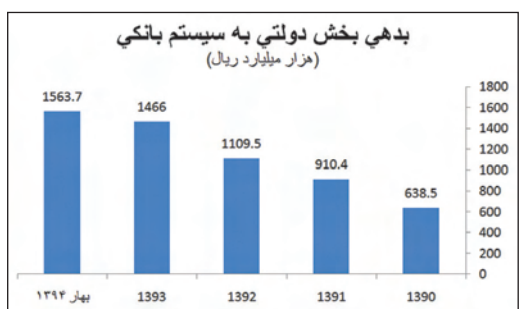
مبتنی بر بازگذاشتن دست بانک‌های دارای عملکرد بهتر با کاهش حجم سپرده‌های قانونی آنها نزد بانک مرکزی زود است، اما این احتمال وجود دارد که ابزارها و جهت‌گیری‌های اخیر هم به سبب اختلاف بر سر میزان و نحوه آزادسازی منابع بانکی و بیم از بازگشت تسهیلات پرداختی چندان کارایی مورد انتظار دولت را محقق نسازند.

بانک‌های گرفتار و دولت بدهکار

بانک‌های ایران به عنوان اصلی‌ترین گزینه تامین نقدینگی و منابع مالی بخش‌های مختلف خود گرفتار کوهی از انباشت مطالبات معوق و بدهی‌های دولت و بخش‌های دولتی و رسوب و ابر ماندن منابع خود هستند؛ بانک‌هایی که افزایش سرمایه نمی‌دهند، مطالبات از آنها زیاد است و ترازنامه دخل و خرج‌شان باهم نمی‌خواند. صورت‌های مالی بانک‌ها اگرچه به نظر نشان از برابری دارایی‌ها و بدهی‌ها روی کاغذ دارد اما با خارج کردن دارایی‌های مسموم و فاقد اثر ایجاد اعتبار واقعی، روشن خواهد شد که بانک‌های گرفتار خود در تله دولت بدهکار گرفتارند. افزون بر اینکه شبکه بانکی کشور به اذعان مقامات بانک مرکزی آمادگی لازم برای حضور دوباره در عرصه بین‌المللی را ندارد چه اینکه با استانداردهای جهانی فاصله دارند. نمودارهای زیر وضعیت بازار پولی ایران در سال‌های ۹۰ تا بهار ۹۴ را نشان می‌دهد.

بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی	
سال	هزار میلیارد ریال
۱۳۹۰	۶۳۸.۵
۱۳۹۱	۹۱۰.۴
۱۳۹۲	۱۱۰۹.۵
۱۳۹۳	۱۴۶۶
بهار ۱۳۹۴	۱۵۶۳.۷

بر اساس آمارهای بانک مرکزی، بدهی دولت و شرکت‌ها و موسسات دولتی در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا بهار ۱۳۹۴ به ترتیب ۱۵،۴، ۴۲،۶، ۲۱،۹، ۳۲،۱ و ۶،۷ درصد بیشتر شده است. یکی از تدابیر دولت برای کاهش بدهی‌های خود و شرکت‌هایش فروش اسناد خزانه است که به تازگی کلید خورده و باید دید چه استقبالی از این اوراق صورت می‌گیرد؟

نمودار اگرچه از رشد بدهی‌های بخش‌های غیردولتی به شبکه بانکی خبر می‌دهد اما درصد رشد آن کمتر از درصد رشد بدهی بخش دولتی به شبکه بانکی است به نحوی که در فاصله سال‌های ۱۳۹۰ تا بهار سال جاری بدهی بخش غیردولتی به سیستم بانکی به ترتیب ۲۰،۱، ۱۷،۷، ۳۰،۷، ۱۶،۷ و ۱،۶ درصد افزایش پیدا کرده است. بخش‌های غیردولتی امیدوارند با دریافت طلب‌شان از بخش دولتی و همچنین رونق فعالیت‌های اقتصادی از حجم بدهی‌های دستکم معوق خود کم کنند.

یکی از تدابیر دولت برای کاهش بدهی‌های خود و شرکت‌هایش فروش اسناد خزانه است که به تازگی کلید خورده و باید دید چه استقبالی از این اوراق صورت می‌گیرد

آینده چیست؟ خطری که سیاست‌های اقتصادی دولت تدبیر و امید را تهدید می‌کند، بازگشت به نقطه صفر از ترس رشد صفر درصدی اقتصاد و تداوم رکود است، منظور اینکه دولت بخواهد برای نیفتادن اقتصاد در دام رکود به سیاست‌های پولی دو سال و نیم گذشته پشت کند و راه رونق اقتصاد را در پمپاژ پول و ارز بداند. بی‌تردید تیم اقتصادی دولت بر حسب تجربه وزرای دولت روحانی، دارای تجربه آزمون و خطای گذشته است و ضرورت ایجاد می‌کند که تغییر ریل اقتصادی به معنای بازگشت به ریل‌های گذشته قلمداد نشود. از این رو دولت می‌تواند و باید با ادامه دادن سیاست‌های مهار تورم، به فکر راه‌های ایجاد رونق اقتصادی از مسیرهای جدید باشد به ویژه اینکه سیاست مهار تورم دیگر با تکیه بر سیاست‌های پولی به سختی میسر خواهد بود و برای همین انضباط پولی وقتی پایدار خواهد بود که سیاست‌های انضباط مالی هم جدی گرفته شود.

تنگنای اعتباری به عنوان شاهبیت گرفتاری‌های فعلی اقتصادی ایران وقتی قابل رفع خواهد بود که دولت افزون بر تلاش جهت استفاده از سرمایه‌های خارجی، نقشه راهی برای به کار گرفتن سرمایه‌های داخلی در اقتصاد تدوین کند، بی‌گمان بازار سرمایه یکی از جدی‌ترین گزینه‌ها برای جهت دادن به سرمایه‌های داخلی و خارجی است و ابزارهای تدوین و تصویب شده در بازار سرمایه و فرصت‌ها و بسترها و ظرفیت‌های بازار سرمایه یکی از امیدها برای کاهش فشارها علیه شبکه بانکی گرفتار است. استفاده از ظرفیت‌های بازار سرمایه نه تنها باعث رقابت پذیری و شفافیت در اقتصاد ایران خواهد شد بلکه تله‌های ناشی از فعالیت‌های واسطه‌گرایانه در بازارهایی چون ارز، مسکن و دیگر بازارهای رقیب با اثربخشی ضعیف در رشد اقتصادی را خنثی خواهد کرد. مشکل اینجاست که سیاست‌گذاران پولی تلقی‌شان از بازار سرمایه نه به عنوان مکمل بلکه رقیب بازار پولی در عمل شده است و همچنان شاهد نقش ضعیف بازار سرمایه در تامین مالی بخش‌ها و بنگاه‌های اقتصادی ایران هستیم.

خروج از تنگنای اعتباری آنهم در شرایطی که چشم‌انداز روشنی از بازار نفت و دسترسی به منابع ارزی ناشی از فروش نفت وجود ندارد، نیازمند عزم واقعی و عملی دولت به باز کردن گره‌های ایجاد شده و به ارث رسیده از گذشته و حال بر دست و پای سرمایه‌گذاران خارجی، بازار سرمایه و بهبود واقعی محیط کسب و کار و اعتماد شایسته به نقش آفرینی فعالان اقتصادی است. دولت حسن روحانی همچنان که نشان داده می‌تواند نرخ تورم و التهاب در اقتصاد ایران را کاهش دهد و با دیپلماسی فعال خود یکی از پیچیده‌ترین پرونده‌های عرصه سیاست‌های خارجی ایران را شاید در طول تاریخ کشور مدیریت کرده و تهدیدها را به فرصت تبدیل کند، حالا در ماه‌های باقی‌مانده حیات خود باید ۲ گام جدی بردارد؛ نخست صیانت از دستاوردهای دیپلماسی اش در برابر شیطینت‌های بیرونی و داخلی و دوم صیانت از دستاوردهای اقتصادی اش و محقق کردن وعده‌هایش با تغییر ریل دقیق، علمی و مبتنی بر رقابت و شفافیت سیاست‌های اقتصادی با هدف گذاری درست ایستگاه‌هایی که قرار است قطار اقتصاد ایران به سمت آن حرکت کند.

دستکم باید یک رقمی و دستکم کمتر از ۷ درصد باشد، اما سیاست‌های پولی سال‌های حیات دولت نهم و دهم به گونه‌ای رقم خورده که آمارهای رسمی نشان می‌دهد دستکم بین ۱۲ تا ۱۵ درصد از پول بانک‌ها بلوکه شده و عملاً قابلیت اعتباربخشی را ندارد.

افزون بر اینکه هر چند روند مطالبات غیر جاری بانک‌ها نسبت به کل تسهیلات پرداخت شده نزولی گزارش می‌شود، اما بیم آن می‌رود به سبب استمهال و تقسیط بدهی بدهکاران به بانک‌ها آنهم با نرخ بالاتر از آنچه قبلاً وام داده شده، باعث شود تا بازپس‌گیری تسهیلات پرداختی دشوار تر شده و دوباره حجم مطالبات غیر جاری بانک‌ها افزایش یابد.

نسبت تسهیلات غیر جاری* به کل تسهیلات بانکی			
سال	ریالی	ارزی	کل
۱۳۹۰	۱۵.۱	۱۵.۵	۱۵.۱
۱۳۹۱	۱۴.۲	۱۹	۱۷.۷
۱۳۹۲	۱۳.۲	۱۹	۱۴.۱
۱۳۹۳	۱۱.۲	۱۷.۷	۱۲.۱
بهار ۱۳۹۴	۱۲.۷	۱۷.۱	۱۳.۴

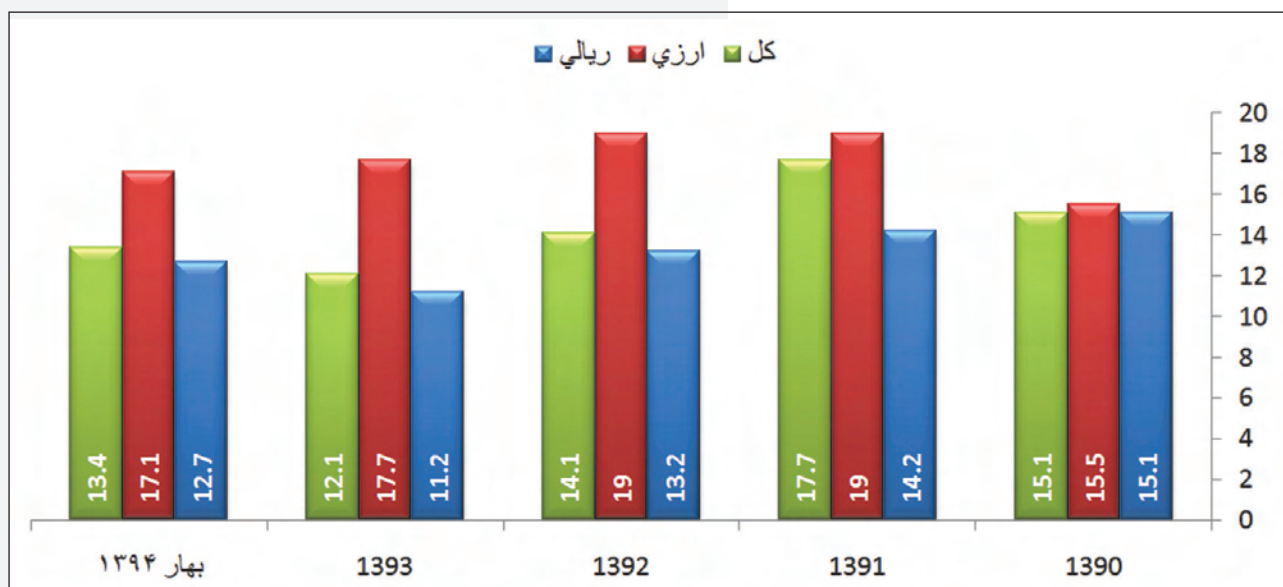
* تسهیلات غیر جاری شامل مطالبات سررسید گذشته معوق و مشکوک الوصول است

کار روحانی و تغییر ریل اقتصاد

آنچه در این نوشتار به آن اشاره شد، برشی است از واقعیت کیک اقتصادی ایران و البته با در نظر گرفتن مجموعه اثری که دولت گذشته به جا گذاشته بود، عملکرد دولت حسن روحانی به طور نسبی در حوزه اقتصاد قابل دفاع است ولیکن برای مقاوم‌سازی اقتصاد ایران از تهدیدها و چالش‌های داخلی و خارجی، دولت تدبیر و امید راه دشوارتری در پیش دارد و نسخه اقتصادی خورنده شده در ۲ سال و نیم گذشته، شاید برای درمان بیماری‌های اقتصادی کشور شفا بخش نباشد.

سوال جدی این است که تیم اقتصادی دولت حسن روحانی برای تغییر ریل اقتصاد ایران در سال‌های باقی‌مانده تا انتخابات دوازدهمین دوره ریاست جمهوری باید چه تدابیری ببندیشند و نسخه مطلوب آنها برای

نسبت تسهیلات غیر جاری به کل تسهیلات بانکی

مجتبی گودرزی

دبیر کمیته پذیرش مشتریان بورس کالای ایران

ورود آسان مشتریان به بورس کالا

در عصر مدیریت تغییر، بسیاری از سازمان‌ها جهت تعالی سازمانی به «بهبود سازمانی با محوریت فرآیندها» روی آورده‌اند، در این راستا، بهبود مستمر یک فرایند و یا ابزار بهبود بهره‌وری است که قصد دارد یک رشد ثابت و سازگار در تمامی قسمت‌های یک فرایند و یا فرایندهای مرتبط ایجاد کند. بهبود مستمر، پایداری فرایند و امکان بهبود آن را در آینده تضمین می‌کند. وقتی هدف، رشد و توسعه سازمان است، شناخت فرایندها، ایجاد تغییرات به هنگام، تحلیل بازخورد و اندازه‌گیری بهبود هر یک از مراحل فرایند ضروری است. بهبود مستمر می‌تواند اغلب با کاهش پیچیدگی و کاهش نقاط احتمالی شکست در جریان اجرای فرایندها به دست آید. بورس کالای ایران به عنوان یکی از نهادهای مهم مالی کشور، زمینه را برای حضور فعالان اقتصادی به منظور سرمایه‌گذاری و انجام معاملات در فضایی کاملاً شفاف فراهم نموده است که واحد پذیرش مشتریان به عنوان نقطه ورود فعالان به بورس کالا و یکی از واحدهای عملیاتی ایجادکننده شفافیت در بورس، در تعامل مستقیم با ذینفعان می‌باشد. برخی از فرایندهای موجود در این واحد به‌رغم جدید بودن، به دلیل پیروی از قوانین و مقررات قدیمی با شرایط فعلی حاکم بر بازار تضادهایی دارد که بعضاً باعث نارضایتی ذینفعان گردیده است. لذا در این مقاله سعی بر آن شده است که با اشاره به مشکلات موجود، تسهیلات ایجاد شده برای مشتریان معرفی گردند.

اولین گام برای ورود مشتریان به بورس کالا و انجام معامله کالای مورد نظر، دریافت کد مشتری از بورس کالا است که بر اساس مقررات ناظر بر آن و توسط واحد پذیرش مشتریان صورت می‌پذیرد.

فرایند صدور کد بطور خلاصه به قرار زیر است:

ارائه درخواست کتبی مشتری به کارگزار در قالب فرم‌های تعریف شده،

تکمیل مدارک مورد نیاز حسب قوانین و مقررات مربوطه،

ارائه درخواست خرید کالای خاص و مدارک مثبت آن جهت دریافت مجوز خرید (در صورت نیاز مشتری).

در این فرایند که با تعامل نزدیک بین مشتری، کارگزار و بورس صورت می‌پذیرد، بعضاً به دلایل مختلفی وقفه‌های کوتاه پیش می‌آید. معمولاً دلایل عمده ایجاد وقفه، تکمیل نبودن مدارک مورد نیاز یا نامعتبر بودن مدارک ارائه شده است. با این حال، واحد پذیرش مشتریان به منظور افزایش رضایت مندی ذینفعان، اقدام به بررسی و بهبود فرایند صدور کد مشتری نموده است. در بررسی ساختاری، قوانین و مقررات حاکم بر صدور کد مشتری توسط بورس کالا مورد بررسی قرار گرفته است و در بررسی امور فرایندی، حذف چرخه‌های غیر ضروری و اتوماتیک نمودن فرایندها مدنظر قرار گرفته است.

در بخش قوانین و مقررات حاکم، دستورالعمل مستقل ابعاد شناسایی مشتریان را بطور کامل به منظور افزایش شفافیت معاملات و حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران در بورس به شرح ذیل مشخص نموده‌اند:

دستورالعمل ثبت سفارش کالا (مصوب ۱۳۸۶ شورای عالی بورس) و دستورالعمل شناسایی مشتریان در بازار سرمایه (مصوب ۱۳۹۰ شورای عالی مبارزه با پولشویی)

بر اساس این دستورالعمل‌ها برای اخذ کد مشتری، کارگزار بایستی مدارکی به شرح ذیل از مشتری اخذ و بعد از کنترل و تطبیق با اصل (ممه‌ور به مهر «برابر اصل») به بورس ارائه نماید. مدارک عبارتند از: فرم درخواست کد مشتری؛ کپی اساسنامه شرکت، کپی روزنامه رسمی آخرین تغییرات شرکت، کپی آخرین آگهی روزنامه رسمی در خصوص اعضای هیات مدیره و دارندگان امضای مجاز شرکت، صورت‌های مالی آخرین دوره مالی شرکت به همراه آخرین گزارش حسابرس و بازرسی قانونی، کپی شناسنامه اعضای هیات مدیره و مدیر عامل شرکت و سایر مدارک، مجوزها و مستندات مثبت در خصوص فعالیت مشتری در حوزه‌های مرتبط با کالای مورد درخواست. پس از آن واحد پذیرش مشتریان بورس پس از مطابقت اطلاعات نسخه فیزیکی کلیه مدارک با اطلاعات درج شده در سامانه مشتریان شامل نام و نام خانوادگی، شماره ملی، تاریخ تولد، نام پدر، نشانی کامل، کد پستی محل سکونت و شماره تلفن و همچنین بررسی اصالت مدارک با سامانه‌ها از جمله سازمان ثبت احوال کشور، اقدام به ایجاد کد معاملاتی عام می‌نماید. برای صدور مجوز معاملاتی جهت خرید یک یا چند کالای خاص مشتری بایستی توسط مراجع ذیربط معرفی و سهمیه آن مشخص گردد که پس از آن میزان مجاز سهمیه از هر کالای خاص در سیستم‌ها تعریف می‌شوند. سپس برای هر مشتری (دارای تنها یک کد معاملاتی منحصر به فرد) یک پرونده فیزیکی و یک پرونده اعتباری تشکیل می‌شود که سطح فعالیت مورد انتظار مشتری برآورد و در آن درج خواهد شد.

برای بهبود حوزه قوانین، بررسی‌های مختلفی در خصوص شناسایی فلسفه نگارش قوانین و کارکرد قبلی و فعلی آنها توسط واحد پذیرش مشتریان صورت پذیرفته است. طبیعتاً با گذر زمان و به وجود آمدن سیستم‌های کنترلی در سطح کشور، امکان برآورده کردن اصلی‌ترین خواسته قانون‌گذار که همانا ایجاد شفافیت در بورس کالا است، به وجود آمده است. لذا پیشنهاد اصلاح مقررات به مراجع ذیربط ارسال خواهد شد تا پس از طی مسیر قانونی، تسریع و بهبود در فرایند پذیرش مشتریان حاصل گردد. برای بهبود امور فرایندی نیز چرخه‌های ارائه اطلاعات بین مشتری، کارگزار و بورس مورد بررسی قرار گرفت و ارائه تکراری و غیرضروری مدارک با در نظر گرفتن رعایت قوانین و مقررات حذف گردید. همچنین به منظور تسریع و بهبود کیفیت داده‌های اخذ شده از مشتریان، زمینه اتوماتیک نمودن استعلام‌ها از مراجع ذیربط برنامه‌ریزی شد که هم‌اکنون اتصال به سامانه‌های استعلام سازمان ثبت احوال کشور، سامانه استعلام شناسه اشخاص خارجی کشور و سامانه استعلام شناسه ملی شرکت‌ها برقرار است.

به هر روی، واحد پذیرش مشتریان بورس کالا ایران ضمن اجرای وظایف قانونی، مصمم است با تکیه بر روش «چرخه بهبود مستمر» و حسب شرایط حاکم بر بازار بهترین تعامل را با مشتریان و ذینفعان برقرار نماید و از هرگونه پیشنهاد بهبود استقبال می‌کند.

برای بهبود
حوزه قوانین، بررسی
های مختلفی در
خصوص شناسایی
فلسفه نگارش قوانین
و کارکرد قبلی و فعلی
آنها توسط واحد
پذیرش مشتریان
صورت پذیرفته است

اجرای صحیح تسهیلات سلف بانکداری اسلامی از طریق بورس کالا

پژوهش اجرای صحیح تسهیلات سلف بانکداری اسلامی از طریق بورس کالا ایران در آستانه برگزاری نخستین همایش مالی اسلامی در دو فصلنامه علمی و پژوهشی تحقیقات مالی اسلامی منتشر شد.

به نیازها معرفی کرده است. از جمله روش های تخصیص منابع در بانکداری اسلامی، اعطای تسهیلات بر مبنای عقد سلف به عنوان یکی از عقود مبادله ای است؛ به این صورت که بانک ها با پیش خرید محصولات تولیدی، متقاضیان منابع مالی (تولیدکنندگان) آن را تامین مالی می کنند.

این پژوهشگران معتقدند: به دلیل ناتوانی بانک ها در ورود به بخش واقعی اقتصاد جهت فروش محصول تولیدی متقاضی دریافت تسهیلات سلف در سررسید، اجرای این نوع از تسهیلات از سوی بانک ها در بانکداری اسلامی مورد بی مهری قرار گرفته است. همچنین در مواردی که بانک ها مبادرت به اعطای تسهیلات از این طریق می کنند، موازین شرعی به طور کامل رعایت نمی شود. آنها اظهار کردند: بازار سرمایه به عنوان بازاری بلندمدت به دلیل ورود نهادهای فعال در آن به بخش واقعی اقتصاد جهت تامین مالی نیازمندان به منابع مالی می تواند بانکداری اسلامی را در احیاء و اجرای هر چه بهتر تسهیلات سلف یاری کند؛ در واقع به دلیل

به گزارش «پایگاه خبری بورس کالا ایران»، بر اساس این پژوهش، بورس های تخصصی کالامی توانند بانکداری اسلامی را در احیاء و اجرای صحیح تسهیلات سلف، در مورد کالاهای قابل معامله در بورس تخصصی کالا یاری کند.

در این پژوهش که با عنوان «اجرای تسهیلات سلف در بانکداری اسلامی به کمک بورس تخصصی کالا در مورد کالاهای استاندارد بورسی» در شماره اخیر دو فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات اسلامی منتشر شد، بر توانایی بورس های کالایی در احیاء و اجرای صحیح تسهیلات سلف در بانکداری اسلامی تاکید شده است.

بر اساس این پژوهش که از سوی «محمدنقی نظرپور» دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه مفید و «یحیی لطفی نیا» مدرس موسسه غیرانتفاعی حکمت قم صورت گرفته است، بانک ها به عنوان واسطه های مالی در صدد انباشت سرمایه در کنار سایر عوامل تولید هستند و بانکداری اسلامی با توجه به وجود طیف مختلفی از نیازها در بخش متقاضیان منابع مالی، روش های مختلفی را جهت پاسخ

ناتوانی بانک‌ها در بانکداری اسلامی در ورود به بخش واقعی اقتصاد برای تامین مالی نیازمندان به نقدینگی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نهادهای فعال در بازار سرمایه تا حدودی می‌توان این نقیصه را با حداقل هزینه رفع کرد.

این دو استاد و مدرس دانشگاه تصریح کردند: از جمله نهادهای فعال بازار سرمایه که می‌تواند بانکداری اسلامی را در احیا و اجرای صحیح سلف یاری کند، بورس‌های تخصصی کالا است. در واقع بانک‌های اسلامی جهت اجرای صحیح تسهیلات تنها می‌توانند در مورد کالاهای استاندارد که در بورس تخصصی کالاها قابل معامله است، از این ظرفیت استفاده کنند.

کالاهای پیش روی بانک بعد از اعطای تسهیلات سلف

آتی کالای موضوع تسهیلات سلف در بورس تخصصی کالا در زمان ارائه درخواست و همچنین بررسی شرایط خود در رابطه با میزان دسترسی به سود در تسهیلات سلف اعطایی به تولیدکننده اقدام به بررسی درخواست تولیدکننده کالای موضوع تسهیلات سلف می‌کند و در صورتی که شرایط بازار بتواند نظر بانک را از منظر سود و سایر شرایط همچون اعتبار متقاضی تسهیلات سلف متقاعد کند، به اعطای تسهیلات سلف اقدام می‌کند.

«محمدنقی نظرپور» و «یحیی لطفی نیا» با بیان اینکه بانک‌ها پس از اعطای تسهیلات سلف می‌توانند راه‌های مختلفی در پیش گیرند، گفت: روش اول به این طریق است که بانک تا زمان سررسید قرارداد منتظر بماند تا تولیدکننده، کالای موضوع سلف را به بانک تسلیم کند و بانک آن را به صورت نقدی به فروش برساند. در این حالت بانک از مابه‌التفاوت قیمت پرداختی به تولیدکننده و قیمت دریافتی از بابت فروش کالای تحویلی بورس کالا سود کسب کند. این دو استاد و مدرس دانشگاه افزودند: در روش دوم بانک می‌تواند از سررسید تسهیلات پرداختی سلف اقدام به فروش کالای موضوع سلف به شخص ثالثی کند، ولی از آنجا که فروش مبیع پیش از سررسید در قرارداد سلف جایز نیست، این شیوه قابلیت کاربرد ندارد؛ با این حال برخی از محققان با طراحی سلف موازی بر این مشکل فایز آمدند.

این گزارش حاکی است، از نگاه «محمدنقی نظرپور» و «یحیی لطفی نیا»، مهمترین مزیت‌های راهکار ارائه شده شامل دور شدن بانکداری اسلامی از مشکلات شرعی تسهیلات سلف، ایجاد شفافیت در معاملات سلف، آشنایی تولیدکنندگان با بورس تخصصی کالا، تقویت صنعت بسته بندی تولیدات داخلی و ایجاد تعامل بین بازار سرمایه و بانکداری اسلامی است.

کالاهای با سلف موازی بانکداری اسلامی رایاری کند

«محمدنقی نظرپور» دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه مفید و «یحیی لطفی نیا» مدرس موسسه غیرانتفاعی حکمت قم اعتقاد اینکه بورس تخصصی کالا با دارا بودن ویژگی‌هایی از جمله استاندارد بودن کالا و همچنین کشف قیمت کالاها قابل معامله در آن می‌تواند بانکداری اسلامی را در اعطای تسهیلات سلف با کاهش ریسک‌های شریعت و اقتصادی یاری کند، پیشنهاد کردند: این بورس بانکداری اسلامی را برای خروج از روند اجرای تسهیلات سلف قبل از سررسید تسهیلات در قالب سلف موازی یاری کند. این دو محقق در پایان تاکید کرده‌اند که احیا و اجرای صحیح تسهیلات سلف در بانکداری اسلامی گام مهمی جهت حمایت از تولیدکنندگان داخلی به منظور دسترسی سهل‌تر به منابع مالی فراهم می‌کند.

«محمدنقی نظرپور» دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه مفید و «یحیی لطفی نیا» مدرس موسسه غیرانتفاعی حکمت قم با اشاره به اینکه بورس تخصصی کالا، به عنوان یکی از نهادهای فعال بازار سرمایه در پاسخ به نیاز گذر از تجارت سنتی به تجارت مدرن طراحی و ایجاد شد، توضیح دادند: بورس کالا در سال‌های اولیه تشکیل خود به منظور کمک به کشاورزان برای پوشش ریسک قیمت کالاهای تولیدی خود راه‌اندازی شد. بورس تخصصی کالا، بازاری متشکل و سازمان یافته است که تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان یا تولیدکنندگان، کالای خود را به آن بازار عرضه می‌کنند.

این دو پژوهشگر افزودند: قسمت عمده معاملات در بورس کالا به منظور خرید و فروش و تحویل آینده انجام می‌شود. به طور کلی شرایط تشکیل بورس کالا مبتنی بر ویژگی‌های خاص برخی کالاهاست که این ویژگی‌ها عبارتند از نوسان‌های قیمتی، قابلیت تعیین درجه استاندارد آن، ذخیره‌سازی و تحویل. آنها تاکید دارند که بانک‌ها و بانکداری اسلامی، جهت استفاده از ظرفیت بورس تخصصی کالا به منظور اجرای صحیح سلف به این امر توجه داشته باشند که تنها می‌توانند در مورد کالاهای استاندارد که در بورس تخصصی کالا مورد معامله قرار می‌گیرد، اقدام کنند.

کالاهای اجرای صحیح تسهیلات سلف در مورد کالاهای استاندارد بورسی

«محمدنقی نظرپور» و «یحیی لطفی نیا» در خصوص راهکار اجرای صحیح تسهیلات سلف در مورد کالاهای استاندارد بورسی، با اشاره به اینکه بانک‌ها با توجه به نوع کالاهایی که در بورس‌های تخصصی معامله می‌شوند، به متقاضیان تسهیلات سلف، فراخوان اعطای تسهیلات می‌دهد، توضیح دادند: تولیدکننده با توجه به نوع کالای تولیدی خود و براساس قیمت و استاندارد تعریف شده در بورس تخصصی کالا برای کالای تولیدی خود به میزانی که به نقدینگی نیاز دارد، درخواست خود را به بانک‌ها برای دریافت تسهیلات سلف ارائه می‌کند؛ در واقع متقاضی تسهیلات سلف، میزان تقاضای خود برای دست‌یابی به نقدینگی مورد نیاز باید به قیمت سلف (اصولاً پایین‌تر از قیمت نقدی است) موجود در بورس تخصصی کالا توجه کند و درخواست خود را براساس آن تنظیم کند.

این دو پژوهشگر ادامه دادند: به عنوان مثال، اگر تولیدکننده گندم به یک میلیارد ریال نقدینگی برای انجام فرایند تولید نیاز داشته باشد، با مراجعه به بورس تخصصی کالا و بررسی وضعیت معاملات گندم و دریافت قیمت سلف گندم در روز ارائه درخواست تسهیلات به بانک که در اینجا به فرض پانصد هزار ریال برای هر کیسه ۵۰ کیلوگرمی است، اقدام به پیش‌فروش ۲ هزار کیسه گندم ۵۰ گرمی به بانک می‌کند. بانک نیز براساس شرایط حاکم بر بازار

اجرای شدن برجام ورکورد زنی معاملات آتی

حمید شهاب الدینی پاریزی
کارشناس توسعه بازار مشتقه

پس از فراز و نشیب‌های فراوان در طول دو سال و نیم اخیر در نهایت توافق هسته‌ای به مرحله اجرا رسید. بطوریکه روز شنبه مورخ ۲۶ دی ماه ۹۴ رسماً کشورهای ۵+۱، اتحادیه اروپا و سازمان ملل تحریم‌های ظالمانه خود علیه ایران را لغو نمودند. اما این موضوع در بازارهای مالی ایران، به خصوص بازار آتی بورس کالا، تأثیر زیادی داشته است.

کمزودیک شدن به روز اجرای شدن برجام

در چند سال اخیر بیشترین میزان نوسان در قیمت‌های آتی و نقدی مربوط به زمانهایی است که اخبار مربوط به توافق هسته‌ای منتشر شده است. هفته منتهی به ۲۵ دی ماه نیز اخبار مربوط به روز اجرای شدن برجام اثر قابل توجهی در نوسان قیمت‌ها و در نتیجه افزایش حجم معاملات داشته است. با نزدیک شدن به روز اجرای برجام نوسانات نرخ دلار نیز افزایش یافت. البته نرخ دلار که در چند ماه اخیر به دلیل کاهش شدید قیمت جهانی نفت روند صعودی داشت، با اعلام اخبار مربوط به قطعیت در اجرای برجام روند کاهشی به خود گرفت. بطوریکه نرخ دلار پس رسیدن به سقف ۳۷۳۰ تومان، روند کاهشی به خود گرفت و در روز قبل از اجرای برجام به ۳۵۶۰ تومان نیز رسید. این کاهش بیش از دو درصدی نقش مهمی در افزایش نوسانات بازار نقدی و آتی سکه داشت.

کافزایش نوسان قیمت‌های بازار

افزایش حجم معاملات بازار آتی معمولاً همراه با افزایش نوسان نرخ‌های بازار است. در واقع مهم‌ترین علت افزایش حجم معاملات افزایش نوسان نرخ‌های بازار است. همانطور که بیان شد، مهم‌ترین دلیل افزایش نوسانات نیز مربوط به اخبار روز اجرای شدن برجام بوده است. این موضوع در هفته قبل از شروع برجام بسیار مشهود بود، بطوریکه سررسید تیر ماه در روز شنبه با نرخ ۹۶۲ هزار تومان باز شد و در روزهای بعد تا ۹۹۹ هزار تومان صعود کرد و سپس آخر هفته با قیمت حدود ۹۳۱ هزار تومان بسته شد، یعنی یک افزایش ۴۰ هزار تومانی و سپس کاهش ۷۰ هزار تومانی در قیمت‌ها در طول هفته مذکور اتفاق افتاده است. این میزان نوسان در قیمت‌های آتی نیز در چندین ماه اخیر بی سابقه بوده است. نمودار ۲ تغییرات قیمت سررسید تیر ماه طی هفته منتهی به ۲۵ دی ماه را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. نوسان قیمت سررسید تیر ماه (هفته منتهی به ۲۵ دی ماه)

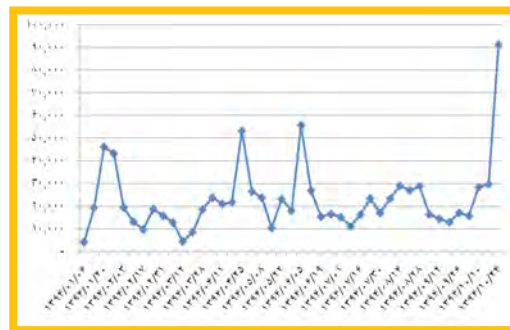

کافزایش مشتریان فعال بازار

طبق روال چند سال اخیر و احتمال نوسان قیمت‌ها در روزهایی که اخبار مربوط به توافق هسته‌ای و اجرای برجام منتشر می‌شود، بسیاری از معامله‌گران و سرمایه‌گذاران جهت کسب سود از نوسانات احتمالی وارد بازارهای مالی مختلف می‌شوند.

در هفته منتهی به ۲۵ دی ماه حجم معاملات قراردادهای آتی سکه طلای بورس کالا نسبت به هفته‌های قبل از آن افزایش چشمگیری داشته است. در روز یکشنبه ۲۰ دی ماه حجم معاملات به بیش از ۲۰ هزار قرارداد رسید که از اسفند سال ۹۲ تا کنون چنین رکوردی در معاملات روزانه ثبت نشده است. همچنین حجم معاملات هفتگی نیز در هفته مذکور به بیش از ۹۱ هزار قرارداد رسیده است که این حجم معاملات هفتگی نیز در دو سال اخیر بی سابقه بوده است. بیشترین حجم معاملات هفتگی در سال ۹۳ در هفته آخر آذر ماه آن سال بوده که کمتر از ۶۹ هزار قرارداد معامله شده است. امسال نیز تا قبل از هفته منتهی به اجرای شدن برجام بیشترین حجم معاملات هفتگی ۵۵ هزار قرارداد در هفته اول شهریور ماه بوده است. نمودار زیر حجم معاملات هفتگی قراردادهای سکه طلا از ابتدای امسال را نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود حجم معاملات در هفته قبل از اجرای شدن برجام به شدت افزایش یافته است.

نمودار ۱. حجم معاملات هفتگی قراردادهای آتی بورس کالای ایران سال ۹۴

میانگین حجم معاملات هفتگی از ابتدای امسال حدود ۲۳ هزار قرارداد در هفته بوده و این عدد برای سال قبل حدود ۳۰ هزار قرارداد در هفته بوده است. علاوه بر این میانگین حجم معاملات روزانه از ابتدای امسال نیز حدود ۴۲۰۰ قرارداد در روز است. این عدد برای سال قبل بیش از ۵۴۰۰ قرارداد در روز بوده است. حال سوالی که پیش می‌آید این است که چه عواملی باعث افزایش شدید حجم معاملات در هفته منتهی به ۲۵ دی ماه شده است؟ در ادامه به بررسی مهم‌ترین عوامل موثر در افزایش حجم معاملات آتی سکه طلا در بورس کالای ایران پرداخته می‌شود.

ک منبع: سایت اتحادیه طلا، جواهر و سکه تهران

همانطور که در نمودار فوق مشخص است بیشترین قیمت سکه در دی ماه امسال مربوط به شنبه هفته مذکور (۹۴/۱۰/۱۹) است. لازم به ذکر است که قیمت نقدی سکه به نرخ ۹۶۶ هزار تومان رسید که این نرخ بیشترین نرخ از ابتدای اردیبهشت ماه امسال است. این افزایش نرخ قیمت نقدی سکه باعث شد تا اختلاف نرخ سررسید تیر ماه با قیمت نقدی سکه افزایش یافته از حدود ۷ هزار تومان تا ۳۵ هزار تومان نیز برسد. اما در اواخر هفته با نزدیک شدن به روز اجرای برجام، با کاهش قیمت نقدی اختلاف قیمت نقدی و آتی دوباره به سطح قبلی کاهش یافت.

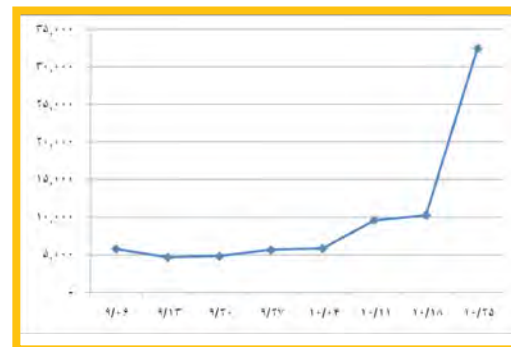
ک نوسان قیمت جهانی اونس طلا

پس از گذشت ۱۰ سال فدرال رزرو تصمیم تاریخی خود مبنی بر افزایش نرخ بهره آمریکا را ماه قبل عملی کرد و بیشینه نرخ بهره مرجع را از ۰٫۲۵ درصد به ۰٫۵ درصد ارتقا داد. تصمیمی که اکثر کارشناسان اقتصادی معتقد بودند که ارزش اونس جهانی را تا حدودی کاهش می دهد، اما به دلیل نوسانات چند ماهه اونس جهانی، این فلز گرانبها تمام محدوده کاهش خود را تا قبل از اعلام نظر قاطع فدرال رزرو پیش خور کرده و دیگر جایی برای کاهش بیشتر باقی نگذاشته بود. این رویداد به عنوان مهمترین اتفاق بازارهای جهانی تلقی می شد چرا که پس از اتمام دوره باز خرید اوراق قرضه دولتی آمریکا (برنامه تسهیل کمی)، شایعات زیادی در رابطه با افزایش زود هنگام نرخ بهره در سراسر بازارهای جهانی گسترده شده بود و هر بار پس از مخابره پیغامی هر چند کوچک از مقامات رسمی بانک مرکزی آمریکا، گمانه زنی ها درباره افزایش نرخ بهره شدت می گرفت و همگام با آن شاخص دلار تقویت شده و بهای طلا رو به کاهش می رفت. بدین ترتیب بازار جهانی طلا تا قبل از افزایش واقعی نرخ بهره، با پیشخور شدن قیمت مواجه شد. کاهش های پیاپی بهای نفت و کاهش تورم جهانی نیز فشار مضاعفی را بر قیمت طلا وارد ساخت، اما با شروع سال جدید میلادی و مطابق سالهای پیشین، نرخ جهانی طلا در ماه ژانویه روند صعودی در پیش گرفت و بطوریکه قیمت جهانی طلا در هفته منتهی به ۱۸ دی ماه به اوج خود در ماه اخیر رسید. قیمت جهانی اونس طلا با صعود ۴۰ دلاری، در انتهای آن هفته به نرخ ۱۱۰۴ دلار به ازای هر اونس رسید. در این میان به دلیل بسته بودن بازارهای جهانی طلا در روزهای شنبه و یکشنبه و اینکه به گفته کارشناسان سطوح حمایتی مستحکمی در بازارهای بین الملل و به خصوص بازار طلا فراهم شده و احتمال رشد قیمت طلا بیش از احتمال کاهش آن است بسیاری از معامله گران آتی اقدام اخذ موقعیت خرید در اوایل هفته نمودند، این موضوع با افزایش حجم فعالان بازار کاملا مشهود است، اما با باز شدن بازار جهانی طلا در روز دوشنبه و کاهش قیمت جهانی طلا قیمت نقدی داخلی طلا و در نتیجه قیمت های آتی سکه به شدت کاهش یافت. ناگفته نماند که افزایش زمان معاملات، راه اندازی سیستم آنلاین آتی (و جا افتادن این سیستم)، کاهش وجه تضمین و افزایش سقف موقعیت های باز هر مشتری موجبات افزایش سهولت و ترغیب معامله گران برای ورود به بازار مشتقه را فراهم کرده است. این موارد نیز تاثیر به سزایی در افزایش جذابیت بازار و در نتیجه افزایش فعالان بازار داشته است.

بازار آتی سکه نیز به دلیل جذابیت فراوان آن و امکان استفاده از اهرم مالی بالا مورد توجه بسیاری از فعالان بازارهای مالی و سرمایه گذاران ایران است. ابتدای هفته قبل از اجرایی شدن برجام با باز شدن بازار آتی و افزایش قیمت نسبت به هفته قبل، معامله گرانی که دارای موقعیت فروش باز در بازار بودند، با افزایش نرخ سکه و رسیدن به آستانه ضرر، جهت جلوگیری از افزایش ضرر خود اقدام به بستن موقعیت های خود نمودند. در این میان به دلیل بسته بودن بازارهای جهانی طلا و اینکه به گفته کارشناسان سطوح حمایتی مستحکمی در بازارهای بین الملل و به خصوص بازار طلا فراهم شده و احتمال رشد قیمت طلا بیش از احتمال کاهش آن است در کنار خبرهای مربوط به اجرایی شدن برجام و پیش بینی کاهش نرخ دلار، معامله گران زیادی، جهت اخذ موقعیت جدید با نظرات مختلف، وارد بازار آتی شدند، بطوریکه که مجموع مشتریان فعال در تمامی قرارداد های آتی و در کل هفته به حدود ۳۳ هزار نفر رسید.

در حالیکه در هفته های قبل از آن مجموع مشتریان فعال در تمامی قراردادها در کل هفته حدود ۱۰ هزار نفر بوده است. این آمار نشان می دهد که تعداد مشتریان فعال بازار به شدت افزایش یافته است. مهمترین علت این افزایش مشتریان فعال مربوط به اخبار اجرایی شدن برجام بوده است. این موضوع هم منجر به افزایش نوسان بازار و هم افزایش حجم معاملات بازار شده است. نمودار شماره ۳ تعداد مجموع مشتریان فعال هفتگی در دو ماه اخیر را نشان می دهد.

نمودار ۳. مجموع مشتریان فعال هفتگی

ک نوسان قیمت نقدی سکه طلا

همانطور که بیان شد در چند سال اخیر بیشترین نوسانات روزانه قیمت سکه طلا مربوط روزهایی است که اخبار مربوط به توافق هسته ای و برجام منتشر شده است. در هفته منتهی به ۲۵ دی ماه با انتشار اخبار مربوط به روز اجرایی شدن برجام نوسانات زیادی در قیمت نقدی سکه رخ داد. یکی از فاکتورهای مهم در تعیین قیمت های آتی سکه، قیمت نقدی در سکه طلا است. قیمت سکه نقدی نیز بطور مستقیم متاثر از دو عامل نرخ دلار و قیمت جهانی اونس طلا است. با تغییر هر یک از این دو متغیر قیمت سکه نیز متعاقب آن تغییر خواهد کرد. با توجه به این نکته نوسان در قیمت نقدی سکه یا هر کدام از عوامل آن، نرخ دلار و قیمت طلای جهانی، می تواند منجر به افزایش نوسان در قیمت های بازار آتی شود. در هفته مذکور نرخ دلار به بالاترین حد خود در ۲ سال اخیر رسید و با قیمت ۳۷۳۰ تومان معامله شد. این موضوع نقش زیادی در افزایش قیمت سکه نقدی و در نتیجه افزایش نوسان بازار آتی داشت. تغییرات قیمت نقدی سکه در نمودار شماره ۴ نشان داده شده است.

نمودار ۴. قیمت سکه طلا (دی ماه)

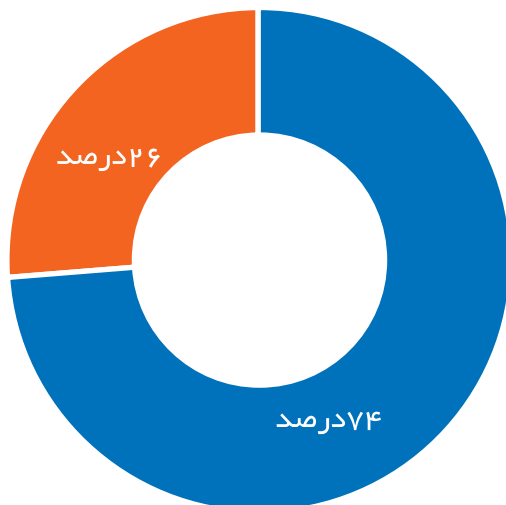
فصل پنجم

آمار معاملات انجام شده در بورس کالای ایران

از ابتدای تا دهم دی ماه ۱۳۹۴

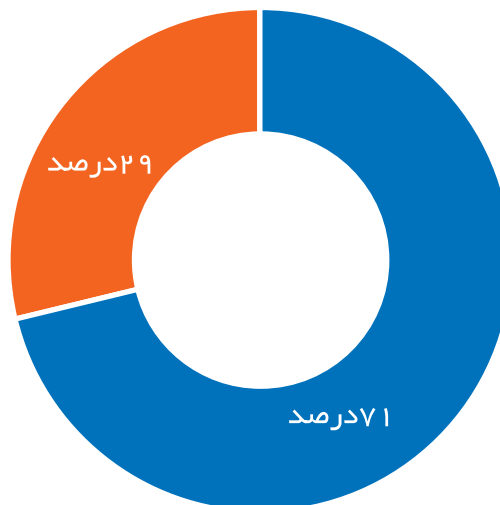
جمع کل معاملات بورس کالا در ۱۰ ماه گذشته

■ معاملات آتی
■ بازار فیزیکی

جمع کل معاملات بورس کالا در ۱۰ ماه سال گذشته

■ معاملات آتی
■ بازار فیزیکی

رشد معاملات تالار فرعی و محصولات کشاورزی

از مجموع کل معاملات انجام شده در بورس کالا از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه امسال در مجموع ۲۶ درصد معاملات به مبادلات آتی و ۷۴ درصد معاملات به مبادلات فیزیکی اختصاص یافت. این به معنای آن است که ارزش مبادلات آتی در سال جاری در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته کاهش داشته است. سال گذشته ۲۹ درصد از مبادلات بورس کالا به معاملات آتی اختصاص داشت و در مجموع ۱۲ هزار و ۶۹۷ میلیارد تومان قرارداد آتی مورد مبادله قرار گرفت. امسال در همین مدت جمع کل ارزش مبادلات آتی با احتساب مبادلات آتی زیره سبز و کنجاله سویا به ۸۱۵۹ میلیارد تومان رسیده است. ارزش کل معاملات آتی در سال جاری ۳۶ درصد کاهش داشته است. این در حالی است که آمارها نشان می دهد ارزش کل معاملات در تالار کشاورزی تاکنون ۱۴۷۷ درصد نسبت به سال قبل رشد داشته است. این در حالی است که مبادلات انجام شده در تالار فرعی نیز با رشد ۲ هزار و ۶۶۹ درصدی مواجه بوده است. امسال همچنین از ابتدای سال تاکنون ۴۱۶ کیلو طلا در بورس کالا داد و ستد شده است که این مقدار نسبت به سال قبل ۱۲۴ درصد رشد نشان می دهد.

آمارها همچنین بیانگر این است که از کل معاملات انجام شده در سال جاری ۲۴۰۰ میلیارد تومان در تالار صادراتی انجام شده که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۷٫۶ درصد نزول نشان می دهد. معاملات محصولات پتروشیمی، نفتی و فلزی نیز در سایه رکود اقتصادی در سال جاری با کاهش مواجه شده است.

حجم و ارزش محصولات معامله شده در بورس کالای طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

آمار معاملات		از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		در صد از کل		
	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	حجم	ارزش
محصولات صنعتی و معدنی	۸,۹۱۶,۰۰۶	۱۵۲,۶۳۰,۲۷۳,۹۷۹	۷,۰۹۶,۳۹۶	۹۵,۶۲۴,۹۱۳,۴۳۵	-۲۰	-۲۷	۴۱/۵	۴۱/۴		
محصولات کشاورزی	۴۴,۷۲۴	۵۷۲,۴۵۹,۰۴۵	۷۳۶,۳۳۵	۹,۰۲۵,۳۱۵,۳۷۵	۱۵۴۶	۱۴۷۷	۴/۳	۳/۹		
محصولات پتروشیمی	۲,۵۶۷,۸۴۲	۸۷,۸۲۹,۰۰۹,۰۲۵	۲,۱۱۷,۴۶۰	۶۵,۳۰۳,۱۵۷,۹۳۵	-۱۸	-۲۶	۱۲/۴	۲۸/۳		
محصولات فرآورده های نفتی	۶,۰۶۲,۰۲۸	۷۶,۸۸۴,۴۲۸,۲۶۹	۷,۱۲۸,۲۴۴	۶۰,۱۶۷,۴۳۳,۹۲۱	۱۸	-۲۲	۴۱/۷	۲۶/۱		
بازار فرعی	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۵,۸۷۳	۱۳۲,۵۰۱,۷۹۶	۳۰۷۵	۲۶۶۹	۰/۱	۰/۱		
* طلا	۱۸۶	۲۲۵,۰۵۴,۱۷۶	۴۱۶	۴۷۶,۵۹۳,۵۸۴	۱۲۴	۱۱۲	۰/۰	۰/۲		
جمع بازار فیزیکی	۱۷,۵۹۱,۱۰۰	۳۱۸,۱۴۶,۰۰۹,۹۹۳	۱۷,۰۹۴,۳۰۸	۲۳۰,۷۲۹,۹۱۶,۰۴۶	-۲/۸	-۲۷	۱۰۰	۱۰۰		
زیره سبز	۳۵۳	۲۸,۱۰۴,۱۳۰	۱۱۳	۸,۷۸۳,۸۳۰	-۶۸	-۶۹				
سکه طلا	۱,۱۸۳,۵۸۶	۱۲۶,۹۴۷,۶۹۸,۰۵۰	۸۶۶,۰۲۱	۸۱,۵۷۱,۰۶۷,۸۰۰	-۲۷	-۳۶				
کنجاله سویا	۰	۰	۱۵۸	۱۲,۰۲۷,۸۰۰	-	-				
جمع آتی	۱,۱۸۳,۹۳۹	۱۲۶,۹۷۵,۸۰۲,۱۸۰	۸۶۶,۲۹۲	۸۱,۵۹۱,۸۷۹,۴۳۰	-۲۶/۸	-۲۶				
* معاملات عرضه اولیه	۵۰۰,۰۰۰	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۲۰,۲۵۳	۱,۳۰۶,۳۹۰,۴۰۲	-۹۶	۵۷				
* معاملات ثانویه	۹۴۱,۰۳۰	۱,۶۵۶,۱۴۰,۲۵۳	۳۹۴,۱۰۶	۹۶۸,۵۶۴,۱۴۷	-۵۸	-۴۲				
گواهی سپرده کالایی	۰	۰	۱۴۱,۳۰۱	۸۸۲,۳۷۶,۹۱۸	-	-				
جمع کل معاملات شرکت بورس کالای ایران	۱۸,۵۳۲,۱۳۰	۴۴۶,۷۷۷,۹۵۲,۴۲۷	۱۷,۶۴۹,۹۶۷	۳۱۵,۴۷۹,۱۲۶,۹۴۳	-۴/۷۶	-۲۹				
صادراتی کیش	۲,۳۷۱,۷۸۶	۳۱,۹۷۱,۵۹۵,۸۰۴	۲,۴۷۱,۹۷۴	۲۲,۷۴۰,۶۹۸,۷۸۷	۴	-۲۸/۹				
کل صادراتی	۳,۴۸۱,۷۸۶	۳۳,۲۴۸,۷۰۴,۶۸۴	۴,۵۴۶,۹۷۴	۲۴,۰۶۱,۹۱۷,۶۸۲	۳۰/۶	-۲۷/۶				

* واحد طلا به کیلوگرم می باشد و در جمع کل محاسبه نشده است.

* تعداد قراردادهای آتی در جمع کل محاسبه نشده است.

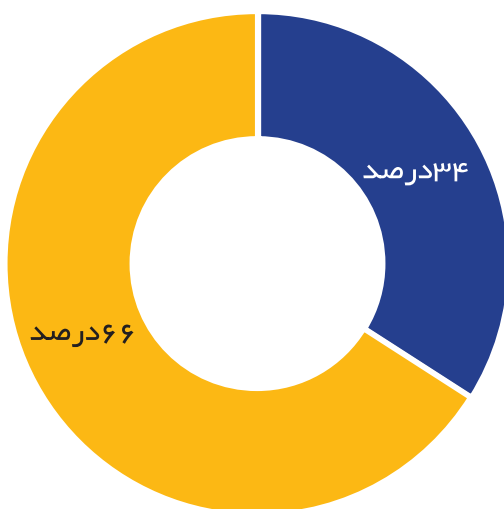
* میزان عرضه اولیه سنگ آهن سلف استاندارد گل گهر طی دوره سال ۱۳۹۳ در معاملات بازار فیزیکی محاسبه شده است.

* در دوره سال ۱۳۹۴ به میزان ۱۲۸۸۷ تعداد بشکه ضایعاتی و ۵۲۰۰۰ تراورس چوبی مورد معامله قرار گرفته است که در جمع حجمی محاسبه نشده است.

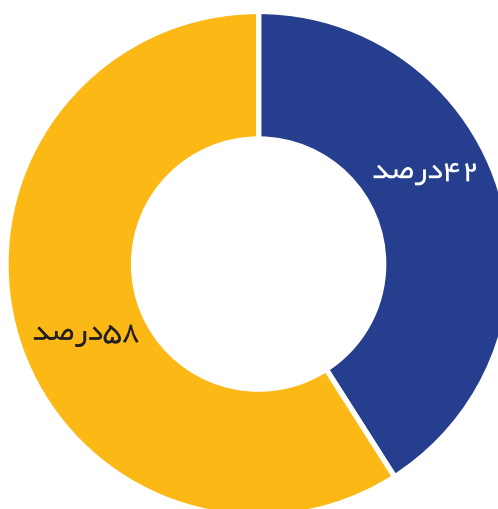
نوع معاملات انجام شده در بورس کالا - ۱۰ ماهه سال ۹۴

نقد سلف سلف استاندارد
نسبیه

نوع معاملات انجام شده در مدت مشابه پار سال

نقد سلف سلف استاندارد
نسبیه

مبادله ۲۳ هزار میلیارد تومان کالا در بازار فیزیکی

از ابتدای امسال تا ۱۱ دی ماه جمعاً ۱۷ میلیون تن کالا به ارزش ۲۳ هزار میلیارد تومان در بازار فیزیکی بورس کالا داد و ستد شده است که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل به لحاظ حجم ۲٫۸ درصد و به لحاظ ارزش ۲۷ درصد کاهش نشان می دهد. پار سال در همین مدت ۱۷٫۶ میلیون تن کالا به ارزش ۳۱٫۸ هزار میلیارد تومان به صورت فیزیکی مورد مبادله قرار گرفته بود. امسال نیز بخش عمده معاملات به مبادلات محصولات نفت و پتروشیمی و فلزی اختصاص دارد. تاکنون از مجموع کل معاملات انجام شده ۱۲ هزار و ۵۷۴ تن به معاملات تالار نفت و پتروشیمی اختصاص داشته و ۹۶۱۰ نیز مربوط به مبادلات تالار فلزی بوده است. در عین حال امسال تاکنون ۹۰۲ میلیارد تومان محصول کشاورزی مورد داد و ستد قرار گرفته است. آمارها نشان می دهد از مجموع کل معاملات انجام شده تاکنون ۱۵ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان به صورت نقد و ۷۸۰۰ میلیارد تومان آن در قالب قرارداد های سلف مورد داد و ستد قرار گرفته است. طبق آمارها همچنین نشان مبادلات نقد امسال در بازار فیزیکی نسبت به سال قبل ۲۵ درصد افزایش یافته است. سال گذشته در این مدت ۹٫۷ میلیون تن کالا به صورت نقد داد و ستد شده بود در حالی که این مقدار امسال به ۱۲٫۲ میلیون تن رسیده است.

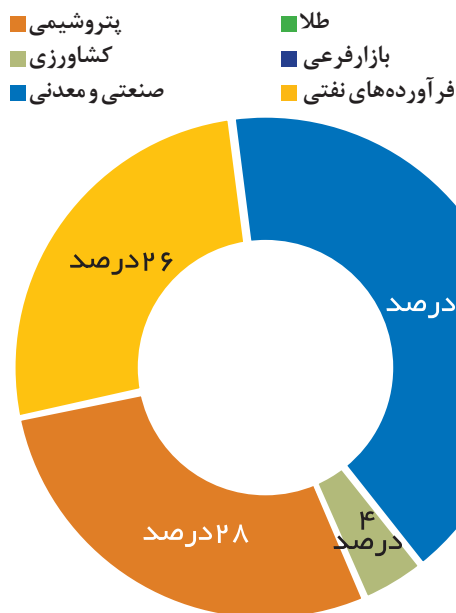
آمار معاملات محصولات صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده های نفتی، کشاورزی به تفکیک قراردادها طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

گروه اصلی کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۰۱/۰۱/۱۳۹۳ لغایت ۱۰/۱۰/۱۳۹۳		از تاریخ ۰۱/۰۱/۱۳۹۴ لغایت ۱۰/۱۰/۱۳۹۴		در صد تغییرات	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش
محصولات صنعتی و معدنی	سلف	۶,۶۳۷,۸۳۷	۱۱۰,۶۷۱,۹۳۸,۰۵۴	۴,۱۲۶,۳۹۰	۶۰,۶۰۸,۷۸۷,۳۶۲	-۳۸	-۴۵
	سلف استاندارد	۵۰۰,۰۰۰	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	-۱۰۰	-۱۰۰
	نسبیه	۱۲,۵۴۰	۱,۴۲۷,۲۱۱,۲۹۰	۷,۲۸۶	۳۶۹,۹۵۷,۳۷۰	-۴۲	-۷۴
	نقدی	۱,۷۶۵,۶۲۹	۳۹,۹۲۲,۶۷۸,۸۱۱	۲,۹۶۲,۷۲۰	۳۵,۱۲۲,۷۶۲,۲۸۷	۶۸	-۱۲
	جمع	۸,۹۱۶,۰۰۶	۱۵۲,۸۵۵,۳۲۸,۱۵۵	۷,۰۹۶,۳۹۶	۹۶,۱۰۱,۵۰۷,۰۱۹	-۲۰	-۳۷
محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی	سلف	۶۹۴,۳۱۲	۲۱,۳۶۲,۰۶۴,۰۵۴	۷۵۰,۹۹۲	۱۷,۳۸۹,۸۴۱,۵۷۸	۸.۲	-۱۹
	نسبیه	۱۰۰	۱,۳۹۳,۷۹۴	۴,۰۰۰	۳۶,۷۶۰,۰۰۰	۳۹۰.۰	۲۵۳۷
	نقدی	۷,۹۳۵,۴۵۹	۱۴۳,۳۴۹,۹۷۹,۴۴۵	۸,۰۴۰,۷۱۱	۱۰۸,۰۴۳,۹۹۰,۲۷۸	۷	-۲۵
	جمع	۸,۶۲۹,۸۷۰	۱۶۴,۷۱۳,۴۳۷,۲۹۳	۹,۲۴۵,۷۰۴	۱۲۵,۴۷۰,۵۹۱,۸۵۶	۷	-۲۴
محصولات کشاورزی	سلف	۰	۰	۰	۰	—	—
	نسبیه	۱,۵۸۰	۱۷,۶۶۴,۶۵۰	۹,۸۰۰	۱۵۳,۸۵۷,۸۳۵	۵۲۰	۷۷۱
	نقدی	۴۳,۱۴۴	۵۵۴,۷۹۴,۳۹۵	۷۲۶,۵۳۵	۸,۸۷۱,۴۵۷,۵۴۰	۱۵۸۴	۱۴۹۹
	جمع	۴۴,۷۲۴	۵۷۲,۴۵۹,۰۴۵	۷۳۶,۳۳۵	۹,۰۲۵,۳۱۵,۳۷۵	۱۵۴۶	۱۴۷۷
بازار فرعی	سلف	۰	۰	۳,۹۳۳	۳۲,۳۲۰,۶۱۴	—	—
	نقدی	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۱,۹۴۰	۱۰۰,۱۸۱,۱۸۲	۲۲۸۸	۱۹۹۳
	جمع	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۵,۸۷۳	۱۳۲,۵۰۱,۷۹۶	۳۰۷۵	۲۶۶۹
کل معاملات	سلف	۷,۳۳۲,۱۴۹	۱۳۲,۰۳۴,۰۰۲,۱۰۸	۴,۸۸۱,۳۱۵	۷۸,۰۲۰,۹۴۹,۵۵۴	-۳۳	-۴۱
	سلف استاندارد	۵۰۰,۰۰۰	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	-۱۰۰	-۱۰۰
	نسبیه	۱۴,۲۲۰	۱,۴۴۶,۲۶۹,۷۳۴	۲۱,۰۸۶	۵۶۰,۵۷۵,۲۰۵	۴۸.۳	-۶۱
	نقدی	۹,۷۴۴,۷۳۲	۱۸۳,۸۳۲,۲۳۸,۱۵۱	۱۲,۱۹۱,۹۰۶	۱۵۲,۱۳۸,۲۹۱,۲۸۷	۲۵	-۱۷
	جمع کل	۱۷,۵۹۱,۱۰۰	۳۱۸,۱۴۶,۰۰۹,۹۹۳	۱۷,۰۹۴,۳۰۸	۲۳۰,۷۲۹,۹۱۶,۰۴۶	-۲.۸	-۲۷

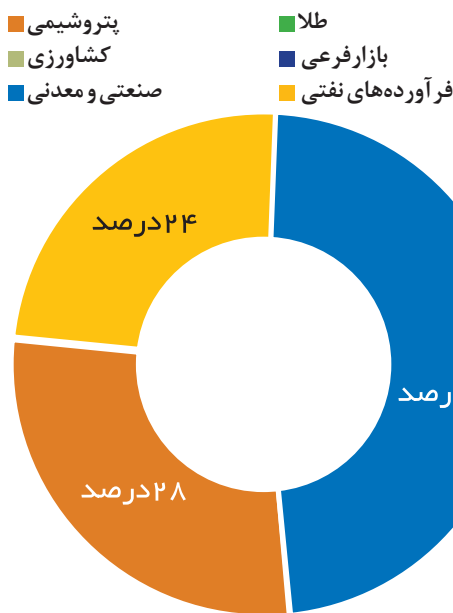
* در دوره سال ۱۳۹۴ به میزان ۱۲۸۸۷ تعداد بشکه ضایعاتی و ۵۲۰۰۰ تراورس چوبی مورد معامله قرار گرفته است که در جمع حجمی محاسبه نشده است.

ترکیب مبادلات انجام شده
در تالار فیزیکی بورس کالا-امسال

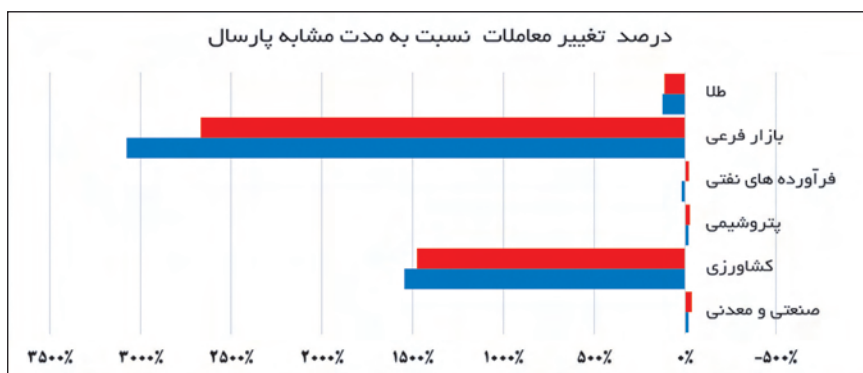

ترکیب مبادلات انجام شده
در تالار فیزیکی بورس کالا-پارسال

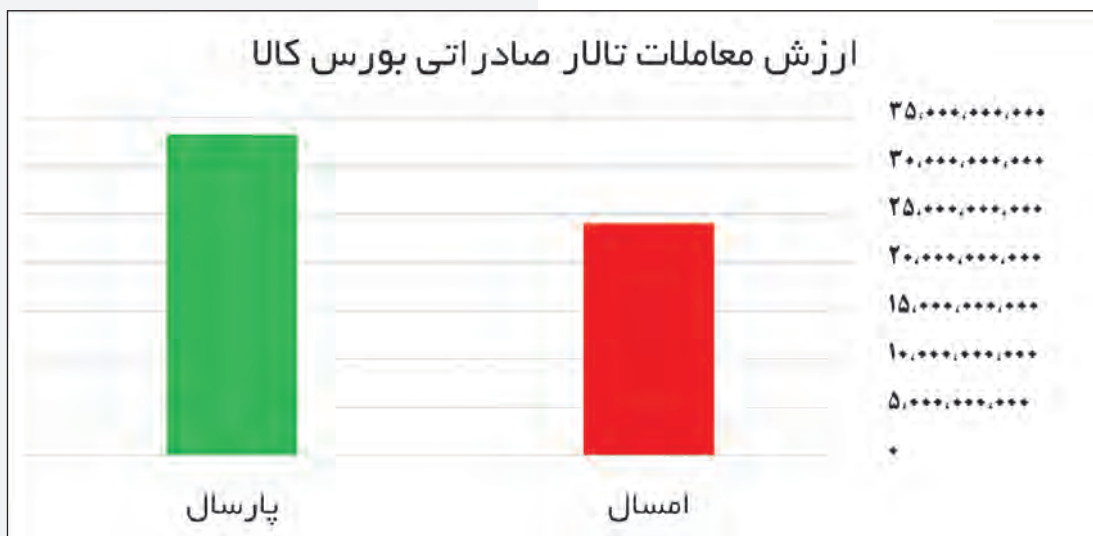
صعود تالار کشاورزی؛ نزول تالار فلزی

شاید به جرات بتوان گفت عمده ترین تحول در تالار فیزیکی بورس کالا مربوط به مبادلات کشاورزی بود که طی آن حجم و ارزش مبادلات این تالار به ترتیب با صعود ۱۵۴۶ و ۱۴۷۷ درصدی مواجه شد. اطلاعات آماری همچنین نشان می دهد، مبادلات انجام شده در تالار محصولات صنعتی و معدنی تحت تاثیر رکود اقتصادی با نزول مواجه بوده است به طوری که ارزش معاملات این تالار نسبت به مدت مشابه سال قبل با ۳۷ درصد کاهش به ۹۵۰۰ میلیارد تومان رسیده است در حالی که سال گذشته در همین مدت ۱۵ هزار و ۲۶۳ میلیارد تومان محصول فلزی در بورس کالا مورد مبادله قرار گرفته بود. به نظر می رسد کاهش بودجه های عمرانی دولت در کاهش معاملات این تالار نقش داشته است. امسال همچنین تالار فرعی با ۲۶۶۹ درصد رشد کارنامه مناسبی را تاکنون ثبت کرده است. اما ارزش معاملات محصولات پتروشیمی ۲۶ درصد و فرآورده های نفتی ۲۲ درصد کاهش داشت. امسال همچنین تاکنون ۱۱۲ درصد طلای بیشتری در تالار فیزیکی توسط سرمایه گذاران خریداری شده است.

حجم و ارزش محصولات معامله شده در تالار فیزیکی بورس کالا طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

درصد از کل	درصد تغییرات		از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۱ لغایت ۱۳۹۳/۰۱/۰۱		آمار معاملات
	حجم	ارزش	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	
۴۱/۴	۴۱/۵	-۲۷	-۲۰	۹۵,۶۲۴,۹۱۳,۴۳۵	۷,۰۹۶,۳۹۶	۱۵۲,۶۳۰,۲۷۳,۹۷۹	۸,۹۱۶,۰۰۶
۳/۹	۴/۳	۱۴۷۷	۱۵۴۶	۹,۰۲۵,۳۱۵,۳۷۵	۷۳۶,۳۳۵	۵۷۲,۴۵۹,۰۴۵	۴۴,۷۲۴
۲۸/۳	۱۲/۴	-۲۶	-۱۸	۶۵,۳۰۳,۱۵۷,۹۳۵	۲,۱۱۷,۴۶۰	۸۷,۸۲۹,۰۰۹,۰۲۵	۲,۵۶۷,۸۴۲
۲۶/۱	۴۱/۷	-۲۲	۱۸	۶۰,۱۶۷,۴۳۳,۹۳۱	۷,۱۲۸,۲۴۴	۷۶,۸۸۴,۴۲۸,۲۶۹	۶,۰۶۲,۰۲۸
۰/۱	۰/۱	۲۶۶۹	۳۰۷۵	۱۳۲,۵۰۱,۷۹۶	۱۵,۸۷۳	۴,۷۸۵,۵۰۰	۵۰۰
۰/۲	۰/۰	۱۱۲	۱۳۴	۴۷۶,۵۹۳,۵۸۴	۴۱۶	۲۲۵,۰۵۴,۱۷۶	۱۸۶
۱۰۰	۱۰۰	-۲۷	-۲/۸	۲۳۰,۷۲۹,۹۱۶,۰۴۶	۱۷,۰۹۴,۳۰۸	۳۱۸,۱۴۶,۰۰۹,۹۹۳	۱۷,۵۹۱,۱۰۰

مبادله ۴/۵ میلیون تن کالا در تالار صادراتی

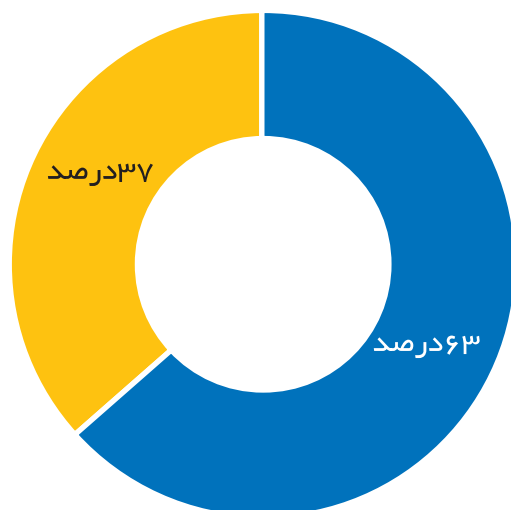
همان طور که در جداول پیداست ارزش معاملات تالار صادراتی نسبت به سال گذشته ۲۷,۶ درصد کاهش یافته است اما آمارها نشان می‌دهد امسال یک میلیون تن کالای بیشتری نسبت به سال قبل در تالار صادراتی دادوستد شده است. براساس این آمار امسال ۴,۵ میلیون تن کالا از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه مورد دادوستد قرار گرفته است در حالی که حجم دادوستدها در مدت مشابه سال گذشته ۳,۵ میلیون تن بوده است. این به معنای آن است که حجم مبادلات تالار صادراتی نسبت به سال قبل از رشد ۳۰ درصدی برخوردار بوده است.

حجم و ارزش محصولات معامله شده در تالار صادراتی بورس کالای طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

آمار معاملات	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات
	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	
صادراتی کیش	۲,۳۷۱,۷۸۶	۳۱,۹۷۱,۵۹۵,۸۰۴	۲,۴۷۱,۹۷۴	۲۲,۷۴۰,۶۹۸,۷۸۷	۴ - ۲۸.۹
کل صادراتی	۳,۴۸۱,۷۸۶	۳۳,۲۴۸,۷۰۴,۶۸۴	۴,۵۴۶,۹۷۴	۲۴,۰۶۱,۹۱۷,۶۸۲	۳۰.۶ - ۲۷.۶

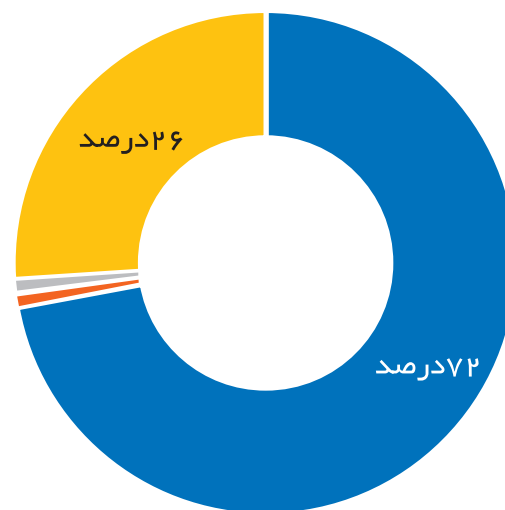
نوع معاملات تالار صنعتی و معدنی در سال ۹۴

نقد سلف سلف استاندارد
نسبیه

نوع معاملات تالار صنعتی و معدنی در مدت مشابه پار سال

نقد سلف سلف استاندارد
نسبیه

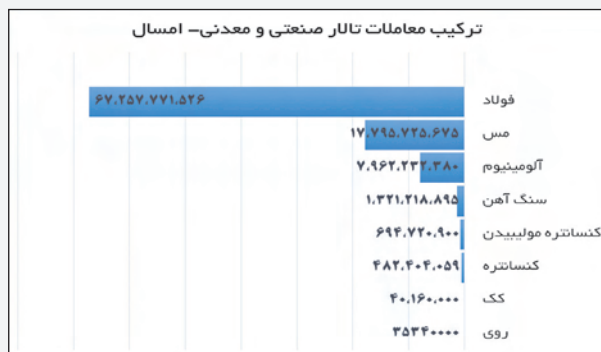

رشد مبادلات نقد در تالار صنعتی و معدنی

با وجود آنکه آمارها بیانگر آن است که ارزش مبادلات نقد در تالار فیزیکی بورس کالا نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱۲ درصد کاهش داشته است اما مقایسه ترکیب مبادلات انجام شده نشان می دهد که مقدار مبادلات انجام شده به صورت نقد در سال جاری با رشد همراه بوده است سال گذشته از مجموع کل معاملات انجام شده ۲۶ درصد به صورت نقد و ۷۲ درصد در قالب قرارداد های سلف مورد مبادله قرار گرفته که این نسبت در سال جاری به ۳۷ درصد مبادلات نقدی و ۶۳ درصد به صورت سلف تغییر کرد. البته سال گذشته ۱۵ هزار و ۲۸۵ میلیارد تومان محصول در تالار صنعتی و معدنی از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه مورد داد و ستد قرار گرفته بود که از این مقدار ۳۹۲۲ میلیارد تومان به صورت نقد داد و ستد شده بود و ۱۱ هزار میلیارد تومان آن به صورت سلف، اما در سال جاری از مجموع ۹۶۱۰ میلیارد تومان کالایی که داد و ستد شد ۳۵۱۲ میلیارد تومان به صورت نقد و ۶۰۶۰ میلیارد تومان به صورت سلف مورد داد و ستد قرار گرفت.

آمار معاملات محصولات صنعتی و معدنی به تفکیک قراردادها طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

گروه اصلی کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات
		ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	
محصولات صنعتی و معدنی	سلف	۱۱۰,۶۷۱,۹۳۸,۰۵۴	۴,۱۲۶,۳۹۰	۶۰,۶۰۸,۷۸۷,۳۶۲	۴,۱۲۶,۳۹۰	-۴۵
	سلف استاندارد	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	-۱۰۰
	نسبیه	۱,۴۲۷,۲۱۱,۲۹۰	۷,۲۸۶	۳۶۹,۹۵۷,۳۷۰	۷,۲۸۶	-۷۴
	نقدی	۱,۷۶۵,۶۲۹	۲,۹۶۲,۷۲۰	۳۵,۱۲۲,۷۶۲,۲۸۷	۲,۹۶۲,۷۲۰	-۱۲
جمع	۸,۹۱۶,۰۰۶	۱۵۲,۸۵۵,۳۲۸,۱۵۵	۹۶,۱۰۱,۵۰۷,۰۱۹	۷,۰۹۶,۳۹۶	-۳۷	-۲۰

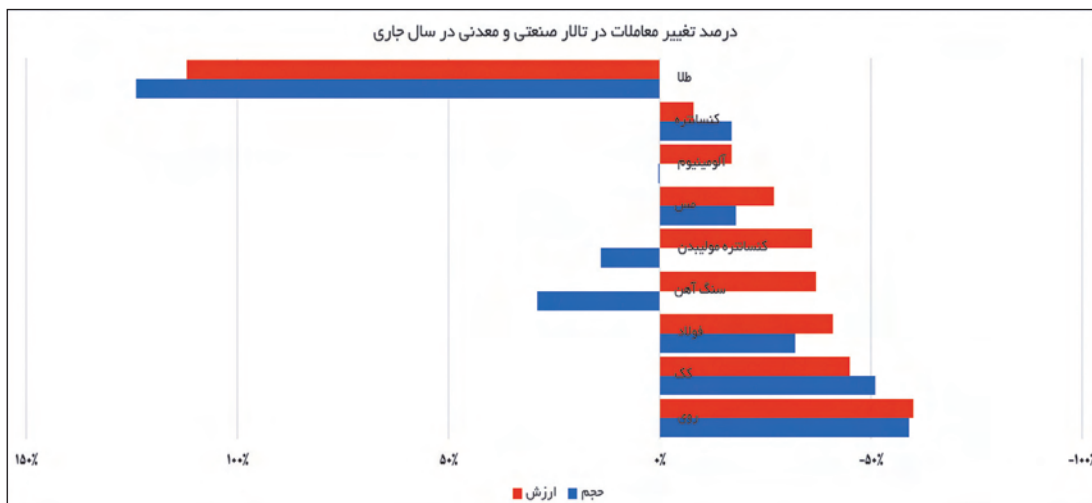
رشد معاملات نقد فولاد

همان طور که در جدول پیداست مقدار معاملات محصولات فولادی به صورت نقد در سال جاری افزایش پیدا کرده است. سال گذشته ۶,۸ میلیون تن محصولات فولادی از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه به ارزش ۱۱ هزار و ۴۷۶ میلیارد تومان مورد مبادله قرار گرفت که از این مقدار ۴۰۰ میلیارد تومان به صورت نقد و ۱۱ هزار میلیارد تومان به صورت سلف مورد مبادله قرار گرفت. اما روند مبادلات در سال جاری تغییر کرد به طوری که با وجود آنکه مبادله محصولات فولادی در مجموع به لحاظ حجم و ارزش به ترتیب ۳۲ و ۴۱ درصد کاهش یافته اما مجموع معاملات نقد انجام شده در ۱۰ ماهه سال جاری نسبت به مدت مشابه سال قبل از لحاظ حجم ۱۱۴ و از لحاظ ارزش ۶۲ درصد رشد نشان می دهد. پارسال در این مدت ۱۱ هزار و ۴۷۶ میلیارد تومان فولاد توسط سرما به گذاران خریداری شده بود که این مقدار امسال به ۶۷۲۹ میلیارد تومان رسیده است. هنوز هم مبادله محصولات فولادی مهمترین بخش از معاملات بورس کالا را تشکیل می دهد. در مجموع از ابتدای سال تاکنون ۹ هزار و ۵۶۲ میلیارد تومان محصول در تالار صنعتی و معدنی مورد داد و ستد قرار گرفته است که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال گذشته به لحاظ حجم ۲۰ درصد و به لحاظ ارزش ۳۷ درصد کاهش نشان می دهد. ۷۰ درصد از کل معاملات رینگ فلزی مربوط به مبادلات محصولات فولادی است.

حجم و ارزش معاملات محصولات صنعتی و معدنی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		درصد از کل	
		ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش	حجم	ارزش	حجم
آلومینیوم	نسیه	۸۵۷,۷۱۲,۹۵۰	۹,۹۶۰	۳۲۴,۴۴۲,۸۱۰	۴,۱۶۰	-۶۲	-۵۸		
	نقدی	۸,۷۲۴,۴۴۱,۶۵۰	۱۱۲,۴۴۰	۷,۶۳۷,۷۸۹,۵۷۰	۱۱۸,۶۰۰	-۱۲.۶	۵		
جمع		۹,۵۹۲,۱۵۴,۶۰۰	۱۲۲,۴۰۰	۷,۹۶۲,۲۳۲,۳۸۰	۱۲۲,۷۶۰	-۱۷.۰	۰.۳	۸.۳	۱.۷
روی	نقدی	۸۷,۳۲۸,۰۰۰	۱,۱۶۰	۳۵,۳۴۰,۰۰۰	۴۸۰	-۶۰	-۵۹	۰.۰	۰.۰
	سلف	۱۱۰,۶۷۱,۹۳۸,۰۵۴	۶,۶۳۷,۸۳۷	۶۰,۶۰۸,۷۸۷,۳۶۲	۴,۱۲۶,۳۹۰	-۴۵	-۳۸		
	نسیه	*	*	۴۵,۵۱۴,۵۶۰	۳,۱۲۶	-	-		
	نقدی	۴,۰۹۴,۵۲۴,۳۶۰	۲۴۶,۶۲۷	۶,۶۳۸,۸۰۹,۶۰۴	۵۲۷,۰۶۱	۶۲	۱۱۴	۷۰.۴	۶۵.۶
جمع		۱۱۴,۷۶۶,۶۶۲,۴۱۴	۶,۸۸۴,۴۶۴	۶۷,۲۹۳,۱۱۱,۵۲۶	۴,۶۵۶,۵۷۷	-۴۱	-۳۲		
مس	نسیه	۵۶۹,۴۹۸,۳۴۰	۲,۵۸۰	*	*	-۱۰۰	-۱۰۰		
	نقدی	۲۳,۸۲۸,۱۴۹,۲۸۰	۲۷۹,۲۱۰	۱۷,۷۹۵,۷۲۵,۶۷۵	۲۳۰,۷۰۰	-۲۵	-۱۷		
جمع		۲۴,۳۹۷,۶۴۷,۶۲۰	۲۸۱,۷۹۰	۱۷,۷۹۵,۷۲۵,۶۷۵	۲۳۰,۷۰۰	-۲۷	-۱۸	۱۸.۶	۳.۳
کنسانتره	نقدی	۵۲۲,۷۶۸,۱۳۵	۱۹۲	۴۸۲,۴۰۴,۰۵۹	۱۵۹	-۸	-۱۷	۰.۵	۰.۰
کنسانتره مولیبیدن	نقدی	۱,۰۸۰,۲۱۳,۹۳۰	۴,۴۰۰	۶۹۴,۷۲۰,۹۰۰	۵,۰۲۰	-۳۶	۱۴	۰.۷	۰.۱
کک	نقدی	۷۳,۰۷۰,۴۰۰	۱۱,۶۰۰	۴۰,۱۶۰,۰۰۰	۵,۷۰۰	-۴۵	-۵۱	۰.۰	۰.۱
جمع		۷۳,۰۷۰,۴۰۰	۱۱,۶۰۰	۴۰,۱۶۰,۰۰۰	۵,۷۰۰	-۴۵	-۵۱		
سنگ آهن	نقدی	۱,۲۷۷,۱۰۸,۸۸۰	۱,۱۱۰,۰۰۰	۱,۳۲۱,۲۱۸,۸۹۵	۲,۰۷۵,۰۰۰	۳	۸۷		
	سلف استاندارد	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	*	*	-۱۰۰	-۱۰۰		
جمع		۲,۱۱۰,۶۰۸,۸۸۰	۱,۶۱۰,۰۰۰	۱,۳۲۱,۲۱۸,۸۹۵	۲,۰۷۵,۰۰۰	-۳۷	۲۹	۱.۴	۲۹.۲
کل بازار	سلف	۱۱۰,۶۷۱,۹۳۸,۰۵۴	۶,۶۳۷,۸۳۷	۶۰,۶۰۸,۷۸۷,۳۶۲	۴,۱۲۶,۳۹۰	-۴۵	-۳۸		
	سلف استاندارد	۸۳۳,۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	*	*	-۱۰۰	-۱۰۰		
	نسیه	۱,۴۲۷,۲۱۱,۲۹۰	۱۲,۵۴۰	۳۶۹,۹۵۷,۳۷۰	۷,۲۸۶	-۷۴	-۴۲		
	نقدی	۳۹,۶۹۷,۶۳۴,۶۳۵	۱,۷۶۵,۶۲۹	۳۴,۶۴۶,۱۶۸,۷۰۳	۲,۹۶۲,۷۲۰	-۱۳	۶۸		
جمع کل	۱۵۲,۶۳۰,۲۷۳,۹۷۹	۸,۹۱۶,۰۰۶	۹۵,۶۲۴,۹۱۳,۴۳۵	۷,۰۹۶,۳۹۶	-۳۷	-۲۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	
* طلا	نقدی	۲۲۵,۰۵۴,۱۷۶	۱۸۶	۴۷۶,۵۹۳,۵۸۴	۴۱۶	۱۱۲	۱۲۴		

* واحد طلا: کیلوگرم

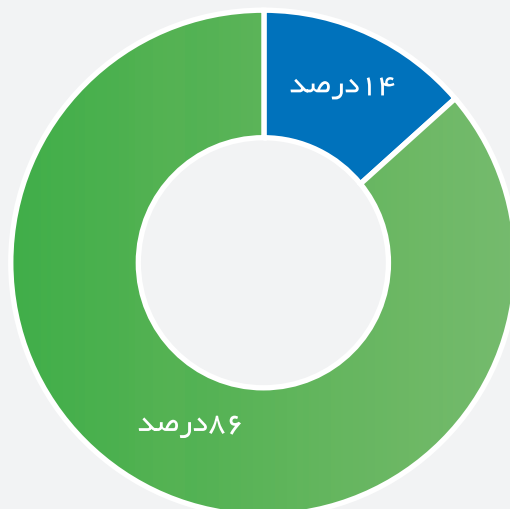
رشد ۲۹ درصدی مبادلات سنگ آهن

آمارها حکایت از آن دارد که حجم و ارزش معاملات انجام شده در تالار صنعتی و معدنی از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه سال جاری نسبت به ترتیب ۲۰ و ۳۷ درصد کاهش داشته است این به معنای این است که امسال سرمایه گذاران محصولات صنعتی و معدنی کمتری نسبت به سال گذشته خریداری کرده اند. اما مقایسه دقیق تر آمارها نشان می دهد که جمع کل معاملات نقد امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۶۸ درصد رشد داشته است. در عین حال حجم کل معاملات سنگ آهن که از جمله مهمترین محصولات این تالار به شمار می رود نیز با رشد مطلوبی همراه بوده است. بر اساس آمار موجود سال گذشته در همین دوره در مجموع یک میلیون ۶۱۰ هزار تن سنگ آهن در بورس کالا داد و ستد شده بود که این مقدار امسال به ۲ میلیون ۷۵ هزار تن رسیده است این به معنای این است که امسال حجم کل معاملات سنگ آهن نسبت به سال قبل ۲۹ درصد افزایش داشته است. امسال همچنین تاکنون ۳۶۰ هزار تن آلومینیوم بیشتری نسبت به سال قبل در بورس کالا مورد داد و ستد قرار گرفته است.

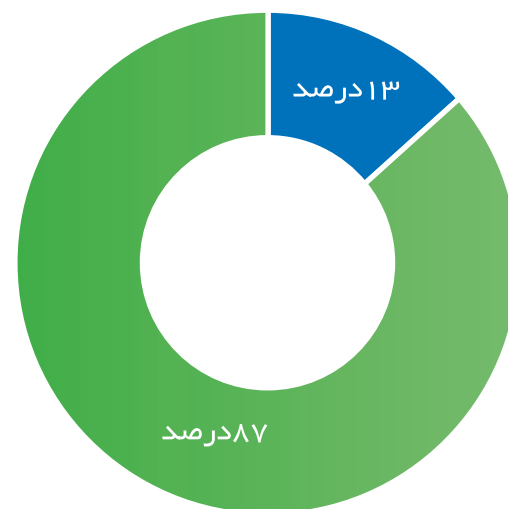
نوع معاملات تالار نفت و پتروشیمی در سال ۹۴

نقد
نسبیه
سلف

نوع معاملات تالار صنعتی و معدنی در مدت مشابه پار سال

نقد
نسبیه
سلف

افزایش حجم معاملات تالار نفت و پتروشیمی

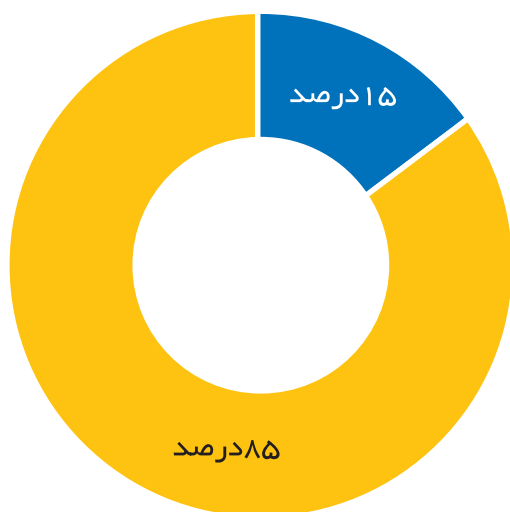
آمار معاملات از ابتدای سال ۱۱ دی ماه نشان می دهد که جمع کل معاملات انجام شده در رینگ نفت و پتروشیمی بورس کالا نسبت به سال گذشته با ۷ درصد رشد به ۹ میلیون ۲۴۵ هزار تن رسیده است. سال گذشته در همین مدت ۸ میلیون و ۶۲۹ هزار تن محصول در این تالار داد و ستد شده بود، البته افزایش حجم مبادلات این تالار به دلیل رشد معاملات فرآورده های نفتی به ویژه قیر، وکیوم باتوم و عایق رطوبتی بوده است. و معاملات محصولات پتروشیمی نقشی در این رشد نداشته است. آمارها نشان می دهد امسال ۴۵۰ هزار تن محصول پتروشیمی کمتری نسبت به سال قبل در تالار نفت و پتروشیمی مورد داد و ستد قرار گرفته است. حجم و ارزش معاملات پتروشیمی تاکنون به ترتیب ۱۷،۵ و ۲۶ درصد نسبت به پار سال کاهش یافته است. امسال همچنین مبادلات سلف و نسبیه در بورس کالا رشد کرده و علت این رشد انجام معاملات مربوط به قیر بوده است.

نوع معاملات محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۱۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش
معاملات پتروشیمی	سلف	۶۹۳،۴۸۱	۲۱،۳۵۰،۲۱۶،۳۲۲	۷۴۵،۹۱۷	۱۷،۳۴۷،۳۲۲،۷۷۳	۷.۶	-۱۹
	نقدی	۱،۸۷۴،۳۶۲	۶۶،۴۷۸،۷۹۲،۷۰۲	۱،۳۷۱،۵۴۲	۴۷،۹۵۵،۸۳۵،۱۶۲	-۲۷	-۲۸
	جمع کل	۲،۵۶۷،۸۴۲	۸۷،۸۲۹،۰۰۹،۰۲۵	۲،۱۱۷،۴۶۰	۶۵،۳۰۳،۱۵۷،۹۳۵	-۱۷.۵	-۲۶
معاملات فرآورده های نفتی	سلف	۸۳۱	۱۱،۸۴۷،۷۳۲	۵،۰۷۵	۴۲،۵۱۸،۸۰۵	۵۱۱	۲۵۹
	نسبیه	۱۰۰	۱،۳۹۳،۷۹۴	۴،۰۰۰	۳۶،۷۶۰،۰۰۰	۳۹۰۰	۲۵۳۷
	نقدی	۶،۰۶۱،۰۹۷	۷۶،۸۷۱،۱۸۶،۷۴۳	۷،۱۱۹،۱۶۹	۶۰،۰۸۸،۱۵۵،۱۱۶	۱۷	-۲۲
جمع کل	۶،۰۶۲،۰۲۸	۷۶،۸۸۴،۴۲۸،۲۶۹	۷،۱۲۸،۲۴۴	۶۰،۱۶۷،۴۳۳،۹۲۱	۱۸	-۲۲	
جمع کل	سلف	۶۹۴،۳۱۲	۲۱،۳۶۲،۰۶۴،۰۵۴	۷۵۰،۹۹۲	۱۷،۳۸۹،۸۴۱،۵۷۸	۸.۲	-۱۹
	نسبیه	۱۰۰	۱،۳۹۳،۷۹۴	۴،۰۰۰	۳۶،۷۶۰،۰۰۰	۳۹۰۰	۲۵۳۷
	نقدی	۷،۹۳۵،۴۵۹	۱۴۳،۳۴۹،۹۷۹،۴۴۵	۸،۴۹۰،۷۱۱	۱۰۸،۰۴۳،۹۹۰،۲۷۸	۷	-۲۵
	جمع کل	۸،۶۲۹،۸۷۰	۱۶۴،۷۱۳،۴۳۷،۲۹۳	۹،۲۴۵،۷۰۴	۱۲۵،۴۷۰،۵۹۱،۸۵۶	۷	-۲۴

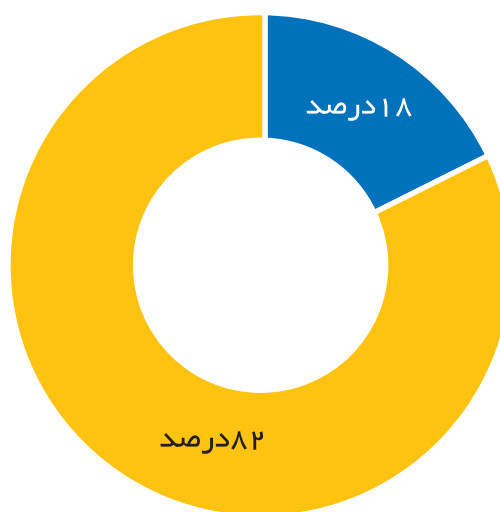
ترکیب معاملات پتروشیمی - امسال

- پلیمر
- گازها و خوراکها
- شیمیایی

ترکیب معاملات پتروشیمی - پار سال

- پلیمر
- گازها و خوراکها
- شیمیایی

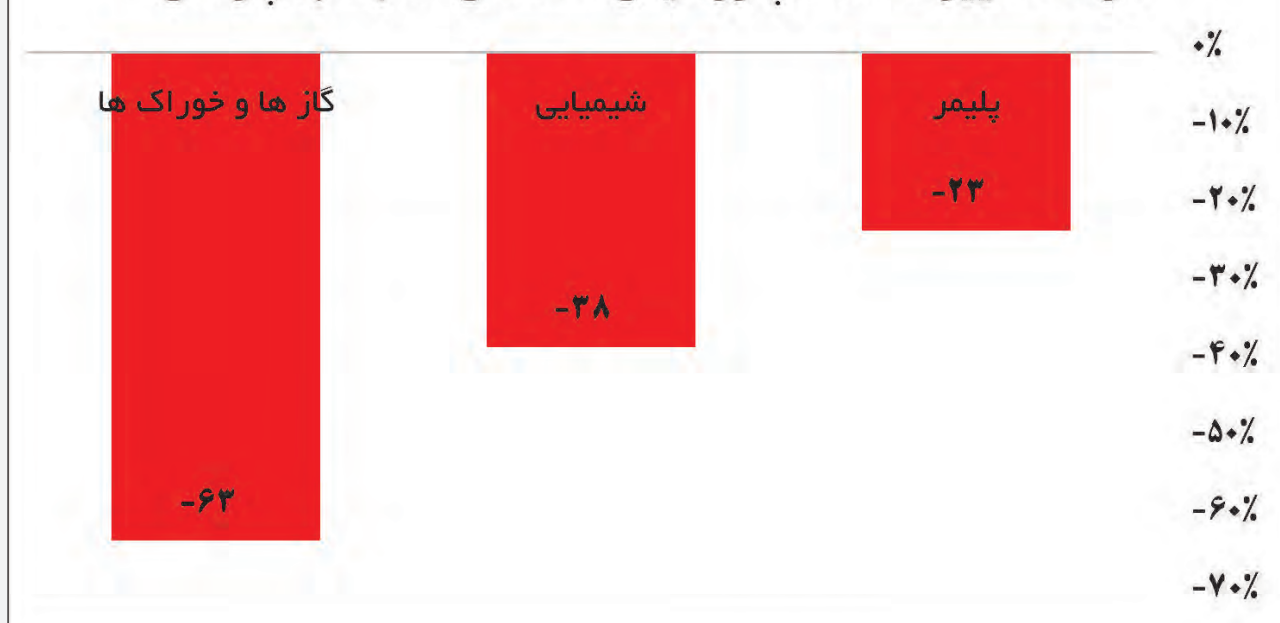
کاهش معاملات پتروشیمی

سرمايه گذاران بازار پتروشیمی در سال جاری ۲ میلیون ۱۱۷ هزار تن محصول پتروشیمی به ارزش ۶۵۰۰ میلیارد تومان دادوستد کرده اند که این مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل به لحاظ حجم ۱۷ درصد و به لحاظ ارزش ۲۶ درصد کاهش نشان می دهد. بیشترین میزان افت تاکنون مربوط به گازها و خوراکها بوده است، امسال تاکنون ۶۳ درصد محصول کمتری در بورس کالا فروخته شده است. امسال هم مشابه سال های قبل تاکنون بخش عمده مبادلات پتروشیمی به پلیمرها اختصاص یافته است از ابتدای سال تاکنون ۱،۵ میلیون تن پلیمر در بورس کالا دادوستد شده است که ۸۵ درصد از کل معاملات محصولات پتروشیمی را تشکیل می دهد. معاملات سلف پتروشیمی نیز به لحاظ حجم در سال جاری بارشد ۷،۶ درصدی مواجه شده است و از ۶۹۴ هزار تن در مدت مشابه سال قبل به ۷۴۵ هزار تن در سال جاری رسیده است.

حجم و ارزش معاملات محصولات پتروشیمی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

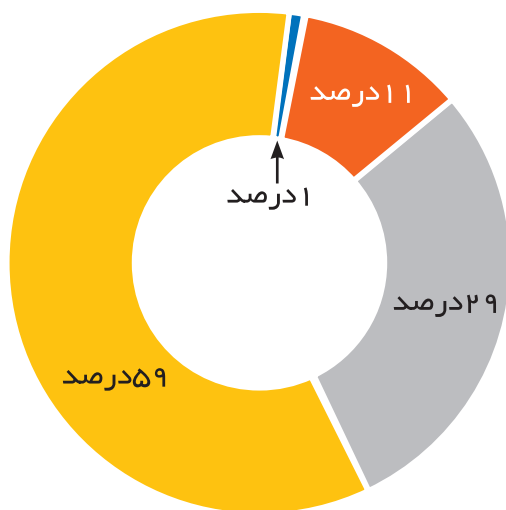
نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		در صد از کل	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	حجم	ارزش
شیمیایی	سلف	۲۶۰,۰۳۶	۵,۸۲۵,۰۷۴,۳۹۹	۳۶۲,۰۶۶	۴,۹۹۳,۸۹۱,۸۲۸	۳۹	-۱۴		
	نقدی	۵۴۶,۸۲۵	۹,۶۴۵,۵۵۹,۹۰۸	۲۳۱,۳۰۴	۴,۵۹۵,۲۸۲,۵۷۳	-۵۸	-۵۲		
	جمع	۸۰۶,۸۶۱	۱۵,۴۷۰,۶۳۴,۳۰۷	۵۹۳,۳۷۰	۹,۵۸۹,۱۷۴,۴۰۱	-۲۶	-۳۸	۲۸	۱۵
پلیمر	سلف	۴۲۲,۵۸۵	۱۵,۵۱۲,۶۷۱,۹۲۳	۳۸۳,۴۹۱	۱۲,۳۴۸,۲۱۰,۹۴۵	-۱۱	-۲۰		
	نقدی	۱,۳۲۵,۰۷۶	۵۶,۷۹۷,۵۶۲,۷۹۵	۱,۱۳۹,۳۵۸	۴۳,۳۴۷,۷۹۲,۵۸۹	-۱۴	-۲۴		
	جمع	۱,۷۵۷,۶۶۱	۷۲,۳۱۰,۲۳۴,۷۱۸	۱,۵۲۲,۸۴۹	۵۵,۶۹۶,۰۰۳,۵۳۴	-۱۳.۳۶	-۲۳	۷۲	۸۵
گازها و خوراکها	سلف	۸۶۰	۱۲,۴۷۰,۰۰۰	۳۶۰	۵,۲۲۰,۰۰۰	-۵۸	-۵۸		
	نقدی	۲,۴۶۰	۳۵,۶۷۰,۰۰۰	۸۸۰	۱۲,۷۶۰,۰۰۰	-۶۴	-۶۴		
	جمع	۳,۳۲۰	۴۸,۱۴۰,۰۰۰	۱,۲۴۰	۱۷,۹۸۰,۰۰۰	-۶۳	-۶۳	۰	۰
جمع پتروشیمی	سلف	۶۹۳,۴۸۱	۲۱,۳۵۰,۲۱۶,۳۲۲	۷۴۵,۹۱۷	۱۷,۳۴۷,۳۲۲,۷۷۳	۷.۶	-۱۹		
	نقدی	۱,۸۷۴,۳۶۲	۶۶,۴۷۸,۷۹۲,۷۰۲	۱,۳۷۱,۵۴۲	۴۷,۹۵۵,۸۳۵,۱۶۲	-۲۷	-۲۸		
	جمع کل	۲,۵۶۷,۸۴۲	۸۷,۸۲۹,۰۰۹,۰۲۵	۲,۱۱۷,۴۶۰	۶۵,۳۰۳,۱۵۷,۹۳۵	-۱۷.۵	-۲۶	۱۰۰	۱۰۰

درصد تغییر معاملات پتروشیمی - امسال نسبت به پارسال

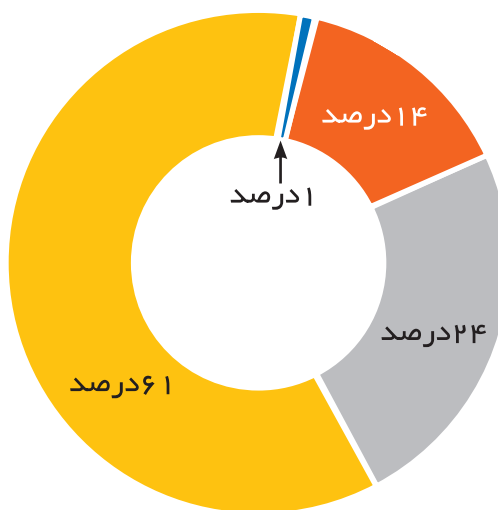
ترکیب معاملات فرآورده‌های نفتی در سال ۹۴

■ قیر
■ وکیوم باتوم
■ گوگرد
■ لوب کات

ترکیب معاملات فرآورده‌های نفتی در مدت مشابه پار سال

■ قیر
■ وکیوم باتوم
■ گوگرد
■ لوب کات

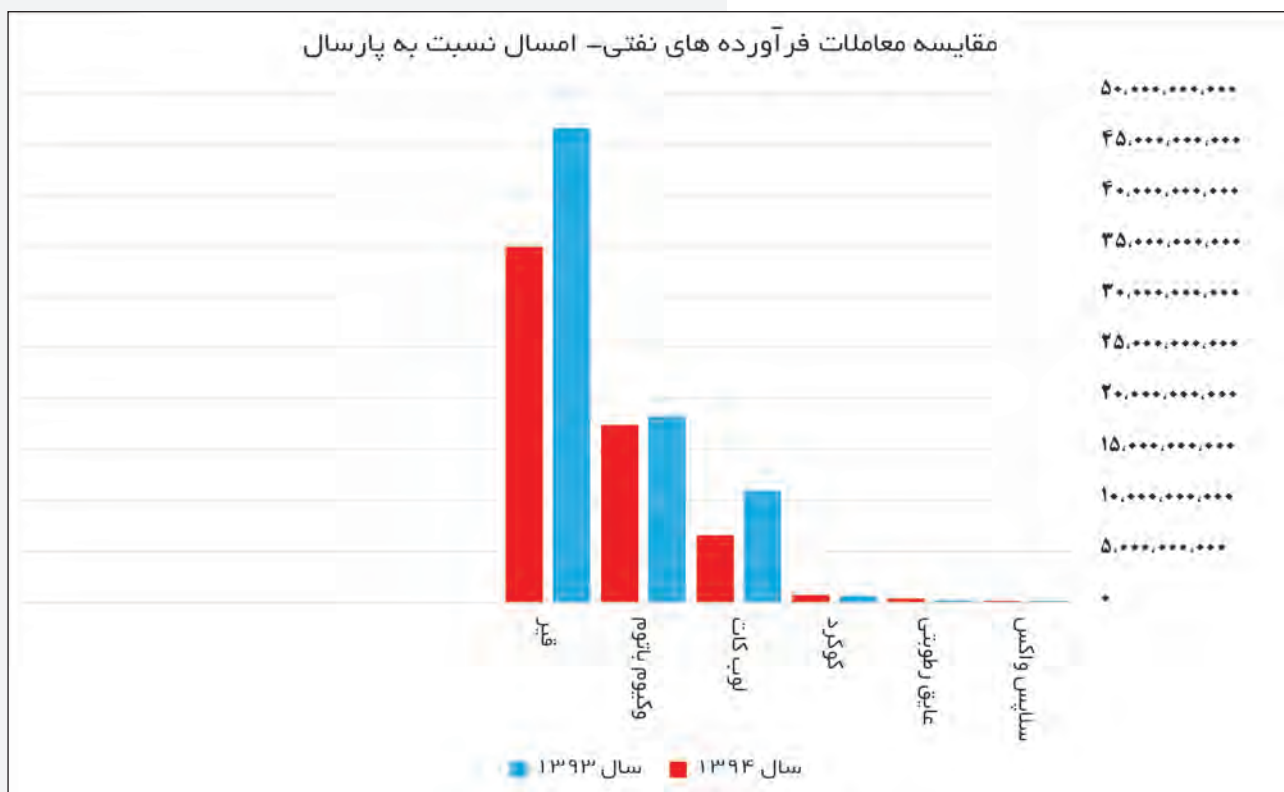
قیر پیش‌تاز محصولات نفتی

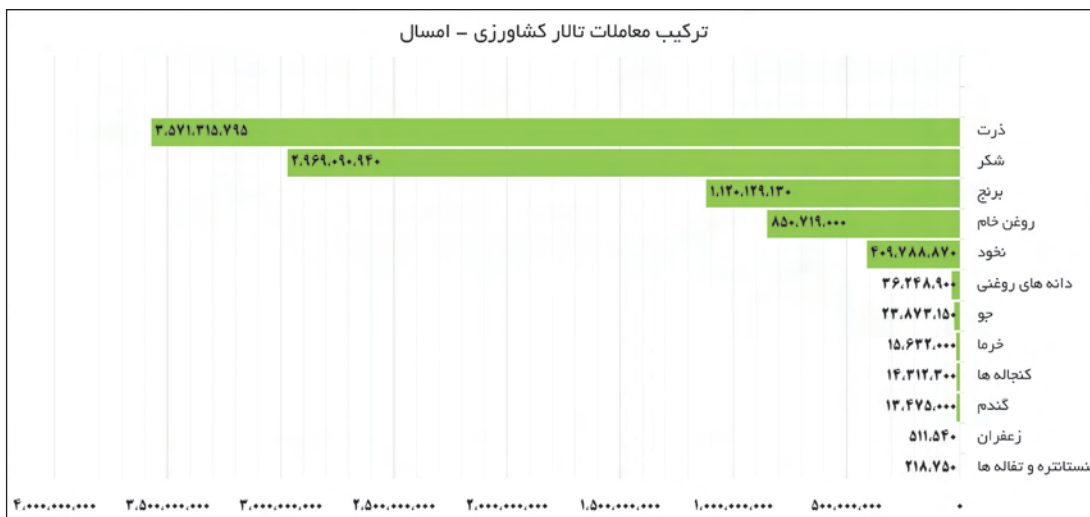
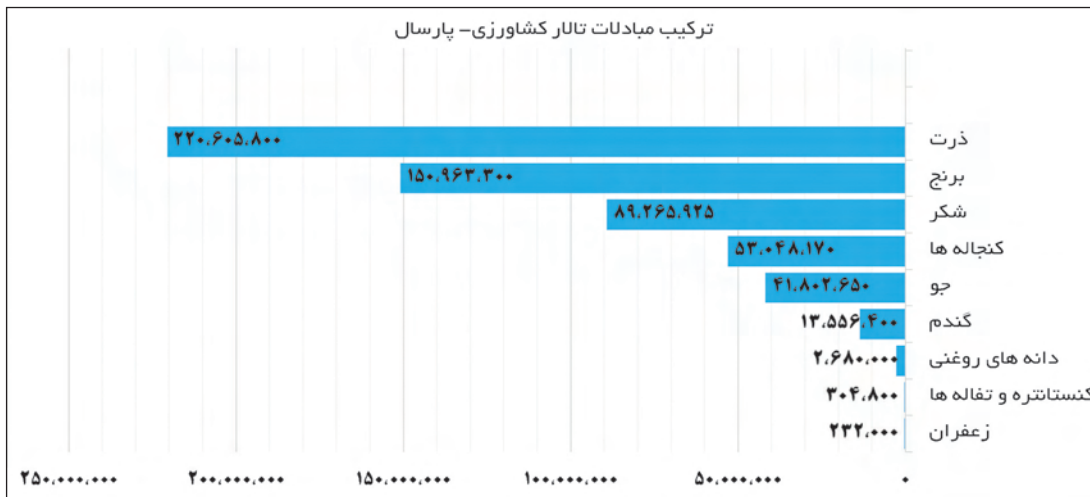
امسال تاکنون یک میلیون ۶۶ هزار تن محصول نفتی بیشتری نسبت به سال قبل فروخته شده است. آمارها نشان می‌دهد مبادلات عایق رطوبتی، وکیوم باتوم، گوگرد، لوب کات و سلاپس واکس نسبت به سال قبل افزایش یافته و منجر به رشد معاملات محصولات نفتی شده است اما نکته قابل توجه افزایش ارزش معاملات قیر است. این محصول که کماکان بخش زیادی از معاملات این بخش را به خود اختصاص داده است امسال با افزایش حجم مبادلاتش روبرو بوده است. تاکنون ۳ هزار و ۷۳۰ تن قیر در تالار نفت و پتروشیمی فروخته شده است که این مقدار نسبت به سال قبل ۸,۸ درصد رشد نشان می‌دهد. امسال همچنین معاملات سلف و نسپه قیر نسبت به سال قبل به ترتیب ۵۱۱ و ۳۹۰۰ درصد رشد داشت. به طور کل می‌توان گفت قیر همچنان از جمله اقلام مهم این تالار است و رفته رفته قیمت‌های تعیین شده در بورس کالا به قیمت‌های منطقه‌ای و جهانی تبدیل می‌شود.

حجم و ارزش معاملات محصولات نفتی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		در صد تغییرات		در صد از کل	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	حجم	ارزش
روغن	سلف	۰	۰	۰	۰	-	-		
	نقدی	۳۶۰	۶,۷۸۵,۲۵۶	۱۵۰	۲,۴۷۵,۰۰۰	-۶۴	-۵۸		
	جمع	۳۶۰	۶,۷۸۵,۲۵۶	۱۵۰	۲,۴۷۵,۰۰۰	-۶۴	-۵۸	۰	۰
قیح	سلف	۸۳۱	۱۱,۸۴۷,۷۳۲	۵۰,۷۵	۴۲,۵۱۸,۸۰۵	۲۵۹	۵۱۱		
	نسبیه	۱۰۰	۱,۳۹۳,۷۹۴	۴,۰۰۰	۳۶,۷۶۰,۰۰۰	۲۵۳۷	۳۹۰۰		
	نقدی	۳,۴۲۸,۴۵۸	۴۶,۶۰۳,۹۳۹,۸۹۸	۳,۷۲۱,۳۰۰	۳۴,۸۰۸,۱۵۲,۳۱۰	-۲۵.۳	۸.۵		
جمع	۳,۴۲۹,۳۸۹	۴۶,۶۱۷,۱۸۱,۴۲۴	۳,۷۲۰,۳۷۵	۳۴,۸۸۷,۴۳۱,۱۱۵	-۲۵.۲	۸.۸	۵۸	۵۲	
اکستراکت	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-	۰	۰
وکیوم بانوم	نقدی	۱,۷۲۲,۲۶۰	۱۸,۲۵۶,۶۹۹,۴۴۰	۲,۳۷۱,۷۲۰	۱۷,۴۲۷,۳۴۸,۳۹۰	-۴۵.۴	۳۸	۲۹	۳۳
آیزورب سایکل	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-	۰	۰
گوگرد	نقدی	۱۹۳,۲۱۰	۶۳۷,۶۲۰,۱۸۷	۲۳۶,۲۳۰	۷۳۶,۳۷۱,۷۱۰	۱۵	۲۲	۱	۳
لوب کات	نقدی	۶۸۷,۷۴۰	۱۱,۰۱۳,۱۵۴,۹۸۰	۷۳۵,۴۵۰	۶,۵۷۸,۸۵۵,۹۴۰	-۴۰	۶.۹	۱۱	۱۰
آیزوفید	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-	۰	۰
حلال	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-	۰	۰
سلاپس واکس	نقدی	۱۳,۱۲۰	۱۵۰,۹۱۵,۸۸۰	۱۹,۲۰۰	۱۵۶,۳۹۰,۷۰۰	۴	۴۶	۰	۰
عایق رطوبتی	نقدی	۱۵,۹۴۹	۲۰,۲۰۷,۱۰۲	۳۵,۱۱۹	۳۷۸,۵۶۱,۰۶۶	۸۷	۱۲۰	۱	۰
جمع فرآورده های نفتی	سلف	۸۳۱	۱۱,۸۴۷,۷۳۲	۵۰,۷۵	۴۲,۵۱۸,۸۰۵	۲۵۹	۵۱۱		
	نسبیه	۱۰۰	۱,۳۹۳,۷۹۴	۴,۰۰۰	۳۶,۷۶۰,۰۰۰	۲۵۳۷	۳۹۰۰		
	نقدی	۶,۰۶۱,۰۹۷	۷۶,۸۷۱,۱۸۶,۷۴۳	۷,۱۱۹,۱۶۹	۶۰,۰۸۸,۱۵۵,۱۱۶	-۲۲	۱۷		
جمع کل	۶,۰۶۲,۰۲۸	۷۶,۸۸۴,۴۲۸,۲۶۹	۷,۱۲۸,۲۴۴	۶۰,۱۶۷,۴۳۳,۹۲۱	-۲۲	۱۸	۱۰۰	۱۰۰	

مقایسه معاملات فرآورده های نفتی- امسال نسبت به پارسال

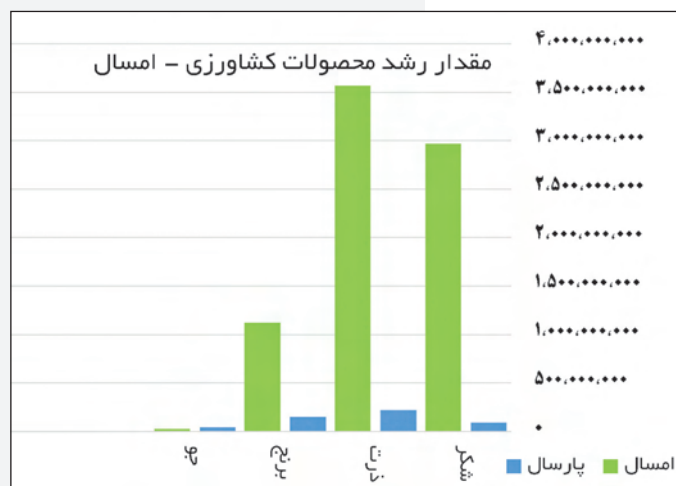
رشد چشمگیر مبادلات کشاورزی

امسال بخش زیادی از موجودی انبارهای ذرت خوزستان در بورس کالا فروخته شد و ذرت کاران خوزستانی توانستند خیلی زود به پول نقد فروش محصولشان دست پیدا کنند. در گذشته دولت با اجرای «سیاست خرید» تضمینی ذرت کشاورزان خوزستانی را خریداری می کرد که در آن روش، نهاد هایی از سوی دولت محصول را به قیمت مشخصی خریداری می کردند و آن را در بازار به قیمت کمتری می فروختند اما امسال این روش به «قیمت تضمینی» تغییر کرد و بر اساس آن کشاورزان می توانند محصولانشان را در قالب گواهی سپرده با قیمت رقابتی در بورس کالا بفروشند و بخش عمده پولشان را به صورت نقد و ۲ روزه دریافت کنند. امسال قیمت مد نظر دولت برای هر کیلو ذرت ۹۶۰ تومان بود. در حال حاضر کشاورزان ذرتشان را از طریق بورس کالا با استفاده از گواهی سپرده کالا «قبض انبار» به قیمت هر کیلو ۶۲۰ تا ۶۴۰ تومان به صورت نقد می فروشند و قرار است بقیه این مبلغ را دولت پرداخت کند. در گذشته معمولاً پول کشاورزان با وقفه طولانی پرداخت می شد اما الان کشاورزان بخش عمده پولشان را نقد دریافت می کنند و مابه التفاوت این رقم نیز طبق آماري که بورس کالا به سازمان مدیریت و وزارت جهاد کشاورزی اعلام می کند پرداخت می شود. در معاملات گواهی سپرده کالا کشاورزان محصولشان را در انباری که مورد پذیرش بورس کالا است سپرده می کنند یا اصطلاحاً به وثیقه می گذارند و در قبال این محصول یک گواهی سپرده صادر می شود. بخش زیادی از این محصول به همین روش توسط بخش خصوصی و تعاونی در بورس کالا خریداری شده است. به زودی معاملات گواهی سپرده به کالاهای دیگر هم تسری پیدا خواهد کرد.

در معاملات امسال حجم و ارزش معاملات تالار کشاورزی به مدد همین نوع معاملات بارشده مواجه شد. امسال حجم معاملات ذرت ۱۹۵۷ و همچنین حجم معاملات شکر ۲۸۹۶ درصد رشد کرد. امسال همچنین ۱۵ هزار و ۳۲۰ تن برنج بیشتری در تالار کشاورزی فروخته شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۳۷ درصد افزایش نشان می دهد.

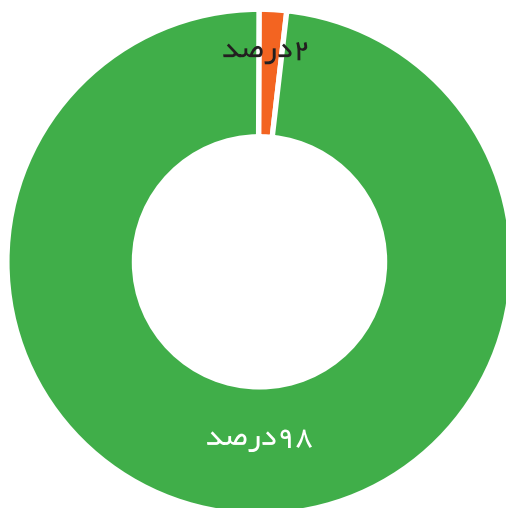
حجم و ارزش معاملات محصولات کشاورزی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		در صد از کل	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	حجم	ارزش
جو	نسیه	۲۳۰	۲,۱۹۵,۶۵۰	۲,۱۹۵	۱۹,۳۹۳,۵۵۰	۸۵۴	۷۸۳		
	نقدی	۴,۲۱۰	۳۹,۶۰۷,۰۰۰	۵۶۰	۴,۴۷۹,۶۰۰	-۸۷	-۸۹		
جمع		۴,۴۴۰	۴۱,۸۰۲,۶۵۰	۲,۷۵۵	۲۳,۸۷۳,۱۵۰	-۲۸	-۴۲.۹	۰.۴	۰
ذرت	نسیه	۱,۲۵۰	۱۳,۷۵۰,۰۰۰	۲,۳۷۰	۱۷,۶۰۷,۷۵۰	۸۲	۲۸		
	نقدی	۲۳,۰۴۹	۲۰۶,۸۵۵,۸۰۰	۴۹۷,۴۴۰	۳,۵۵۳,۷۰۸,۰۴۵	۲۰۵۸	۱۶۱۸		
جمع		۲۴,۲۹۹	۲۲۰,۶۰۵,۸۰۰	۴۹۹,۷۱۰	۳,۵۷۱,۳۱۵,۷۹۵	۱۹۵۷	۱۵۱۸.۹	۶۷.۹	۴۰
شکر	نسیه	۰	۰	۴,۶۹۵	۱۰۶,۳۵۰,۷۳۵	-	-		
	نقدی	۴,۶۸۰	۸۹,۲۶۵,۹۲۵	۱۳۵,۵۱۵	۲,۸۶۲,۷۴۰,۲۰۵	۲۷۹۶	۳۱۰۷		
جمع		۴,۶۸۰	۸۹,۲۶۵,۹۲۵	۱۴۰,۲۱۰	۲,۹۶۹,۰۹۰,۹۴۰	۲۸۹۶	۳۲۲۶.۱	۱۹	۳۳
کنجاله ها	نسیه	۱۰۰	۱,۷۱۹,۰۰۰	۶۴۰	۱۰,۵۰۵,۸۰۰	۵۴۰	۵۱۱		
	نقدی	۳,۳۴۰	۵۱,۳۲۹,۱۷۰	۲۵۰	۳,۸۰۶,۵۰۰	-۹۳	-۹۳		
جمع		۳,۴۴۰	۵۳,۰۴۸,۱۷۰	۸۹۰	۱۴,۳۱۲,۳۰۰	-۷۴	-۷۳.۰	۰	۰
مرغ منجمد	سلف	۰	۰	۰	۰	-	-		
	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-		
جمع		۰	۰	۰	۰	-	-		
کنستانتیره و تفاله ها	نقدی	۳۰	۳۰۴,۸۰۰	۲۵	۲۱۸,۷۵۰	-۱۷	-۲۸	۰.۰	۰
	نقدی	۰.۰۰۵	۲۳۲,۰۰۰	۰.۰۰۸	۵۱۱,۵۴۰	۶۰	۱۳۰	۰	۰
زعفران	نقدی	۱,۲۱۰	۱۳,۵۵۶,۴۰۰	۱,۲۰۰	۱۳,۴۷۵,۰۰۰	-۱	-۱	۰	۰
	نقدی	۶,۴۷۵	۱۵۰,۹۶۳,۳۰۰	۲۱,۷۹۵	۱,۱۲۰,۱۲۹,۱۳۰	۲۳۷	۶۴۲	۳	۱۲
برنج	نقدی	۱۵۰	۲,۶۸۰,۰۰۰	۲,۴۲۰	۳۶,۲۴۸,۹۰۰	۱۵۱۳	۱۲۵۳	۰	۰
	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-		
دانه های روغنی	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-		
	نقدی	۰	۰	۳۰,۶۵۰	۴۰۹,۷۸۸,۸۷۰	-	-	۴.۲	۵
عدس	نقدی	۰	۰	۵,۱۸۰	۱۵,۶۳۲,۰۰۰	-	-	۰.۷	۰
	نقدی	۰	۰	۳۱,۵۰۰	۸۵۰,۷۱۹,۰۰۰	-	-	۴.۳	۹
نخود	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-		
	نقدی	۱,۵۸۰	۱۷,۶۶۴,۶۵۰	۹,۸۰۰	۱۵۳,۸۵۷,۸۳۵	۵۲۰	۷۷۱		
خرما	نقدی	۴۳,۱۴۴	۵۵۴,۷۹۴,۳۹۵	۷۲۶,۵۳۵	۸,۸۷۱,۴۵۷,۵۴۰	۱۵۸۴	۱۴۹۹		
	سلف	۰	۰	۰	۰	-	-		
روغن خام	نقدی	۴۴,۷۲۴	۵۷۲,۴۵۹,۰۴۵	۷۳۶,۳۳۵	۹,۰۲۵,۳۱۵,۳۷۵	۱۵۴۶	۱۴۷۷	۱۰۰	۱۰۰
	جمع کل								

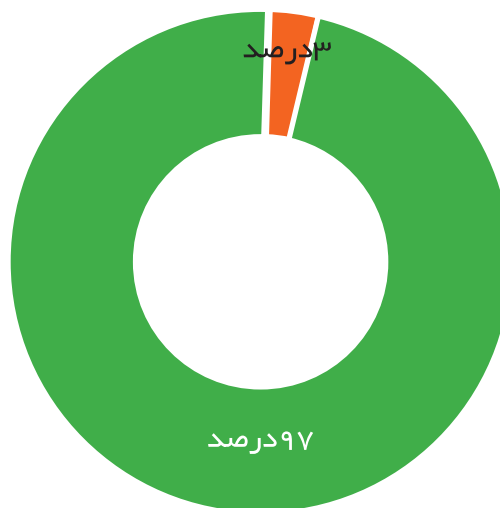
نوع معاملات تالار کشاورزی - امسال

سلف نسیه نقد

نوع معاملات تالار کشاورزی - پارسال

سلف نسیه نقد

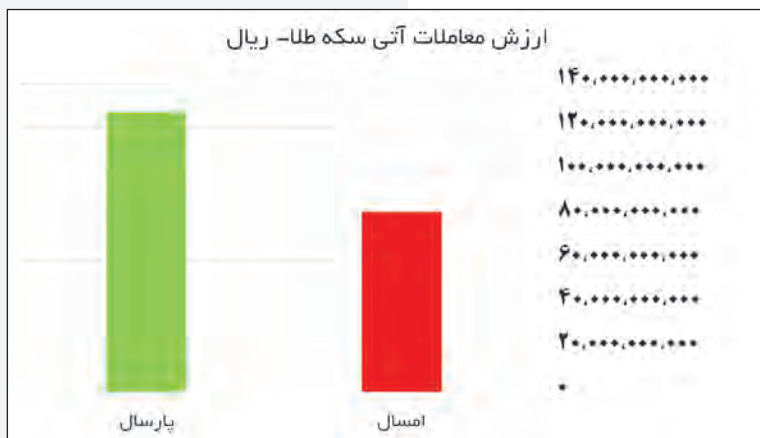

رشد چشمگیر مبادلات کشاورزی

آمارها نشان می‌دهد حجم و ارزش معاملات کشاورزی امسال در بورس کالا با رشد زیادی مواجه شده است. بر اساس اطلاعات موجود از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه در مجموع ۷۳۶ هزار و ۳۳۵ تن محصول کشاورزی در بورس کالا داد و ستد شده است که این مقدار نسبت به سال قبل ۱۵۴۶ درصد رشد نشان می‌دهد. سال گذشته در مجموع ۴۴ هزار و ۷۲۴ تن محصول در این تالار مورد داد و ستد قرار گرفته بود. از مجموع معاملات انجام شده در این تالار ۷۲۶ هزار و ۳۵۳ تن به صورت نقد و ۹۸۰۰ تن نیز به صورت نسیه مورد مبادله قرار گرفته است. مبادلات نسیه نیز امسال با ۵۲۰ درصد رشد حجمی از ۱۵۸۰ تن به ۹۸۰۰ تن رسیده است.

نوع معاملات محصولات کشاورزی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام تالار	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش
کشاورزی	سلف	۰	۰	۰	۰	-	-
	نسیه	۱,۵۸۰	۱۷,۶۶۴,۶۵۰	۹,۸۰۰	۱۵۳,۸۵۷,۸۳۵	۵۲۰	۷۷۱
	نقدی	۴۳,۱۴۴	۵۵۴,۷۹۴,۳۹۵	۷۲۶,۵۳۵	۸,۸۷۱,۴۵۷,۵۴۰	۱۵۸۴	۱۴۹۹
	جمع کل	۴۴,۷۲۴	۵۷۲,۴۵۹,۰۴۵	۷۳۶,۳۳۵	۹,۰۲۵,۳۱۵,۳۷۵	۱۵۴۶	۱۴۷۷

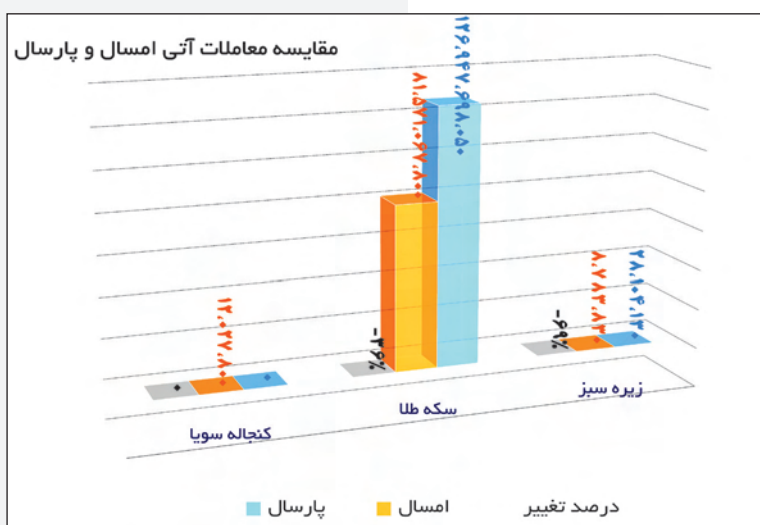

مبادله ۸۱۵۷ میلیارد تومان سکه در بازار معاملات آتی

امسال ارزش معاملات آتی نسبت به سال قبل کاهش یافت. بخش عمده معاملات آتی بورس کالا را سکه تشکیل می دهد. از ابتدای امسال تا ۱۱ دی ماه در مجموع ۸۱۵۷ میلیارد تومان سکه در قالب قرار داد های آتی مورد مبادله قرار گرفته است که این مقدار به لحاظ ارزش ۳۶ درصد نسبت به سال قبل کاهش نشان می دهد. سال گذشته در مجموع ۱۲ هزار و ۶۹۷ میلیارد تومان سکه در این مدت توسط سرمایه گذاران داد و ستد شده بود. امسال همچنین ارزش معاملات زیره سبز نسبت به سال قبل ۶۹ درصد کاهش یافت اما در مقابل معاملات آتی کنجاله سویا نیز در بورس کالا آغاز شد.

حجم و ارزش معاملات آتی بورس کالا طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

آمار معاملات	از تاریخ ۱۳۹۳/۱۰/۱۱ لغایت ۱۳۹۳/۰۱/۰۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات
	حجم	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش (هزار ریال)	
زیره سبز	۳۵۳	۲۸,۱۰۴,۱۳۰	۱۱۳	۸,۷۸۳,۸۳۰	-۶۹
سکه طلا	۱,۱۸۳,۵۸۶	۱۲۶,۹۴۷,۶۹۸,۰۵۰	۸۶۶,۰۲۱	۸۱,۵۷۱,۰۶۷,۸۰۰	-۳۶
کنجاله سویا	۰	۰	۱۵۸	۱۲,۰۲۷,۸۰۰	-
جمع آتی	۱,۱۸۳,۹۳۹	۱۲۶,۹۷۵,۸۰۲,۱۸۰	۸۶۶,۲۹۲	۸۱,۵۹۱,۸۷۹,۴۳۰	-۳۶

ترکیب مبادلات تالار فرعی - پارسال

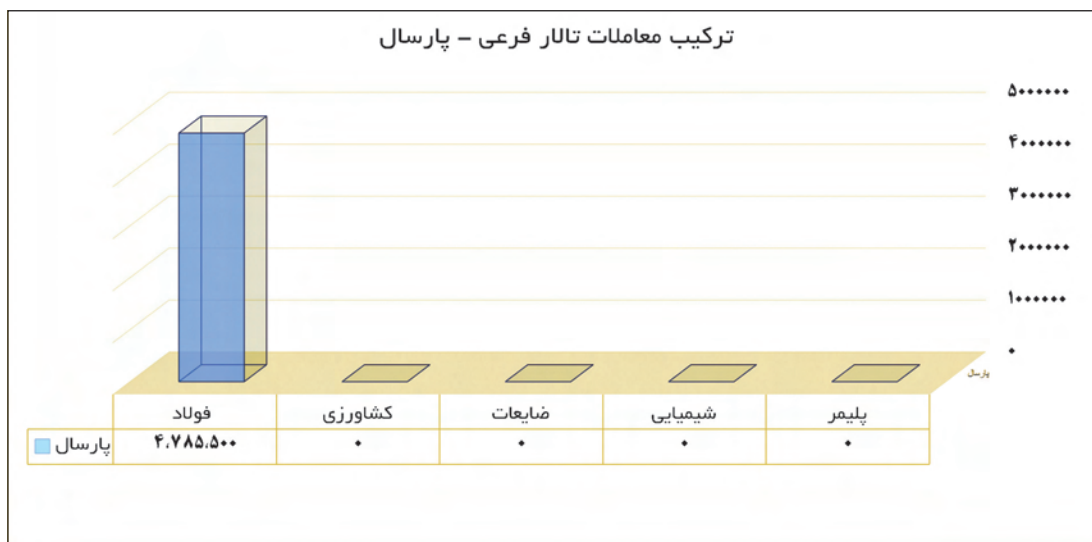
ترکیب مبادلات تالار فرعی - امسال

نام محصول	پارسال (هزار ریال)	نام محصول	امسال (هزار ریال)
پلیمر	۰	ضایعات	۱۱۸,۰۸۴,۷۹۶
شیمیایی	۰	شیمیایی	۱۴,۲۹۷,۰۰۰
ضایعات	۰	کشاورزی	۱۲۰,۰۰۰
کشاورزی	۰	فولاد	۰
فولاد	۴,۷۸۵,۵۰۰	پلیمر	۰

فروش ۱۱/۸ میلیارد تومان ضایعات در تالار فرعی

امسال سال جالبی برای تالار فرعی بود. در مبادلات امسال فروش ضایعات راه آهن قوت گرفت و این شرکت توانست بخش زیادی از ضایعاتش را از طریق بورس کالا به صورت رقابتی به فروش برساند. امسال از ابتدای سال تا ۱۱ دی ماه در مجموع ۱۴ میلیون و ۲۵۸ هزار تن ضایعات به ارزش ۱۱,۸ میلیارد تومان در این تالار به صورت نقد و سلف فروخته شده است. امسال اگر چه فولاد در تالار فرعی داد و ستد نشده است اما ۱۶۱۴ تن محصول شیمیایی به ارزش ۱,۵ میلیارد تومان به صورت نقد مبادله شده است.

ترکیب معاملات تالار فرعی - پارسال

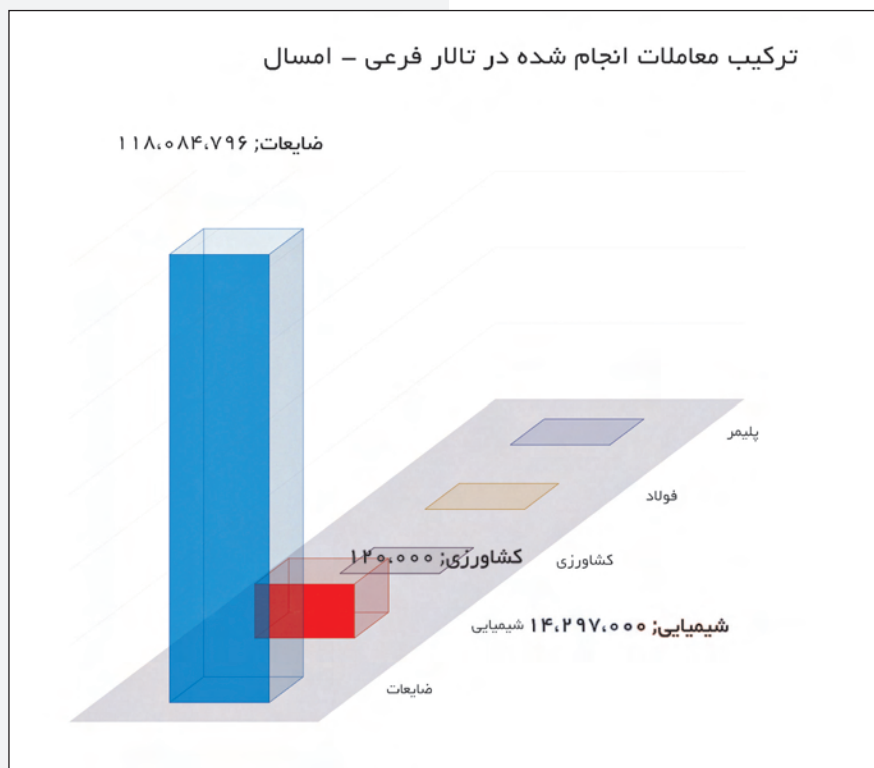

حجم و ارزش معاملات محصولات بازار فرعی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

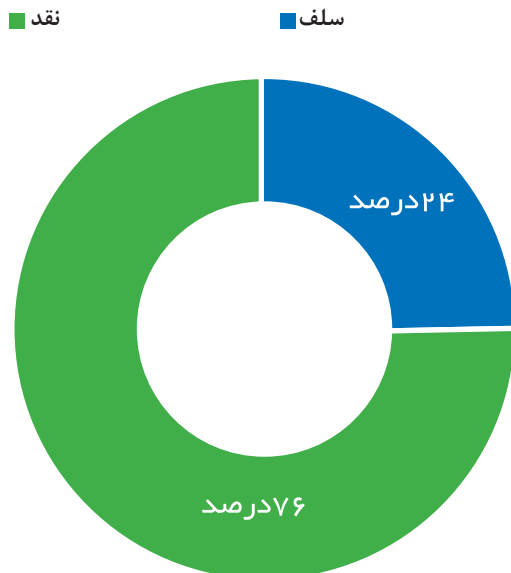
نام کالا	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		در صد از کل	
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	حجم	ارزش
فولاد	سلف	۰	۰	۰	۰	-	-	-	-
	نقدی	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۰	۰	-۱۰۰	-۱۰۰	-	-
	جمع	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۰	۰	-۱۰۰	-۱۰۰	-	-
ضایعات	سلف	۰	۰	۳,۹۳۳	۳۲,۳۲۰,۶۱۴	-	-	-	-
	نقدی	۰	۰	۱۰,۳۲۵	۸۵,۷۶۴,۱۸۲	-	-	-	-
	جمع	۰	۰	۱۴,۲۵۸	۱۱۸,۰۸۴,۷۹۶	-	-	۸۹	۸۹.۸
پلیمر	نقدی	۰	۰	۰	۰	-	-	-	-
کشاورزی	نقدی	۰	۰	۱	۱۲۰,۰۰۰	-	-	۰.۰	۰.۰
شیمیایی	نقدی	۰	۰	۱,۶۱۴	۱۴,۲۹۷,۰۰۰	-	-	۱۰.۲	۱۱
جمع کل		۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۵,۸۷۳	۱۳۲,۵۰۱,۷۹۶	۳۰.۷۵	۲۶۶.۹	۱۰۰	۱۰۰

* در دوره سال ۱۳۹۴ به میزان ۱۲۸۸۷ تعداد بشکه ضایعاتی و ۵۲۰۰ تراورس چوبی مورد معامله قرار گرفته است که در جمع حجمی محاسبه نشده است.

ترکیب معاملات انجام شده در تالار فرعی - امسال

نوع معاملات تالار فرعی - امسال

نوع معاملات تالار فرعی - پار سال

رشد ۲۶۰۰ درصدی تالار فرعی

مبادلات تالار فرعی در سال جاری بیانگر آن است که استارت معاملات سلف در سال جاری در تالار فرعی زده شده است بر اساس شواهد آماری امسال تاکنون ۳۹۳۳ تن محصول در قالب قرارداد های سلف در این تالار داد و ستد شده است در حالی که سال گذشته هیچ قرارداد سلفی در تالار فرعی منعقد نشده بود. البته معاملات سلف امسال فقط مربوط به ضایعات بوده است و بقیه محصولات به صورت نقد داد و ستد شده است. امسال تاکنون ۱۳/۲ میلیارد تومان محصول در تالار فرعی داد و ستد شده است که این مقدار نسبت به سال قبل ۲۶/۶۹ درصد رشد داشته است.

حجم و ارزش معاملات محصولات بازار فرعی طی دوره سال ۱۳۹۴ و مقایسه با دوره سال قبل

نام تالار	نوع قرارداد	از تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۳/۱۰/۱۱		از تاریخ ۱۳۹۴/۰۱/۰۱ لغایت ۱۳۹۴/۱۰/۱۱		درصد تغییرات		درصد از کل
		حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم (تن)	ارزش (هزار ریال)	حجم	ارزش	
تالار فرعی	سلف	۰	۰	۳,۹۳۳	۳۲,۳۲۰,۶۱۴	-	-	
	نقدی	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۱,۹۴۰	۱۰۰,۱۸۱,۱۸۲	۱۹۹۳	۲۲۸۸	
	جمع کل	۵۰۰	۴,۷۸۵,۵۰۰	۱۵,۸۷۳	۱۳۲,۵۰۱,۷۹۶	۲۶۶۹	۳۰۷۵	۱۰۰

* در دوره سال ۱۳۹۴ به میزان ۱۲۸۸۷ تعداد بشکه ضایعاتی و ۵۲۰۰۰ تراورس چوبی مورد معامله قرار گرفته است که در جمع حجمی محاسبه نشده است.

فصل ششم

رویدادها

۱۹

آبان ماه

۱۳۹۴

بورس ارز، بیش نیاز
ورود سرمایه گذاران
خارجی
به بازار سرمایه
ایران است

مدیرعامل بورس کالای ایران
در همایش اقتصاد ایران در
پساتحریم:

۴

آبان ماه

۱۳۹۴

صنعت پتروشیمی
از پتانسیل های
بورس کالا
استفاده کند

معاون وزیر نفت
تاکید کرد:

تبیین
نقش آفرینی
بین المللی
بورس کالا
در دوران
پساتحریم

۱۹

آبان ماه

۱۳۹۴

حضور فعال بورس کالای ایران
در ۲ نمایشگاه بزرگ اقتصادی
در کیش:

مدیرعامل بورس کالای ایران
در برنامه اقتصاد ایران
شبکه پنج مطرح کرد

ایفای نقش
بورس کالا در
بازارهای مالی بین
المللی
در دوران پساتحریم

۱۱

آبان ماه

۱۳۹۴

۱

دی ماه

۱۳۹۴

مدیرعامل بورس کالای
ایران در بیست و چهارمین
صبحانه کاری کانون نهادهای
سرمایه گذاری تشریح کرد:

ضرورت های
راه اندازی بازار
مشتقه ارزی در
اقتصاد ایران

مدیرعامل شرکت ذوب آهن
اصفهان مطرح کرد:

۳۰

آبان ماه

۱۳۹۴

بورس کالای می تواند
زمینه بازاریابی
بین المللی
محصولات ذوب
آهن را فراهم کند

در راستای توسعه اقدامات
بین المللی بورس کالا صورت می
گیرد:

۲۲

آبان ماه

۱۳۹۴

راه اندازی مرکز
تبادل اطلاعات بین
بورسی IEU در
بورس کالای ایران

در نشست مدیران ارشد
شرکت گلوبال اینوستمنت
ترکیه و بورس کالای ایران
مطرح شد:

امکان توسعه
تعاملات تجاری
ترکیه و ایران
از بستر بورس کالای
ایران

با تجلیل معاون وزیر از تباطات
و فناوری اطلاعات در
یازدهمین دوره سمپوزیوم
بین المللی روابط عمومی
صورت گرفت:

انتخاب مدیرعامل
بورس کالای ایران
به عنوان یکی
از ۷ مدیر ارشد
ارتباط گستر کشور

۲۴

آبان ماه

۱۳۹۴

۱۷

آذر ماه

۱۳۹۴

خروج معاملات پتروشیمی از بورس کالا نظر شخصی وزیر صنعت است

پتروشیمی از بازار بورس کالا نظر شخصی وزیر صنعت است، اما سازمان مدیریت و برنامه ریزی با این نظر مخالف است، البته این موضوع هنوز در دولت برای تصمیم گیری مطرح نشده که اگر این اتفاق بیفتد نتایج آن را اطلاع رسانی خواهیم کرد.»

فارس- ۹۴/۱۰/۱۵

سخنگوی دولت در نشست خبری هفتگی خود تاکید کرد: خروج معاملات پتروشیمی ها از بورس کالا نظر شخصی وزیر صنعت بوده و سازمان مدیریت و برنامه ریزی با این نظر مخالف است.

محمد باقر نوبخت در پاسخ به پرسش خبرنگار فارس مبنی بر اینکه نظر شما در رابطه با اصرار وزیر صنعت مبنی بر خروج معاملات پتروشیمی از بازار بورس کالا چیست؟ گفت: «خروج معاملات

شریعتمداری هم نامه نوشت عرضه محصولات پتروشیمی خارج از بورس تخطف است

همزمان با مخالفت رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی با خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا معاون اجرایی رئیس جمهور نیز عرضه محصولات پتروشیمی خارج از این بازار متشکل را تخطف از قانون اعلام کرد.

وزارت صنعت، معدن و تجارت در حالی طی روزهای اخیر برای خارج کردن معاملات نیمه از محصولات پتروشیمی در بورس کالا به تکاپو افتاد که واکنش های تندی از سوی فعالان بخش خصوصی و عمومی کشور در پی داشت.

در آخرین واکنش ها همزمان با اعلام مخالفت مجدد محمد باقر نوبخت با خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا، محمد شریعتمداری معاون اجرایی رئیس جمهور نیز با ارسال نامه ای به سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان، عرضه محصولات پتروشیمی خارج از این بازار متشکل را تخطف از قانون اعلام کرد.

فارس- ۹۴/۱۰/۱۵

بورس کالا، بهترین راهکار برای خروج از بازارهای سیاه

مکانیسم این بورس است. وی با اشاره به اهمیت محصولات پتروشیمی به عنوان کالای استراتژیک و دارا بودن منابع انرژی در کشور گفت: دولت و مجلس برای تقویت تولیدات پتروشیمی و عدم شکل گیری بازار سیاه برای آن باید همراهی کنند تا این کالای استراتژیک در بازار سرمایه حضور پیدا کند. رضایی تاکید کرد: معاملات محصولات پتروشیمی در بازار بورس در تقویت صنعت پتروشیمی موثر است. دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام، بورس کالای ایران را مصداق بازار رقابتی، حامی تولید کنندگان و دارای تالار صادراتی در منطقه آزاد کیش مناسب برای توسعه مناسبات بین المللی دانست و گفت: شفافیت اقتصادی با انجام معاملات در بازار سرمایه و بورس محقق می شود.

فارس- ۹۴/۸/۱۹

دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام در حاشیه مراسم افتتاح دومین نمایشگاه بین المللی بورس، بانک، بیمه و خصوصی سازی در کیش تاکید کرد: بورس کالا در شکل گیری واقعی قیمت ها نقش دارد و بهترین راهکار خروج از بازار سیاه از جمله مواد پتروشیمی است.

محسن رضایی در حاشیه نمایشگاه بورس و بانک و بیمه در جزیره کیش گفت: بورس کالا می تواند دسترسی تولید کنندگان واقعی را به بازار فراهم کند و موجب واقعی تر شدن قیمت ها و دسترسی بهتر آنان به منافع حاصل از تولید شود. وی با تاکید بر این نکته که یکی از شرایط اصلی توسعه شفافیت اقتصادی است، گفت: این شفافیت با ارزش گذاری واقعی کالاها در بورس بهتر از هر جای دیگری محقق می شود.

دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت: معاملات در بازارهای غیر از بورس کالا معمولاً به بازارهای سیاه منجر می شود و بهترین راهکار برای خروج از بازارهای سیاه انجام معاملات در بورس کالا و استفاده از

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار مطرح کرد:

«بازار مشتقه ارزی» بزرگترین رویداد بازار سرمایه

و پیش بینی بوده و امکان سنجش سودآوری را خواهد داشت. فطانت از اوراق اختیار معامله ارزی به عنوان دیگر ابزارهای مشتقه مالی برای پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز یاد کرد و افزود: خریدار این اوراق با پرداخت پرمیموم و یا حق شرط از طریق این ابزار، ریسک نوسان قیمت ها را پوشش می دهد.

فطانت با تاکید بر اینکه بازار مشتقه ارز با اولویت استفاده از ابزار فیوچرز راه اندازی خواهد شد، عنوان کرد: در این بازار عمده ارزهای خارجی و ریال از طریق معاملات آتی مشابه بازار آتی سکه طلای بورس کالا معامله خواهند شد.

دبیر شورای عالی بورس از راه اندازی بازار مشتقه ارزی به عنوان بزرگترین رویداد بازار سرمایه یاد کرد و افزود: با توجه به تصویب کلیات بازار آتی ارز در شورای عالی بورس مقرر شد زمانبندی برای راه اندازی این بازار و مباحث مربوط به الزامات و مباحث تفصیلی این بازار از طریق کارگروه های خاص در جلسات بعدی شورا به تصویب برسد. این رویداد بزرگ با اجماع کلی همه تصمیم گیران اقتصادی نظام قابلیت انجام و راه اندازی خواهد داشت چراکه در نبود چنین ابزارهایی رغبت سرمایه گذار خارجی برای ورود به حوزه های سرمایه گذاری کشور کم رنگ تر خواهد بود. به باور وی هر چه امکان پیش بینی هاز طریق ابزارهای مشتقه برای سرمایه گذاران افزایش یابد امکان پاسخ گویی به تقاضا و جذب حداکثری منابع پولی و مالی برای بازار سرمایه فراهم خواهد بود.

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار معتقد است، راه اندازی بازار مشتقه ارزی با توجه به کارکرد آن برای فعالان اقتصادی داخلی و خارجی می تواند بزرگترین رویداد بازار سرمایه باشد.

محمد فطانت، رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار با اشاره به تصویب کلیات راه اندازی بازار مشتقه ارز در شورای عالی بورس عنوان کرد: با توجه به پیگیری مفصل موضوع اوراق مشتقه ارز در کمیسیون تخصصی شورای عالی بورس بالاخره این شورا کلیات راه اندازی بازار اوراق مشتقه ارزی با حضور همه اعضا به تصویب رسید. فطانت با اشاره به نیاز به پوشش ریسک نوسانات ارزی برای فعالان اقتصادی و صادرکنندگان کالا و لزوم ترسیم چشم اندازی روشن از آینده نرخ ارز برای پیشبرد برنامه ریزی ها گفت: پوشش ریسک نوسان نرخ ارز همواره دغدغه تجار و سرمایه گذاران کشور بوده و این در حالی است که وجود بازار مشتقه ارزی در کنار بازار فیزیکی ارز، می تواند ریسک نوسان نرخ ارز را تثبیت کند و وارد کنندگان و صادرکنندگان ایرانی را از بابت تلاطم های قیمتی بوسیله ابزارهای مالی مشتقه از جمله قراردادهای آتی و اوراق اختیار معامله ارز به نوعی بیمه کند.

وی افزود: سرمایه گذار و تاجر ایرانی می تواند از طریق ابزارهای مختلف معاملاتی از جمله معاملات آتی ارز برای یک دوره زمانی سه ماهه و یا شش ماهه با اهرم های مالی اندکی ریسک ناشی از نوسان قیمت ها در آینده را از بین ببرد. به عبارتی بهتر از طریق این ابزار مالی نرخ ارز برای صادرکننده کالا در شش ماه آینده قابل رصد

رئیس کل بانک مرکزی:

بازار مشتقه ارزی برای اقتصاد ثبات می آفریند

بازار پس از اجرای برجام خواهد بود چراکه بازار مشتقه ارزی در آن زمان می تواند کارایی بسیار بالایی برای ثبات اقتصادی داشته باشد. رئیس کل بانک مرکزی در پایان در پاسخ به این پرسش که آیا بانک مرکزی به طور مستقیم از راه اندازی بازار مشتقه ارزی در بورس کالای ایران حمایت می کند؟ گفت: بله، بانک مرکزی به طور صددرصد موافق راه اندازی بازار مشتقه ارزی برای پوشش ریسک نوسانات نرخ ارز است و برای تشکیل این بازار همکاری لازم را با بازار سرمایه خواهد داشت.

رئیس کل بانک مرکزی از موافقت کامل بانک مرکزی با راه اندازی بازار مشتقه ارزی در بورس کالا پس از اجرای برجام خبر داد. ولی الله سیف گفت: در خصوص راه اندازی بازار مشتقه ارزی در شورای عالی بورس بحث کردیم که پس از مطرح شدن موارد کارشناسی به این نتیجه رسیدیم که بازار مشتقه ارزی به طور حتم می تواند به ثبات بازار مالی کشور کمک شایانی کند. سیف افزود: راه اندازی بازار مشتقه ارزی در شورای عالی بورس به تصویب هم رسیده که البته معتقدیم راه اندازی این

نایب رئیس اتاق بازرگانی تهران:

سرمایه خارجی بدون پوشش نوسان نرخ ارز به ایران نمی آید

و سازوکار شفافیتی نیز برای کشف این نرخ وجود ندارد، چطور می توان انتظار داشت سرمایه گذاران خارجی وارد کشور شوند؟

به گفته او، با توجه به شرایط کنونی اقتصادی، ایجاد یک بازار متمرکز با نام بورس مشتقه ارز این امکان را به این سرمایه گذاران می دهد که با اطمینان از شفافیت و پوشش نوسان ارزی با خیال آسوده تری به برنامه ریزی و سرمایه گذاری بپردازند.

میرمحمد صادقی تاکید کرد: تک نرخی شدن ارز پیش از آغاز فعالیت بازار مشتقه ارزی، می تواند به توسعه و رونق هر چه بیشتر این بازار کمک کند. وی امیدواری کرد راه اندازی بازار مشتقه ارز از سوی بانک مرکزی و بورس، در شفاف سازی و تخصیص بهینه آن موثر باشد.

نایب رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران گفت: سرمایه های خارجی بدون پوشش نوسان نرخ ارز به ایران نمی آید.

علاء میرمحمدصادقی افزود: لازمه اجرا و پایداری اقتصاد مقاومتی، تشکیل بازارهای نوین مالی برای ثبات بازارهای پولی پریسیک و جذب سرمایه گذاری های خارجی است که در این زمینه راه اندازی بازار مشتقه ارزی می تواند راهگشا باشد. وی درباره راه اندازی بازار مشتقه ارز در کشور گفت: باید در این برهه زمانی، تمام توان و ظرفیت ها را به کار گرفت تا سرمایه گذار بیشتری به کشور جذب شود و بخشی از مشکل سال های گذشته را با استفاده از ابزارهای تازه مالی همچون بازار مشتقه ارز جبران کرد.

میرمحمدصادقی اضافه کرد: در اقتصاد کشوری که قیمت ارز یکسان نیست

شرکت بورس کالای ایران (سهایی عام)

بورس کالای ایران در خدمت رشد و توسعه و عدالت اقتصادی

پایه اقتصادی
بورس کالا

دوماهنامه تخصصی

در راستای توسعه اقدامات بین‌المللی بورس کالا صورت می‌گیرد؛

راه‌اندازی مرکز تبادل اطلاعات بین‌بورسی IEU در بورس کالای ایران

۲۲ آبان‌ماه ۱۳۹۴

راستای بسستر سازی و عملیاتی نمودن این فرآیندها، نشست‌هایی را با نمایندگان سازمان‌ها و بانک‌ها برگزار نموده است تا به طرق ممکن نسبت به نهایی نمودن سناریوی معاملاتی اقدام نماید. این گزارش حاکی است، طبق توافق ضمنی صورت گرفته در خصوص راه‌اندازی این مرکز، با رویکرد مکمل جدید، می‌توان انتظار داشت با وجود تنوع قوانین و عدم تطابق آنها بین اعضا، بتوان از پتانسیل‌های ایجاد شده از طریق این هم‌افزایی، در مشارکت و تعامل بین‌المللی بورس کالا با کشورهای عضو اتحادیه، نهایت بهره‌برداری را کرد. لازم به ذکر است، راه‌اندازی بورس چندجانبه و بورس‌های تخصصی از دیگر مواردی بود که طی این نشست‌های مشترک مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

طی بازدید رئیس اتحادیه الکترونیکی بین‌بورسی و مدیرعامل بورس کالای ارمنستان از بورس کالای ایران، طرفین بر راه‌اندازی مرکز تبادل اطلاعات بین‌بورسی اتحادیه الکترونیکی بین‌بورسی (IEU) در بورس کالای ایران تأکید کردند. به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل شرکت بورس کالای ایران، به منظور پیشبرد اهداف اتحادیه IEU، نشست کاری نمایندگان این اتحادیه با مدیرعامل و جمعی از مدیران بورس کالای ایران در تهران برگزار شد. بر اساس این گزارش، بورس کالا که در مهرماه سال گذشته به عضویت اتحادیه الکترونیکی بین‌بورسی درآمده است، جلسات متعدد حضوری و آنلاین را به منظور پیگیری‌های جدی برای عملیاتی‌تر شدن فرآیندهای معاملاتی مشترک با رؤسای اتحادیه و بورس‌های عضو برگزار نموده و همچنین در

حضور فعال بورس کالای ایران در ۲ نمایشگاه بزرگ اقتصادی در کیش؛

تیین نقش آفرینی بین‌المللی بورس کالا در دوران پساتحریم

۱۹ آبان‌ماه ۱۳۹۴

بازار سرمایه و سرمایه‌گذاران خارجی، فرصت مناسبی را برای بحث و تبادل نظر در خصوص مهم‌ترین مسائل مربوط به بازار سرمایه ایران و بورس کالا فراهم کرد. لازم به ذکر است دومین نمایشگاه بین‌المللی بورس، بانک و بیمه و هفتمین نمایشگاه معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در کشور از روز دوشنبه ۱۸ لغایت جمعه ۲۲ آبان‌ماه در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی کیش و مرکز همایش‌های بین‌المللی کیش برگزار شد و بورس کالای ایران در سالن اصلی در غرفه ارکان بازار سرمایه میزبان مخاطبین بود.

روز سه‌شنبه ۱۹ آبان‌ماه، دکتر حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران در همایش «اقتصاد ایران در پساتحریم؛ کیش دوازده‌ورود» و در پنل اختصاصی بازار سرمایه کشور که با حضور مقامات ارشد بازار سرمایه ایران در سالن خلیج فارس مرکز همایش‌های بین‌المللی کیش برگزار شد، در خصوص نقش آفرینی بورس کالا در بازارهای بین‌المللی در دوران پساتحریم سخنانی را ایراد کرد. بر اساس این گزارش، بورس کالای ایران امسال در محل غرفه ارکان بازار سرمایه کشور با حضور مسئولان ارشد اقتصادی کشور، صاحب‌نظران مسائل اقتصادی

معاون وزیر نفت تأکید کرد؛

صنعت پتروشیمی از پتانسیل‌های بورس کالا استفاده کند

۴ آبان‌ماه ۱۳۹۴

رشد و توسعه صنعت پتروشیمی کشور دارد، توضیح داد: ابزارهای مختلفی در بورس کالای ایران در خصوص تأمین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی در ابعاد داخلی و بین‌المللی وجود دارد که می‌توان با همفکری صنعتگران این بخش مناسب‌ترین ابزار را متناسب با نیاز زیرمجموعه‌ها و نوع کالا در اختیار آنها قرار داد. وی افزود: اوراق سلف موازی استاندارد، اوراق سلف ارزی، صندوق‌های کالایی، گواهی سپرده کالایی و ابزارهای مشتقه در حوزه محصولات پتروشیمی قابل پیاده‌سازی است.

معاون وزیر نفت و مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران طی جلسه هم‌اندیشی با حضور مدیرعامل بورس کالای ایران با بیان اینکه بورس کالای ایران می‌تواند در زمینه تأمین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی نقش بسزایی ایفا کند، تأکید کرد: صنعت پتروشیمی کشور از پتانسیل‌های بورس کالا در جهت توسعه و رشد این صنعت مهم کشور استفاده کند. «حامد سلطانی نژاد» مدیرعامل بورس کالای ایران در این نشست با اعلام اینکه بسسترها و مکانیسم بورس کالا آمادگی همکاری‌های لازم را در جهت

با تجلیل معاون وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در یازدهمین دوره سمپوزیوم بین المللی روابط عمومی صورت گرفت:

انتخاب مدیر عامل بورس کالای ایران به عنوان یکی از ۷ مدیر ارشد ارتباط گستر کشور

۲۴ آبان ماه ۱۳۹۴

روز یکشنبه ۲۴ آبان ماه در مراسم افتتاحیه یازدهمین دوره سمپوزیوم بین المللی روابط عمومی در محل پژوهشگاه نیرو، با تجلیل معاون فناوری و نوآوری وزیر ارتباطات، مدیر عامل بورس کالای ایران به عنوان یکی از ۷ مدیر ارشد ارتباط گستر کشور معرفی شد. در یازدهمین دوره سمپوزیوم بین المللی روابط عمومی که با محور کمیته های ارتباطی، کلید اثربخشی روابط عمومی و با حضور دکتر امیر حسین دوابی معاون فناوری و نوآوری وزیر ارتباطات، پروفسور ساروخانی پدر جامعه شناسی ارتباطات ایران، دکتر بارت، دی وریر رئیس انجمن بین المللی روابط عمومی، اساتید برتر بین المللی روابط عمومی از کشورهای ایتالیا، اسپانیا، مجارستان و هلند و اساتید برتر داخلی برگزار شد، دکتر حامد سلطانی نژاد به عنوان یکی از ۷ مدیر ارشد ارتباط گستر در کشور از سوی معاون وزیر ارتباطات تجلیل و معرفی شد.

مدیر عامل بورس کالای ایران در همایش اقتصاد ایران در پساتحریم:

بورس ارز، پیش نیاز ورود سرمایه گذاران خارجی به بازار سرمایه ایران است

۱۹ آبان ماه ۱۳۹۴

مدیر عامل بورس کالای ایران در همایش اقتصاد ایران در پساتحریم گفت: بورس ارز، پیش نیاز ورود سرمایه گذاران خارجی به بازار سرمایه ایران است. دکتر حامد سلطانی نژاد روز سه شنبه ۱۹ آبان ماه در همایش اقتصاد ایران در پساتحریم؛ کیش دوازدهم ورود و در پنل اختصاصی بازار سرمایه کشور که با حضور مقامات ارشد بازار سرمایه ایران در سالن خلیج فارس مرکز همایش های بین المللی کیش برگزار شد، با بیان مطلب فوق افزود: شناسایی مشتریان و سرمایه گذاران خارجی کار مهمی است لیکن در تمام کشورهای دنیا، سرمایه گذاران عموماً از طریق نهادهایی به صورت مالکیت نیابتی همانند بورس ها به بازارهای سرمایه ورود می کنند.

مدیر عامل بورس کالای ایران در برنامه اقتصاد ایران شبکه پنج مطرح کرد

ایفای نقش بورس کالا در بازارهای مالی بین المللی در دوران پساتحریم

۱۱ آبان ماه ۱۳۹۴

لرزم کشف قیمت فرآورده های نفتی و پتروشیمی به عنوان ثروت عمومی جامعه در بازار شفاف و قانونمند بورس کالا، آمادگی این بورس برای ایفای نقش در بازارهای مالی بین المللی در دوران پساتحریم و استقبال مجلس شورای اسلامی از عرضه خوراک پتروشیمی هادر این بورس به منظور تعیین قیمت واقعی از جمله مباحث مطرح شده در برنامه اقتصاد ایران شبکه پنج سیما بود. دکتر حامد سلطانی نژاد مدیر عامل بورس کالای ایران در پاسخ به نقش و اهمیت بورس کالای ایران در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی مورد تاکید مقام معظم رهبری و برنامه خروج از رکود دولت اظهار داشت: با زیر ساخت فراهم شده در بورس کالای ایران در خصوص معاملات انواع کالاهای مهم و اساسی در کشور، کل تقاضا در برابر کل عرضه قرار گرفته و با استفاده از زیر ساخت های قانونی و نرم افزاری، چند کارکرد اساسی از جمله کشف قیمت عادلانه و شفافیت در این بورس تحقق یافته است و به همین دلیل است که در سیاست اقتصاد مقاومتی و بسته خروج از رکود در خصوص عرضه کالاهای بادوام، شفاف سازی اقتصادی و همچنین کشف قیمت واقعی محصولات در بورس کالا با استفاده از مکانیسم عرضه و تقاضا تاکید شده است.

در نشست مدیران ارشد شرکت گلوبال اینوستمنت ترکیه و بورس کالای ایران مطرح شد:

امکان توسعه تعاملات تجاری ترکیه و ایران از بستر بورس کالای ایران

۱۷ آذرماه ۱۳۹۴

بر اساس تراز بالای تجاری دوجانبه ایران و ترکیه، گفت: ارکان بازار سرمایه در کشورهای ترکیه و ایران از جمله بورس ها، کارگزاری ها و شرکت های سرمایه گذاری می توانند در توسعه فعالیت های تجاری این دو کشور در سطح بین المللی نقش بسزایی را ایفا کنند. دکتر سلطانی نژاد با بیان آماده بودن ساز و کارهای فنی و الکترونیک و نرم افزاری و امکان قابلیت اتصال بازارهای هر دو کشور از طریق سیستم بانکی و معاملاتی آنلاین گفت: با توجه به رفع تحریم های سیستم بانکی بین المللی و اتصال ایران به شبکه سوئیفت به عنوان عوامل تأثیر گذار بر عملیاتی شدن فرآیند پیوستن ایران به بازارهای معاملاتی بین المللی، این بورس برای توسعه تعاملات تجاری با کشور ترکیه از آمادگی لازم برخوردار است.

امکان توسعه تعاملات تجاری ترکیه و ایران از بستر بورس کالای ایران در نشست مدیران ارشد شرکت گلوبال اینوستمنت ترکیه و بورس کالای ایران مورد بررسی قرار گرفت. در این نشست که با حضور دکتر حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران و ارول گوکر رئیس هیأت مدیره، گوخان عذر عضو هیأت مدیره و اوزکان اوکان یکی از مدیران شرکت گلوبال اینوستمنت ترکیه به همراه مدیرعامل شرکت تامین سرمایه سپهر در محل بورس کالای ایران برگزار شد، طرفین بر توسعه همکاری های تجاری از طریق بازارهای سرمایه دو کشور تأکید کردند. بر اساس این گزارش، مدیرعامل بورس کالای ایران در این نشست با اشاره به اشتراک های فرهنگی دو کشور و پتانسیل های موجود جهت همکاری

مدیرعامل بورس کالای ایران در بیست و چهارمین صبحانه کاری کانون نهادهای سرمایه گذاری تشریح کرد:

ضرورت های راه اندازی بازار مشتقه ارزی در اقتصاد ایران

۱ دی ماه ۱۳۹۴

اقتصادی برگزار شد. مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران در این نشست به ضرورت ها و مزایای راه اندازی بازار مشتقه ارزی اشاره کرد و گفت: در همه دنیا اندازه بازارهای مالی یکی از نشانه های توسعه یافتگی به شمار می رود، حتی در تئوری های اقتصادی بین توسعه یافتگی کشورها و توسعه یافتگی بازارهای مالی، رابطه مستقیمی وجود دارد؛ زیرا تجربیات و آمارها به وضوح نشان می دهد در کشورهایی که بازارهای مالی توسعه یافته دارند، منابع بهتر تجهیز و تخصیص داده می شود.

بر اساس تجربیات جهانی، وجود بازار پوشش نوسانات نرخ ارز یکی از مهم ترین قطعات پازل توسعه به شمار می رود که مادر ایران تاکنون این قطعه از پازل توسعه را در اختیار نداشته ایم؛ در شرایطی که با ایجاد بازار مشتقه ارزی، امکان هم افزایی برای سایر بخش های بازار مالی و همچنین تجهیز منابع فراهم می شود. بیست و چهارمین صبحانه کاری کانون نهادهای سرمایه گذاری با محوریت «باید ها و نبایدهای بازار مشتقه ارزی» با حضور مدیران ارشد بازارهای پول و سرمایه، اتاق بازرگانی و همچنین تعدادی از کارشناسان

مدیرعامل شرکت ذوب آهن اصفهان مطرح کرد:

بورس کالای می تواند زمینه بازار یابی بین المللی محصولات ذوب آهن را فراهم کند

۵ آبان ماه ۱۳۹۴

شد، مدیرعامل بورس کالای ایران با اشاره به امکان تامین مالی صنعت فولاد از طریق ابزارهای مالی جدید در بورس کالا گفت: با توجه به توسعه ابزارهای مالی نوین در بورس کالای ایران، این دو شرکت می توانند در تعریف ابزارهای جدید مالی مبتنی بر محصولات فولادی مشارکت کنند. مدیرعامل بورس کالای ایران خاطر نشان کرد: گواهی سپرده کالایی به عنوان یک ابزار مالی می تواند زمینه فروش بیشتر تولیدکنندگان فولادی را در کشور فراهم کند بدین ترتیب که با تبدیل موجودی انبار شرکت ذوب آهن به گواهی سپرده کالایی و اوراق بهادار سازی آنها، بستر لازم برای فروش بیشتر محصولات این شرکت فراهم می شود.

مدیرعامل شرکت ذوب آهن اصفهان گفت: بورس کالای ایران می تواند، زمینه بازار یابی بین المللی برای فروش محصولات ذوب آهن را در منطقه و جهان فراهم کند. در دیدار مدیران عامل بورس کالای ایران و شرکت ذوب آهن اصفهان، مهمترین طرح های بورس کالای ایران برای تامین مالی و پوشش ریسک صنعت فولاد کشور تشریح شد. در این دیدار که در محل شرکت ذوب آهن اصفهان و با حضور دکتر حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران، مهندس احمد صادقی مدیرعامل شرکت ذوب آهن، مهندس منصور یزدی زاده معاون برنامه ریزی و توسعه شرکت ذوب آهن و رئیس هیأت مدیره بورس کالای ایران برگزار

مدیرعامل بورس کالای ایران ایران در همایش اقتصاد مقاومتی و توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی مطرح کرد:

آمادگی بورس کالا برای تامین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی کشور

مدیرعامل بورس کالای ایران در همایش اقتصاد مقاومتی و توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی از آمادگی بورس کالا برای تامین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی کشور خبر داد.

عمده کالاها را براساس اوراق بهادار مورد دادوستد قرار دهیم که این موضوع از اهداف جدی شرکت بورس کالای ایران است. وی در ادامه به راه اندازی بازار مشتقه ارزی در بورس کالای ایران اشاره کرد و گفت: بازار مشتقه ارزی به زودی در بورس کالای ایران تشکیل می شود و این بازار می تواند مسیری قابل اتکا برای جذب سرمایه گذاران خارجی و پوشش ریسک فعالان اقتصادی داخلی در مقابل نوسانات نرخ ارز باشد؛ باید کمک کنیم که هر چه سریعتر این بازار که از نیازهای امروز اقتصاد ما است شکل بگیرد و بورس کالا آماده است تا با برگزاری دوره های آموزشی برای فعالان صنعت پتروشیمی، فرصت ها و مزایای راه اندازی بازار مشتقه ارزی در اقتصاد ایران را تشریح کند.

وی در ادامه با بیان اینکه افت و خیزهای بهای نفت که امروز زندگی کل مردم دنیا را تحت تاثیر قرار داده، به واسطه بازارهای مالی قوی است که عمدتاً در بورس های کالایی و

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل بورس کالای ایران، دکتر حامد سلطانی نژاد در همایش اقتصاد مقاومتی و توسعه صنایع پایین دستی پتروشیمی که با حضور جمعی از مسئولان ارشد صنعت پتروشیمی، اقتصاد و تعاون برگزار شد، گفت: بورس کالا از آمادگی کامل برای تامین مالی و پوشش ریسک صنعت پتروشیمی کشور برخوردار است و می توان برای عمده محصولات پایین دستی و بالادستی پتروشیمی، بازار مالی تشکیل دهیم و آن محصولات را براساس اوراق بهادار معامله کنیم که این اقدام، نیازمند تعامل و همکاری دوجانبه میان بورس و صنایع پتروشیمی است.

دکتر سلطانی نژاد با بیان اینکه تامین مالی و پوشش ریسک نوسانات قیمت کالاها در آینده از نخستین ثمرات ایجاد و تقویت بازارهای مالی در بورس کالا است، گفت: زمانی می توانیم ادعا کنیم که ما یک بازار مالی قوی داریم که بتوانیم

یا بورس های نفت توسط بازیگران مالی دادو سند می شود، گفت: برای مثال حجم نفت «وست تکزاس اینتر میدیت» که امروز به عنوان شاخصی برای قیمت گذاری نفت در بازارهای جهانی استفاده می شود، روزانه یک میلیون بشکه است اما از طریق بازارهای مالی، کل دنیا را تحت تاثیر می دهد. اگر نگاهی به آمارها ببیندازیم خواهیم دید که کل نفت دنیا در بالاترین سطح تولید عددی نزدیک به ۸۰ میلیون بشکه در روز است، اما به موجب قراردادهای مالی که در بورس ها بسته می شود، دو برابر این حجم در بازارهای مالی مورد دادوستد قرار می گیرد. بنابراین نفت در بازارهای مورد دادوستد قرار می گیرد و قیمت می خورد که عموماً منجر به تحویل فیزیکی نمی شود و بیشتر توسط افرادی که ما عنوان شان را بازیگر مالی می گذاریم، دستخوش تغییر قیمت می شود.

دکتر سلطانی نژاد گفت: امروزه بازارها از شکل سنتی خارج شده و به سمت بازارهای مالی حرکت کرده اند و همه کشورهایی که اکنون تحت عنوان مجامع پیشرفته از آن ها یاد می شود، کشورهایی هستند که بازار مالی قوی دارند یعنی توانسته اند از طریق ابزارهای مالی از منابع مالی خود به بهترین شکل ممکن استفاده کنند.

مدیرعامل بورس کالای ایران به نقش بورس های کالایی در بازارهای مالی اشاره کرد و گفت: یکی از اجزای مهم بازارهای مالی در دنیا، بورس های کالایی هستند به طوریکه اگر به تاریخچه شکل گیری بورس های کالایی نگاهی ببیندازیم، مشاهده می کنیم که نسل اول این بورس ها یک بازار نقدی با انجام معاملات فیزیکی بوده اند که در معاملات این بورس ها محصولات تحویل خریداران می شد، اما کم کم با احساس نیازهای جدید برای فعالان بازارهای کالایی، این بازارها نیز توسعه یافتند و به سمت راه اندازی بازارهای مالی پیش رفتند. وی بر لزوم تقویت بازارهای مالی در ایران تاکید کرد و گفت: به تازگی نقشه ای در شبکه های مجازی منتشر می شد که در این نقشه، اندازه کشورها بر اساس بزرگی بازارهای مالی آنها ترسیم شده بود، شاید جالب باشد که بدانیم در این نقشه کشورهای همچون سنگاپور، تایوان و هنگ کنگ از کشوری مانند روسیه بزرگ تر بودند چراکه این کشورها به سمت توسعه بازارهای مالی و تاثیر گذاری بر بازارهای کل دنیا حرکت کرده اند.

دکتر سلطانی نژاد افزود: آن چیزی که امروز در بورس کالای ایران به عنوان معاملات سلف می شناسیم در بورس های کالایی دنیا به عنوان فوروارد شناخته می شود که در واقع این معاملات، نسل دوم دادوستد کالاها در بورس های کالایی هستند. در واقع بورس ها به این سمت حرکت کردند که قبل از تولید یک محصول و به پشتوانه یک گواهی، محصولات در بورس ها فروخته شود و در موعد مشخص کالا به خریدار تحویل داده شود.

وی گفت: به این ترتیب بورس ها به سمت یک ساختار متشکل و استفاده از گواهی سپرده کالایی روی آوردند که کالاها در انبارهای تحت نظارت بورس ها ذخیره و معادل محصولات، اوراق بهاداری به عنوان گواهی سپرده به خریداران داده شود؛ اتفاقی که امروز در بورس کالای ایران در حال رخ دادن است. مدیرعامل بورس کالای ایران در پایان خاطر نشان کرد: امروزه بورس های کالایی به سمت قراردادهای آپشن و فیوچرز روی آورده اند و از این طریق توانسته اند با عبور از مرزها بر بازارهای کل دنیا تاثیر بگذارند.

بورس کالای ایران؛ عرصه‌ای ممتاز و متمایز برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی

دستاوردهای بورس کالای ایران برای توسعه بازار سرمایه در کشور

- وجود بازاری شفاف و نظام مند براساس عرضه و تقاضا برای کشف قیمت واقعی و منصفانه مواد معدنی در کشور بر اساس ماده ۳۵ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور
- بهره‌مندی از ۱۰ درصد معافیت مالیات بر درآمد برای عرضه‌کنندگان براساس ماده ۶ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید
- کمک به ارتقای استاندارد و کیفیت کالاها در کشور
- حذف بخشی از هزینه‌های مرتبط با فروش و بازاریابی با توجه به وجود بازار مستقیم و بدون واسطه در بورس کالا

ابزارهای مالیه بورس کالای ایران در خدمت ارتقای نظام مالیه و مدیریت ریسک

- تعمیق نظام تامین مالی بازار محور از طریق ابزارهای مالی همانند قراردادهای سلف و سلف موازی استاندارد
- امکان انتشار اوراق سلف موازی استاندارد بر روی انواع کالاها به منظور تامین مالی بنگاه‌ها
- امکان استفاده از معاملات گواهی سپرده کالایی (قبض انبار) به عنوان ابزار تحویل کالا مطابق با مشخصات قرارداد (تضمین تعهدات عرضه‌کننده در بورس) و قابلیت توثیق آن جهت اخذ تسهیلات بانکی و معامله در بازار ثانویه جهت یکپارچه سازی بخش کالایی و مالی
- امکان راه‌اندازی معاملات قراردادهای مشتقه بر روی کالاها به منظور ارائه ابزارهای مدیریت ریسک ناشی از نوسانات قیمت
- تضمین تعهدات طرفین معامله با مکانیسم اخذ تضامین توسط اتاق پایابای
- کاهش هزینه‌های مبادله و بازاریابی از طریق شبکه بازاریابی کارگزاران

نقش آفریننده بورس کالای ایران در بازارهای بین‌المللی

- افزایش حجم صادرات کالاها از طریق تالار صادراتی بورس کالای ایران
- امکان بازاریابی بین‌المللی برای فروش و صادرات کالاها و جذب سرمایه‌گذاران بین‌المللی به عرصه تولید و تجارت کالاها در کشور
- از طریق بورس کالای ایران
- مرجعیت قیمتی کالاها معامله شده در بورس کالای ایران در منطقه و جهان به دلیل جایگاه ارزشمند بورس‌های کالایی در جهان

شرکت بورس کالای ایران
www.ime.co.ir

تهران - خیابان آیت الله طالقانی بعد از تقاطع خیابان ولی عصر (عج)، نبش خیابان بندر انزلی، شماره ۴۵۱،
تلفن گویا: ۸۵۶۴۰۰۰۰

فصل هفتم

راهنمای بورس کالای ایران

فهرست کارگزاران فعال در بورس کالای ایران

ردیف	نام کارگزاری	مدیرعامل	وب سایت	نوع فعالیت
۱	آبان	مصطفی حقیقی مهمانداری	www.abankala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲	آپادانا	غلامحسین آرمت	apc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، مشاور پذیرش
۳	آتی ساز بازار	پویان دارابی	www.atibroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴	آراد ایرانیان	عبداله سالم	www.aradbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵	آرمان تدبیرنقش جهان	بهادر شمس	www.armanbroker.ir	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۶	آرمون بورس	صادق عجمی	www.armoonbourse.com	کشاورزی، سیمان
۷	آریا نوین	سید احمد ترابی	www.arianovinbroker.com	پتروشیمی، آتی، مشاور پذیرش
۸	آفتاب درخشان خاورمیانه	علی اصغر زاده	www.mesbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، مشاور پذیرش
۹	آگاه	بهروز ابراهیمی	www.agahkala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۱۰	آینده نگر خوارزمی	سید عبدالرحیم رستمکلاهی	www.kharazmibroker.com	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۱۱	آردیپهشت ایرانیان	ناصر آقاجانی	www.oikala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۱۲	ارگ هومن	محسن عباسلو	kala.argbroker.com	فلزات، مشاور پذیرش
۱۳	اطمینان سهم	حسین ایزدی	www.etminansahm.com	پتروشیمی، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۱۴	اقتصاد بیدار	حسن رضایی پور	www.eghtesadbroker.ir	پتروشیمی، کشاورزی، آتی، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۱۵	امین آوید	محسن شهیدی	abc.rhbroker.com	فلزات، کشاورزی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۱۶	ایستایس پویا	علی اصغر خیبری	www.ipb.ir	فلزات، پتروشیمی، آتی، مشاور پذیرش
۱۷	بازار سهام	ملک محمد یحیائیان	www.bazarsahambourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، مشاور پذیرش
۱۸	بانک اقتصاد نوین	نصراله برزنی	www.novinbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، مشاور پذیرش
۱۹	بانک پاسارگاد	مصطفی حاجی حسینی	pgc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، مشاور پذیرش
۲۰	بانک آینده	فردین آقا بزرگی	www.tbsc.ir	پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، مشاور پذیرش
۲۱	بانک تجارت	امیر شیروانی	btc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۲	بانک توسعه صادرات	سید رضا علوی	tsc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۳	بانک دی	حامد فلاح جوشقانی	www.daybankbroker.com	فلزات، پتروشیمی، مشاور پذیرش
۲۴	بانک رفاه کارگران	ناصر شریعتی	kala.refahbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۵	بانک سامان	حمیدرضا مهرآور	www.samanbourse.com	فلزات، پتروشیمی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۶	بانک سپه	مهرداد نعمتی	kala.cmibrokerage.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۷	بانک صادرات	حیدر سلیمی	www.saderatbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۸	بانک صنعت و معدن	میثم کریمی	www.smbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۲۹	بانک کارآفرین	سیده لیلا مجیدی زاویه (سرپرست)	www.karafarinkala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۳۰	بانک کشاورزی	حسین خزلی خرازی	www.agribourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۳۱	بانک مسکن	محمد مهدی بحر العلوم	www.maskanbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۳۲	بانک ملت	عباس نیکچگری	www.mellatbourse.com	فلزات، پتروشیمی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۳۳	بانک ملی ایران	علیرضا فیهمی	www.bmibourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۳۴	بهنر	سید محمود حسینی پور	www.bahonarbrokerage.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۳۵	برهان سپند	مجتبی نبی فر	www.bsibourse.com	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۳۶	بورس ابراز	سید علی محمودی	www.ebrazbourse.com	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۳۷	بورس بیمه ایران	محمد اصولیان	www.boursebimeh.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۳۸	بورسیران	محمد رضا امیری	www.boursiran.ir	پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، مشاور پذیرش
۳۹	بهمن	سیاوش وکیلی	www.bahmanbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۰	پارس ایده بنیان	ژاک نصیری	www.pib.co.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش

دوماهنامه تخصصی

۴۱	پارس گستر خبره	عبداله رحیم لوی بنیس	www.pgkbroker.ir	فلزات، پتروشیمی، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۴۲	پارس نمود گر	اسماعیل میرزایی قمی	www.parsnem.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۳	پارسین	سید ابراهیم عنایت	pbcr.hbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۴	پگاه یاوران نوین	سید وحید وحیدی	www.pegahbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۵	پیشگامان بهرور	عاطفه حقیقی نیا	www.behbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۴۶	تامین سرمایه نوین	ساسان اله قلی	www.nibb.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۷	تدبیرگران فردا	محسن رحمتی	www.tadbirbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۴۸	تدبیرگر سرمایه	سید علی هاشمی	www.tadbirgar.com	فلزات، پتروشیمی، آتی، مشاور پذیرش
۴۹	توازن بازار	محمد روحی	www.tavazonbrokerage.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۵۰	توسعه اندیشه دانا	محمد حسن شمس	www.danabroker.com	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۵۱	توسعه سرمایه دنیا	حسنعلی بشارت احسانی	www.tsd-broker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵۲	توسعه فردا	بهمن سید زارع	www.tsstock.com	فلزات، پتروشیمی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵۳	توسعه کشاورزی	مژده ملایی	www.tkbrokerage.com	پتروشیمی، کشاورزی، آتی، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۵۴	حافظ	محمد اقبال نیا	www.hafezbourse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵۵	خبرگان سهام	سید محمد حسینی بهشتین	www.khobreganekala.com	فلزات، پتروشیمی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵۶	راهنمای سرمایه‌گذاران	شاهرخ بدیعی	rsc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۵۷	رضوی	کمال خانزاده	www.razavibroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۵۸	سپهر باستان	محمد حسن ابراهیمی	www.sepehrebastan.com	فلزات، پتروشیمی، سیمان، آتی، مشاور پذیرش
۵۹	ستاره جنوب	یوسف حاجی باقری	www.southstar-co.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۶۰	سرمایه و دانش	علی گشاده فکر	www.ckbroker.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۱	سهام پژوهان شایان	محمد ابراهیم قربانی فرید	www.sahampajooan.com	پتروشیمی، مشاور پذیرش
۶۲	سهام آشنا	شهریار شهیمیری	www.abme.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۳	سی ولکس کالا	محمد رضا الهی فرد	www.seavolexkala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۴	سیمبلیگون	داود معمار زاده	sgc.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، مشاور پذیرش
۶۵	سینا	محمد رشیدی زاده	www.saceb.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۶	شهر	حجت اله زنجان پور میرهن فومنی	www.cityboorse.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۷	صبا جهاد	خسرو مصلح آبادی فراهانی	www.sjb.co.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۶۸	فارابی	رحمان بابا زاده	www.irfarabi.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۶۹	فولاد مینا	میرسجاد موسوی	www.fouladmabna.co.ir	فلزات، پتروشیمی، سیمان
۷۰	کالای خاورمیانه	محمد حسن کمال آبادی	www.mecbroker.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۷۱	کشاورزی کالا سپهر	محمد کفاش پنجه شاهی	www.sbime.ir	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۷۲	مبین سرمایه	محمد علی شریفی نیا	www.mobinsarmayeh.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۷۳	مدیر آسیا	مهدی حیدر زاده	Modaberasia.blogfa.com	پتروشیمی، کشاورزی، مشاور پذیرش
۷۴	مشاوران سهام	علی یار صالحی	www.tehranstock.com	فلزات، پتروشیمی، سلف موازی استاندارد
۷۵	مفید	هادی مهری	www.mofidkala.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی، مشاور پذیرش
۷۶	مهرآفرین	اسماعیل فوادیان	www.mehrbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۷۷	نماد شاهدان	علیرضا قدرتی	www.shahedanbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۷۸	نو اندیشان بازار سرمایه	محسن عینی	nac.rhbroker.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش
۷۹	نهایت نگر	فرهاد عبدالله زاده	www.nahayatnegar.com	فلزات، پتروشیمی، کشاورزی، سیمان، آتی، سلف موازی استاندارد، مشاور پذیرش

برنامه پیشرفت و توسعه بورس کالای ایران

تعمیرات بین المللی

- ✓ تبدیل برند بورس کالا به یک برند جهانی
- ✓ استفاده از مشاورین مجرب بورس های کالایی
- ✓ حضور در مجامع بین المللی
- ✓ عضویت در مجامع بین المللی در راستای انتقال دانش
- ✓ ایجاد امکان تامین مالی بین المللی از طریق:
 - ۱- فراهم کردن امکان فعالیت موسسات فورتیفتک به منظور تامین مالی صادرات و واردات
 - ۲- ایجاد زمینه لازم برای معاملات مدت دار و اعتباری بین المللی

۱- ایجاد امکان پوشش ریسک در بازارهای بین المللی از طریق:

- ۱- فراهم کردن زمینه پوشش ریسک در بازار بین المللی، افزایش عمق و تعداد بازنگران بین المللی
- ۲- توسعه معاملات با بورس های بین المللی: تامین مالی بین المللی
- ۳- بین المللی سازی بورس از طریق:
 - ۱- عرضه محصولات کشورهای همسایه در بازار ایران
 - ۲- استفاده از بازار عراق به عنوان فرصت طلایی برای اقتصاد ایران و بازار سرمایه
 - ۳- افزایش عرضه کنندگان خارجی در بورس کالای ایران
 - ۴- راه اندازی معاملات با اعضای اتحادیه الکترونیکی بین بورسی (IEU)
 - ۵- برقراری همکاری با کشورهای عضو آکوا

تأثیر صادراتی

- ✓ گسترش معاملات تالار صادراتی از طریق:
 - ۱- افزایش تنوع کالاها نظیر محصولات پتروشیمی، مواد معدنی، سیمان
 - ۲- فراهم کردن زمینه حضور عرضه کنندگان خارجی در رینگ صادراتی
 - ۳- فراهم کردن شرایط معاملات ارزی در رینگ صادراتی
 - ۴- فراهم کردن زمینه های راه اندازی معاملات سوآپ کالایی با کشورهای هم جوار
 - ✓ تقویت تالار صادراتی از طریق:
 - ۱- مشوق های صادراتی

۲- افزایش کالاهای قابل عرضه در رینگ صادراتی

- ۳- تطابق زمان معاملات در رینگ صادراتی با بورس های کالایی جهان
- ۴- تنوع بخشی در شرایط تحویل به منظور خلق ارزش افزوده بیشتر
- ۵- تسهیل در دسترسی خریداران
- ۶- انجام معاملات با ارزهای بین المللی
- ۷- به روز نمودن دستور العمل ها مطابق با آخرین استانداردهای بین المللی (اینتو تر بیز)
- ۸- تسهیلات گمرکی
- ۹- فراهم کردن شرایط گسترش معاملات در رینگ صادراتی (ایزای و بازاری)

بازار مشتقه

- ✓ راه اندازی قراردادهای مشتقه بر روی ارز، محصولات فولادی و پتروشیمی و فرآورده های نفتی
- ✓ ایجاد امکان دسترسی بر خط کارگزاران و فعالان بازار به سیستم معاملاتی بورس کالای ایران
- ✓ ایجاد جذابیت در اوراق موجود از طریق ابزارهایی نظیر کاهش وجه تضمین و تعریف قراردادهای اختیار معامله
- ✓ ترویج و فرهنگ سازی هدفمند در حوزه قراردادهای مشتقه در تعامل با دستگاه های سیاست گذار و فعالان بازار

۴- راه اندازی بورس آتی ارز

- ✓ گسترش بازار از طریق نوآوری و گسترش ابزارهای مالی
- ✓ استفاده از ETC در دویچس کالا و موجودی انبار
- ✓ افزایش معاملات مشتقات موجود در بورس کالا
- ✓ توسعه قراردادهای آتی مبتنی بر کارگزار
- ✓ فراهم کردن معاملات مجازی قراردادهای آتی
- ✓ توسعه دارایی های پایه جهت معاملات سلف موازی استاندارد
- ✓ توسعه بازار از طریق قراردادهای اختیار

تعمیرات داخلی

- ✓ توسعه سیستمات نامند و برنامه محور با کلیه ذی نفعان بورس کالای ایران علی الخصوص تشکل های صنفی و نهادهای سیاستگذار و اجرایی در بازار کالایی
- ✓ توسعه معاملات بانک ها و صندوق های ضمانت به منظور کمک به تامین مالی خریداران کالا از طریق بورس کالای ایران جهت گسترش معاملات اعتباری

استفاده مناسب تر از ظرفیت های قانونی ایجاد شده در خصوص توسعه معاملات در بورس کالای ایران نظیر: قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی، قانون نظام جامع دامپروری، تصویب نامه هیات محترم وزیران مورخ ۲۵ مرداد ماه ۹۳

- ✓ فرهنگ سازی و آشنا نمودن فعالان اقتصادی و مردم با فعالیت های بورس کالا

بازار فیزیکی

- ✓ توسعه معاملات گواهی سپرده کالایی (قبض انبار) به عنوان اوراق بیادار به ویژه در چارچوب ماده ۳۳ قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی
- ✓ تمرکز بیشتر بر ایجاد یا توسعه معاملات کالاهای استراتژیک نظیر سیمان

شناسایی فرصت های جدید و بازبینی سند استراتژی شرکت با توجه به گشایش های حاصل شده بر اثر حصول توافق هسته ای در عرصه ملی و بین المللی

- ✓ توسعه معاملات بورس کالای ایران با شرکتهای کارگزاری به عنوان بازوی بازاریابی این نهاد در راستای تقویت شبکه بازاریابی

شرکت بورس کالای ایران
www.ime.co.ir

تهران - خیابان آیت الله طالقانی بعد از تقاطع خیابان ولی عصر (عج)، نبش خیابان بندر انزلی، شماره ۳۵۱،
تلفن گویا: ۸۵۶۴۰۰۰۰

بورس کالا

دریچه‌ای به شفافیت

